

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. XIII. De identitate, & distinctione entium, seu rerum, atque adeo
obiectorum intellectus humani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Disp. XIII. De identit. & dist. rerum. Quæst. I. 307

potest competere. Deus enim non solum potest, sed etiam tenetur cuiusmodi figmenta concipere, siue apprehendere ad plures veritates capiendas, & iudicandas, quæ sine illis apprehensis iudicare non possent. Hoc autem ipso, quod illa concipit, longè antequàm concipiatur ab omni creatura, illa utique se solo facere dicendus est. Quæ omnia ex dictis in superioribus satis sunt nota.

90 Secundo obiicitur. Effectio entis rationis est fictio quædam: sed Deo tribuere fictionem absolum est. Ergo non est dicendus Deus entia rationis facere. Respondeo, nullum esse inconueniens, si asseramus, Deum fingere entia rationis, quatenus verbum *fingo* significat idem, quod *formo*: quatenus verò significat idem, quod *mentior*, aut *fallor*, nequitiam est Deo tribuendum. Impossibile quippe est, Deum esse mendacem, aut falli. Quamquam enim nos ob nostram imperfectionem multa figmenta attingamus per iudicium falsum, multa etiam falso proferamus, atque ita fallamur, & mentiamur, fingamurque in hoc sensu; Deus tamen nullum figmentum tangere potest iudiciuè; sed tantum per simplicem apprehensionem incapacem veritatis, & falsitatis, ab omni proinde fictione huius generis prorsus immunem.

DISPUTATIO XIII.

De identitate, & distinctione entium, seu rerum, atque adeò obiectorum intellectus humani.

IN hac disputatione primùm de identitate, & distinctione rerum in vniuersum agam; deinde de identitate, & distinctione obiectorum humanæ intellectus, quæ talium. Et quoniam non solum entia realiter inter se distincta; sed etiam formalitates cuiusvis entis siue creati siue increati obiecta sunt intellectus humanæ, de vtrorumque identitate, & distinctione agendum impræsentiarum est. Dicuntur autem formalitates eiusdem entis, quæ veluti partes sunt eius ratione, seu conceptione nostrâ: Cuiusmodi sunt in homine prædicata substantiæ, viuentis, sensibilis, rationalis; admiratiui, risibilis, &c. Et in Deo prædicata increati, æterni, immensi, boni; sapientis, omnipotentis, iusti, &c. attributa Dei dici solent.

QVÆSTIO I.

Quid sit identitas, & quæplex?

Dplex imprimis identitas est distinguenda, formalis vna; fundamentalis alia. Identitas formalis nihilo differt ab actu essendi substantiuo significato per verbum *esse* substantiuè vsurpatum, vti vsurpatur cum dicimus: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, iuxta dicta *disput. 9. quæst. 1.* perinde quippe est asserere: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, atque asserere: *Petrus est idem cum rationali*, aut *Petrus est idem cum Petro* seu *cum se ipso*. Fundamentalis autem identitas ipsa est essentia cuiusque rei, cuiusque ve obiecti con-

ceptus, accepto hoc nomine *essentia*, vt iam communiter accipitur, pro eo quod vnumquodque est in se; non verò pro dicto actu essendi substantiuo à formali identitate indistincto, quem ex sua primâ etymologiâ significabat; vt pluribus explicatum est *supra dicta disput. 9. quæst. 1. & 2.* Appello autem essentiam identitatem fundamentalem: quia quodlibet hoc ipso, quod habet essentiam, est id, quod est; atque ita fundamentum præbet, vt intellectus noster illud aut sub eodem, aut diuersis conceptibus apprehensum, ad ipsummet comparet, siue de ipso met prædictet per actum essendi substantiuum, in quo consistit formalis identitas.

Solet autem identitas frequenter per negationem distinctionis significari, eo quod non possunt non esse identificata ea, quæ sunt non distincta, seu indistincta: quia tamen distinctio duplex excogitari potest, iuxta postea dicenda; alia positua consistens in actu positiuo, quo dicitur vnumquodque distingui ab alio: alia negatiua consistens in negatione identitatis, quâ dicitur vnumquodque non esse aliud. Idcirco indistinctio, per quam significatur identitas, bifariam venit vsurpanda. Primò: pro negatione distinctionis posituæ; secundò: pro negatione distinctionis negatiuæ. Ex quibus duabus indistinctionibus, secunda ipsissima est formalis identitas, quam *num. 2.* expoluimus. Explicata tamen, conceptaque à nobis per modum negationis sui contradictori, vt lux per negationem tenebrarum, & visus per negationem cæcitatis, & quouis extremum contradictionis positium per negationem negatiui explicari, & concipi potest, sæpeque solet; eo quod quodlibet eorum apud nos formalis exclusio, & siue remotio, siue negatio alterius est, iuxta dicta *disput. 4. num. 69. & 80.* Prima verò dictarum duarum indistinctionum non formaliter, sed illatiue duntaxat, atque adeò improprie appellanda venit identitas, quatenus, quæ non sunt distincta posituè consequenter nequeunt esse identificata; sicut, quæ non sunt dissimilia posituè, consequenter nequeunt non esse similia; & quæ non sunt posituè inæqualia, consequenter nequeunt non esse æqualia, iuxta dicenda latius, *quæst. 2.* Vnde patet solam indistinctionem oppositam distinctioni negatiuæ venire identitatem dicendam, proprie loquendo; si tamen distinctio aliqua negatiua, quæ proprie sit talis sit astruenda. De quo *quæst. 2.*

Ex quibus colligitur primò: identitatem formalem bifariam posse, solereque concipi à nobis; posituè videlicet, vt actus essendi substantiuus, qui identitas dicitur; & negatiuè, vt negatio sui contradictori, quæ indistinctio appellatur. Vtroque autem modo concepta eadem obiectiua formalitas censenda est, iuxta doctrinam vniuersalem tradendam *infra quæst. 9.* Vnde constabit, quomodo eadem obiectiua formalitas diuersis modis etiam obiectiuis concipi possit.

Secundò colligitur: identitatem formalem vtrouis dicto modo sumptam relationem quamdam esse ex conceptu suo: quia vtrouis dicto modo sumpta actus quidam est ex conceptu suo aut positiuus, aut negatiuus; omnis autem actus, ex suo concepta relatio quædam est, siue respectus subiecti ad terminum iuxta doctrinam supra statutam *disput. 8. quæst. 2.* Vnde infero, non bene Soar. *disputat. 7. Metaph. sect. 3.* diuissile identitatem in relatiuam, & negatiuam, quasi indistinctio, quam ipse appellat identitatem negatiuam, conceptus relatiuus non sit. Melius profectò diuissile in positiuam, & negati-

Cc 4 lūm

tiāam; ita tamen, vt per hæc membra diuisionis non tam diuersæ identitates, quam diuersi modi significandi, & concipiendi eandem intelligerentur, iuxta dicta.

9. Tertiò colligitur: identitatem formalem non solum esse respectiuam, quando versatur inter extrema diuersa, quo casu actus quidam est rectus; sed etiam quando est identitas, quā vnicus simplex conceptus idem est sibi, quo casu actus quidam est circularis; iuxta *diuis. 2.* actuum traditam *disput. 8. quest. 2.* Quia cum in vtroque casu sit actus, non potest non esse respectiua ad subiectum, & terminum. Ex quo patet, Scot. non bene illam appellasse relatiuam in primo casu, in secundo verò absolutam, vt referunt Heruæus *quodl. 4. quest. 2.* Sone. 10. *Met. quest. 5.* & Iauel. *quest. 7.* Minus tamen bene docuit, vt iidem testantur, eiusmodi duas identitates re ipsa esse distinctas, fundates haud dubie in illā suā doctrinā de distinctione formali ex natura rei quam putat inter formalitates realiter identificatas à parte rei rei interuenire. De quo tractandum latè *infra quest. 5.*

7. Vtrum autem relatio, quam secum fert formalis identitas, sit realis, vel rationis, suam quæstionem habet. S. Th. *part. 1. quest. 28. artic. 2. ad 2. ait Quod relatio, que importatur per hoc nomen idem est relatio rationis tantum.* Consentit Soar. *sec. illa 3. citata num. 2.* docens, identitatem formalem tantum dicere relationem rationis. *Que sententia, inquit, certa est, & communis;* eamque probat: quia eiusdem ad se ipsum non potest esse relatio realis. Sed non bene; nam, vt notauimus *disput. 8. quest. 3. diuis. 2. cit.* nihil vetat esse relationem realem eiusdem ad se ipsum. Ego ex vniuersali doctrinā datā *disput. 2. quest. 3. conclus. 7.* & rursus *disput. 12. dico, relationem, quam ex proprio actus conceptu importat identitas formalis, rationis quidem esse vniuersæ, non tamen fictā;* sed supposititiā, conuenientem scilicet identitati à phantasmate substituto proprio respectuum, seu relationum, per quod illa concipitur. Identitas verò ipsa formalitas realis erit, quando identitas fundamentalis, cui nititur, fuerit eiusmodi; quando verò hæc rationis dumtaxat, aut etiam ficta fuerit, iuxta diuisionem tradendam postmodum, eandem fortunam identitas formalis subibit, vt satis ex se notum est.

8. Iam verò identitas sumpta vniuersè duplex imprimis est: alia realis, & alia rationis. Realis, quæ in rebus ipsis reperitur independentè à conceptione nostri intellectus. Rationis, quæ per rationem nostram, siue per actum nostri intellectus rebus tribuitur. Hæc autem rursus est duplex: alia supposititia; quam habent res in mente nostrā, quando cum in se sine plures, sub vno phantasmate sensibili adunatæ vnum nobis apparent, prout fusiùs explicatum est *suprà disput. 2. quest. 3.* & rursus *disput. 12.* In idem quippe recidit apparere nobis res plures vnum, & apparere idem, identitate videlicet fundamentalis; quā rursus prouenit, vt etiam identitate formali identificatæ prout sunt in mente nostrā obiectiue concipi possint. Identitas autem rationis ficta ea est, quam noster intellectus appingit rebus realiter distinctis, dum illas concipit identificatas realiter, quales non sunt re verā, idque siue fundamentalis, siue formali identitate. Vide dicta *locis citatis* de discrimine entis rationis supposititij, & ficti.

9. Eorum autem, quæ sunt idem realiter Arist. *lib. 5. Met. cap. 9.* quedam dixit esse idem secundum accidens, vt quando vnum de altero prædicatur sub con-

creto adiectiuo. Quocirca illa per se erunt idem, quæ substantiue sumpta inuicem prædicantur medio actu essendi substantiuo, iuxta diuisionem entis, essentialique per se, & per accidens, quam explicuimus *disput. 9. quest. 2.*

Mitto aliam identitatem, quam Scotus inter absolute realem, & rationis mediam excogitauit, oppositam distinctioni formali ex natura rei, quam ipse etiam inuexit. Vtramque enim esse impossibilem *infra quest. 5.* ostendendum est. Cæterum, quia *quest. 6.* distinctio quædam realis æquiualens tantum, seu virtualis inter aliquas Dei formalitates est adstruenda, identitas talis distinctioni opposita venit itidem adstruenda in præsentia, quæ scilicet extrema realiter formaliter identificata insuper sunt identificata realiter virtualiter, quatenus realiter virtualiter distincta non sunt.

QVÆSTIO II.

Quid sit distinctio, & Quotuplex?

CONueniunt omnes, ea esse inter se distincta, 11 quorum vnum non est aliud, neque è conuerso. Ita Soar. *disputatione 7. Metaph. sect. 1. Petr. Hurt. disputatione 6. Meta. sect. 1. Arriag. disputatione 1. Metaph. Oued. controu. 4. Metaph. punct. 1.* & reliqui; sed difficultas est in quo consistat formaliter distinctio. Certum est apud omnes, eam non esse aliquid reale positiuum rebus distinctis superadditum. Si namque Petrus per aliquid positiuum superadditum sibi distingueretur: à Paulo; eodem iure, vt distingueretur ab eo positiuo alio positiuo opus esset; dareturque infinita progressio entitatum positiuarum, quod est absurdum à quantum tandem integrā collectione non posset non Petrus distingui sine alio superaddito positiuo. Quo tota illa superflueret. Hoc posito Petr. Hurt. supra putat distinctionem nihil esse aliud adhuc formaliter ab extremis, quæ distingui dicuntur: tamen non posset illa explicari à nobis nisi per negationem identitatis, quæ hoc dicitur non esse illud. Consentit Arriag. *suprà* & idem ex professo docet Oued. *supra num. 3.* atque etiam *controu. 3. Metaph. punct. 1.* S. Th. verò *1. part. quest. 11. artic. 2. & quest. 9. de Potent. art. 7. & in 1. dist. 5. quest. 1. art. 1. & dist. 24. q. 1. art. 1. sepeque alibi.* Soar. *suprà* & alij docent distinctionem sumptam formaliter in negatione identitatis extremorum distinctorum consistere.

Ego duplicem imprimis distinctionē distinguendam censeo (vt dixi de identitate) fundamentalem scilicet, & formalem. Fundamentalis nihil est aliud ab ipsis extremis distinctis ab ipsisve eorum essentialis, quemadmodum similitudo, dissimilitudo, æqualitas, aut inæqualitas fundamentalis nihil est aliud ab ipsis extremis similibus, dissimilibus, æqualibus, aut inæqualibus; iuxta doctrinam vniuersalem tradendam *disput. 14.* Distinctio autem formalis, quæ in eo conceptu obiectiuo ponenda est, quem nos de distinctione formamus, iuxta dicenda ibidem, rursus est duplex alia positiua, alia negatiua. Positiua est actus ille obiectiuus, quo vnumquodque extremorum dicitur ab altero distingui, denominaturve distinctum ab altero, sicuti similitudo, dissimilitudo, æqualitas, aut inæqualitas formalis, & positiua, actus ille obiectiuus est, quo vnumquodque extremorum alteri dicitur assimilari, dissimilari, adæquari, aut inadæquari, denominaturve alteri simile, dissimile, æquale, aut inæquale. Distinctio autem

autem formalis negatiua in negatione identitatis consistit, qua vnumquodque extremorum dicitur non esse alterum, siue non esse idem cum altero. Quemadmodum similitudo, dissimilitudo, æqualitas, aut inæqualitas formalis negatiua, in negatione consistit dissimilitudinis, similitudinis, æqualitatis, aut æqualitatis, qua vnumquodque extremorum dicitur non esse alteri dissimile, simile, inæquale, aut æquale.

13 Hæc dixi solum, vt morem gererem iis Doctores, qui negationem identitatis formalem distinctionem appellant. Censeo namque illam non formaliter, sed illatiue duntaxat, atque improprie venire dicendam distinctionem, quatenus, quæ non sunt identificata consequenter non possunt non esse distincta. Quo pacto etiam negatio distinctionis non formaliter, sed illatiue, atque adeo improprie appellanda venit identitas vt *num. 3.* dicebam. Itaque cum distinctio, & identitas extra medium ita sint inuicem opposita, vt extrema identificata necessario sunt non distincta; & extrema non distincta necessario sunt identificata, atque etiam vice versa. Factum est vtique, vt nomen distinctionis ad negationem identitatis, & nomen identitatis ad negationem distinctionis per translationem quandam extensum sit. Quocirca de illis non vniuocè, sed analogicè duntaxat venit dicendum. Et idem est ob eandem rationem de nominibus similitudinis, & dissimilitudinis quorumuis extremorum, æqualitatis & inæqualitatis extremorum quantum. Vt pluribus exponemus *loco citato.*

14 Notandum est hic obiter pro vltimo vocum; distinguui, esse diuersum, & differre tanquam superius & inferius se habere, vt sumitur ex *Arist. lib. 4. Metaph. capite 2. & lib. 5. capite. 9. & lib. 10. cap. 5.* Nam ea dicuntur distinguui, quorum vnum non est aliud. Ea verò esse diuersa, quæ, præterquam quod sunt distincta, adæquatè sunt dissimilia, aut etiam inæqualia. At differre, quæ in aliquo conueniunt, & per aliquod discriminantur. Verum quamquam hæc sit harum trium vocum proprietas. Si communem vsum spectes promiscuè sæpe vnā pro alia reperies usurpatam.

15 Deinde notandum est varia ab aliquibus in præfenti signa distinctionis recenseri, quod præstat latè Soar. *supra sect. 2.* sed hoc aliud non est quam proprietates distinctionis enumerare, quod nos præstabitur *infra quæst. 3.* dum propositiones ad distinctionem spectantes tam per se, quam per aliud notatas recensamus.

16 Iam vero distinctio siue fundamentalis, siue formalis multifariam diuidi solet. Primò enim diuiditur in distinctionem realem, & distinctionem rationis. Distinctio realis est illa, qua vnum extremum ab alio distinguitur, siue qua vnum non est aliud à parte rei. Distinctio verò rationis est, qua vnum extremum ab alio distinguitur, siue qua vnum non est aliud per nostram conceptionem, siue prout menti nostre apparet: cum tamen à parte rei idem sint. Exemplum prioris sit distinctio, qua à parte rei Petrus distinguitur à Paulo. Posterioris autem distinctio, quæ à nobis concipitur in eodem Petro inter animal, & rationale, ex quibus per rationem nostram, siue prout apparet nobis Petrus ipse coalescit.

17 Deinde distinctio realis in distinctionem rei à re, & distinctionem rei à suo modo diuidi solet. Res dicitur in præfenti illa entitas, quæ non est connexa essentialiter cum alia entitate, qualis est Petrus comparatione Pauli. Modus verò dicitur vniuersum en-

titas illa, quæ alteri entitati essentialiter, atque adeo indispensabiliter affixa est: qualis est vnio comparatione partium, quas vnit: actio comparatione agentis & termini per illam facti, & similia. Distinctio autem inter rem, & rem absolutè, & sine addito dici solet distinctio realis. Cum tamen distinctio inter rem, & modum distinctio realis modalis vocari solet. Tamen hoc additamentum non tollat eam absolutè & simpliciter, & cum omni proprietate realem esse. Cæterum diuisio hæc distinctionis à varietate extremorum distinctorum desumpta aliter magis vniuersaliter, atque adeo magis scientificè effici debet in hunc modum. Distinctio realis alia est inter extrema inuicem inconnexa, qualia sunt Petrus, & Paulus alia inter extrema connexa eaque siue non mutuo, qualiter se habent res, & modus; siue mutuo, vt se habent diuine personæ, & plura alia eiusmodi extrema extra omne dubium possibilia. Distinctio autem extremorum connexorum tot rursus modis diuidi potest, quot est connexio diuisibilis, iuxta dicenda *disput. 14.* Tum etiam distinctio realis alia est extremorum, quorum alterum dependet ab altero dependentia originis, siue causalitatis; alia extremorum, quorum neutrum ab altero tali dependet dependentia. Tum deniquè distinctio realis alia est extremorum inter se oppositorum; alia extremorum non oppositorum inter se. Quarum prima tot rursus modis diuidi potest, quot potest diuidi oppositio, iuxta dicenda etiam *loco citato.*

18 Sed est dissidium hic inter aliquos, an sit dicenda distinctio realis, & actualis illa, cuius alterum extremum aut non est actu, aut etiam est impossibile; quo pacto ego distinguui dicor à leone purè possibili, & à chymera impossibili. Qua in controuersia mihi est certissimum. quo iure quibusuis essentialis non existentibus, aut etiam impossibilibus alia prædicata necessaria absolutè, & per verbum de præfenti possunt, atque solent attribui in sensu videlicet reali quiditatiuo, iuxta doctrinam generalem traditam *supra d. 10.* Vt cum Petrus purè possibilis dicitur esse rationalis, esse sensibilis, &c. & quævis chymera impossibilis dicitur esse impotens ad existendum, esse connexa enim duobus contradictoriis, &c. Eodem modo quibusuis omnino extremis, quorum vel alterum, vel vtrumque sit non existens, aut etiam impossibile prædicatum distinctionis in sensu pariter reali quiditatiuo absolutè posse, & debere attribui; atque etiam solere. Quo pacto de quibusuis omnino extremis diuersas essentias habentibus verissimè dicimus absolutè, illa esse distincta ex conceptu suo obiectiuo, siue quiditatiuo. quicquid sit de eorum existentia, aut etiam possibilitate. Cæterum non dicentur verè aliqua extrema esse actualiter distincta in sensu existentiali, nisi ambo sint actualiter existentia. Quia esse extrema aliqua verè distincta actualiter in sensu existentiali, est esse actualiter existentem eorum distinctionem; hanc autem utpote ab ipsis extremis re ipsa indistinctam non posse actualiter existere, quin existant ipsa extrema actualiter, compertum satis ex dictis est.

19 Dices: extrema actualiter non existentia actualiter non sunt idem. Ergo saltem distinctio formalis negatiua in negatione identitatis consistens erit existens actualiter, tamen extrema per eam distincta actualiter non existant. Respondeo primò: negationem identitatis extremorum non existentium illatiue tantum, & improprie vocari distinctionem, vt dictum est. Atque ita esto ea esset existens actualiter, non inde fieri aliquam propriam distinctionem

nam talium extremorum existere actualiter. Respondeo secundo: eiusmodi negationem identitatis nullatenus esse quidpiam acta existens à parte rei, sed tantum conceptione nostra. Tum quia de omni omnino negatione est id verum, iuxta doctrinam statutam *dispnt. 9. q. 3.* tum quia negatio identitatis peculiari titulo est prorsus nihil à parte rei, utpote remotio conceptus obiectiui nullam habentis essentiam in se conceptibilem, sed tantum in substituto alieno, prout *supra dispnt. 10. q. 4. & dispnt. 11. q. 2. & dispnt. 12. q. 1.* & 5. expositum est. Addo tamen de extremis non existentibus verè dici in sensu existentiali negatio non esse identificata actualiter, sed hoc potius est eorum identitatem remouere ab actuali existentia, quam alicuius eorumdem distinctionis existentiam actualem adstruere, ut satis notum est.

20 Præterea distinctio realis in formalem, & virtua-
lem diuidi solet. Formalis dicitur, quæ verè & propriè distinctio est faciens aliud, & aliud; ea nimirum de qua egimus in superioribus diuisionibus. Virtualis verò appellatur, quæ reuera non est distinctio, sed quædam distinctionis æquiualentia, ratione cuius res alioquin simplicissima, & prorsus indistincta in se ita se habet in ordine ad aliquod munus, ac si distincta in se, seu multiplex esset.

21 Denique cum entia rationis æmulari soleant in omnibus entia realia, tot modis diuidi potest distinctio rationis, quot diuissimi distinctionem realem. Sed insuper satis communiter solet diuidi in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatæ. Illa dicitur, quæ sine fundamento in rebus ab intellectu fit. Hæc verò, quæ accepto à rebus fundamento. Quo tamen iure huiusmodi diuio increbuerit, *inferius q. 8.* notabimus; eiusque membra exponemus, explicatius, & fusius. Amplius verò nunc distinctio rationis in suppositionem, & fictam est diuidenda consentaneè ad diuisionem similem identitatis rationis factam *numero 8.* & iuxta doctrinam vniuersalem citatam ibi, quæ ad rem etiam videnda est. De qua etiam diuisione fusius itidem *q. 8.* loquemur.

22 Postremò inter distinctionem realem & rationis absolute usurpatas mediam quamdam excogitauit Scotus, quam distinctionem formalem ex natura rei nuncupauit. Putabat enim formalitates rerum, quæ realiter sunt prorsus idem, formaliter esse distinctas re vera, & nullo id considerante intellectu. De qua distinctione fusè à nobis *quest. 5.* contra ipsum Scotum est agendum. Etenim ex omnibus propositis distinctionibus sola quæ simpliciter, & propriè realis, maiori examine non eget, ut eius quiditas legitime à cunctis concipiatur. De reliquis verò adhuc multa explicanda restant in subsequen-
tibus quæstionibus.

23 Vnum tamen superest ihic adnotandum: sub quouis ex prædictis generibus distinctionum insuper duplicem esse speciem. Alia enim est distinctio adæquata, siue extremorum se se inuicem excludentium, qualis est, quæ reperitur inter Petrum, & Paulum. Alia inadæquata, siue excludentis ab incluso, qualiter quoduis totum à sua parte distinctum est. Ut Petrus à sua anima, vel à suo capite.

QVÆSTIO III.

Quanam propositiones euidenter aut alias certe ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur tum inter se, tum cum terminis præcedentium collatis.

Dico elici quæ sequuntur.

Propositio 1.

Impossibile est, quod identitas, & distinctio extremorum mutue non sint.

Itaque si primum identificatur cum secundo, necesse est quod secundum vicissim identificetur cum primo: & si primum distinguitur à secundo, non potest non secundum distingui itidem à primo. In hac propositione, quæ axioma est apud omnes ex terminis notissimum, fundatur conuersio propositionum in logica celebris, & inter eius principia potissimum, aut certe ex potissimis obtinens locum. Est autem illa vniuersalissimè vera in omni identitate, & distinctione non solum reali, sed etiam rationis; sicut regulæ conuersionis propositionum ipsi innitentes, quas tradunt logici, in omni materia sunt veræ.

Propositio 2.

Quæ sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se. Hoc axioma cuius meminit Arist. *lib. 7. Topic. cap. 1. loco 5.* ex diuinæ Trinitatis mysterio factum est omnium axiomatum celeberrimum; eo quod ibi ex vna parte videtur fallere: quia personæ diuinæ cum eadem natura sunt identificatæ, & inter se distinctæ; ex alia verò parte plures Theologi anxie contendunt illud exponere, ut sit vniuersaliter verum, nec tamen Trinitati aduersum; prout *infra* videbimus *quest. 7.* Vtrum autem in eo fundetur ars syllogistica, vel secus sub controversia etiam est, de qua *ibi*. Id modo certum, non solum in identitate reali, sed etiam in identitate rationis illud habere locum. Quia ratione autem verum est, debere esse eadem inter se, quæ sunt eadem vni tertio eadem verum est è conuerso, debere ab vno tertio distingui, quæ distinguuntur inter se, ut patet.

Propositio 3.

Quidquid per se conuenit, aut non conuenit alicui subiecto, & alteri cum illo identificato conueniat etiam, aut non conueniat necesse est. Siue, quod recidit in idem. Quidquid per se verè affirmatur, aut negatur de aliquo subiecto, & de altero illi identificato affirmetur etiam, aut negetur necesse est.

Etenim si quid conueniens alicui subiecto alteri cum eo identificato non conueniret, aut vice versa, eidem conueniret simul, & non conueniret; de eodemque subiecto proinde duo simul verificarentur prædicata contradictoria contra *proposit. 1. statutam dispnt. 9. q. 5.* In hoc axioma potius quam in præcedente ostendam *q. 7. citata* fundari syllogismos expositorios de medio singulari; atque etiam quadamtenus alios de medio communi. Quomodo autem illud sit accipiendum, ut etiam in Trinitate diuina possit habere locum, *ibidem* exponetur. Quem

Disp. XIII. De identit. & dist. rer. Quæst. III. 311

Quem certè habere proportionem seruata non minus si termo sit de identitate, & conuenientia per rationem, quam dum est de identitate, & conuenientia reali: ex dicendis in sequentibus satis constabit.

Propositio 4.

- 28 Quod alicui semel est idem, semper, & necessario est idem. Et quod ab aliquo semel distinctum est, semper & necessario distinctum est.

Est euident ex ipsis terminis. Cum constet identitatem, & distinctionem realem non contingentiam, sed necessariam omnino prædicatam esse earum rerum, quibus conueniunt. Vnde hoc exioma in identitate & distinctione rationis, quæ contingentiter rebus accrescunt, locum non habet.

Propositio 5.

- 29 Quæ realiter idem sunt nullatenus aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, & è conuerso. Quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, realiter distincta sunt.

Tradidit hanc propositionem Arist. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 15. cum dixit. *Amplius si potest alterum sine altero esse* (scilicet in tempore, vel in loco, vel in subiecto) *non erit idem*. Et præterquam quod etiam ex terminis satis est euident per præcedentes demonstratur. Nam si quæ sunt inter se eadem, secundum tempus separarentur, fieret ut quod alteri semel est idem, aliquando non esset idem contra *proposit. 4.* si autem separarentur loco, aut subiecto, alicui subiecto conciperet, quod alteri cum illo identificato non conueniret: nempe esse in tali loco, aut subiecto, contra *proposit. 3.* Tantumdemque fieret vice versa, si, quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, realiter non essent distincta, sed idem, ut constat.

Propositio 6.

- 30 Ea, quorum alterum ab altero dependentia originis, seu causalitatis dependet, non possunt non esse inter se distincta realiter.

Hæc propositio ad materiam de causis pertinet, ex terminisque cunctis est euident. Annumero tamen illam hic reliquis; quia huiusmodi dependentia inter signa distinctionis realis solet hic numerari.

Propositio 7.

- 31 Quæ omnino inseparabilia sunt non eo ipso realiter indistincta sunt.

Est clarum: quia bene possunt esse mutuo connexa siue quoad tempus, siue etiam quoad locum, & subiectum, quæ sunt realiter distincta. Quo casu omnimoda inseparabilitas extremorum cum eorum distinctione reali componitur. Connexio quippe ex suo conceptu non aduersatur conceptui distinctionis, siue sit illa mutua, siue non mutua. Ut patet; & in personis diuinis cernere licet mutuo connexis & distinctis. Quin imo propria, & rigorosa connexio etiam mutua inter extrema distincta verari debet. Quandoquidem idem secum ipso minusque propriè connecti dicitur.

- 32 Vnde colliges contra nonnullos, etsi quævis separabilitas realis sit certum signum distinctionis realis: sicut & quævis originis, causalitatisve depen-

dentia, à contrario verò ex omnimoda inseparabilitate reali non bene argui identitatem realem: quia possunt esse realiter distincta, ut diximus, quæ mutua dumtaxat interueniente connexionem, neque separabilia sunt, neque ullam inter se dependentiam originis, siue causalitatis habent. Aduerto hic tandem alia quædam signa distinctionis realis ab aliis exhiberi, quæ vel subdubia sunt, vel ad separabilitatem, & dependentiam originis, causalitatisve reducuntur. Quocirca ea missa facio. Videatur Soar. *disp. 7. Metaph. sect. 2.*

Propositio 8.

Identitas vniuscuiusque rei cum quopiam ad essentiam physicam pertinet talis rei; tantumdemque est de distinctione inadæquatâ vniuscuiusque rei ab alio.

Est clarum: quia identitas vniuscuiusque rei cum quopiam, & distinctio inadæquata eius ab alia quidpiam est identificatum realiter cum ipsa re, ut ex dictis *quæst. 1. & 2.* satis, superque est notum. Quidquid autem realiter identificatur cum re ad essentiam eius physicam pertinet, ut ex dictis *disp. 9. q. 1. & 2.* etiam liquidum est.

Propositio 9.

Vbicumque est aliqua res, ibi esse identitatem eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio necesse est, & vice versa. Et vnde cumque deest aliqua res, inde deesse identitatem eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio necesse est, & vice versa.

Est etiam clarum. Quia cum identitas vniuscuiusque rei cum quopiam, & distinctio inadæquata eius ab alio pertineant ad essentiam physicam talis rei iuxta *proposit. 8.* Si alicubi esset res, & ibi talis eius identitas, aut distinctio non esset; vel vice versa alicubi esset res, ubi non esset eius essentia, vel vice versa contra *proposit. 7. disput. 9. quæst. 5.* stabilitam. Pariterque, si alicundè deesset res, vnde talis eius identitas, aut distinctio non deesset, vel vice versa, alicundè deesset res, vnde non deesset eius essentia, vel vice versa, contra *propositionem eandem*.

Hinc autem constat, in quocumque loco, tempore, statu, subiecto, aut quouis alio tertio sit res, in eodem necessario debere esse identitatem eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio, & vice versa. Pariterque ex quocumque loco, tempore, statu, subiecto, aut quouis alio tertio res desit, ex eodem debere necessario deesse dictam eius identitatem, & distinctionem, & vice versa.

Propositio 10.

Quæ alicubi sunt idem, ubicumque per se sunt, erunt idem; Et, quæ alicubi sunt distincta ubicumque per se sunt, erunt distincta.

Addo *per se*, ut excludam modum essendi alicubi per substitutionem alienam. Quæ enim alicubi non per se, sed per alienam substitutionem dumtaxat sunt, quatenus substituta ipsa sunt ibi subrogata pro illis, ibi ad distinctionem substitutorum poterunt dici esse distincta; tamen si alibi, ubi per se sunt, idem sunt, est vice versa.

Igitur hæc vnica facta exceptione, propositio planè est certissima satisque euident ex terminis, sed demonstrari insuper potest. Primum: quia si non essent

essent vbiicumque per se sunt idem, quæ alicubi sunt idem, aut non essent vbiicumque per se sunt distincta, quæ alicubi sunt distincta; quæ semel sunt idem non semper, & necessariò essent idem; & quæ semel sunt distincta, non semper, & necessariò essent distincta, contra *prop. 4.* vt constat. Secundò: quia ex eadem hypothesi sequeretur, alicubi esse rem, vbi non esset identitas eius cum quopiam; aut alicubi esse rem, vbi non esset distinctio in adæquata eius ab alio, contra *propositionem 9.* vt est manifestum.

38 Ex hac propositione constat, quæcumque sunt idem in aliquo loco, tempore, statu, subiecto, ac demum quouis tertio, non posse non esse etiam idem in omni loco, tempore, statu, subiecto, & quouis tertio, vbi per se ipsa fuerint, & non per substituta aliena. Et quæcumque sunt distincta in aliquo loco, tempore, statu, subiecto, ac quouis tertio, non posse non esse etiam distincta in omni loco, tempore, statu, subiecto, & quouis tertio, vbi per se ipsa similiter fuerint, & non per substituta aliena.

39 Vnde veniet demonstrandum *inferius q. 11. & 12.* quæcumque per proprias species cognoscuntur, atque adeò per se ipsa, & non per substituta aliena in mente cognoscentis sunt obiectiue, si à parte rei sunt vnum, & idem, non posse non in eo statu obiectiue esse vnum, & idem; & si à parte rei sunt distincta, & plura, non posse non in eo statu obiectiue esse distincta, & plura. Quod ipsum est, non posse cognita per species proprias apparere distincta, & plura, quæ re ipsa sunt vnum, & idem. Nec posse cognita per species proprias apparere vnum, & idem, quæ re ipsa sunt distincta, & plura; & consequenter cognoscentem per proprias species nec posse per suam rationem distinguere, quæ sunt re ipsa vnum, & idem; nec posse per suam rationem adunare, quæ sunt re ipsa distincta, & plura.

Propositio 11.

40 Quæ semel sunt idem, vbiicumque per se sit vnum eorum; & alterum per se esse necesse est. Et vnde-cumque per se deesse vnum, & alterum per se deesse necesse est.

Nam alioquin aut desinerent esse idem contra *proposit. 4.* aut si manerent idem, ipsum idem alicubi per se esset, & simul non esset, contra *proposit. 1. statutam disp. 9. q. 5.*

41 Hinc constat, eorum, quæ alicubi sunt idem, vnum sine altero per se esse non posse in alicui loco, tempore, statu, subiecto, aut quouis alio tertio. Similiterque vnum sine altero per se deesse non posse ab aliquo loco, tempore, statu, subiecto, aut quouis alio tertio. Vnde patet, quàm falsò. Caiet & alij agentes de decreto libero Dei dixerunt, illud consistere in formalitate realiter identificatâ cum Deo, & nihilominus defectibili non deficiente Deo. De quo latius *Tract. de volunt.*

42 Hinc etiam demonstrandum veniet *infra q. 11. & 12.* eorum, quæ re ipsa sunt idem, non posse vnum per propriam speciem cognosci, atque adeò per se ipsum esse obiectiue in mente cognoscentis, quin alterum & per eandem speciem vt idem cum illo cognoscatur, & per se quoque vt idem cum illo in mente cognoscentis sit obiectiue.

Propositio 12.

43 Quidquid vbiilibet res intrinsecè, identicè est,

aut non est, independentè ab alia re, tanquam à formâ sibi intrinsecâ est, aut non est.

Hæc propositio ex terminis est satis evidens, & declarari potest ampliùs, ac demonstrari. Primò: quia habere rem talem essentiam, qualem habet, aliter quàm per identitatem nequit ei conuenire; siquidem aliud non est habere rem talem essentiam, & esse idem cum illâ, vt constat: igitur habere rem talem essentiam nequit ei conuenire per extrinsecum consortium alterius rei. Est clarum: at rem quidpiam esse, aut quidpiam non esse intrinsecè, & identicè, ad talitatem essentia rei pertinet; siquidem identitas rei cum quopiam, & distinctio in adæquata rei ab alio, quæ in idem recidunt, pertinent ad essentiam rei, iuxta *proposit. 8.* Ergo quidquid vbiilibet res intrinsecè, & identicè est, aut non est, independentè ab aliâ re tanquam à formâ sibi extrinsecâ est, aut non est. Secundò: quia si rem esse, aut non esse quidpiam identicè, & consequenter rei essentia ab extrinsecò dependeret tanquam à formâ, re permanente alicubi, & eo extrinsecò inde deficiente, aut saltem per intellectum intuentium inde præciso, indidem essentia rei deficeret, aut saltem per intellectum intuentium esset præcisa, quod prius repugnat, cum res, & eius essentia prorsus sint idem.

Ex hac propositione ostendimus *suprà disp. 10.* 44 contra quosdam Recentiores, nullius rei distinctæ à Deo veritatem obiectiuam pendere posse tanquam à formâ extrinsecâ ab entitate diuina: quia esse rem veram obiectiue, aliud non est, quàm esse illam intrinsecè, & identicè in se, siue à parte rei talem, qualis intrinsecè, & identicè est obiectiue in mente diuina. Hoc autem nulla res habere potest ab aliquo à se distincto tanquam à formâ extrinsecâ, iuxta præsentem propositionem. De quo *ibi* plura.

Propositio 13.

Aliquem actum à parte rei per se esse actum vnius formalitatis subiecti, & non alterius identificatæ cum illâ; aut per se respicere vnam formalitatem termini, & non alteram identificatam cum illa impossibile est.

Nam alioquin aliquid per se affirmaretur verè de aliquâ subiecti, aut termini formalitate, quod verè non affirmaretur de alterâ contra *proposit. 3.* Adde autem particulam *per se*, tum in hac, tum in illa propositione, vt excludam actum respicientem subiectum, aut terminum per substitutum alienum: quo pacto vnam formalitatem præ altera respicere potest, sic enim actus cognitionis actiue, quo intellectus noster vnam formalitatem obiecti ab alia eiusdem præcindit in substituto alieno, iuxta doctrinam traditam *suprà disp. 2. quest. 3. & infra tradendam q. 9.* vnam talium formalitatum; & non alteram in substituto alieno respicit tanquam terminum, eandemque pariter respicit tanquam subiectum actus cognitionis passiue, quo ipsa præ altera ab intellectu cognosci dicitur.

Addendum est etiam, hanc, & tertiam illam propositionem in creatis vniuersè locum habere, atque etiam in diuinis, vbi formalitates realiter identificatæ virtualiter non sunt distinctæ in ordine ad actum, & eius contradictorium. Si enim sint iuxta doctrinam tradendam *quest. 6.* tunc actus per se, & re ipsa poterit vni talium formalitatum, & non alteri conuenire, atque adeò vnam præ altera per se, & realiter respicere, prout *ibi* videbimus.

Ex

Disp. XIII. De identit. & diff. rer. Quæst. III. 313

47 Ex hac propositione sequitur primò: à parte rei non posse vnâ formalitatem esse principium per se quarto modo, vt aiunt, alicuius actionis siue effectus, cuius non sit eodem modo principium per se alterâ identificatâ cum illa. E. g. animalitas hominis non potest esse principium per se sensationis aliquo modo reali, quo eodem non sit etiam rationalitas eiusdem sensationis principium; nec rationalitas aliquo modo reali potest esse rationationis principium, quo non sit itidem animalitas; & in cæteris pariter, vbi non interuenit distinctio virtualis prædicta. Ex quo patet: quoties alicuius actus alicui formalitati, & non alteri identificatâ cum illâ dicitur conuenire, vt talis locutio sit vera de conuenientiâ formali oriunda à ratione nostrâ debere intelligi; non item de conuenientiâ reali. Nos enim ei formalitati solemus actum attribuire, quam respectiue ad actum ipsum concipimus ab aliis distinctam, cum quibus realiter idem est, vt cum dicimus, hominem in quantum est animal sentire, & in quantum est rationalis ratiocinari; non tamen è conuerso; aut sensationem ab homine nasci per se quatenus est principium sentiendi, non verò quatenus est principium ratiocinandi; ratiocinationem autem vice versâ, & in cæteris pariter.

48 Secundò sequitur: creaturas re ipsâ non solum cum omnipotentia; sed etiam cum cæteris attributis diuinis tum communibus, tum personalibus esse connexas: quia omnia hæc cum omnipotentia sunt identificata realiter, atque ita nequeunt non terminare per se re ipsâ respectum connexionis creaturarum, quem terminat per se omnipotentia; supposito, quòd ad illum non terminandum, non est cur ob omnipotentia virtualiter distincta asserantur, & distinctione virtuali seclusâ sub doctrinam vniuersalem propositionis cadit specialis ista, vt est notum. Adde, esto omnipotentia diuina in ordine ad terminandum se solâ immediatam connexionem creaturarum à Trinitate Personarum, aut ab aliâ quâuis formalitate Dei virtualiter distinguatur, adhuc dicendum necessariò esse, creaturas cum Trinitate, aut cum tali formalitate mediata connexionem connecti: quia omnipotentia titulo identitatis realis non potest non esse connexa cum omnibus aliis formalitatibus diuinis, quantumuis à quibusuis earum virtualiter distincta sit, atque ita quidquid cum omnipotentia connexum est, & cum ipsis omnibus formalitatibus mediata saltem sit connexum necesse est. Quomodo autem nihilominus inepta sit connexio creaturarum cum Deo ad notificandum nobis pro statu præsentis Trinitatem, etsi apta sit ad notificandam omnipotentiam, & existentiam Dei ex dicendis *alibi* constabit. Mitto alia similia, quæ ex propositione datâ vnusquisque potest colligere.

Propositio 14.

49 De eodem subiecto idem prædicatum verò simul affirmari, & negari intra eundem statum impossibile est.

Hæc propositio in tertiam recidit, eam tamen maioris explicationis gratiâ, & propter quædam confectionaria inferenda adiicio. Constat autem illa ex *proposit. 1. statuta disputatione 9. quæst. 5.* & vel ipsis logicis notissima, atque euidentissima est; apud quos affirmatio, & negatio eiusdem de eodem contradictoriè opponuntur, simulque subinde veræ, aut simul falsæ esse non possunt, dummodo

Pharus Scient. Tom. I.

dò ambæ ad eundem rerum statum, non verò ad diuersos pertineant, iuxta *proposit. 14. statutam disputatione 10. quæst. 5.* suntque eiusdem de eodem etiam virtualiter, iuxta dicta *nuper proposit. 13.* Idcirco autem affirmatio, & negatio eiusdem prædicati de eodem subiecto verè simul esse non possunt: quia idem prædicatum re ipsâ non potest conuenire, & simul non conuenire eidem subiecto, iuxta dicta *proposit. 1. disputatione 9. quæst. 5.*

Vnde infero primò contra nonnullos Recentiores, affirmationem, aut negationem siue mentalem, siue vocalem ex peculiari suo modo tendendi præcisè veritatem, aut falsitatem sortiri non posse, nisi insuper obiectum eius re ipsâ habeat, aut non habeat in se illud esse, quod vel affirmatione adstruitur, vel negatione remouetur. Veritas enim formalis affirmationis, aut negationis in veritate obiectiua affirmatâ, aut negatâ fundatur, & sine illâ esse non potest. Vnde inuariatâ veritate obiectiua ex præcisâ variatione intrinsecâ affirmationis, aut negationis huius veritatem formalem variari impossibile est, vt ex doctrinâ traditâ *suprà dispu. 3. & 10.* satis est notum; alioquin prohibito posset vnusquisque quidlibet affirmare, aut negare verè, mutato modo tendendi affirmationis suæ, vel negationis, absque vlla obiectiua mutatione obiecti affirmati, aut negati. Quod, quàm sit absurdum palam est.

Ex quo rursus contra Recentiores inferitur: Scientias diuersas, quas Deus habet de eadem re prout existente, & prout possibili, & prout conditionate futurâ, non solum ex modo tendendi præcisè, vt ipsi putant; sed insuper ex diuersitate veritatum obiectiuarum, quas pro obiecto habent, differre; aliâs si intellectus diuinus ad tales scientias concipiendas nullam expectaret diuersitatem veritatum obiectiuarum sciendarum per illas, nulla esset res, quam non sciret omnibus dictis modis, atque ita, vt iudicat esse possibilem, sic etiam iudicaret esse existentem rem, quæ re verâ non est existens. Quod patet esse absurdum. Quomodo autem eadem res penes diuersos status, ad quos spectat, diuersas veritates obiectiuas habeat, tametsi non distinctas entitatiue *disputatione 10. quæst. 1.* explicatum est. Modò, suppositis ibi dictis, addo: veritates obiectiuas ad eundem statum pertinentes à distinctione dumtaxat sui euade re posse diuersas: quia non restat aliud caput, vnde diuersitatem fortitiantur.

Vnde tandem inferitur, ad hoc vt affirmatio, & negatio simpliciter, & vndequeque sint eiusdem de eodem, prout opus est, vt neque simul veræ, neque simul falsæ esse possint, necessarium esse, tum quod pertineant ad eundem statum; tum quod subiectum, & prædicatum circa quæ versantur sint eadem. Ex quibus plura suo loco inferenda sunt.

Propositio 15.

Distinctio inadæquata partis à toto absque distinctione adæquatâ eiusdem partis ab alia comparate stare non potest.

Hæc propositio ex terminis ipsis videtur satis, superque euidentis; siquidem id cum quo pars componit totum ab ipsâ parte adæquatè debere distinguì satis est manifestum, sed declarari amplius potest, ac demonstrari. Quia totum dicimus

D d id,

id, quod compositum est ex pluribus partibus, & partem vocamus id, quod cum alio quopiam à se distincto constituit quoquo modo, siue componit totum. Vnde, dum de aliquâ huiusmodi partium sermonem habemus, vt in præsentî, eamque dicimus inadæquatè distingui à toto, manifestissimum est, hoc stare non posse, quin talis pars à residuo, cum quo ea totum componit aliquo modo distincta sit; alioquin cum non sit distincta à se ipsâ, à nullâ parte totius, atque adeo neque ab ipso toto esset distincta, contra suppositionem: sed non est distincta à tali residuo distinctione tantum inadæquatâ, prout intendimus; aliud enim genus distinctionis, quod ad rem attinet, non est possibile, vt constat. Quod autem non sit distincta à tali residuo distinctione tantum inadæquatâ inde monstratur: quia residuum dicimus id, quod integrè est extra partem assumptam, & vltra, vel præter illam integram superest signandum, seu recensendum intra totum, à quo proinde pars neque, vt includens ab inclusio, neque, vt inclusum ab includente distinguitur, prout opus erat, vt ab illo distinctione tantum inadæquatâ distingueretur; siquidem aliud non est genus distinctionis inadæquatæ, vt constat. Stat igitur, partem inadæquatè distinctam à toto distinctione scilicet inclusi ab includente non posse non adæquatè distinctam esse ab aliâ residuâ comparte cum quâ componit totum. Quod erat ostendendum.

54 Ex hac propositione veniet probandum infra suo loco, continuum ex partibus in infinitum diuisibilibus physicè, ex indiuisibilibusque infinitis physicè illas copulantibus constare non posse: quia collectio omnium omnino indiuisibilium continui esset pars eius ab eo inadæquatè distincta, & non distincta adæquatè à residuo eiusdem continui, vtpote, quod in datâ hypothesi essentialiter debet includere in suo conceptu aliqua indiuisibilia copulantia suas partes; alioquin vltimò diuisum contra suam essentiam conciperetur, vnde etiam patet; transcendentiam alicuius prædicati in omnes partes alicuius totius per physicam inclusionem in illis impossibilem esse.

55 Deinde ex hac propositione veniet probandum infra suo loco, transcendentiam metaphysicam alicuius prædicati in omnes partes; siue formalitates alicuius totius metaphysici per inclusionem metaphysicam etiam esse impossibilem. Vide dicenda infra disp. 17. quest. 20.

Propositio 16.

56 Quæ realiter idem sunt, mutuò inter se quoad omne genus essendi realiter connexa sunt.

Nam alioquin alterum posset esse realiter sine altero alicubi, id est, in aliquo tempore, loco, subiecto, statu, aut quouis alio tertio, contra proposit. 11.

57 Cum quo stat; aliquas esse formalitates, quæ ex suo conceptu præciso formaliter non sunt connexæ cum aliis, cum quibus realiter sunt idem; nempe illæ omnes, quæ formaliter, siue logicè in aliis rebus reperiuntur. E. g. animalitas hominis ex suo conceptu animalitatis præciso non est connexa cum rationalitate; siquidem conceptus animalitatis etiam reperitur in bruto; similiterque censendum est de cæteris omnibus, quæ in vnum conceptum vniuersalem coeunt conuenientem per

identitatem pluribus rebus; illæ enim cum singulis differentis huiusmodi rerum ex suo conceptu præciso formaliter connexæ non sunt, tametsi cum illis sint identificate realiter. Quomodo autem formalitas vniuersalis eadem formaliter, siue logicè in singulis rebus, quibus realiter conuenit reperitur, ex dicendis *disputatione* 17. constabit.

Vnde obiter collige pro dicendis tum in eâ *disputatione* 17. tum etiam alibi: quoties aliqua formalitas ex suo conceptu præciso cum altera connexa est, primam magis vniuersalem, quam secundam ex tali conceptu esse non posse; aliàs posset sine illâ in aliis rebus reperiri; atque ita non esse connexa cum illâ, contra suppositionem. De quo ibi plura.

Propositio 17.

Quoties aliquis conceptus obiectiuus re verâ est possibilis, vel impossibilis, vel contingens, vel necessarius nequit non esse tale, similiter quidquid cum illo re ipsâ est identificatum.

Est clarum. Nam alioquin vnum sine altero secum re ipsâ identificato alicubi esse posset, contra *proposit.* 11. vt cuique consideranti conspiciendum fiet. Dico autem *re verâ*: quia bene potest aliqua formalitas ex suo conceptu præciso possibilis, aut contingens esse, esto sit identificata re ipsâ cum aliâ, vel re verâ, vel ex suo conceptu præciso impossibili, aut necessariâ. Impossibilis verò, aut necessariâ ex suo conceptu præciso nulla formalitas esse potest, quæ re ipsâ sit identificata cum aliâ re verâ possibili, aut contingente; bene tamen, quæ sit re ipsâ identificata cum aliâ possibili, aut contingente ex suo conceptu præciso. Quæ omnia contentantur ad dicta nuper *proposit.* 16. quibusque faciliè intelliget. Sufficiantque hæc in præsentî.

QVÆSTIO IV.

Quenam obiecta intellectus humani realiter sint distincta inter se?

Certum est primo ex *propositione* 5. *quest.* 3. 60 ea cuncta realiter esse inter se distincta, quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto realiter separabilia sunt inter se. Secundo est certum ex *propositione* 6. *eiusdem quest.* ea quoque inter se distingui realiter, quæ realem inter se dependentiam habent causalitatis seu originis. Tertio ex *proposit.* 7. *eiusdem quest.* pro certo etiam habendum est, possibilia esse aliqua extrema, quæ neque sint vllomodo realiter separabilia, vtpote mutuò, & omnimodis connexa inter se metaphysica connexionem, neque vllam realem dependentiam aut causalitatis, aut originis inter se habeant, & tamen inter se realiter distincta sint. An autem aliqua huiusce generis extrema dentur de facto in rebus creatis, non est hoc loco disquirendum. Solum potest opportunè pro dicendis in sequentibus in præsentî disquiri: an aliqua attributa diuina eiusmodi sint tum inter se, tum cum essentia Dei comparata. Quare ad hæc reuocanda venit questio proposita.

Pro cuius resolutione suppono primo. Quodcumque de Deo verificatur prædicatum, attributum Dei

Disp. XIII. De identit. & dist. rer. Quæst. IV. 315

Dei dici in præsent. Cum enim omne prædicatum subiecto, de quo prædicatur, dicatur attribui, non abique iure factum est, ut omne prædicatum Dei attributum eius dicatur, latè hoc vocabulo usurpato.

62 Suppono secundò prædicata, seu attributa Dei ita vniuersè sumpta nonnullis, quod rem attinet, diuidi posse diuisionibus. Primò enim diuidenda veniunt in attributa communia, & attributa personalia. Cum enim Deus ita sit vnus in essentia, ut sit trinus in personis, prout docet fides, & latè traditur à Theologis in *Tract. de Trinit.* prædicata, quæ aut vni, aut duabus tantum personis prout talibus conueniunt, attributa personalia dicuntur, ut sunt personalitates, relationes, origines, notiones &c. Quæ verò toti Trinitati conueniunt, communia attributa appellantur; Vt sunt eternitas, immensitas, bonitas, sapientia, omnipotentia &c. Deinde attributa Dei solent diuidi in attributa negatiua, quæ negationem aliquam præ se ferunt; ut sunt immortalitas, impassibilitas, infinitudo, immutabilitas, incomprehensibilitas, & similia: & positiua, quæ nullam præ se ferunt negationem: Vt sunt eternitas, bonitas, sapientia, omnipotentia, iustitia, & cætera huiusmodi. Præterea diuina attributa sic latè viurpata in necessaria, & contingentia diuidi possunt. Contingentia sunt actus Dei liberi prout liberi, seu cognitionis, seu volitionis. Tum ea omnia prædicata diuina, quæ ab aliquo contingente desumuntur extrinsecè, aut per illud quoquomodo complentur, vt esse Creatorem, Gubernatorem, Dominum, Remuneratorem, &c. Necessaria autem sunt reliqua ab istis omnia Dei prædicata. Denique attributa Dei possunt diuidi in ea, quæ omnino sunt intrinseca Deo, vt bonitas, intellectus, voluntas, omnipotentia &c. & in ea, quæ per aliquid extrinsecum aliqua ratione complentur in suo conceptu, vt dominium, gubernatio, remuneratio, & similia. Porro attributa diuina, quæcumque demum illa sint, tum in concreto, tum in abstracto concipi à nobis, atque significari solent: in concreto quidem vt per hæc nomina. *Sapientia, iustus, bonus, omnipotens, creator, Dominus* &c. In abstracto verò vt per hæc. *Sapientia, iustitia, bonitas, omnipotentia, creatio, dominium*, &c. iuxta doctrinam concretorum, & abstractorum traditam *disp. 2. quæst. 4. cons. 3.*

63 His positis in præsent. 9. vt certum præterea apud omnes statuendum est ea attributa diuina, quæ per aliquid extrinsecum Deo quoquo modo constituuntur, siue complentur in suo conceptu, quoad tale extrinsecum realiter esse distincta ab essentia Dei: quia essentia Dei non potest esse idem realiter cum aliquo, quod est realiter extra ipsam. Erunt quoque talia attributa realiter quoad talia extrinseca distincta inter se, quoties extrinseca ipsa realiter inter se distincta fuerint, vt notum est. Deinde etiam est statuendum tanquam certum secundum fidem ex materia de Trinit. Personas diuinas Patris, Filij, & Spiritus Sancti, atque adeo etiam earum personalitates, & origines realiter esse distinctas inter se. Quibus statutis, quod superest examinandum est, an attributa communia intrinseca Deo vel inter se, vel ab essentia diuina realiter distincta sint. Tum an personæ, seu personalitates diuinae, quæ sub nominibus attributorum personalium veniunt intelligendæ, quemadmodum inter se, ita etiam ab essentia distinguantur realiter?

64 Qualiter quidam apud Nyphum *lib. 12. Metaph. disp. 3. cap. 3.* distinctionem realem posuit in Pharus Scient. Tom.

ter attributa Dei & essentiam, atque etiam inter ipsa attributa comparata inter se. Inter personalitates verò, & essentiam realem distinctionem statuiebant ex hæreticis, qui in tertia secta Seneritarum dicti sunt Theodosiani & Angelitæ, & Damianistæ, vt refert Nicephorus *lib. 18. Historia Ecclesiastica cap. 24. ante med.* Ex Catholicis autem quidam electricus in Francia, vt refert Anselmus *lib. de Incarnatione verbi cap. 1. & 3.* post ipsum Gilbertus Porretanus Pictauiensis Episcopus. Qui inter diuinas personalitates, & essentiam distinctionem realem ponebat, aut qualis est inter rem & re, vt aliqui putant; aut qualis est inter rem & modum, vt opinantur alij. Nec desunt, qui existimauerint eam distinctionem etiam similem inter essentiam, & attributa communia intrinseca Deo, interque attributa ipsa adduxisse. Tamen hoc plerique negent. De quo videri possunt Otto Frisingensi. Episcopus *lib. 1. de gestis Frederici Imperatoris cap. 57. & 56.* vt habetur *rom. 3. Conciliorum part. 2. Pro Concilio Remensi sub Eugenio. 111. & Matthæus Paris. in historia Anglicana anno 1119. relatus eodem rom. 3. Concil. pro eodem Concilio sub Calixto. 11. Necnon S. Th. 1. part. 9. 28. ar. 2. & ibi eius expositores. Possimam Valsequez *disp. 116. cap. 2. & disp. 120. cap. 1. & 2. & Ruiz tom. de Trinit. disp. 11. sec. 1.* Qui diligenter examinant Gilberti errorem. Cui insuper consentire videtur Hugo Aetherianus *tom. 9. Biblioth. lib. 3. de hæresibus, quas Græci in Latinos deuolunt. cap. 2. sub finem.* Imo & Durandus, vt aliqui censent, re ipsa videtur consentire, deum in 1. *disp. 5. q. 1. & disp. 33. q. 1. & disp. 34. q. 2. & in 3. disp. 1. q. 2.* inter essentiam, & relationes diuinas realem distinctionem concedit, qualis est inter rem & modum. Tamen dicat cum eiusmodi distinctione componi identitatem, qua essentia, & relationes diuina simpliciter, & absolute sunt idem. Cum Gilberto præterea putarunt aliqui sensisse Abbatem Ioachimum. Re tamen vera absurdior huius error fuit, vt constat ex cap. *Damianus, de summa Trinit. & fide Catholica.* Vbi libellus Ioachimi expresse damnatur. *Quia. Quamuis concedat, quod Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt vna essentia, vna substantia, vnaque natura: verum unitatem huiusmodi non veram & propriam, sed quasi collectiuam, & quasi similitudinariam esse fateatur: quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna ecclesia.* Verba sunt textus.*

Reliqui verò Catholici in sequentibus quæstionibus referendi vnanimiter vno ore asseuerant, neque inter attributa communia intrinseca Deo, aut inter se, aut cum essentia comparata: nec inter personalitates & essentiam, vllam omnino distinctionem simpliciter & absolute realem aut modalem esse. Tamen multi distinctionem aliquam ante omnem intellectus operationem, siue ex natura rei formalem, siue virtutalem dumtaxat inter prædicta extrema admittant. Vt ex dicendis in progressu constabit.

Propositio 1.

Omnia attributa intrinseca Deo tam personalia, quam communia omnino sunt idem realiter cum essentia diuina, atque adeo nulla prorsus distinctione reali distinguuntur ab illa.

Hæc propositio, vt sonat, de fide est. Constat enim in primis ex Concilio Florentino *sess. 17. 18. & 19.* Vbi Latini, & Græci disputatores frequen-

D d 2 ter,

ter, & vnanimiter adstruunt realem identitatem inter personam & substantiam siue naturam Dei: admittentes solum inter illas distinctionem rationis. vnde dicta sess. 18. post medium sic habetur. *Diuina substantia & persona re quidem sunt idem: secundum autem modum intellectus nostrae differre videntur: sess. etiam 17. pariter dictum fuerat de eadem substantia & persona. Handquaquam tamen putare debemus, ut re differant; quandoquidem sola ratione, aut intelligentia differre creduntur. Et sess. 25. col. 5. in quadam confessione fidei, quae à Latinis ad Græcos missa est, sic dicitur. Porro autem, ne identitatem, coniunctionemque diuina substantia distribuere, ac ipsam realem substantiam re, non autem sola ratione ab hypostasis, & personis differre credere videamur &c.*

67 Secundo constat ex Concilio Remensi coacto contra Gilbertum Porretanum sub Eugenio 111. cuius acta refert ad verbum Vasquez 1. p. disp. 120. cap. 2. Patres enim illius Concilij, è quorum numero fuit S. Bernardus, vt etiam ex eiusdem *serm. 80. in Cant.* constat, ita decernunt. *Credimus, & confitemur simplicem naturam diuinitatis esse Deum: & mox: Credimus non nisi ea sapientia, quae est ipse Deus, sapientem esse &c.* Et statim. *Credimus, & confitemur solum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum aeternum esse, neque aliquas omnino res, siue relationes, siue proprietates, siue singularitates, vel unitates dicantur, vel alia huiusmodi adesse Deo, quae sint ab aeterno, & non sint Deus.* Quamquam enim decreta huius Concilij non fuerint confirmata ab Eugenio, quibusdam de causis, quas refert Vasquez, eximia nihilominus auctoritatis sunt. Praesertim cum Eugenius ipse, quod maxime in illis contra Gilbertum intendebatur, nempe nullam realem distinctionem interuenire in Deo inter personam & naturam, expressè postea cum toto Concilio definiit in hunc modum, vt scribit Otto citatus supra in dicto c. 57. *Ne aliquaratio inter naturam, & personam diuideret: neue Deus diuina essentia diceretur ex sensu ablatum tantum, sed etiam nominatum, hoc est ne solum dicatur. Pater deitate est Deus, sed est ipsa Deitas: vbi planè damnatur expositio illa Gilberti Pater est sapientia: id est, sapiens. Volebat enim Patrem per sapientiam esse sapientem, non verò esse ipsam sapientiam.*

68 Tertiò constat ex Concilio Lateran. prout habetur in caput. Firmiter, & cap. damnamus de *summa Trinit. & fide Catholica.* Vbi definitur omnino simplicem esse diuinam substantiam. Tum in Deo solummodo esse Trinitatem, non quaternitatem: *Quia inquit, quilibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura diuina.* Et infra. *Id quod est Pater est Filius, & Spiritus sanctus idem omnino: & iterum. Substantia Patris omnino simplex est.* Et rursus. *Eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.* Huc spectat consensus communis Patrum relegantium à Deo numerum præter Trinitatem personarum, eumque vnissimum prædicantium, iuxta illud Ioan. 10. *Ego & Pater vnus sumus.*

69 Quartò constat ex communi modo loquendi Scripturae, Conciliorum, & Patrum, quo diuina attributa abstractè sumpta prædicantur de Deo, iuxta illud Ioan. 14. *Ego sum via, veritas, & vita & similia qualiter verè prædicari non possent, si à Dei essentia realiter distincta essent, vt constat.*

70 Quinto constat ex vniformi Patrum consensu eandem veritatem vno ore contestantium. S. Dionys. c. 2. de diuinis nomin. & cap. 13. ait. *Vnum Deus est, quia omnia vnicè est secundum vnicam eminentiam*

unitatis. Nyssen. lib. ad Ablauium in fine. *Omniem circa essentiam diuersitatem reiciit diuina, simplex, & variationis inscisa natura.* August. lib. 8. de Ciuit. Dei c. 6. post multa ad remita concludit. *Sed quod est illi vivere, intelligere, beatum esse, hoc est illi esse: & lib. 7. de Trinit. cap. 1. ait. Eadem eius magnitudo, quae virtus, & eadem essentia, quae magnitudo. Et rursus. Quia in illa simplicitate non est aliud sapere, quam esse, eadem ibi sapientia est, quae essentia & cap. 6. Neque in hac Trinitate cum dicimus Personam Patris, aliud dicimus, quam substantiam Patris. Et lib. 15. cap. 5. & 6. Non est, inquit, aliud sapientia eius, aliud essentia, cui hoc est esse, quod sapientem esse. Similia repetit sapientissimè multis in locis, praesertim in libris de Trinit. Basil. Epist. 80. Quaecumque nomina diuina protuleris, vnum est perpetuo, quod significatur. Gregorius lib. 10. Moral. cap. 20. ait. *Deus hoc est, quod habet, aternitatem quippe habet, sed ipse est aternitas, lucem habet, sed lux sua ipse est, non est ergo in eo aliud esse, & aliud habere.* Anselm. in Monol. cap. 48. sub finem loquens de Patre, & Filio dicit. *Quoniam virique non est aliud habere essentiam, quam essentiam esse: sicut habet alter alterius essentiam, ita est alter alterius essentia.* S. Bernard. dicto *serm. 80. in Cant.* propius ad medium, quam ad principium loquens de essentia diuina ait. *Quod habet, est, & quod est, semper, & vno modo est: in ea, & multa in vnum, & diuersa in idem rediguntur.* Et lib. 5. de consider. ad Eugen. circa medium. *Personarum proprietates non aliud quam personas, ipsasque non aliud, quam vnum Deum, vnam diuinam naturam fides catholica confitemur.* Boeth. lib. de Trinit. in fine. *Hoc verè vnum, in quo nullus est numerus, nullum in eo aliud præter id, quod est.**

Et vniuersi alij plurimi, qui summam simplicitatem Dei prædicantes frequenter colligunt ex illa omnia omnino, quae sunt in Deo, esse ipsum Deum. Ita argumentantur Cyril. Alex. lib. 1. *Tresau. cap. 8. & lib. 3. cap. 4. & lib. 6. cap. 3. & lib. 11. cap. vnico, & lib. 14. cap. 3. & lib. 1. in Ioan. cap. 8. & 9. Athanas. apud Cyprian. sit. deced. 4. cap. 8. Nyssen. orat. catech. capite 1. Iustin. 9. 144. ad Oriodoxos. Irenaeus lib. 2. cap. 48. Damasc. lib. 1. fidei, cap. 12. & 13. Gregor. lib. 16. Moral. cap. 20. & lib. 18. cap. 27. Ildor. lib. 7. Etymolog. cap. 1. & lib. 1. sentent. capite 1. Anselm. in Monol. capite 14. 16. & 56. Ricard. Victor. lib. 1. de Trin. capite 13. 17. 23. & 24. & lib. 2. capite 17. & 18. & alij apud Ruiz disp. 11. de Trinit. sec. 5. Itaque omnes in eo insistant, quod non sit aliud Deus, & aliud, quod est in Deo, siue quod habet Deus. Vnde Bernard. lib. 5. de Consider. ad Eugen. prope medium, ex diuina simplicitate Gilbertum redarguit dicens inter alia. *Nisi omnia vnum in Deo, & cum Deo consideres habebis multiplicem Deum & Idid. lib. 5. de summo bono cap. 1. ait Deum idcirco simplicem esse, quia non est aliud ipse, est aliud, quod in ipso est.* De quo alibi plura, vbi de diuina simplicitate.*

Accedunt Patres, qui vt nuper dicebam, singula attributa diuina, tum de singulis inuicem, tum de Deo, aut de eius essentia prædicant in abstracto per verbum substantiuum est realem identitatem significans. Iacobus Apostolus apud Clementem lib. 8. *Apostolicarum constitutionum* capite 12. Nazianz. orat. 37. quae est 5. de Theol. in fine, & orat. 13. quae est 2. de pace, n. 24. & orat. 39. in sancta lumina prope med. Athanas. dial. 1. de Trinit. contra Arianismum inter medium & finem, & dial. 2. prope finem. Basil. lib. 15. de fide prope med. & lib. vnico. de Spiritu

Disp. XIII. De identit. & dist. rer. Quæst. IV. 317

Spiritu Sancto cap. 8. 18. & 19. & lib. 1. & 2. contra Eunomium. Damasc. lib. 1. fidei capite 11. & 18. Hilar. liber 9. de Trinitate. Fulg. de fide ad Petrum capite 2. circa finem. Prosper. aduersus Collatorem cap. 27. Boet. in lib. An Pater, &c. Ricard. victor. lib. 5. de Trinit. cap. 16. & lib. 2. cap. 21. & 22. Denique August. lib. 6. de Trinit. cap. 7. ut verba reliquorum omittam, sic habet. Eadem magnitudo eius est, quæ sapientia, & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo; & eadem veritas, quæ illa omnia. Et serm. 38. de tempore col. 3. Trinitas, inquit, unus est Deus solus, bonus, magnus, æternus, omnipotens, ipse sibi unitas, Deitas, magnitudo, bonitas, omnipotentia, & quidquid ad se substantialiter dicitur. Postremò Bernar. dicto serm. 80. in cant. prope finem expositionem quam adhibebat Gilbertus illi propositioni Pater est veritas, dicendo scilicet, id est Pater est verus damnatam fuisse commemorat, tanquam perueriam à Patribus Concilij Rhemensis, & ab Eugenio 11. statuitque, tanquam certum dogma catholicorum hanc propositionem esse veram & propriam. Pater est veritas, Filius est veritas (apud Ruiz supra sec. 6.)

Id ipsum sibi volunt Patres, dum vniuersaliter decernunt, nihil in Deo reperiri per modum accidentis, seu qualitatis, sed omnia de eo dici in quid, & per summam identitatem. Ita August. libro 5. de Trin. cap. 4. & 5. & lib. 6. cap. 17. & lib. 7. capite 1. 2. & 5. & lib. 15. capite 5. & alijs sæpe. Anselm. in Monol. cap. 15. & 16. & lib. de Incarnat. Verbi capite 4. Ildor. libro. 7. originum capite 1. post medium. Leo 1. epist. decret. 93. ad Thiribum capite. 1. Cyrill. Alex. lib. 7. Theof. capite 4. Bern. supra, & ut. de diligendo Deo circa finem. Rupert. lib. 1. in Exod. capite. 14. post medium, & alij, quos refert, & sequitur Cyprianus de decad. 9. capite 8. apud quem decad. 10. capite 1. initio. Magnus Athanas. blasphemum vocat, qui existimat Deum esse compositum, ut quod ex substantia, & accidente compositum est, apud Falol. 1. part. quæst. 4. art. 2. a num. 29. vsque ad 35. & numero 91. Quibus insuper adiungendi sunt Patres, qui vniuersaliter etiam statuerunt, sed præsertim dum loquuntur de attributis communibus, in Deo non esse aliud & aliud. Quorum nonnulla testimonia question. sequente producemus. Videatur Ruiz tom. de Trinit. disputatione 39. Nec solum Patres, sed Etnnici insuper Philosophi stant pro eadem veritate, Atistoteles libro. 12. Metaph. text. 39. Anueros ibid. Parmenides, Epicetus, Plotinus apud Engubinum lib. 6. de perren. Philos. capite 10. & alij.

Ratione etiam potest prætere. probari propositio, primo: quia maior perfectio est, cæteris paribus, simplicitas, quam compositio, ut est per se notum, & Patribus commemoratis enixe simplicitatem diuinam commendantibus, & defendentibus satis superque est exploratum. Audi Bern. lib. 5. de consid. ad Engen. circummedium, arguentem tacito nomine contra Gilbertum. *Mihi vero, inquit, non deest quod cogitem melius eiusmodi Deo tuo. Queris quid? Mera simplicitas, vero iudicio natura simplex multiplici antefertur. Ergo quoduis genus compositionis procul à Deo est relegandum, cui summa in omnibus perfectio debet attribui. Sed si attributa diuina realiter à diuina essentia distincta essent, non posset non Deus pati re ipsa aliquod genus compositionis. Ergo. Nec valet, quod aliqui dicunt ad rationem compositionis non sufficere, quod duo distincta coniungantur in vnum, nisi alterum se habeat ut actus, alterum ut potentia: primò, quia huiusmodi com-*

Pharus Scient. Tom. I.

positionis nomenclatura ad rem præsentem nihil interest. Appella compositum, quod volueris, id semper remanet certum. Quod ex coniunctione plurium coalescat, imperfectionem præ se ferre simplicitati oppositam. Et in propositio esse Deum, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, sapientem, iustum, omnipotentem, & cætera huiusmodi per simplicitatem suam indiuisibilemque substantiam, quis dubitet esse perfectius, quam esse talem, per attributa substantiæ suæ realiter superaddita? Secundo: quia cum omnia, aut pleraque saltem attributa diuina actus quidam sint ex suo conceptu siue primi, siue secundi, iuxta doctrinam vniuersalem actuum traditam disp. 8. si illa realiter essentia diuinæ succrescerent, non posset non Deus, quam ipsi dicunt, strictam compositionem ex actu, & potentia subire.

Vnde secunda pro statuta propositione nascitur ratio. Nam si attributa aliqua intrinseca Deo seu communia, seu personalia realiter à Dei essentia distincta essent, non esset Deus actus purissimus ex pers omnis generis potentialitatis per aliud quidpiam perfectibilis, ut illum Theologia prædicat: nequirit enim non esse realiter perfectibilis per talia attributa, tanquam per perfectiones ei accrescentes. Quo rursus fieret, ut fuisset vera, & realia accidentia intrinseca, quod etiam præ se fert imperfectionem limitatorum entium propriam, ut vniuersimter sentiunt Patres.

Tertio. Aut attributa intrinseca Deo realiter distincta ab essentia essent aliquid superius essentia, aut essent aliquid æquale, aut aliquid inferius: Primum dici non potest: quia nihil potest esse superius diuina natura, ut per se patet. Sed nec secundum: quia darentur plures essentia diuinæ, atque adeo plures diuinitates, & plures Dij. Constat enim nihil posse esse æquale diuinitati realiter, quod realiter non sit diuinitas. Si autem dicatur tertium, non leuius sequitur absurdum, nempe Deum per quid creatum fore sapientem, iustum, Patrem, Filium, &c. quia nequit non esse creatura, quod Deo inferius est realiter. Hoc argumento utitur Bernardus serm. 80. sæpe citato contra Gilbertum. Adde si relationes ab essentia distinguerentur realiter, nihil fore in Trinitate mirabile, quod in entibus creatis non esset possibile reperiri, contra omnium Patrum, Catholicorumque consensum, ut bene argumentatur ipse Bern. lib. 5. de considerat. ad Engen. paulo post medium dicens. *Substantia una est, persona tres sunt. Quid mirum, quid vel obscurum in hoc, si persona seorsum à substantia cogitentur?*

Hinc quarta consequitur ratio, quia personalitates distinctæ ab essentia non possent non esse ab essentia productæ quo plures duabus productiones essent in Trinitate adstruendæ. Paterque non esset prorsus ingenuus, siue improductus, aliæque huiusmodi contra fidem absurda sequerentur.

Quinta ratio desumi potest ex infinitate diuina. Ens namque infinitum per essentiam in omni perfectionum genere non potest non sibi identificare omnem perfectionem carente imperfectione, qualia sunt omnia attributa intrinseca Deo. Mitto modo rationes alias tum naturales, tum theologicas, quæ suo loco pro diuina simplicitate sunt proferendæ. Vbi ad rem plura prætere, quæ tangemus etiam q. seq. contra Scotistas.

Propositio 2.

Quæcumque realiter sunt idem cum essentia diuina, etiam, sunt idem realiter inter se, exceptis

D d 3

attribu

attributis Dei personalibus, seu relationibus, quæ realiter inter se opposita, atque adeo distincta sunt.

Hæc propositio non minus est certa secundum fidem, quam præcedens. Eam enim æquè probant pleraque eorum, quæ adduximus pro præcedente, ut perpendenti clarè innotescet, adeo ut in eis applicandis modo non opus sit morari.

80 Ex quibus manifestè colligitur apertè errare contra fidem, quicum que inter essentiam, & attributa trinleca Deo seu communia, seu personalia, aut inter attributa ipsa communia aliquod genus distinctionis realis ponit, ratione cuius cum veritate dici possit vnum non esse aliud, siue hoc non esse illud à parte rei: cuiusmodi est, quævis distinctio re ipsa faciens aliud & aliud, seu, quod in idem recidit faciens, quod vnum extremorum, inter quæ datur, non sit illud, siue extrema sint omnino inconnexa, siue sint inter se connexa aut mutuo, aut non mutuo, quouis genere connexionis iuxta dispositionem distinctionum realium traditam supra q. 2. Etenim cum Concilia & Patres expressè decernant attributa, de quibus agimus, realiter esse ipsam substantiam Dei, siue non esse aliud, imò esse idem omnino cum illa, qui dicit huiusmodi attributa à parte rei ita distinguere à tali substantia, ut verè non sint illa, siue ut sint aliud ab illa, siue ut non sint idem omnino cum illa, expressè & directè Conciliis, & Patribus cōtradicit. Tum extrema, quæ ita se habent, ut vnum reuera non sit aliud, eo ipso reuera non sunt idem: quia nihilo differunt vnum extremum non esse aliud, & vnum extremum non esse idem cum alio. Ergo quævis distinctio faciens ut attributa diuina non sint à parte rei essentia diuina, eo ipso facit, ut non sint idem cum illa: & consequenter destruit identitatem, quam Concilia, & Patres tantopere moluntur, ac c. nantur adstruere.

81 Ut hinc appareat, quam fæde errauerint Recentiores quidam huius ætatis, qui rati idoneam se distinctionis Scoticæ explicationem adinuenisse, non maiorem identitatem ponebant inter formalitates entium tum creatorum, tum etiam increati, quam inter duas entitates, quas Deus crearet mutuo connexas inter se metaphysicè, atque adeo mutuo inseparabiles, quarum neutra ab altera dependeret dependentia causalitatis. Quas nihilominus aliena, & prorsus extranea vocum usurpatione realiter identificatas esse dicebant, distinctasque solum formaliter ex natura rei, ut loquuntur Scotistæ. Cum tamen sola inseparabilitas mutua extremorum cum independentia mutua causalitatis, ne minimam quidem tribuat ipsis extremis identitatem, quandoquidem simpliciter, omnimodisque potest vnum à parte rei non esse aliud, atque adeo nullam prorsus identitatem habens cum illo, quantumvis ea inuicem sint inseparabilia, inuicemque independentia secundum originem, ut ex terminis ipsis, & ex superius quæst. 3. proposit. 7. dictis satis apparet. Porro errare apertè contra fidem, qui dicit personalitatem & essentiam diuinam, ita ex natura rei inter se distinguere, ut nihil aliud identitatis habeant, quam esse vicissim inseparabiles, & independentes secundum originem, vel ex eo manifestè conuincitur, quod Gilbertus Porretanus & alij hæretici damnati in hac parte ab Ecclesia ipsissimam hanc distinctionem, & non maiorem ponebant inter personalitatem, & essentiam: neque enim vnquam illi somniarunt esse illas, aut separabiles inter se, aut alteram ab altera dependere secundum originem. Quam autem longè ab istâ audaci potius

quam sapiente cogitatione sententia legitima Scotistarum distet, ex dicendis quæst. 1. sequentibus. compertum fiet.

Vnde tandem colligitur, quæ censura digna sit 82 sententia Durandi, si ipse, ut videtur, talem distinctionem inter essentiam, & relationem, ut inter rem, & modum ponit, qualis cum verè earum identitate citra dubium non possit componi reuera, quidquid sit de modo loquendi eius.

Restabat hic argumenta diluere, quæ contra 83 dogmata stabilita solent opponi. Verum quia eorum solutio dependet ex dicendis, & suam habet controuersiam opportuniùs exhibebitur infra quæst. 7.

QVÆSTIO V.

Utrum formalitates eiusdem entis siue increati, siue creati realiter identificate formaliter ex natura rei sint, aut esse possint distinctæ ante omnem suam intellectum, atque adeo independentes ab illa?

Scot. in 1. dist. 2. quæst. 7. §. sed hic, ut se à difficultate expediret, quam arcanum & inscrutabile sanctissimæ Trinitatis mysterium apud virores præ se fert quandam distinctionem mediam excogitauit inter essentiam diuinam, & relationes, quæ neque rationis est, neque realis absolute, eamque non assertiuit, sed quasi disputandi gratia proposuit. En eius verba. *Dico sine assertionem, & præiudicio sententia melioris, quod ratio, qua formaliter suppositum est incommunicabile, & ratio essentia, ut essentia habent aliquam distinctionem præcedentem omnem actum intellectus creati.* Et quamvis paulo infra Scot. hanc distinctionem appellet distinctionem virtuales, his tamen appellationibus nihil priori asserto derogat, ait enim. *Possè hanc distinctionem appellari rationis, sumpti ratione pro quiditate, & definitione, non verò pro differentia, seu distinctione formata ab intellectu.* Tum virtuales vocat, non quod verè distinctio non sit actualis formalis apud ipsum; sed quod id virtute præstet, quod præstat distinctio absolute realis, qualis reperitur inter duas quaslibet res. Subdit enim statim Scot. *Breuius igitur dico omitendo verba illa de distinctione rationis, & de distinctione virtuali, &c. Dico quod in essentia diuina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus paternus considerans A, & considerans B habet ex natura rei, unde ista compositio sit vera, A non est formaliter B, & non præcisè ex aliquo actu intellectus.* In qua sententia perstitit Scot. aliis in locis suorum operum, sed nominatim in 1. etiam dist. 8. q. 3. ita habet. *Ad quæstionem respondeo, & dico, quod inter perfectiōnes essentielles non est tantum differentia rationis, hoc est diuersorum modorum concipiendi idem obiectum formale, &c. Est ergo ibi distinctio tertia præcedens intellectum omni modo, & est ista; quod sapientia est in re ex natura rei, & bonitas est in re ex natura rei; sapientia autem in re formaliter non est bonitas in re.*

Hæc retulerim, ut clarè constet distinctionem 85 Scoticam non esse eandem cum distinctione Thomistica rationis ratiocinatæ, aut cum virtuali, vel purè eminentiali, quam plures alij admittunt, de qua

qua quæst. seq. Sed esse veram, actuale, & formalem distinctionem iuxta mentem Scoti omnem actum intellectus præcedentem, & existentem a parte rei. Atque adeo finitè exponi Scot. ab illis, qui eum cum S. Thom. componere in hac parte conantur. Hi sunt ex nostris Salas. 1. 2. q. 3. ut. 2. disp. 4. sect. 3. Soar. disp. 7. Metaph. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. & latius Petr. Hurt. disp. 6. Metaph. sect. 3. à §. 61. & iterum sect. 4. à §. 129. Quibus accessit ex Scotistis Herrera tom. 1. disp. 8. quæst. 13. & disp. 14. q. 1. Quorum studium reconciliandi Scotum cum Scholâ Thomistarum non bene ferunt reliqui Schotistæ, qui se fideiiores interpretes, & affectas Scoti iactant. Ut videre est apud Merin. in Logica cap. 1. de vniuersalibus distinct. 1. q. 2. sect. 1.

86 Non negant Scotistæ, sicut nonnulli existimant, id, quod colligitur ex Aristot. lib. 5. Metaph. text. 14. & lib. 6. text. 6. inter distinctionem rationis, quæ dumtaxat in mente est, & inter distinctionem, quæ re ipsa extra mentem reperitur, mediam aliquam distinctionem dari non posse: quippe inter duas contradictorias non datur medium. Sunt autem contradictoria esse dumtaxat in mente, & non esse dumtaxat in mente. Sed dicunt extra mentem siue a parte rei, siue ex naturâ rei duplex genus distinctionis ponendum esse. Nempe distinctionem ex naturâ rei realem; & distinctionem ex naturâ rei formalem. Prima est, quam omnes agnoscimus inter extrema a parte rei nullomodo identificata; siue illa sint mutuo inconnexa, ut duæ res; siue conexa non mutuo, ut res & modus; siue etiam mutuo conexa, ut personalitates diuinæ; & qualibet aliæ entitates cum mutua connexionibus possibiles. Secundam dicunt reperiri inter conceptus obiectiuos, formalitates, siue rationes formales eiusdem rei: nam licet huiusmodi formalitates realiter sint inter se identificata, siue sint eadem res, eo tamen ipso, quod illæ diuersas subeunt definitiones, descriptiones, demonstrationes, ac reduplicaciones, censent Scotistæ ante omnem intellectus operationem vnâ esse extra rationem alterius, aut certe vnâ non esse alteram formaliter, atque ita formaliter ex naturâ rei esse distinctas inter se. Itaque omnes illæ formalitates, siue conceptus obiectiuus diuersi, qui in singulis rebus creatis, atque etiam in Deo realiter sunt prorsus idem; & apud Thomistâ solâ ratione distinguuntur: apud Scotistâ eâ suâ identitate reali omnino retentâ, formaliter ex naturâ rei nihilominus, & independentè à ratione distinguuntur. Hæc est eorum mens, ut ex ipsorum dictis apparet. Hæc est distinctio, quam omnes, excepto Herrera, pro viribus cum suo Scoto tuentur tam in creatis, quam in diuinis. Quam eandem distinctionem ex aliis admittit in creatis noster Fons. lib. 5. Metaph. cap. 6. quæst. 6. sect. Annuerunt Conimbr. in præfat. Porphy. q. 4. art. 2. & Alberti. in suis corol. tom. 2. Eamque acerrimè defendit Agid. de Præsent. lib. 5. de Beatit. q. 6. art. 4. & 5.

87 Cumque distinctio, & identitas inuicem referantur, sicuti datur in hac sententia distinctio formalis independens ab intellectu diuersa à distinctione reali, ita etiam datur identitas formalis ab identitate reali valde diuersa. Quam Scot. quæst. illâ 7. citatâ ita descripsit. *Voco identitatem formalem ubi illud, quod dicitur sic idem, includit illud, cui dicitur sic idem in sua ratione formali, & per se primo modo.*

88 Cæterum quanquam Scotistæ in dictis hæcenus conspirent; hinc tamen occasione acceptâ ab istâ Scoticâ descriptione identitatis formalis in duas,

vel tres classes dissidentes diuisi sunt. Sirectus enim, Mauritius, Balon, & alij apud Merin. ubi supra sect. 2. Existimant naturas vniuersales, siue communes distingui formaliter ex naturâ rei à naturis particularibus, siue inferioribus, in quibus sunt; non tamen è conuerso; sed potius naturas inferiores esse idem formaliter cum superioribus. Antonius verò Trombetta, Balfolis, & Rada affirmant vice versâ naturas inferiores à superioribus distingui formaliter ex naturâ rei, non tamen è contra; sed naturas superiores esse idem formaliter cum inferioribus. Itaque apud utroque hos Auctores distinctio, & identitas formalis possunt esse non mutue, ita quod animal sit idem formaliter cum homine, & nihilominus homo non sit idem formaliter cum animali, aut vice versâ. Ipse tamen Meriner. iure optimo hanc vtramque sententiam imperceptibilem appellat. Est enim contra illud euidentissimum axioma de mutua extremorum identitate, aut distinctione, in quo certissimè apud omnes regulæ conuersionis propositionum, quæ in logicâ traduntur, fundantur, ut supra quæst. 3. propos. 1. notauimus. Afferit itaque Meriner. naturas inferiores, & superiores mutuo distingui inter se formaliter ex naturâ rei distinctione includentis ab inclusio, & hæc fuisse mentem Scoti satis benè confirmat. Neque credibile est illam non mutuam distinctionem in mentem venisse Doctoris subtilis, ut quæ naturali rationis lumini placere aduersatur; ut amplius ex dicendis infra patebit.

Iam agendo speciatim de Deo cum Scoto locis citatis communiter docent Scotistæ non solum relationes personales, sed etiam attributa communia ipsi Deo intrinseca formaliter ex naturâ rei esse distincta ab essentiâ Dei, eandemque distinctionem habere attributa ipsa inter se. Ita Lichetus, & Barginus in 1. dist. 8. q. 3. Bafol. in 1. dist. 22. q. 3. art. 2. & q. 4. artic. 1. & 3. Nicolaus de Nille tir. 1. part. 3. Guillelmus Vorlong. in 1. distinct. 8. q. vnic. art. 2. Francisc. Mayron. distinct. 8. q. 3. & 7. Petrus de Aquila. q. 4. & 5. Philippus Faber. in 1. distinct. 2. disp. 20. Rada 1. part. concl. 4. Barth. de Sosa in 1. dist. 2. q. 7. Theodorus Smising. titul. 2. de Deo vno disp. 1. q. 2. & alij.

Reliqui verò Theologi extra scholam Schoti constantissimè, & vno ore docent prorsus oppositum. Magister in 1. dist. 8. 33. & 34. S. Thom. 1. p. q. 3. art. 6. & q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. Sæpeque alibi, & cum eo omnes Thomistæ Caietan. Bañez, Zumel, Nazarius, Trigofus, Canariensis, & reliqui. Valent. 1. part. disput. 2. q. 13. Molin. 1. part. q. 28. art. 2. disp. 2. Vafq. disput. 116. & 126. Soar. lib. 1. de Attrib. cap. 10. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Bafol. 1. p. q. 4. artic. 2. dubit. 12. & 13. Turrian. Opusc. de identitate relationum. Arrubal. 1. part. disp. 100. Tanni. 1. part. disput. 2. q. 2. dub. 2. & disput. 4. q. 1. dub. 7. Ruiz. tom. de Trinit. disput. 11. per totam, apud quos Antiquiores omnes. Et reliqui Recentiores communiter. Ex quibus aliqui seueris notis inuicem sententiam Scoti. Adam, & Marfilus dixerunt. Clamare seu dicere contra illam Sanctos Doctores. Bacon. Esse eam contra Sanctos. Carthus. Esse nouitatem oppositam tam summis Philosophis, quam supremis Theologis. Molin. Esse eam non satisfactam. Arrub. non esse tutam in fide. Zumel. non satis consonare fidei. Ruiz. sect. 7. Esse eam iam hoc tempore temerariam, & parum tutam. Quod rursum reperit tom. de Scientia disp. 8. sect. 1. num. 11. Canariensis, Bañez, & alij apud Turtianum supra, esse errorem in fide.

91 Ego à censuris abstinens, vt argumentis potius non solum ab auctoritate, sed etiam à ratione petitis premam Scotistas. Vnum hic præmittendum duxi valde notandum, à quo neque ipsi, neque vltus profectò poterit dissentiri. Nimirum, statuta semel Scotica distinctione, atque identitate formali, æque in eis esse retinenda, & omnino obseruanda firmissima illa identitatis ac distinctionis axiomata tradita à nobis q. 3. tradendaque q. 7. in quibus nituntur logicalia instrumenta, ipsorumque instrumentorum leges; atque obseruantur, & retinentur in distinctione, & identitate reali. Cum enim huiusmodi axiomata omni generi identitatis, ac distinctionis communia sint, non possunt non esse etiam communia instrumenta logicæ in eis fundata cum suis regulis, & legibus, cuiusmodi sunt Ars communis syllogizandi, Ars conuertendi propositiones &c. vnde necessarîo consequitur, quodd Scotista, qui duplex genus identitatis, & distinctionis ponunt in rebus, duplicatam habeant logicam quoad talia instrumenta, duplicique subinde disputationum, atque argumentorum generi obnoxij sint. Ita vt in vtrolibet seorsim secundum regulas logicæ debeant firmi procedere, ni velint à se ipsis desistere; quin fas sit eis ab vno in alterum vitioso transitu transfigere. Itaque sicuti syllogismus factus in *Barbara* concludit bene, seruat in quavis propositione sensu identitatis realis, pariter non potest non bene concludere seruato sensu identitatis formalis. Et sicut in sensu reali conuersio propositionis vniuersalis negatiuæ optima est, ita nequit non esse optima in sensu formali. Ab vno autem ad alterum sensum neuiquam licet arguere.

92 Quod autem hæc ista se habeant euidentissimum planè est. Quia sicut, quæ realiter sunt eadem vni tertio non possunt non esse realiter eadem inter se (maximè secundum Scotum, qui, vt hoc axioma indemne eriperet à profundo Trinitatis mysterio suam distinctionem formalem inter personas, & essentiam excogitauit) ita, quæ formaliter sunt eadem vni tertio non possunt non esse formaliter eadem inter se. Et sicut si A realiter est idem cum B, vicissim B realiter est idem cum A, ita si A formaliter est idem cum B, non potest non vicissim B formaliter esse idem cum A. Tum sicut in sensu reali sunt hæc propositiones veræ. *Homo non est equus. Homo est rationalis*. Ita hæc, iuxta Scotistas in sensu suo formali. *Rationale non est animal. Rationale est rationale*. Igitur quemadmodum ex variis propositionibus acceptis in sensu reali, dispositisque consentaneè ad commemorata axiomata tota syllogismorum structura, aliorumque Logicæ instrumentorum aptatur, ita ex similibus propositionibus in sensu formali Scotico sumptis, eadem omnino structura venit aptanda. Quod certè ni fateantur Scotista de plano, omnino cum illis cessare debet disputatio, vt qui primis, & notissimis principiis rationis naturalis aduersentur. Et sanè apud ipsos, quis neget hunc syllogismum expositorium in tertiâ figurâ bene concludere? *Rationalitas Petri formaliter non est animalitas. Rationalitas Petri formaliter potentia est Petri ad ratiocinandum. Ergo potentia Petri ad ratiocinandum formaliter non est animalitas*. Profectò non minùs bene concluditur quàm hoc. *Rationalitas Petri realiter non est lapis. Rationalitas Petri realiter est Petri animalitas. Ergo Petri animalitas realiter non est lapis*. Tantumdemque eueniet in reliquis quibusque exemplis, in quibus particule illæ realiter, formaliter non sunt termini propositionum, sed ponuntur ex parte ver-

bi ad exprimendum sensum, in quo illud accipitur, realem, vel formalem, quæque significat identitatem realem, vel formalem.

93 Iam, quod ab vno ad alterum sensum neque arguenti, nec respondententi transgredi liceat, non minùs euidentis est, atque manifestum. Quia sicut ex eo quod aliqua duo sint eadem vni tertio realiter, non sequitur, quod illa sint eadem inter se per rationem, nec vice versâ; & ex eo quod A sit idem realiter cum B, non sequitur quod B sit per rationem idem cum A, neque è conuerso. Ita ex eo quod aliqua duo sint eadem vni tertio realiter, non sequitur, quod illa sint eadem inter se formaliter ex naturâ rei, neque è contra. Et ex eo quod A sit realiter idem cum B, non sequitur, quod B formaliter ex naturâ rei sit idem cum A, neque è contrario. Vnde in argumentis, quæ ex his principiis desumuntur, fas non erit sensu, variare, sed idem semper aut realis aut formalis Scoticus retinendus est, vt vel concludant benè, vel non concludere monstrantur.

94 His ita constitutis; quæ, vt reor, nemo sanè mentis negare potest; integrum erit rationis trutinâ examinare, quid probabilitatis, quidve commodi Scotistarum opinio ferat. Sed primum, vt ab hoc me expediam obiter, breuiter, & euidenter confuto ex dictis modum philosophandi eorum, qui distinctionem, identitatemque non mutuam admittunt inter aliquas formalitates, vt vidimus num. 88. Et enim isti præter quàm quod manifestè aduersantur Aristol. lib. 5. *Metaph. cap. de ad aliquid text. 20. & suo Scoto ibid.* Sæpeque alibi asserentibus relationes primi generis (è quorum numero sunt ex suo conceptu identitas, & distinctio, similitudo, & dissimilitudo, æqualitas, & inæqualitas, & aliæ huiusmodi fundatæ in vnitæte, aut diuersitate) necessario esse mutuas, Logicæ propositionum conuersione, quæ argumentandi genus est firmissimum, falsis atque notissimum, subuertunt funditus. Apud eos enim à conuersa ad conuertentem in sensu formali nullius momenti erit argumentatio: & consequenter neque in sensu reali: quia nulla maior cernitur repugnantia in distinctione aut identitate non mutuâ reali, quàm in formali ex naturâ rei. Atque adeo sicut possibile est apud hos A esse B formaliter, quin B sit formaliter A, ita etiam realiter possibile erit. Tum non solum conuertendi, sed etiam syllogizandi ratio labefactatur prorsus ab his Auctoribus. Imprimis enim omnes modi syllogismorum, qui indirectè concludunt, abiguntur, vt pote, qui fundantur in conuersione. Deinde omnis syllogismorum reductio, quæ à conuersione pender, perit. Præterea syllogismi etiam directi alias legitimi nullius roboris sunt, vt patet in hoc syllogismo constructo in *Cesare* secundæ figuræ: *Nullus homo formaliter est animal. Omne animal formaliter est animal: ergo nullum animal formaliter est homo*. In quo posita distinctione non mutuâ inter hominem, & animal ex maiore, & minore veris sequitur consequens falsum. Cum igitur apud hos formalizantes tam malè agatur cum Dialecticâ, & cum ratione naturali, nullatenus audiendi sunt, sed standum in germanâ Scoti expositione, quàm ex Merinero retulimus, iuxta quàm procedet disputatio.

Propositio 1.

95 Distinctionem Scoticam formalem ex naturâ rei nullatenus admittendâ esse in diuinis, aut inter essentialia, & attributa seu communia, seu personalia, aut inter

inter attributa ipsa communia, argumenta Theologica persuadent.

Primum namque in concilio Florent. verbis citatis *supra quæst. 4.* iterum atque iterum asseritur diuinam essentiam ab hypostasis, siue personis non re, sed sola ratione seu intelligentia differre: igitur dici nequit differre distinctione aliqua verâ & propriâ à ratione non dependente, qualis est formalis Scotica.

96 Secundò Eugenius III. in Concilio Rhemenfi contra Gilbertum definiuit, vt vidimus in eadem *quæst.* inter naturam, & personam rationem aliquam non debere diuidere. Ita scilicet vt vna ratio, siue vnus conceptus obiectiuus theologicè asseratur distinctus ab altero re ipsa, seu ex natura rei, vt Gilbertus assererat, prout ex Ottone Frisingensi latè demonstrat Valquez *disputat. 1. 20. citata cap. 1.* Igitur asserere, vt Scotista asserunt, rationes, siue conceptus naturæ, & personæ formalitates esse re ipsa, siue ex naturâ rei distinctas, Eugenij, Concilijque decreto videtur aduersari. Tum in eorum sententiâ non videtur dici posse absolute, & simpliciter *Pater est Deus* in sensu nominatiui, quandoquidem hæc duo ex naturâ rei, & ante omnem intellectus operationem sunt formalitates distinctæ, sed solum *Pater Deitate est Deus*, in sensu ablatiui: vt Gilbertus contendebat. In quo etiam damnatus est.

97 Tertiò in Concilio Lateran. & ex illo in *cap. Firmiter & cap. Damnamus de summa Trinit. & fide Catholica*, expresse decernitur, substantiam Dei simplicem esse omnino, Personæque Patris, Filij, & Spiritus sancti cum essentiâ esse idem omnino. Necnon in Deo nullatenus esse quaternitatem, & consequenter, nec quemuis alium numerum præter Trinitatem Personarum, prout vidimus *ibidem*. Quis autem non videat sententiam Scoticam cum his decretis benè coherere non posse? Semel namque admissâ distinctione formali ex naturâ rei inter relationes, & essentiam diuinam, & inter diuina attributa, necessariò admittenda est aliqua pluralitas, seu aliquis numerus in Deo præter personarum Trinitatem ante omnem intellectus operationem. Tum nequaquam potest esse verum, substantiam Dei esse simplicem omnino, personæque & essentiam esse idem omnino, vt pater.

98 Quartò clarius adhuc sententia Scotica repugnat communissimo Sanctorum Patrum, atque expressissimo consensui. Qui vbiq; eximiâ exaggeratione prædicant summam simplicitatem Dei, summamque attributorum eius communium tum inter se, tum cum essentiâ identitatem: necnon personarum cum ipsa essentia. Vbiq; dicunt in Deo idem esse habere aliquam perfectionem siue attributalem, siue personalem, & illam esse. Vbiq; decernunt, in Deo nihil per modum accidentis intrinseci, seu qualitatis reperiri re ipsa, & nostrâ conceptione seclusâ. Vbiq; non esse in Deo aliud & aliud, sed omnia esse vnum: & præter personarum Trinitatem nullam esse pluralitatem aut numerum. Vbiq; absolute, & simpliciter affirmant per nomina abstracta aut vnum attributum de alio, vel de essentiâ, aut personalitates de essentiâ ipsa, aut vice versâ. Sæpe etiam expresse docent hæc inter se nullo alio modo præterquam per rationem, siue intelligentiam nostram distingui. Cum quibus omnibus prædictam Scotistarum sententiam neutiquam posse constare satis superque profectò videtur notum. Si enim diuina attributa, diuina essentia, & personalitates aliquod distinctionis genus habent inter se à parte

rei, præter personarum distinctionem, quam fides docet, ea sane non possunt dici omnino idem à parte rei; neque Deus summè simplex vocari potest: quandoquidem longè simplicior citra talem distinctionem est cogitabilis. Neque in Deo idem re ipsa est habere suas perfectiones, & illas esse; siquidem verè illas habet formaliter ex naturâ rei, qualiter eæ non est. Sunt etiam in Deo re ipsa tot prædicata per modum accidentis, seu qualitatis, quot attributa habet distincta à sua essentia, atque aded adiuncta illi formaliter ex naturâ rei. Negari nequit esse in Deo præter diuinas personas aliud, & aliud, siue (quod in idem recidit, quod attinet ad phrasim Patrum) vnum, quod re ipsa, & ante intellectus considerationem non sit aliud, seu potius plura, quorum singula non sint alia. Et consequenter neque negari potest esse in Deo non modo quaternitatem, sed centenitatem, vt loquitur Bernard. *lib. 5. de consid. ad Eugen. circa medium*; atque aded multiplicitem & numerum. Denique perfectiones diuinæ sumptæ in abstracto inuicem prædicari non possunt absolute, & sine aliqua limitatione: quandoquidem in sensu formali ex naturâ rei sunt falsæ tales prædicationes. Nec verum est, solâ ratione nostrâ tales perfectiones distingui. Quæ omnia contradiçtoriè sunt opposita dictis sanctorum Patrum. Recole ipsorum testimonia, quæ *g. præced.* indicauimus, insuperque ad rem præsentem adice illis, quæ sequuntur.

Cyillus Alexand. *lib. 3. Thesaur. cap. 2.* appellat 99
simplicissimam Deitatis naturam, & lib. 14. *cap. 1.*
Deum vocat simplicissimum, atque incompositum, &
cap. 3. simplicissimum, & ab omni compositione remo-
tissimum. August. *lib. 7. de Trinit. c. 1. summam sim-*
plicitatem, & verè summè simplicem essentiam. Bern.
serm. 81. in cant. circa principium. Primum & pu-
rissimum simplex, & lib. 5. de consideratione circa
medium, veram, & summam simplicitatem, & rursum:
Non est compositus Deus, merum simplex est: & sta-
tim. Tam simplex Deus, quam vnus est. Est autem
vnus: & quomodo aliud nihil, si dici possit, vni-
us est. Et paulo post ita ait cum Boethio. *Hoc verè*
vnus, in quo nullus numerus est, nullum in eo aliud
præter id, quod est. Compara huic vni omne,
quod vnum dici potest, & vnum non erit. Deinde
Deum vocat vnicè vnum, & simplicissimam vni-
tatem. Iræneus *lib. 2. aduersus hæreses cap. 16. sim-*
plex, & non compositus. Basil. *lib. 1. contra Eunom.*
aliquanto ante finem. Simplex omnino, & incompo-
situs, & penitus liber ab omni compositione. Ambros.
lib. 1. de fide Trinit. cap. 7. Deus natura simplicis est,
non coniuñctus atque compositus, cui nihil accidat, &c.
Rupert. *lib. 1. in Exod. c. 14. simplex, vel incom-*
positus. Damasc. *lib. 1. fidei c. 12. Deus simplex est,*
& incompositus. Et c. 11. Loquens de essentia Dei
ait, *Quod in ea dictum est, cogitatione sola distingui-*
tur. Rursum August. in *quæstionibus de Trinitate ad*
quæstionem. An aliquid distet in Deo esse, viuere,
intelligere, posse; respondet. *Nullatenus aliud est*
in Deo esse, aliud viuere, vel intelligere, & aliud
posse. Et *lib. de triplici habitaculo cap. 6. Sapientia,*
& veritas Dei, æternitas non diuersa sunt inter se,
sed vnum sunt, & sicut & omnia. Sapientia enim Dei
non magis sapientia; quam veritas est, & non ma-
gis veritas quam sapientia; quam æternitas, quam
cetera Dei omnia: vnum enim sunt in Deo. Et non
solum hæc inter se eadem sunt in Deo, sed non aliud
sunt quam ipse Deus. Marius Victorinus *lib. 1. ad-*
uersus Arium sub initium. Dei eadem ipsa est &
potentia, & substantia, & diuinitas, & actio, omnia
enim

enim unum, & unum simplex. Anselm. in *Monol.* cap. 16. Cum illa natura nullomodo composita sit, & tamen omni modo tota illa bona sit, necesse est ut illa omnia non plura, sed unum sint. Idem igitur est quodlibet unum illorum, quod omnia sunt simul, sine singula, & cum dicitur in *istis*, vel *essentia*, unum significat, quod alia, vel omnia simul, vel singula. Theodorus apud Cyparissiot. *de cad.* 16. cap. 4. de substantia Dei, & operatione ait, nihil differre, & non esse discernendas, de ipsoque Deo esse supra omnem simplicitatem; & ibidem cap. 5. loquens de substantia, & virtute operativa Dei, ait. Nihil ista differre, quia non sunt hæc inter se discernenda, ne quod est supra omnem simplicitatem compositum esse intelligatur. Et ipse Cypariss. cap. 8. cum dixisset essentiam diuinam esse ex pluribus in unam unitatem congregatis, ut ostenderet se solam pluralitatem, distinctionemve rationis admittere, & nullam ex natura rei, subiunxit, omni differentia omnibus modis in congregatis sublata, & non alterum in altero, sed maxime supra quam copulat nulla duplicatione posita. Nysseus in lib. ad Ablanum, de eo, quod non putandum sit tres dici Deos, paulo ante finem, Omnem circa essentiam diuersitatem reicit diuinam, simplex & variari, & alterari uel scia natura. Et orat. 1. in cant. non multo post medium. Virtus diuina est ille ipse, qui prorsus est sapientia, & ipsa iustitia, & ipsa veritas, & singillatim omnia. Denique Ricard. Viç. lib. 2. de Trinit. cap. 17. & 20. & lib. 5. c. 1. Veram & summam simplicitatem dicit in Deo, & lib. 1. cap. 15. ait. Ipsa primordialis substantia idem omnino, quod summa potentia est. Et cap. 18. Dei sapientia, & Dei potentia unum idemque sunt per omnia: & infra. Dei substantia, nihil est aliud, quam eius potentia, vel sapientia. Et dicto lib. 2. cap. 17. citato dicit, Vbi summa simplicitas, ibi vera, & summa unitas. Quidquid ergo in summo bono est, vere, & summe unum est; neque aliud, & aliud ibi esse potest, sed idem ipsum est totum, quod est. Et cap. 18. docet Attributa diuina ita non esse diuersa alia ab aliis, sicut neque a se ipsis. Quo sensu in fine cap. vniuersaliter concludit. Quidquid in summo bono, & vera diuinitate est, verè, & substantialiter, & summe unum est. Postremò ne eius desit auctoritas M. Dionys. cap. 9. de diuinis nomin. Deum ait esse in pulcherrimis excellentis identitatis finibus collocatum. Et paulo post. Esse copiam & supereminentem causam totius identitatis.

100 Hæc adeo prolixè congesti, ut tam ingens pondus auctoritatis, & me à ponderatione excusaret singulorum testimoniorum; & Adversariorum renium vno istu prorsus perfringeret. Adeo enim perspicue tam constans, atque coherens Patrum consensus in stabilienda omnimodis summa simplicitate, identitate, & unitate diuinæ substantiæ, Conciliorum sensu patefacto, sententiam Scoticam confutare, atque relegare videtur, ut satis superque fuerit ponere ob oculos, quo penitus corruant quæcumque Scotistæ respondent, ut sese ab impetu tantæ auctoritatis eripiant. Quocirca in illis redarguendis nullatenus opus est immorari. Præsertim cum omnia ipsorum responsa in illud tandem resoluantur, quo dicunt. Deum summe simplicem, summe unum, & summe idem esse in se ipso; tametsi tot distinctiones formales inter suas, ex quibus coalescit, perfectiones re ipsa patiatur; quia maior simplicitas, unitas, & identitas nullatenus possibilis est. Quod profecto nihil aliud est, quam asserere, non esse possibilem eam simplicitatem, unitatem, & identitatem ab omni penitus distinctione, atque compositione immunem, quam Patres, &

Concilia decernunt de facto reperiri in Deo. Quod responsum quale sit, ipsi Scotistæ videant.

101 Jam verò præter summam propositam nuper Theologicarum rationum, quibus latius, atque distinctius confirmatis ab absurdis, quæ ex sua sententia sequuntur, virgeri possunt Scotistæ. Et in quibus amplificandis necesse non est immorari. Contra eos etiam, faciunt rationes illæ, quibus præced. confirmauimus realem identitatem attributorum Dei cum essentia. Facient etiam, quas producimus suo loco ad diuinam simplicitatem stabiliendam. Etenim negari non potest perfectiorem esse simplicitatem, atque adeo omnino tribuendam Deo, quæ omni prorsus compositione caret, quam, quæ compositionem subit formalem ex natura rei, qualem re ipsa ponunt in Deo Scotistæ, quidquid sit de vocabulo compositionis. Deinde Deus secundum Scot. non potest esse actus purus omni carens potentialitate ad perfectionem sibi ex natura rei adiungendam. Præterea minori sibi identitate identificat perfectiones, quam eius poscit infinitudo. Et cætera, quæ in locis citatis recognoscere, & ad præfens institutum accommodare facile cuique erit.

102 Pergo modo, & specialiter contra Scotistas sic argumentor. Distinctio ex natura rei formalis, quam Scotus introduxit in Deum, inutilis, & impertinens. est ad eum finem, ad quem excogitata est. Ergo reiicienda ab scholis fuerat potiori iure, quam fouenda. Consequentia est bona: quia, illius utilitate sublata, perperam foueretur distinctio tam difficulter perceptibilis, tam exosa plerisque, tam male merita secundum multorum censuram de doctrina Conciliorum, & Patrum, tamque pedetentim ab ipso Scoto, vel ipso assensu renitente introducta, ut vidimus n. 84. Probo ergo antecedes. Putauit Scotus mysterium Trinitatis non posse consistere absque contradictione, nisi relationes distinguantur ab essentia formaliter ex natura rei: sed si quæ esset contradictio, eadem remaneret post eam distinctionem admissam: ergo talis distinctio nihil emollit difficultatem mysterij. Probo minorem. Sublata distinctione hac probat contradictionem Scot. quia de eadem prorsus entitate prædicarentur duo contradictoria verè: nempe de eadem omnino entitate Patris verè diceretur communicari Filio, & non communicari: esse distinctam à Filio, & non esse distinctam. Sed posita distinctione formali ex natura rei inter paternitatem, & essentiam, dummodo maneat inter eas formaliter identitas realis, ut fides docet, & Scotus catholicè confitetur, eadem manet quoad speciem contradictio: quia eadem extrema contradictoria prædicantur de entitate realiter eadem, quamuis formaliter ex natura rei duplex sit: Ergo eiusmodi distinctio formalis nihil omnino prodest. Quod autem contradictio sit eadem patet; quia oppositio contradictoria, quæ est affirmatio, & negatio eiusdem de eodem, tunc in suo robore perseverat, quando in eodem sensu est vnum & idem id, de quo prædicata contradictoria enunciantur, in quotalia prædicata enunciantur de illo. Sed paternitas, & essentia sunt idem in sensu reali, & in eodem sensu reali dicuntur de essentia, & paternitate illa prædicata contradictoria. Ergo tam manent contradictoria, quam si essentia non distingueretur à Paternitate formaliter ex natura rei.

103 Confirmatur. Idcirco apud Scotistas nihil prodest distinctio rationis inter essentiam, & paternitatem ad euitandam contradictionem dictorum prædicatorum: quia hæc non per rationem solum, sed re ipsa

re ipsa conueniunt essentia, & paternitati, quomodo essentia & paternitas non duo, sed vnum, & idem sunt. Sed eadem ipsa prædicata non formaliter ex natura rei solum, sed prorsus realiter conueniunt paternitati, & essentia, quia ratione essentia, & paternitas non duo, sed vnum & idem sunt. Ergo distinctio formalis ex natura rei inter essentiam, & paternitatem nihil prodest ad euitandam contradictionem dictorum prædicatorum.

104 Quod ut clarius adhuc appareat. Supposita distinctione formali ex natura rei formo idem argumentum ad probandam contradictionem, quod Scotista illa subtila formare possunt, iuxta regulas Logicæ. Hæc propositio est vera, & de fide, *Paternitas non est filiatio*. Sed hæc etiam est vera, *Paternitas est filiatio*. Ergo dantur duæ contradictionis simul veræ. Probo minorem hoc syllogismo expositorio in primâ figurâ. *Essentia est filiatio. Paternitas est essentia: ergo paternitas est filiatio*. Ecce argumentum, quo se putant Scotista concludere contradictionem, si paternitas, & filiatio non distinguantur ab essentia ex natura rei vllomodo, secus, si distinguantur formaliter. Sed certè non bene nam, ut prænotauimus supra, ut forma argumentandi Logica firma sit, idem sensus in omnibus propositionibus est retinendus aut realis, aut formalis ex natura rei. Ergo syllogismus datus aut nihil concludit, aut concludit etiam admissâ distinctione formali ex natura rei inter relationes, & essentiam, quia eâ distinctione admissâ adhuc remanent veræ in sensu reali præmissæ syllogismi, in quo necessario sunt accipiendæ ad concludendum contradictionem illius propositionis de fide. *Paternitas non est filiatio*. Cum hæc non solum in sensu formali ex natura rei, sed in sensu realissimo vera sit. Quâ autem ratione ad huiusmodi syllogismum pro tuendâ propositione illâ de fide, cuius contradictionem inferit, sit respondendum citra omnem distinctionem inter relationes, & essentiam, quæ verè & propriè talis sit ex natura rei, inferius examinabimus quæst. 7.

105 Hoc eodem pacto redarguendi sunt Scotista in creatis, ubi nos in contradictionem pertrahere molimur, quam ipsi sine suâ distinctione formalitatum vitari non posse arbitrantur, ut quando contendunt eandem entitatem hominis esse simul, & non esse similem equo: quia est similis in quantum animal, & non est similis in quantum rationalis. Cognosci simul & non cognosci, quia cognoscitur in quantum animal, & non in quantum rationalis, & alia id genus. Ex quo patet in creatis etiam esse inutilem distinctionem Scoticam ad expediendas difficultates, pro quibus ea vtuntur Scotista. Ut hinc appareat, quam sine fructu noster Fonseca & Albertinus non audientes talem distinctionem in diuinis admittere; in creatis solum admitterunt, sponte se implicantes, ubi Scotus coactus mysterio inscrutabili Trinitatis, quasi renitens vix fixit pedem, dum eam sine assertionem inuexit, ut supra vidimus.

106 Secundò arguo contra Scotistas. Aut prædicata, quæ in diuinis de eadem entitate Patris dicuntur sine contradictione beneficio distinctionis formalis posite inter paternitatem, & essentiam, ut sunt distinguuntur à Filio realiter, & non distinguuntur: communicari Filio, & non communicari; producere Filium & non producere, possunt pariter in creatis media simili formalitatum distinctione, sine contradictione inueniri, aut non possunt: Si possunt: altissimum Trinitatis mysterium omnes limites entis limitati,

ac finiti transcendens, & captum superans humanum, tritiale sit, cum & in quouis entium genere reperiri, & à quouis intellectu facile intelligi, & solo naturali rationis lumine saltem quoad possibilitatem penetrari possit. Absurdum, quod opponerat Gilberto Bernard. citatus supra num. 76. Si autem dicta prædicata in creatis eidem entitati conuenire nulla ratione possunt, quantumuis ea ex diuersis formalitatibus ex natura rei distinctis coalescant, ut de facto secundum Scotistas omnes coalescant: infero planè. Ergo quod in diuinis conuenire valeant, non huiusmodi formalitatum distinctio, sed ipsa diuinitatis infinitudo in causa est. Vel aliter. Ergo ut in diuinis sine contradictione conueniant, non requiritur ratione infinitatis distinctio realis, quæ in creatis: ita nec requiritur formalis. Vel aliter tandem. Ergo distinctio formalis ex natura rei subiectorum cum identitate eorum reali non exiit à contradictione dicta prædicata contradictoria; alioquin & in creatis exueret, ut patet. Relinquitur igitur, quod in diuinis sola infinitudo exuat Diuinæ substantiæ, & consequenter, quod ibi nihil ad id muneris conferat dicta distinctio, inutilis que subinde sit ad stabiliendum, vel explicandum mysterium Trinitatis; ut paulo ante etiam conclusum est.

Tertiò arguo contra Scotistas. In Deo ea dumtaxat dici possunt esse distincta à parte rei, quibus ex propriis conceptibus repugnat esse identificata. Sed talia solummodo sunt, quæ inter se se relative opponuntur relationibus producentis, & producti. Igitur diuina attributa personarum, & essentia, vel nullam distinctionem formalem habent inter se à parte rei, vel formaliter à parte rei inuicem inter se opponuntur relationibus producentis & producti. Maior est euident, supposito catholico dogmate de simplicitate diuina, neque negabitur, à Scotistis, qui dicunt distinctionem attributorum formalem ex natura rei ideo simplicitati Dei non opponi, quia attributa ex propriis conceptibus non possunt non ita distingui; dicturi sane opponi, si possent. Minor est omnium Patrum, & Theologorum apud quos subinde iam pridem increbuit illud axioma firmissimum. *In diuinis omnia sunt vnum, ubi non obuiat relationis oppositio*. Eamque ex Conciliis, & Patribus latè demonstrat noster Ruiz tom. de Trin. disp. 1. sect. 3. & disp. 9. sect. 5. Et ratio ipsa planè suadet, quia inter perfectiones diuinas, quæ titulo summæ infinitudinis exigunt identificari vicissim, hec vnde potest argui distinctio, præterquam ab oppositione secundum originem, ubi est inuitabilis. Consequentia autem legitima est. Et confirmari potest quia non est, cui perfectiones diuinæ sint incapaces distinctionis realis citra oppositionem realem producentis, & producti; & sint capaces distinctionis formalis citra oppositionem formalem producentis, & producti. Iam verò si quis Scotista concedat totum, admittatque veram oppositionem producentis, & producti formaliter ex natura rei inter ea, inter quæ ponit similem distinctionem; ita, quod quemadmodum sine iactura identitatis realis habet locum distinctio formalis ex natura rei, sic sine iactura improductionis realis habeat quoque locum productio ex natura rei formalis. Præterquam quod rem inauditam proferet; in absurda non ferenda labetur: tenebitur enim admittere in Deo innumeras propemodum processiones, siue productiones ad intra præter duas, quas adstruit fides: tenebitur confiteri relationes personales formaliter ex natura rei ab essentia produci; atque Patrem non esse

esse omnimodo ingenitum Filium duplici processione a duplici principio procedere Spiritum sanctum non a solo Patre, & Filio, sed etiam ab essentia produci, & alia huiusmodi prorsus aduersa siue absona fidei.

108 Quartò arguo. Illæ dicuntur ab Scotistis esse formalitates distinctæ ex natura rei, quæ diuersas habent conceptibilitates obiectiuas, diuersas subeunt definitiones, diuersas demonstrationes, ac reduplicaciones: contra autem eadē formalitas erunt, quæ sub eūdē conceptum obiectiuum, sub eamdem definitionem, demonstrationem, siue reduplicacionem cadunt. Ergo attributa diuina ex natura rei & sunt distincta, & identificata, atque adeo non distincta formaliter, quæ sunt contradictoria. Probo consequentiam: quia attributa diuina, & sub distinctas definitiones, conceptiones, demonstrationes, ac reduplicaciones singulorum proprias, & sub eamdem pluribus communem eadere solent: priorique titulo subinde erunt inter se distincta formaliter, posteriori autem idem formaliter, idque re ipsa, siue ex naturā rei: vel dicant, cur, quæ sub eūdē conceptum obiectiuum, sub eamdemque à nobis adunantur definitionem, non erunt vnum formaliter ex natura rei, & quæ in diuersos conceptus, perque diuersas definitiones à nobis pariter dissecantur, futura sunt ex natura rei distincta formaliter? Certè, vt ostendam paulo infra, semel admissa ex natura rei distinctione formali inter conceptus realiter identificados, nequit negari ex natura rei esse formaliter identificata, quæ realiter inter se sunt distincta, manebit tamen in illis realis distinctio, quia huic non est opposita formalis identitas. At cum attributa diuina realiter inter se distincta non sunt, si semel sunt ex natura rei idem formaliter; quia sub vnicum conceptum cunctis communem, sub eamdemque definitionem cadunt, aut nullatenus ex natura rei manebunt distincta, quia identitas formalis distinctioni formali opponitur, aut erunt simul, & non erunt distincta ex natura rei formaliter, quæ est contradictio.

109 Quod si respondeant. Attributa diuina esse quidem identificata formaliter ex natura rei in illis rationibus communibus, in quibus conueniunt, dumtaxatque inter se distinguuntur secundum proprias, differentialesque rationes. Contra primò: quia iam hoc esset à sua sententia desciscere. Secundum quam sapientia, iustitia, omnipotentia, & cætera attributa adæquatè sunt inter se distincta formaliter ex naturā rei. Contra secundò: quia sæpe sæpius Deus integer, nihilo dempto eorum, quæ realiter est, sub vnicum & indiuiduum conceptum, sub vnicamque pariter cadet definitionem, demonstrationem, reduplicacionem, & si quidpiam aliud volueris: ergo titulo talis conceptus nihilo omnino erit in Deo, quod formaliter ex natura rei non sit idem, quo cessat in Deo omnis distinctio formalis ex natura rei. Contra tertio: quia quæcumque sub conceptibus communibus adunantur, non possunt non tandem ita sub aliquo adunabilia esse, vt extra ipsum nihil intrinsecum, realiterve identificatum ipsis adunatis supersit, ita, quod per differentias dumtaxat distinctius conceptus veniant discriminanda, vt *infra suo loco* monstrabo: igitur attributa diuina non possunt non ita sub aliquo communi conceptu identificari formaliter, vt nihil supersit ipsis intrinsecum, per quod distinguantur formaliter. Hæc satis modo. Pergo ad propositionem alteram, ubi plura.

Propositio 2.

Distinctionem Scoticam formalem ex natura rei diuersam à distinctione absolute reali, non solum in diuinis, sed in creatis etiam omnifariam esse impossibilem argumenta philosophica ostendunt.

Communis satis distinctionis dictæ impugnatio huiusmodi est. Ens adæquatè diuiditur in reale, & rationis: ergo & distinctio, quæ entitatem sequitur. Repugnat igitur distinctio alia formalis ex natura rei, quæ inter realem, & rationis sit media. Non vrget. Concedunt enim totum Scotistæ, quo sensu per argumentum proponitur, vt supra dicebamus. Quoniam distinctio ex natura rei formalis, quam adstruunt ipsi, non est media inter realem sumptam vniuersè, & rationis. Sed distinctio realis, siue ex natura rei in vniuersum ab ipsis diuiditur in distinctionem ex natura rei realem, quæ realis absolute vocari solet, & distinctionem ex natura rei formalem, quæ realis absolute non dicitur ne confundatur cum priori; ob idque quodammodo distinctio media appellari potest, atque etiam solet inter realem absolute dictam, & rationis. Hoc itaque & aliis huiusce generis argumentis omisiss, quibus Scotistæ patum premuntur. Ego eos aliis viis adorian.

Primum sic. Distinctio formalis, quam ex natura rei esse dicunt inter formalitates realiter identificatas, non potest non esse distinctio absolute realis: ergo est implicatoria: quia realiter inter se distinguuntur, quæ realiter sunt idem, contradictionem implicat. Vt probem assumptum, ostendo imprimis omnem formalitatem assignabilem in quolibet ente reali ex suo conceptu esse ens reale, & non ens formale dumtaxat. Cuius rei gratia sumo ens adæquatum A constans formalitatibus B, & C, aut plura eiusmodi entia, & formo sic argumentum in *Barbara*. Omne A realiter potest existere. Omnis B realiter est A, ergo omnis B, realiter potest existere. Sed posse existere realiter est esse ens reale: ergo omnis B est ens reale. Idem dico de formalitate C. Maior syllogismi est certa apud omnes; quia ens completum, quale ponitur, esse A, realiter potest existere, & realiter est ens in toto rigore. Minor ab ipsis adstruitur Scotistis, qui dicunt formalitates eiusdem entis distinctas inter se formaliter tam inter se, quam cum ipso ente identificari realiter: consequentia est legitima, vt constat: ergo consequens verum est. Habeo ergo quamlibet formalitatem cuiuslibet entis realis ens reale esse. Ex quo sic.

Distinctio reperta inter entia absolute realia, nequit non esse distinctio absolute realis. Sed distinctio reperta inter formalitates B, & C, est distinctio reperta inter entia absolute realia: ergo est distinctio absolute realis.

Confirmatur primò. Identitas, quam remouet distinctio reperta inter B, & C, si daretur, identitas esset absolute realis; tum quia conceptus coalescens ex B, & C, realiter esset idem sibi, tum quia talis identitas, siue foret realitas, siue formalitas, non posset non esse ens reale, iuxta dicta; atque adeo identitas realis. Ergo distinctio reperta inter B, & C, absolute realis est, vt pote, quæ opposita est identitati absolute reali.

Confirmatur secundò. Non minus esset absolute realis conceptus coalescens ex formalitatibus B, & C, casu, quod identificarentur formaliter, quam

quam esset conceptus coalescens ex Petro & Paulo calu, quod identificarentur realiter. Tum remotio, quæ de facto remouet priorem conceptum, non minus est absolute realis, quam, quæ remouet posteriorem. Ergo utraque æque est remotio realis identitatis realis, & consequenter distinctio absolute realis. Confirmatur tertio. Identitas quæ formalitas B est sibi idem formaliter ex natura rei, non est aliud ab ipsa formalitate B, sicut identitas, quæ Petrus est sibi idem realiter, non est aliud ab ipso Petro: sed formalitas B tam est ens reale ex proprio conceptu, quam Petrus, vt ostendimus. Ergo identitas formalis ex natura rei formalitatis B, tam est identitas realis, quam identitas Petri. Et consequenter non est aliqua identitas, æque adeo neque distinctio formalis ex natura rei, quæ non sit absolute realis.

115 Confirmatur quartò. Formalitas B, non distinguitur à se ipsa, neque formaliter ex natura rei, neque realiter. Ergo est sibi idem omnino formaliter, & realiter: sed identitas, quæ sibi est idem quoquomodo non est aliud ab ipsa formalitate, neque realiter, neque formaliter, vt patet. Ergo utraque identitas est prorsus eadem. Ergo non datur identitas, & consequenter nec distinctio formalis ex natura rei diuersa ab identitate, & distinctione reali.

116 Confirmatur quintò. Distingui formaliter ex natura rei B & C, nihil est aliud, (puta illatiue iuxta dicta quæst. 2.) quam B non esse C formaliter ante intellectus operationem. B autem non esse C, formaliter ante intellectus operationem aliud esse non potest, quam B & C esse formalitates, quarum vna non est altera ante intellectus operationem. Ergo B & C realiter distinguuntur. Patet consequentia; quia distingui duo extrema realiter nihil est aliud, quam vnum non esse alterum ante intellectus operationem, cuiuscumque demum rationis, siue conceptus illa sunt. Appellare enim distinctionem formalem, quod extrema inter quæ versatur formalitates quædam sint, indeque solum discriminare illam à distinctione absolute reali, abuti vocabulis est: ac si quis diceret equum, & leonem, cum animalia quædam sint, dumtaxat distingui animaliter non verò realiter. Si dicant hoc ipso quod distinctio versatur inter formalitates eiusdem rei, estque subinde compatibilis cum identitate ipsarum reali, non posse non esse alterius generis à distinctione absolute reali, quæ versatur inter extrema nullo modo identificata; implicant contradictionem in terminis: quia hoc ipso quod conceptus B ante operationem intellectus non est conceptus C, conficitur B, & C re ipsa nullatenus posse identificari inter se, siue esse formalitates eiusdem rei, sed necessario esse duo quædam entia omnino distincta; atque adeo in ipsis terminis implicari contradictionem, cum dicitur B, & C distingui ante intellectus operationem, vt duæ formalitates eiusdem rei.

117 Confirmatur sextò. Si B & C realiter distinguerentur, eo præcisè distinguerentur, quod B ante intellectus operationem non esset C, neque è contra, sed modò per id ipsum dicuntur distingui formaliter. Ergo modo per id ipsum, per quod dicuntur distingui formaliter, distinguuntur realiter: atque adeo distinctio formalis ab absolute reali diuersa non est. Dices primò, calu quod B, & C realiter distinguen-

tur, non fore idem realiter, vt modò sunt, non obstante distinctione formali, quam modo habent. Sed contra. In illa hypothese non ob aliud non essent idem realiter, nisi, quia B ante operationem intellectus non esset C, neque è conuerso. Sed modò per te ante operationem intellectus B non est C, neque è conuerso: ergo modo itidem non sunt idem realiter, contradictionemque subinde implicat, dum ais esse idem realiter, & distingui formaliter ex natura rei. Dices secundò, in illa hypothese fore vt formalitates B, & C separabiles essent, quales nullatenus modo sunt: quia extrema distincta realiter, & alias non habentia inter se dependentiam originis, qualem B & C non habent, nequeunt non esse saltem non mutuo separabilia. Contra tamen primò. Ideo B, & C in datà hypothese separabiles essent per te, quia distinguerentur realiter: sed modò vt ostendi, non possunt non distingui realiter, eo ipso, quod ante intellectus operationem B non est C: ergo modò etiam sunt separabiles; vel si ponuntur inseparabiles, contradictio implicatur, posito quod distinctio realis sine separabilitate, vel dependentia distinctorum consistere nequeat. Contra secundò; quia distinctio realis nequaquam poscit necessariò aut separabilitatem, aut dependentiam originis distinctorum. Potest enim optimè stare inter extrema mutuo connexa citra omnem influxum vnius in aliud, quæ manifestè sunt possibilia, vt *suprà quæstion. 3. propositi. 7.* statui: quo calu sine separabilitate, ac sine dependentia originis distinctorum constabit. Vnde ex hypothese, quod B, & C distinguerentur realiter, adhuc manerent inseparabiles, vt modo ponuntur: nec modo earum inseparabilitas obstat, quominus distinguantur realiter, vt ego contendo distingui, supposito, quod, vt asseris, à parte rei B non est C, neque è conuerso.

Confirmatur septimò, quia nullatenus est intelligibile, quod conceptus obiectiui B, C, realiter identificentur, & tamen alter nihilominus non sit alter à parte rei, siue ante omnem intellectus operationem; quandoquidem omnium communi conceptione nihil est aliud duo quæpiam identificari realiter, quam vnum esse alterum à parte rei. Si enim negari nequit conceptum B esse conceptum C à parte rei eo ipso, quod identificantur realiter, quomodo asseritur nihilominus conceptum B non esse conceptum C à parte rei titulo distinctionis formalis? Potestne eripi ab aperta contradictione conceptum B esse simul, & non esse à parte rei conceptum C? minimè sanè.

Sed pergo, ab alioque latere Scotistas impeto, 119 Non magis repugnat extrema realiter distincta identificari formaliter ex natura rei, quam extrema realiter identificata distingui formaliter ex natura rei. Tum eadem argumenta, quibus ducuntur Scotistæ ad ponendam distinctionem formalem inter extrema realiter identificata æqua vi impellant eos, vt ponant identitatem formalem inter extrema realiter distincta: ergo, vel vtramque negare, vel vtramque adstruere debent; aut inconsequenter philosophantur. Consequentia est bona; prior pars antecedentis mihi est euidentis: quia æqualiter prorsus aut opponuntur, aut coherent identitas formalis ex natura rei cum distinctione absolute reali, atque distinctio formalis ex natura rei cum identitate absolute reali.

reali. Probo ergo secundam partem, quæ mihi non minus est certa. Quoniam eo ducuntur Scotistæ ad ponendam distinctionem ex natura rei formalem inter extrema realiter identificata, quod illa diuersas conceptibiles, diuersasve definitiones, aut descriptiones habent, diuersasve subeunt demonstrationes, aut reduplicaciones. Sed à contrario extrema realiter distincta sæpe gaudent eadem conceptibiles, eademque definitione, seu descriptione, sæpe sub eadem demonstrationem, vel reduplicacionem cadunt: ergo in illis pariter debent ponere identitatem ex naturâ rei formalem. Est clarum: quia si formalitates animalis, & rationalis in eodem homine repertæ ex natura rei distinguuntur, quia diuersis sunt conceptibus conceptibiles, diuersisque definitionibus explicabiles; nequit non formalitas animalis in homine, & in brutis reperta ex natura rei esse eadem, quandoquidem per vnicum, & eundem conceptum concipienda, & per vnicam definitionem definienda, siue explicanda venit. Dicunt fortasse animal commune omnibus animalibus per rationem nostram duntaxat esse vnam formalitatem, quia nos, quæ realiter sunt similia, sub vnicò conceptu aduamus; atque ita per definitionem, quæ solum etiam per rationem est vnica, definimus. Bene. Sed deberent pariter dicere animal, & rationale hominis per rationem nostram duntaxat esse duas formalitates; neque amplius, quàm per rationem nostram esse diuersas definitiones, quibusæ definiuntur. Nullam enim vnam idoneam exhibebunt rationem, cur, quæ realiter sunt plura, solo beneficio intellectus citra omnem identitatem ex naturâ rei in vnicum conceptum obiectiuum, in vnicamve formalitatem conuenire possint; & quod realiter est vnum, non possit pariter solo beneficio intellectus citra omnem distinctionem ex natura rei in plures conceptus obiectiuos, in pluresve formalitates fecari.

120. Iam verò si quis fortasse Scotistarum audacter concesserit totum, esse nimirum vnum, & idem formaliter ex natura rei, quæcumque sub vnicum, & eundem conceptum cadunt, quantumvis illa realiter distincta sint, videat, quælo, quot inde, & quanta absurda sequantur. Sequitur enim primò ex naturâ rei esse identificata, quæ longè ab se inuicem secundum locum distita sunt. Secundò, causam, & effectum à parte rei identificari. Tertiò ex duobus à parte rei identificatis alterum esse, & alterum non esse reuera. Quin etiam alterum possibile, & alterum impossibile esse. Quardò ex duobus à parte rei identificatis alterum produci, & simul alterum corrumpi. Quintò Deum cum creaturis omnibus identificari re ipsa, & ante omnem intellectus operationem. Etenim ex hisce tam diuersis extremis coalescant formalitates communes per vnum conceptum conceptibiles, per vnamque definitionem explicabiles; in quibus subinde extrema ipsa iuxta positam conceptionem non possunt non ex naturâ rei identificari, & vnum quid esse formaliter ante intellectus operationem. Quæ omnia horret profectò ratio ipsa, tum naturalis, tum etiam supernaturalis. Huc item spectat argumentum, quod supra circa attributa Dei n. 108. formauimus; & in qualibet re creata multis constante formalitatibus locum habet.

121. Præterea contra Scotistas sic potest argui. Distinctio, & identitas in vniuersum proprietates

quædam sunt entis cum ipso ente conuertibiles: ergo semel admissò duplici genere distinctionis, & identitatis formalis, scilicet ex natura rei, & realis duplex etiam genus entis formalis, & realis est admittendum; quorum vtrumque propriam sibi categoriarum, siue inferiorum entium classem adificat. Quemadmodum ergo infra genus entis realis dantur substantia, & accidens, & rursus infra genus accidentis quantitas, relatio, actio, passio, & cætera prædicamenta realia; ita infra genus entis formalis substantia, & accidens, quantitas, relatio, actio, passio, & cætera prædicamenta formalia debent admitti metaphysicè saltem, & possibiliter; atque ita quidem, vt sicut singula entia realia suis proprietatibus, & accidentibus gaudent independentè à formalibus, sic singula entia formalia independentè à realibus potentiuntur suis. Quo fiet, vt possibile sit inter conceptus formaliter distinctos, quantumvis identificados realiter, dari suas generationes, corruptiones, actiones, passionem, relationes, oppositiones, cætera huiusmodi formaliter ex naturâ rei. Rursus possibile erit, vt idem conceptus formaliter ex naturâ rei producat, aut corrumpatur, quin producat, aut corrumpatur realiter; atque adeo etiam, vt non existendo realiter existat formaliter, vel existendo realiter, non existat formaliter. Innumeraque alia huius generis possibilia dicenda erunt; quæ ex terminis ipsis apparet esse chymica; cum tamen non maiorem repugnantiam præ se ferant, quàm quòd duo conceptus realiter identificati formaliter ex natura rei sint distincti, vt asserunt Scotistæ.

Denique, id, quod specialiter dicunt Scotistæ de distinctione graduum superiorum, & inferiorum, distingui scilicet formaliter ex natura rei prædicata specifica à differentiis individualibus: atque adeo etiam ab indiuiduis; & prædicata generica à differentiis specificis atque adeo etiam ab speciebus, specialiter etiam reffelli potest. Primò: quia sæpe prædicata specifica, & differentia indiuiduales non sunt formalitates adhuc ratione nostra præcisæ, nedum ex natura rei distinctæ formaliter, differunt namque duntaxat penes consensum, distinctumque conceptum sui, vt ostendimus *inferius disputatione decima septima*. Secundò: quia quando differentia indiuiduales formalitates sunt præcisæ à prædicatis specificis, vt sæpe etiam fit, iuxta dicenda *ibidem*, è genere sunt formalitatum transcendentium, vt *ibi* etiam videbimus. Formalitates autem transcendentes ab eis, quas dicuntur transcendere, distinguuntur ex natura rei impossibile est, vt ostendamus postmodum. Tertiò: quia prædicatum specificum Petri, vt condistinctum à differentia indiuiduali, singulare est, & indiuiduum saltem fundamentaliter, tum quia non est vniuersale, cum physicè non conueniat pluribus, tum quia terminat actionem singularem, quâ à Deo causatur. Ergo vt potest illud absque secunda singularitate ex natura rei superaddita, sed solum per rationem nostram reddi singulare formaliter: quia alias daretur infinitus progressus singularitatum ex natura rei additarum, quod est absurdum (quia talis infinitudo categorematica esset, vt patet cum tamen infinitudo singularitatum sola ratione addibilium tantum

tantum sit syncategorematica, atque adeo possibili) ita absque singularitate prima ex natura rei superaddita, cum superaddita tantum per rationem nostram potest esse singulare formaliter: male ergo ad id muneris tribuitur illi singularitas ex natura rei superaddita.

123 Quod si prædicatum specificum, & differentia indiuidualis absque vllâ distinctione ex natura rei in singulis indiuiduis constare possunt, quantumvis per rationem nostram distinctos conceptus for-
tiantur, pariter prædicatum genericum, & differentia specifica in singulis speciebus constare poterunt: quia nullus est titulus ponendi in his, & non in illis ex natura rei distinctionem. Vide dicenda *disp. illa 17. citata.*

124 Iam verò, quod formalitates transcendentes, quæcumque illæ sint, non possint distingui ex natura rei ab illis, quas transcendunt, est clarum; quia vt minimum sequeretur inde dari in singulis entibus infinitis infinitos progressus formalitatum ex natura rei distinctarum, quod patet esse absurdum. Si enim formalitas B à formalitate C transcendente ex natura rei sit distincta, cum B etiam vt condistincta à C iterum debeat formaliter esse C titulo transcendentia, fiet, vt B, vt distincta à prima C, formaliter sit secunda C, & rursum vt distincta à secunda formaliter sit tertia, & sic in infinitum. Tantumdemque eueniet in singulis formalitatibus CCC &c. & in reliquis totius entis. Ex quo tandem fit contra Scotistas, vniuersalia transcendencia, qualia sunt ens, accidens, & similia, quæ apud ipsos, conceptus communes, inò, & vniuocis sibi vendicant, à differentiis inferiorum, & ab inferioribus ipsis formaliter ex natura rei distingui non posse. Vnde etiam capitur argumentum pro vniuersalibus non transcendentibus, quia supposito, quod transcendentia à suis inferioribus etiam vniuocè possint abstrahi, sicut non transcendentia, non est cur hæc distingui ex natura rei possint à suis inferioribus, secus illa. Quod autem prædicata vniuersalissima entis, accidentis, & similia omnes omnino formalitates inferiorum transcendant, & quâ ratione, *inferius disputatio, decima septima*, monstrabitur. Mitto alia leniora, quæ fulius ad rem congerit Quiedo *Controuers. 4. Metaphys. punct. 3.*

125 Postremo, Scotistarum distinctio, vel ex eo maxime in vniuersum reicienda est, quod cum tam difficilis sit intellectu, tam innumeraque secum ferat incommoda, superuacanea prorsus est, & inutilis, vel adleniendas difficultates, pro quibus euadendis tum in diuinis, tum etiam in creatis inducitur, vt iam *superius à numer. 102.* satis apertè monstratum est.

126 Restabat modo argumenta diluere, quæ pro suâ distinctione stabilienda excogitarunt Scotistæ. Verum id commodius præstabimus *infra* in peculiari quæstione, quæ erit 7. in ordine, vbi de solutione huiusmodi, aliorumque argumentorum agetur opportunius.

Pharus Scient. Tom. I.

QVÆSTO VI.

Verum in diuinis formalitatibus, aut etiam in creatis distinctio aliqua virtualis sit admittenda?

Variis modis accipi solet distinctio virtualis; 127 tamen omnes ex eodem fonte trahant originem. Virtualitas quippe à virtute dicitur. Virtus autem propriè nihil aliud sonat, quàm vis, potentia, siue facultas ad quodlibet munus obeundum. Vnde factum est primò, vt effectus in virtute causarum dicantur contineri, & causas virtualiter esse effectus ipsos, quatenus vim, & potentiam habent ad eos cauendos. Secundo factum est magis ad rem nostram, vt quidquid valet præstare, quod ab alio quopiam præstari potest, virtualiter esse illud datur. Sic piper virtualiter dicitur esse calidum, quia vim habet calefaciendi æquæ ac, quæ calida sunt formaliter. Et vniuersum, quidquid in ordine ad obeundum quoduis munus perinde se habet atque aliud quidpiam, tantumve valet, quantum illud, siue ei æquiualeat, siue (quæ in idem recidunt) perinde se gerit, ac si esset illud reuera, virtualiter illud ipsum dicitur esse. Vnde tandem virtualitas, & æquiualentia idem omnino sunt in ordine ad quidlibet.

Hinc ortum habuit quadruplex acceptio distinctionis virtualis, quæ in Auctoribus reperitur. 128 Primò enim dicunt aliqui tunc in aliqua re indiuisibili dari distinctionem virtualem, cum ea fundamentum præbet, vt per rationem distinguatur ab intellectu in plures conceptus, quia videlicet in tali fundamento præbendo rebus distinctis verè, & formaliter æquiualeat videtur. Hoc sensu solent multi loqui de distinctione virtuali, vt sunt Conimbr. *in logicâ q. 4. vniuersalium, art. 2. Soar. disp. 7. Metaph. sect. 1. n. 4. & lib. 1. de attributis cap. 13. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Ruiz tom. de Trinit. disp. 12. sect. 2. num. 3. Fasol. testans de communi 1. part. q. 4. art. 2. dubit. 14. n. 117. & alij apud Egidiū de præsentatione tom. 1. de Beat. lib. 5. quæst. 6. artic. 7. apud Meriner. in logicâ cap. 1. de vniuers. disputation. 1. quæst. 2. sect. 1. n. 17. & apud Fasol. supra n. 113. sub finem.*

Secundo alij apud Arriag. *1. p. disp. 42. sect. 1. sub i.* 129 distinctionem, seu pluralitatem virtualem in eadem re indiuisibili ponere solent, quatenus in ea plura prædicata coniuncta vident, quæ in aliis rebus inueniuntur dispersa, quibus subinde ea sola quoad talia prædicata æquiualeat videtur, sic dicunt hominem virtualiter esse plura entia, hoc ipso, quod est ens substantiale vt lapis, viuens vt planta, sentiens vt brutum, intelligens vt Angelus, &c.

Tertiò alij ibi distinctionem virtualem reperiunt, 130 vbi coniunctas vident virtutes siue potentias, quæ in aliis rebus sunt dispersæ ad cauendos plures effectus: tunc enim vna sola causa æquiualeat pluribus. Sic dicunt distingui in homine animal, & rationale, quia homo per hos duos gradus æquiualeat Leoni, & Angelo in ordine ad operationes sentiendi, & ratiocinandi: ita Egid. *supra*, & alij. Quæ quidem acceptio cum præcedente coincidit: nisi, quod illa vniuersalior est.

Quarta, & celeberrima acceptio distinctionis virtualis est, quæ in ordine ad sufferenda 131 prædicata contradictoria sine repugnantia eadem

res indivisibilis dicitur æquivalere pluribus: atque atque adeo virtualiter esse plures, siue distincta in plures. Sic dicunt Theologi: mox referendi distinguuntur in Deo personalitates ab essentia, cum quæ identificantur realiter: quia multa prædicata conveniunt essentia repleta, quorum contradictoria conveniunt personalitatibus, ut sunt produci, & non produci: communicari, & non communicari: distinguere, & non distinguere, & similia. Quam quidem distinctionem virtuales multi ex Recentioribus vocant intrinsecam, ut eam discriminant à reliquis, quas sub nomine distinctionis virtualis extrinsecæ comprehendunt.

¹³² Igitur prætermisissis tribus prioribus generibus distinctionis virtualis extrinsecæ, de quibus non est dubitandum, tum in Deo, tum in creaturis reperiri (quatenus tam in Deo, quam in creaturis reperiuntur tum fundamentum distinctionis rationis plurium conceptuum, prout exponemus *quest. 8.* tum coniunctio, siue identitas plurium prædicatorum, atque etiam plurium virtutum, seu potentiarum cauendi, quæ in aliis rebus reperiuntur dispersa.) De quædā dumtaxat, & postremo distinctionis virtualis intrinsecæ est difficultas, an in Deo sit admittendum, aut etiam in creaturis?

¹³³ Negant expresse, & impugnant huiusmodi virtuales distinctionem in Deo Granados *1. part. Contr. 1. titul. 3. disput. 5. sec. 3.* Alarc. *1. part. titul. 1. disput. 4. capite 2. & titul. 3. disput. 4. capite 7. & titul. 5. disput. 2. capite 7. & 10. & alij.* Imò Turrian. in *selectis part. 1. Centu. 4. dub. 35.* seuerius, quam par esset, arbitratur esse grauissima censura dignam sententiam, quæ talem tuetur distinctionem. Quam insuper negare videntur, quotquot ultra personarum Trinitatem solam distinctionem rationis admittunt in diuinis ut S. Th. *1. part. quest. 28. articuli. 3.* Vasquez *disp. 117. & 121. & alij.* Nihilominus illam adstruunt, constanterque defendunt in Deo plures, atque graues Theologi Caiet. *1. part. quest. 39. articuli. 1. §. ad euidenciam, & §. Ad secundum.* Valent. *1. p. q. 1. de Trinit. punct. 2. sub finem & quest. 4. punct. 1. etiam sub finem, & quest. 13. punct. 1. §. Ad secundum.* Molin. *1. part. quest. 28. art. 2. disput. 2. concl. 3.* Attrub. *disput. 100. capite 3. num. 17.* Albiz *tratl. 4. de Trinit. disput. 3. sec. 9. & 10.* Aegid. de Præsent. *latissimè lib. 5. de Beat. quest. 5. art. 6.* Heriz. *1. part. disput. 2. capite 3. num. 18. & disput. 12. capite 1. num. 4. & disput. 50. capite 2. à n. 23.* Zuniga *disput. 2. de Trinit. dub. 4.* Fasol. *1. part. quest. 4. articuli. 2. dub. 13. num. 99.* Tann. *disp. 2. quest. 2. dub. 3. & disput. 4. quest. 1. dub. 5.* Petr. Hurt. *disput. 6. Metaph. sec. 3.* Arriaga *disp. 5. Logica sec. 4. subf. 2. & latius 1. part. tom. 1. disp. 42. sec. 5.* Ouied. *controu. 4. Metaph. punct. 4. & alij Recentiores communiter.* Ex quibus non desunt, qui hanc distinctionem virtuales, de qua tractamus, extendant etiam ad creaturas. Cæteris tamen plerisque contradicentibus, qui ne in Deo quidem censent esse admittendam, nisi ubi veritates fidei eam debere admitti conuincunt.

Propositio 1.

¹³⁴

Id, quod nomine distinctionis virtualis æquivalentis, seu eminentialis, de quâ agimus, significari intenditur, in Deo, saluâ fide, negari non potest inter conceptus obiectiuos identificados realiter.

Est clarum: quia, suppositâ fide, omnes tenen-

tur confiteri, Essentiam diuinam, & Paternitatem idem esse realiter. Essentiam communicari Filio; Paternitatem verò non communicari realiter. Paternitatem distinguere à Filio; essentiam verò non distinguere realiter. Et consequenter prædicata alias ex se contradictoria, qualia ista sunt, realiter convenire Paternitati, & essentia, quæ realiter sunt prorsus idem; Et consequenter rursus Paternitatem, & essentiam ob suam infinitudinem talis esse eminentia, ut cum realiter sint prorsus idem; realiter nihilominus possint sufficere sine repugnantia prædicata contradictoria, non minus, quam si realiter essent distinctæ. Quod est Paternitatem, & essentiam in ordine ad sufferenda prædicata contradictoria rebus realiter distinctis æquivalere; siue perinde se gerere ac si realiter distinguerentur. Quod ipsum est eas æquivalententer, seu virtualiter esse distinctas à parte rei, cum verè, & formaliter sint prorsus idem. Nequit igitur de primo ad vltimum, suppositâ fide, negari in Deo inter conceptus obiectiuos identificados realiter id, quod nomine distinctionis virtualis significari intenditur.

Itaque esse in Deo Paternitatem, & essentiam ¹³⁵ talis eminentia, ut citra realem distinctionem prædicata contradictoria valeant sine contradictione sustinere realiter, à nullo catholico negari potest. Idque ipsum, & non aliud significari intenditur, quando à præcatis Theologis dicuntur illæ à parte rei distinguere virtualiter. Ex quo patet, qui huiusmodi virtuales distinctionem negant, ab his, qui affirmant in re discrepare non posse, sed tantum in modo loquendi; eoque solum posse inter ipsos controuersiam reduci: an Paternitas, & essentia ob præfatum titulum virtualiter inter se distinctæ sint dicendæ, vel secus?

Propositio 2.

Paternitas, & essentia, & vniuersum quicum- ¹³⁶ que conceptus obiectiuus talis in Deo sunt eminentia, ut cum sint prorsus idem realiter, re ipsa nihilominus verè, & sine contradictione conueniant illis prædicata contradictoria, merito dici possunt, & debent distinguere à parte rei virtualiter.

Primo: quia, cum huiusmodi conceptus in ordine ad munus subeundi talia prædicata sine repugnantia, æquivalenter rebus distinctis, siue perinde se gerant, ac si distincti essent verè, & formaliter, iure optimo, & magnâ cum proprietate dicuntur distinguere virtualiter, iuxta doctrinam præmissam *n. 127.* sicut piper propriissimè dicitur virtualiter esse calidum: quia in ordine ad munus calefaciendi perinde se gerit, ac si esset calidum formaliter. Secundo, quia modus iste concipiendi, & explicandi per hæc æquivalentias diuina mysteria, non parum lenit eorum difficultatem, aptissimèque omnium terminos præbet expeditos ad illa more scholastico tractanda, ad eorum rationem, quantum possibile nobis est pro præfati statu, reddendam, & ad facilius, ac expeditius illa ab argumentis aduersantibus propugnanda. Quod certe per solam distinctionem rationis diuinarum formalitatum præfari nequit, vti contendunt plures Theologi. Quæ omnia ex dicendis *quest. 7.* planè apparebunt; atque ex his etiam, quæ iam subiciio, soluendo argumenta, quibus distinctio virtualis impeti potest.

Sit primum. Videri esse illam contra diuinam ¹³⁷ simplicitatem, cum sit distinctio conueniens Deo

Deo à parte rei, & ante omnem intellectus operationem. Quocirca in eam itidem videntur contorqueri posse omnia argumenta, quæ contra distinctionem Scoticam *quæst. præced.* produximus. Respondeo tamen nequaquam id ita se habere; quoniam distinctio virtualis reuera, & absolute loquendo non est distinctio, sed æquivalentia distinctionis: quo fit, ut citra omnia prorsus incommoda commoda solùm distinctionis adferat secum. Imò verò nihil re ipsa, ut dicebam, ponit in diuina substantia præter id, quod illam habere constat ex fide, esse videlicet eam talis eminentiæ, ut cum omnino, & summe sit simplex, in ordine tamen ad suscipiendam sine repugnantia prædicata contradictoria, perinde se habeat, ac si esset multiplex. Itaque sicut esse Deum virtualiter calidum, quod in ordine ad calefaciendum calido æquiualeat, cum verè calidus non sit, nihil imminuit de perfectione diuinâ. Sic esse Deum virtualiter multiplicem, quod in ordine ad prædicata contradictoria sine repugnantia subeunda multiplici æquiualeat, cum verè multiplex non sit, nihil imminuit de diuinâ simplicitate. De distinctione Scoticâ longè diuersa Thologia est: nam illa reuera propriè, & formaliter est distinctio faciens aliud, & aliud, siue, quod vnum non sit aliud à parte rei; faciensque subinde, ut illud ens, in quo reperitur, multiplex sit saltem secundum formalitates ante omnem intellectus operationem; quare nec potest illa non aduersari simplicitati Dei, neque ab aliis exui incommodis, quæ contra eam arguentes *q. præced.* tetigimus.

138 Secundo, contra distinctionem virtualem sic potest argui. Distinctio virtualis inutilis est, & inanis ad explicanda, aut defendenda diuina mysteria. Ergo perperam in Deo adstruitur. Antecedens probatur. Primum quidem, quia nequit per illâ reddi ratio nisi nugatoriè dumtaxat, & verbo tenuis: cur eidem entitati diuinæ duo contradictoria sine repugnantia conueniant. Cum enim distingui virtualiter Paternitatem, & essentiam nihil sit aliud re verâ, ut dictum; quam esse eas talis eminentiæ, ut prædicata contradictoria possint sine contradictione sufferre. Perinde erit asserere, ideo Paternitati, & essentiæ prædicata contradictoria non repugnare, quia virtualiter sunt distinctæ, atque asserere, ideo non repugnare, quia non repugnant, quæ est mera nugatio. Deinde, quia ut nos *superius à numer. 162.* contra Scotistas arguebamus. Nisi subiecta prædicatorum inuicem sibi contradicentium eâ ratione sint inter se distincta, quæ illis talia prædicata conueniunt; non possunt hæc à contradictione, seu repugnantia denudari. Ob id namque concludebamus ibi distinctionem formalem Scoticam Paternitatis, & essentiæ cum reali ipsarum identitate compositam, nihil prodesse ad tollendam contradictionem prædicatorum, quæ illis non formaliter solum, sed prorsus realiter conueniunt. Igitur multo minus poterit prodesse ad id muneris distinctio virtualis, quæ longè minor est, quàm formalis, imò, quæ verè, & propriè non est distinctio, sed summa identitas cum quadam distinctionis æquivalentia.

139 Respondeo distinctionem virtualem, etsi penitus non explanet diuina mysteria; quia illa sunt ineffabilia; nonnihil tamen lucis illis adferre, atque adeò neque inutilem, neque inanem ad ea explicanda censendam esse. Fateor equidem distinctionem virtualem Paternitatis verbi gratia, & essentiæ quasi à posteriori dumtaxat nobis innotuissè

Pharus Scient. Tom. I.

se ex eo, quod illis verè conueniant prædicata ex suo genere contradictoria, ut fide docemur. Inde enim veluti à posteriori inferimus Paternitatem, & essentiam rebus distinctis æquiualeat, æquiuallenterve distingui in ordine ad talia prædicata; hoc tamen semel statuto; dum quæritur, cur essentiæ, & Paternitati, cum sint realiter prorsus idem, prædicata contradictoria sine repugnantia conueniant; non incongruè respondetur quasi à priori. Quia licet realiter formaliter idem sint, realiter tamen virtualiter sunt distinctæ in ordine ad talia prædicata; siue talis sunt eminentiæ, ut in ordine ad illa rebus distinctis æquiualeant. Quæ quidem responsio negatoria non est, neque idem reddit per idem; sed coherentia prædicatorum aliis contradicentium respectu eiusdem entitatis Paternitatis, & essentiæ pro ratione reddit, quod illæ rebus distinctis æquiualent relatè ad talia prædicata: huius autem æquivalentiæ pro ratione reddit infinitudinem & eminentiam diuinæ substantiæ, vnde nascitur, neque ultra fit progressio à priori. Tamen cuncta hæc rursus à posteriori innotuissè dicantur per fidem dicentem re verâ Paternitati, & essentiæ prædicata dicta competere. Quemadmodum à posteriori scimus substantiam panis, & eius quantitatem realiter inter se distingui, quia per fidem noscimus in Eucharistia separari, semel tamen tali cognita distinctione, si quærat, vnde est, quod possint separari; bene à priori respondebitur, quia realiter distinguuntur, sic autem distingui, quia id fert secum earum natura. Ex quo patet ad priorem partem argumenti propositi.

Ad posteriorem dico. Tunc subiecta debere distinguì eadem ratione, quâ prædicata contradictoria conueniunt illis, ut hæc inuicem sibi non contradicant, quando subiecta alioquin ita non distincta non valent se gerere relatè ad talia prædicata, ac si tali omnino ratione distinguerentur, secus, quando valent ob suam præstantiam, & eminentiam, vti euenit in proposito. Vnde patet argumentum à nobis factum contra Scotistas *locò citato*, etsi bene contra illos intentum concludat, incassum contra nos retorqueri. Cum enim illi formali dumtaxat distinctione paternitatis, & essentiæ subnixi realem prædicatorum contradictionem eis conuenientium tentent excutere, efficaciter à nobis redarguntur: quia contradictio prædicatorum realis per solam distinctionem formalem subiectorum non magis euitabilis est, quàm per solam distinctionem rationis, si vi distinctionis tantum standum sit, ut ipsi stant. Nos verò cum asseramus essentiam, & paternitatem ob suam infinitudinem, & eminentiam citra omnem veram distinctionem eodem omnino modo se gerere in ordine ad dicta prædicata contradictoria, ac si realiter essent distinctæ, tantundem absque vllâ verâ distinctione adscribimus paternitati, & essentiæ, quo prædicatorum ipsorum contradictionem auertamus, quam si illis adscriberemus distinctionem absolute realem. Ex quo patet prædictum argumentum factum à nobis contra Scotistas nihil præstare contra nos.

Tertiò argui potest. Aliqua prædicata contradictoria conueniunt paternitati, & essentiæ, quæ beneficio distinctionis virtualis non possunt à contradictione excusari. Ergo talis distinctio impertinens est etiam respectu reliquorum: quia ut hæc, tali distinctione sublatâ, verè de essentia, & paternitate dicuntur, & reliqua quoque dicuntur. Prædicata autem sunt. *Esse idem*

E e 3

cum

cum Patre, Filio, quod verè dicitur de essentia; & non esse idem cum Patre, & Filio, quod verè dicitur de paternitate. Quod autem Paternitas & essentia respectu horum prædicatorum non distinguantur virtualiter, probatur: quia non se gerunt respectu eorum, ac si verè, & formaliter distinguerentur, in quo distinctio virtualis consistit, quandoquidem si verè, & formaliter Paternitas & essentia distinguerentur, essentia non esset idem cū Patre, & Filio, ut modò est, quod est nō se gerere nunc respectu talis prædicati, ut tunc se gereret. Respondeo essentiam, & Paternitatem dumtaxat distingui virtualiter relatè ad munus, quod alias exposceret distinctionem realem, nisi hæc per eminentiam diuinam æquiualeuter suppleretur; quale dumtaxat est dimidium eiusmodi prædicatorum. Itaque dico Paternitatem, & essentiam virtualiter distingui in ordine solum ad esse idem, & non esse idem cum scilicet Filio, quæ sunt dimidia prædicatorum prædicatorum; ob quam distinctionem talia prædicata Paternitati, & essentia conueniunt sine contradictione, utpote, quæ ab illis dimidiis dumtaxat oriunda erat. Pariterque philosophandum est de his prædicatis. *Essentia est Trinitas. Paternitas non est Trinitas*, & de similibus. Possè autem Paternitatem, & essentiam esse distinctas virtualiter relatè ad vnum munus, & non ad alia, indubitabile est, ut apparebit ex dicendis.

142 Itaque ad multas huiusce generis difficultates, quæ exoriri possunt, sedandas, hæc regula generalis esto. Distinctionem virtalem diuinam formalitatum tantummodò dari in ordine ad munus præcisè, quod alias exposceret distinctionem realem, nisi hæc suppleretur æquiualeuter per eminentiam Dei; in ordine verò ad aliud quidpiam nequaquam. Hinc fit, ut sæpe in ordine ad lyncategoremata adiuncta contradictoris non detur distinctio virtualis, quæ datur in ordine ad contradictoria ipsa præcisè lumpa e. g. in ordine ad hæc contradictoria communicari, & non communicari distinguuntur virtualiter essentia, & Paternitas, secus in ordine ad adiunctum, quod in his reperitur, communicari infinite, & non communicari infinite, posito, quod talis infinitas exposcat identitatem essentia cum Paternitate. Quia licet Paternitas, & essentia modo se gerant, ac si distinguerentur formaliter in ordine ad communicari, & non communicari præcisè; non tamen pariter se gerunt in ordine ad communicari, & non communicari infinite, quandoquidem si essentia distingueretur à Paternitate formaliter, non posset communicari infinite infinitudine exposcente siue includente identitatem formalem vtriusque. In ordine quippe ad suam identitatem formalem nequeunt dicte formalitates distingui virtualiter. Quia id esset distingui virtualiter in ordine ad se, siue in ordine ad essendum quod sunt. Quod prorsus est impossibile iuxta dicenda *postmodum*. Pariterque in similibus casibus Theologizandum est.

143 Ex quibus inferitur, prædictas formalitates Dei sæpe non distingui virtualiter in ordine ad prædicata contradictoria complexa, quæ de ipsis verificantur: tametsi semper sic distinguantur in ordine ad eas ipsorum partes præcisè vnde ipsis prouenit contradictoria oppositio & quæ alias formalem exposcerent distinctionem subiectorum, nisi hæc suppleretur æquiualeuter per eminentiam Dei.

144 Quartò, & vrgentius potest obiici. Distinctio virtualis, quæ adstruitur inter Paternitatem, & essentiam ex vnâ parte independentè à nostro modo concipiendi conuenit entitati Patris à parte rei, alias

non reale quid esset, uti supponimus, sed figmentum rationis: ex aliâ parte non est distinctio faciens in ipsa entitate Patris aliud, & aliud à parte rei. Sic enim potius esset formalis, quam virtualis, neque ab Scoticâ differret; sed est prædicatum illud, ratione cuius tota indiuisibilis entitas Patris, prout in se est independentè à nostris conceptibus, ita se gerit in ordine ad prædicata contradictoria, ac si non esset vna, sed duplex. Ob id Hurt. *suprà* §. 143, dixit distinctionem virtalem in Deo pluralitate conceptuum obiectiuorum non indigere, sed in eadem omnino obiectiua formalitate inueniri. Igitur quocumque modo nos concipiamus, & nominemus entitatem Patris, poterimus de illâ verè affirmare prædicata contradictoria, quæ de essentia & Paternitate verè affirmantur. Consequentia est bona: quia si talia prædicata re ipsâ, & secluso quouis respectu ad nostrum modum concipiendi conueniunt entitati indiuisibili Patris, quod ea virtualiter duplex est; nihil ad eorum verificationem referre potest, quod nos eiusmodi entitatem sic, vel aliter concipiamus, aut nominemus. Quam autem absurdum sit consequens inde manifestè conspicitur. Quod hæc duæ propositiones omnino essent veræ. *Pater distinguitur à Filio. Pater non distinguitur à Filio* non minus, quam hæc. *Pater distinguitur à Filio. Essentia Patris non distinguitur à Filio* quandoquidem in vtriusque eadem realitas Patris ponitur ex parte subiecti licet quæro modo significata; cum tamen secunda illarum priorum hæretica sit.

Respondeo entitatem Patris realiter indiuisibilem non vtemque se gerere ut duplicem relatè ad prædicata contradictoria, sed ut duplicem, siue duas, quarum altera essentia, & altera Paternitas est. Quo fit, ut conceptus essentia, & conceptus Paternitatis realiter in tali entitate identificati æquiualeuter sint distincti in ordine ad talia prædicata, ita, quod alterum prædicatum alteri conceptui dumtaxat, & alterum alteri conueniat; quamquam enim dicti conceptus à parte rei non sunt alter, & alter formaliter, æquiualeuter sunt alter, & alter in ordine ad suscipienda ea prædicata diuisim; id enim ipsum est distingui virtualiter Paternitatem, & essentiam in ordine ad talia prædicata, quod alterum eorum prædicatum soli Paternitati, aut Patri ratione solius Paternitatis, & alterum soli essentia possint conuenire, de factoque conueniant realiter æquè, ac si essentia, & Paternitas realiter formaliter essent distinctæ. Quod, cum ita sit, iam facile apparet primò eiusmodi prædicata contradictoria non posse indiscriminatim affirmari de tota Patris entitate vtemque concepta, & significata; sed alterum de conceptu obiectiuo essentia, alterum de conceptu obiectiuo Paternitatis, seu Patris affirmari debere. Quo cessat absurdum per argumentum illatum. Secundò absque præcisione obiectiua formalitatum, nequaquam posse nos pro hoc statu intelligere, aut explicare, imò nec credere distinctè veritates, quas fides docet circa mysterium Trinitatis: nequimus enim nos non distinguere per rationem formaliter eos conceptus, qui à parte rei distinguuntur æquiualeuter ad attribuendum illis per iudicium ea prædicata diuisim; quæ ipsis diuisim conueniunt ob suam, quam habent re verè non formalem, sed æquiualem distinctionem. Id, quod contra Hurt. & alios vberius est demonstrandum *infra* q. 9. Vnde tandem contra Hurt. ipsum apparet distinctionem virtalem, de qua tractamus, in eadem Dei obiectiua formalitate nequaquam posse reperiri.

Quintò

146 Quinto obicitur. Si Paternitas, & essentia diuina distinguuntur virtualiter. Ergo Pater virtualiter est ex illis compositus. Ergo virtualiter est non Deus. Ergo virtualiter est chymera, ergo ita se gerit, ac si formaliter esset chymera: ergo non existit formaliter, vti non existeret, si formaliter esset chymera. Quæ omnia valde absurda sunt. Respondeo Paternitatem, & essentiam tantum distingui virtualiter in ordine ad prædicata, non verò item absolute, seu in ordine ad se. Atque ita Patrem in ordine tantum ad talia prædicata esse quasi compositum virtualiter, in tamen ad se minime. Vnde non sequitur esse cum virtualiter non Deum, aut chymeram, & cessant alia absurda.

147 Instabis. Nequeunt Paternitas, & essentia virtualiter esse distinctæ in ordine ad prædicata contradictoria, quin habeant in se talem distinctionem; repugnat enim conuenire aliquid alicui relatè ad aliud quidpiam, & non habere id absolute tale quid in se: ergo si virtualiter distinguuntur relatè ad prædicata dicta, virtualiter sunt etiam distinctæ in se, siue relatè ad proprium esse: ergo perinde se gerunt in suo esse, ac si distinguerentur formaliter à parte rei, & redeunt omnia illata absurda. Quia quemadmodum casu, quod distinguerentur formaliter, verissime diceretur Paternitatem non esse à parte rei essentiam, neque essentiam Paternitatem, ita modo titulo distinctionis virtualis id ipsum posset dici æquè verè, contra veram fidem. Paterque subinde etiam dicitur verè, & formaliter compositus, atque adeo non Deus; sed chymera. Confirmatur: quia impossibile est, vt aliqua extrema distinguantur formaliter in ordine ad aliquod munus, & non distinguantur formaliter in ordine ad se. Ergo etiam est impossibile, vt distinguantur virtualiter in ordine ad aliquod munus, & non distinguantur virtualiter in ordine ad se. Sequunturque iterum absurda commemorata.

148 Respondeo negando paternitatem, & essentiam eoipso, quod distinguuntur virtualiter in ordine ad prædicata contradictoria, debere distingui virtualiter in ordine ad se, siue in ordine ad proprium esse. Tamen non possunt non habere in se talem distinctionem relatè ad talia prædicata, quod est valde diuersum. Neque enim Paternitas, & essentia in ordine ad essendum, quod sunt comparatæ inter se præcisè, vllà indigent distinctione, sicut indigent ad suscipienda sine repugnantia prædicata contradictoria, quin imò in ordine ad essendum, quod sunt, illis repugnat omnis distinctio adhuc virtualis, vt argumentum factum ostendit; qua semel subblata, absurda per illud illata cessant. Ad confirmationem respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam: quia, quod semel est formaliter tale, imprimis est tale comparatione sui, siue in ordine ad essendum, quod est, quoniam id ipsum est illud esse formaliter tale. Vnde nequit esse formaliter tale in ordine ad aliquod munus, quin sit etiam tale in ordine ad se, vt patet in calore formali, qui non potest esse calor formalis in ordine ad calefaciendum, quin sit in ordine ad essendum, quod est. At, quod solum æquialenter est tale, non opus est, quod tale sit comparatione sui, etsi sit tale comparatione alienius muneris, quia non opus est, quod in ordine ad essendum, quod est, æquialeat ei, cui æquialeat relatè ad tale munus, imò id repugnat, vt patet in pipere, quod in ordine ad calefaciendum calori æquialeat: cui tamen in ordine ad essendum, quod est, nequit æquialere. Liqueat igitur, quæ virtualiter solum distincta sunt in ordine ad

aliquod aliud munus, in ordine ad proprium esse nec debere, nec posse virtualiter distincta esse. Tamen, quæ formaliter distinguuntur in ordine ad aliquod munus, nequeant non etiam esse distincta formaliter in ordine ad se.

Sexto obici potest. Sicut sunt prædicata contradictoria distingui formaliter à Filiatione, non distingui formaliter à Filiatione, quorum primum re ipsa conuenit Paternitati; secundum verò essentia, ita sunt prædicata contradictoria, distingui virtualiter ab essentia, non distingui virtualiter ab essentia, quorum primum Paternitati, secundum verò essentia debet conuenire reipsa, si talis distinctio virtualis reperitur in Deo. Ergo eâ semel admissa, alia necessariò in ordine ad illam est admittenda; & in ordine ad hanc tertiam, & sic in infinitum; quod videtur absurdum. Respondeo distinctionem virtualem, quæ nihil est aliud, quam valor distinctionis in re indistincta pro se simul, & pro prædicatis, in ordine ad quæ datur, valere, quin opus sit aliâ distinctione virtuali, quasi reflexa: quia cum Paternitas in ordine ad hoc, quod est distingui à Filiatione, in se ipsa habeat valorem rei distinctæ ab essentia, nequit non etiam habere talem valorem in ordine ad valorem ipsum habendum, quod est distinctionem virtualem imprimis pro seipsa seruire, vt, quo pacto de Paternitate verè affirmatur, verè de essentia negari possit, & vice versâ.

Septimò denique opponitur. Maior est oppositio 150 reperta inter duo contradictoria, quam reperta inter principium, & principiatum. Sed hæc absque distinctione reali, verâ, & formali constare nequit. Ergo neque illa. Vel si primâ cum solâ distinctione virtuali componi potest; potiori iure poterit componi secunda; nulliusque subinde momenti erit argumentum, quo PP. realem personarum distinctionem in Deo ex earum oppositione producentis, & producti deducunt. Si enim sola distinctio virtualis Paternitatis, & essentia est sufficiens, vt realiter essentia communicetur Filio; & non communicetur Paternitas; cur non sufficiet sola distinctio virtualis Patris, & Filij, vt realiter Pater Filium producat, & Filius producat à Patre? Respondeo oppositionem repertam inter duo contradictoria reipsa formalia, qualia dumtaxat sunt existere, & non existere esse quidem maiorem, aut certè non minorem oppositione repertâ inter principium, & principiatum, atque adeo illam non minus, quam hanc secum ferre distinctionem extremorum realem formalem. Oppositionem verò repertam inter contradictoria reipsa tantum fundamentalia, formaliaque solum iuxta modum intelligendi nostrum minorem esse in vniuersum oppositione principij, & principiatum, atque ita licet in creatis absque distinctione reali formali extremorum oppositorum nequeant constare; in diuinis tamen cum solâ distinctione virtuali posse componi. Talis autem est contradictoria oppositio, quam habent prædicata, quæ in Deo de essentia, & personalitatibus verificantur: ut potè, quæ reipsa, & apud videntes intuitiue omnia sunt positiua, atque adeo fundamentaliter solum contradictoria, iuxta vniuersalem doctrinam de huiusmodi contradictoriis tradendam suo loco.

Mitto alia leuiora, quæ contra distinctionem virtualem congerit Alarcon *locis citatis*; quia satis, superque dilata manent per doctrinam traditam, quæ ampliorem adhuc lucem accipiet ex dicendis suis locis circa distinctionem, & contingentiam virtualem actuum Dei liberorum. Quorum mysterium

rium non minus intellectu difficile, quam Trinitatis mysterium est, ut ibi videmus.

151 Post hæc scripta in longissimam disputationem incidi P. Ioan. de Quiros, quæ est 15. r. 1. *suarum disputationum selectarum de Deo*. Vbi multis laborare conatur distinctionem virtualement, de qua hic tractamus, contendens probare, de formalitatibus diuinis immediate identificatis realiter nullatenus verificari posse absque repugnantia prædicata realiter contradictoria. Vt autem hæc absque repugnantia verificentur de illis, quæ simul cum identitate immediata mediatam distinctionem realem habent in tertio, huiusmodi distinctionem in tertio sufficere. Atque in vtriusque distinctionem virtualement, de qua tractamus, inutile esse, & consequenter impossibilem. Eas autem formalitates diuinas appellat distinctas in tertio mediate & realiter, quarum prima ita est cum secunda realiter identificata, ut sit realiter distincta à tertia, cum qua est identificata secunda, uti Paternitas ita est cum essentia identificata, ut sit realiter distincta à Filiatione, cum qua est identificata ipsa essentia.

152 Verum enim verò vtrum aliquæ formalitates diuinæ realiter identificatæ prædicata contradictoria possint sine repugnantia sufferre, independentem à prædicta distinctione reali in tertio; & consequenter in ordine ad talia prædicata distinctionem virtualement habere; in propriis *Tractatibus de Deo* examinandum est. Tales enim esse videntur formalitates intellectus, & voluntatis, quatenus prima præ secunda re ipsa in productionem Verbi videtur influere, secunda vero præ prima in productionem Spiritus Sancti. De quo in *Tract. de Trinitate*. Tales formalitates intellectus contingentis, & necessariæ, quatenus prima re ipsa est potens non denominare Deum intelligentem, secus secunda. De quo in *Tract. de scientia Dei*. Tales formalitates intellectus, & volitionis, quatenus prima in secundam aliquo reali modo videtur influere, secus è contra. De quo in *Tract. de voluntate Dei*. & ceteræ huiusmodi. Aliena quippe sunt examina ista ab hac questione. In qua solum inquiritur an, sint dicendæ distinctæ inter se virtualiter ille formalitates realiter identificatæ, de quibus aliunde constat sufferre sine repugnantia prædicata contradictoria. Quales citra omne dubium sunt formalitates essentia, & cuiusvis Personalitatis diuinæ, ut fatetur ipse Quiros; neque vllus Catholicus negare potest. Quæ quidem questio potius est de modo loquendi, quam de ipsa re, ut dicebam *proposit. 1.* Quo circa Auctor iste extra propria loca, atque adeo citra propria principia contendit probare formalitates prioris generis prædicata contradictoria nequaquam sufferre: quo semel posito, indubitatum est, illas in ordine ad talia prædicata virtualiter non distinguui. De formalitatibus vero posterioris generis incallum, inconsequenterque conatur suadere, virtualiter non distinguui in ordine ad prædicata contradictoria, quæ re ipsa suscipiunt, & quorum suscipiendorum subinde capaces sunt. Quandoquidem ipse definit distinctionem virtualement esse capacitatem suscipiendi prædicata contradictoria: fateturque, neque negare potest, dictas formalitates talem capacitatem habere. Ex quo fit malè etiam ipsum, nec satis consequenter contendere, sufficere in dictis formalitatibus ad suscipienda prædicata contradictoria sine repugnantia realem distinctionem mediatam, quam (phrasi eius) in tertio habere dicuntur. Quandoquidem ad realem ipsam earum mediatam distinctionem in tertio ipsa immediata virtua-

lis earumdem omnino necessaria est. Si namque prima & secunda formalitas non essent virtualiter duæ, siue inter se distinctæ, non posset prima realiter distinguui à tertia, à qua secunda realiter distincta non est. Nimirum, si Paternitas & essentia non essent virtualiter distinctæ inter se, non posset Paternitas realiter à Filiatione distinguui, à quâ realiter Essentia distincta non est. Sæpe itaque formalitates diuinas suscipientes prædicata contradictoria, quæcumque illæ sint, virtualiter distinctas in ordine ad eas suscipiendas dicendas esse. Quidquid nouissime loco citato contendat Quiros in oppositum.

Propositiu 3.

153 Distinctio virtualis in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria nullatenus in creatis est admitenda; quin imò ab illâ prorsus, veluti à peste, ac perniciæ totius Philosophiæ abhorrendum est.

Ita sentiunt Hurtado, Arriaga, Quiro, & alij plerique *supra* relati, qui nobiscum huiusmodi distinctionem admittunt in diuinis. Admittitur enim in diuinis, quòd ad id compellunt mysteria fidei, in cuius obsequium captiandus est intellectus; eam tamen in creatis etiam admittere erit humanis diuina confundere, & velle creata per diuinam metiri. Imò abstrusiora mysteria creaturis tribuere, quam fides attribuit Creatori; semel enim eà distinctione admissâ in creatis: possibilia citra dubium erunt plura mysteria Trinitatis, atque etiam quaternitatis & amplius. Poterit eadem indiuisibilis entitas secundum diuersas formalitates distinctas virtualiter produci simul, & non produci; vniiri, & non vniiri: esse in tali loco, aut subiecto, & non esse in eodem loco, aut subiecto; & alia sexcenta huiusmodi, quæ manifestè sunt chymica.

Deinde si vnaquæque creatura titulo virtualis distinctionis duplex contradictorium absque repugnantia potest admittere, quid superest in Philosophiâ firmum? quid profunt præcepta Logicæ? Quid commodi secum fert syllogizandi methodus? Cuncta profecto cassâ sunt, totaque subinde vis naturalis rationis penitus enervatur ad philosophandum in creatis, ut perpendenti singula notum fiet.

154 Præterea eodem iure, quo in creatis adstruitur distinctio virtualis, quoduis ens, aut non ens virtuale, quod non sit tale formaliter adstrui poterit. Quo fiet, ut nullum habeamus argumentum ad probandas veras rerum essentias, & existentias, aut earum negationes. Poterit enim vnusquisque si velit omnem propositionem quantumvis euidentem negare, dicens id, quod affirmatur esse, aut non esse, verè, & formaliter non ita se habere, sed virtualiter dumtaxat, quia in ordine ad nostram perspicuam, & euidentem cognitionem perinde se gerit, ac si formaliter esset tale, quale iudicatur. Poterit insuper omnem distinctionem, & identitatem formalem è medio tollere dicendo esse vniuersales dumtaxat, quatenus id ipsum præstant, quod præstant formales. Idemque de potentis rerum casualibus, ac denique de omnibus fore entibus, & negationibus impunè poterit affirmare, quin possit de falsitate aliquo argumento conuinci. Quæ, quam absurda sint, nemo non videt.

Denique semel admissis in creatis huiusmodi virtualitatibus, vbicumque ponitur distinctio virtualis in ordine ad prædicata contradictoria simul cum identitate formali, potius deberet è conuerso poni

Disp. XIII. De identit. & dist. rer. Quaest. VI. 333

poni distinctio formalis cum identitate virtuali, stando enim in ratione naturali nihil potest vrgentius cogere ad adstruendam identitatem formalem, quam cogit necessitas vitandi contradictionem ad adstruendam distinctionem formalem. Igitur, qui ponit distinctionem virtualement inter gradus rerum metaphysicos, vt inter animal, & rationale, & similes preterea vitandi contradictionem predicatorem, quae de eis dicuntur, potius iure posset imò, & deberet dicere tales gradus vere, & formaliter distinguui, quia admittuntur praedicata contradictoria, & ad argumenta, quae probant eorum identitatem, respondere esse virtualiter idem, quia se gerunt ac si idem essent. Quod quidem non solum absurdum, sed proflus inaudistum est.

156 Sicut igitur distinctionem virtualement in ordine ad componenda cum eodem subiecto reali praedicata contradictoria, eandem ferre secum difficultatem, quam mysteria diuina, vt constat ex dictis *propositi. 1.* atque adeo solius entis infiniti per essentiam, qualis Deus est, propriam esse; neque in aliquo ente creato vllomodo inueniri posse. Etenim statuto semel, id, quod nefas esset negare, multa continere Deo praedicata ob infinitam suae naturae celsitudinem, quae omnino repugnat in creaturis reperiuntur; a fortiori sciendum est distinctionem virtualement, de qua tractamus, ex genere eorum praedicatorum esse, maxime cum eius possibilitas adeo à ratione naturali remota sit, vt sola fides mysteriorum Dei, vbi illam cogimur admittere, in eius potuerit nos persuasionem inducere. Adde non solum esse inertiam animi, sed pessimum philosophandi genus à diuinis ad creatura arguere, vellegue finitum mensurari infinito; atque ita creaturam creatori non sine ipsius irreuerentia quodammodo aequare. Præterquam, quod difficultates; pro quibus distinctio virtualis in creatis intraditur, suas habent plures vias, per quas expeditur, vt bona ex parte videbimus in hac disputatione.

157 Ex his inferitur ne respectu quidem praedicatorum intentionum sibi contradicentium dari posse in rebus creatis distinctionem virtualement. In quo Recentiores quidam, quos suppressio nomine refert Oniedo *supra § 4.* hallucinati sunt, censentes in ordine ad contradictoria intentionalia, vt sunt cognosci, & non cognosci, distinctionem virtualement esse, & necessariam ad hoc vt intellectus praescindat ex parte obiecti formalitates. Tamen omnino sit impossibilis in ordine ad contradictoria physica, vt sunt produci, & non produci, vni & non vni, esse, & non esse in tali loco &c. Perperam tamen: primo, quia, quae diximus circa praesentem propositionem omnem omnino distinctionem virtualement in ordine ad praedicata contradictoria relegant à creaturis. Secundo, quia si cognosci vnam formalitatem, & non cognosci aliam identificatam cum illa, non sunt ex se praedicata contradictoria, seclusa distinctione virtuali talium formalitatum, superflue omnino adstruitur hæc ad eorum impediendam contradictionem. Si autem sunt, æque erunt talia, atque vni vnam earundem formalitatem, & non vni aliam, quia contradictio ex suo conceptu non suscipit magis & minus; sed omnia contradictoria æque inter se sunt contradictoria; ergo vel in vtroque casu est possibilis distinctio virtualis in ordine ad impediendam contradictionem talium praedicatorum, vel proflus in neutro. Tertio, quia cognosci aliquid simul, & non cognosci æque omnino repugnat ex se, atque vni simul & non vni; sicut æque repugnat existere

simul, & non existere cognitionem alicuius, atque existere simul, & non existere eius unionem. Quod enim illud extrinsecè per cognitionem, & intrinsecè per unionem tangatur. Tum, quod per cognitionem possit attingi, dum non existit: per unionem non item, impertinenter omnino se habent ad rem, quandoquidem si illud simul cognosceretur, & non cognosceretur; simul existeret, & non existeret eius cognitio; aut simul ea esset, & non esset cognitio illius, quae sunt praedicata intrinsecè sibi contradicentia ex parte cognitionis, æque ac essent ex parte unionis, si simul illud ipsum vniatur, & non vniatur. Igitur, vel in ordine ad vtraque praedicata contradictoria, physica scilicet, & intentionalia; vel omnino in ordine ad neutra est asserenda possibilis distinctio virtualis in creaturis, vt nos statuimus. Perperamque huiusmodi praedicata discriminantur ad propositum, praesertim cum ea, quae intentionalia appellantur, considerata in se ipsis æque ac alia sint physica, siue existentia physice à parte rei. Quae autem ratione vna formalitas à nobis ex parte obiecti possit praescindi ab alia extra virtualement distinctionem ipsarum, inferius *q. 9.* explicandum est.

Propositio 4.

Distinctio virtualis in ordine ad suscipienda praedicata contradictoria, ne in Deo quidem est admit- 158 tendenda, nisi vbi fides compellit illam admittere: eo quod veritas aliqua aut reuelata, aut ex reuelatis sequuta absque tali distinctione constare non potest.

Consentiunt etiam in hanc propositionem plerique ex Doctoribus pro nostra sententia citatis. Et merito, quia conceptus adeo difficilis, vt sit necessarium captiuare, ac veluti cogere intellectum ad eius possibilitatem capiendam, nequaquam est vel ipsi Deo tribuendus, nisi compellente fide proximè, vel remotè. De Deo quippe seclusa fide secundum principia naturalia, & intra eorum metas theologizandum est, à quibus profectò longè abesset distinctio virtualis, de qua tractamus, nisi eam fides diuinorum mysteriorum introduxisset, utpote, quae quodammodo limitat, & coarctat, seu potius transcendit ipsa naturalia principia, vt patet ex dictis, & amplius patebit ex dicendis *q. seq.*

Hinc sequitur, quoties formalitates diuinae nullo 159 latenus aliquod munus obire valent sine distinctione virtuali; nisi proximè, vel remotè suadeat fides, eis tale munus conuenire, potius esse illis munus ipsum negandum, quam distinctionem virtualement relatè ad ipsum attribuendam, idque etiam si illa extra dubium relatè ad aliud munus virtualiter distincta sint, e. g. si repugnat videri essentiam intuitiue, non visà per eundem actum Paternitate, nisi paternitas, & essentia in ordine ad talem visionem virtualiter distinguantur; & alias ex fide non constet alteram sine altera intuitiue videri posse (De quo *suo loco*) potius est neganda hæc potentia, quam adstruenda illa distinctio, quantumvis Paternitas, & essentia in ordine ad alia praedicata diuina sint virtualiter distincta; & in similibus pariter.

Porro. Possè diuinas formalitates esse virtualiter 160 distinctas in ordine ad vnum munus, & non in ordine ad aliud, præterquam, quod satis ex dictis constat, probati potest à priori: quia nihil vetat æquiualeere vnum alteri in aliquo solam, & non in reliquis, quae illud habet. Piper namque æquiualeat calori in virtute productiua alterius caloris, & non in

in virtute dispositiua ad formam ignis. Ergo bene poterant formalitates diuinae aequualere rebus distinctis in ordine ad vnum munus, & non in ordine ad alia, quae res distinctae in quantum distinctae praestare valent.

- 161 Imò indidem est ad extremum colligendum contra plerisque Recentiores distinctionem virtutalem, aliasque huiusmodi virtualitates, seu aequualentias, nullatenus debere attribui, vti ipsi passim attribuant, formalitatibus diuinis absolute, & simpliciter (quasi eis conueniant in ordine ad totum, quod sunt) sed respectiue tantum ad aliquod speciale munus. Alias multa absurda sequentur, vt ex dictis in hac quaestione colligere est, ex *alibique* dicendis amplius constabit. Ratio à priori, quia nullum ens alteri enti à se diuerso potest aequualere in ordine ad totum, quod ipsum est, alioquin non esset ab illo diuersum, vt ponitur; si enim piper e. g. in ordine ad totum, quod ipsum est, aequualeret calori, perinde ac calor, se haberet quoad totum suum esse, atque adeo iam non piper, vt ponitur, esset, sed calor, habere se enim aliquid, quoad totum suum esse, vt calorem, & esse calorem, in idem recidit.

QVÆSTIO VII.

Quomodo dissoluenda sunt argumenta, quae contra identitatem diuinarum formalitatum, tum ab aliis, tum maxime ab Scotistis opponi solent?

- 162 **A**gendum imprimis de formalitatibus diuinis, atque adeo de Attributis Dei tum communibus tam inter se, quam cum essentia comparatis, tum personalibus collatis cum essentia ipsa, & communibus. De eorumque identitate excludente non solum distinctionem absolute realem, iuxta doctrinam stabilitam q. 4. sed etiam distinctionem formalem ex natura rei, iuxta doctrinam contra Scotistas statutam q. 5.
- 163 Primum autem argumentum eiusmodi identitatis aduersum ex illo desumitur axiomate celeberrimo. *Quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.* Cuius meminit Arist. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 5. vt supra q. 3. proposui. 2. commemorauimus. Si enim relationes, seu personalitates diuinae cum vnâ Dei essentia sunt idem, & inter se quoque debent esse idem, iuxta dictum axioma. At constat ex fide esse inter se distinctas. Ergo & ab ipsâ essentia distinctae sunt. Aut axioma alioquin euident, falsum est. Totaque forma syllogistica fundata in illo funditus corruit; totaque vis rationis humanae penitus enervatur.
- 164 Hoc argumentum non parum negotij facessit cunctis Theologis. Neque vna omnium circa solutionem eius sententia est. Etenim praetermissis illis, qui vt hanc difficultatem euaderent, minus catholice de diuinâ Trinitate sentientes, realem aliquam distinctionem commenti sunt inter personas, & essentiam, tollentes ab eis subinde, realem identitatem, quam habent, contra quos egimus q. 4. Praetermissis etiam Scotistis, qui cum reali identitate distinctionem formalem ex naturâ rei inter personas & essentiam componere satagunt, quorum doctrinam latè, & efficaciter confutauimus q. 5. Et reliquis quidam dicunt praedictum axioma vniuersaliter esse verum in conceptibus absolutis. Cum

quo stat conceptus inuicem relatiuos, quales sunt personalitates diuinae, posse inter se distinctos esse, etsi sint idem vni tertio. Pro hoc modo dicendi affert P. Ruiz *rom. de Trinit. disput. 15. sec. 3.* Boethium, Athanasium, Cyrillum, & alios Patres. Ceterum cum distinctio mutua relatiuorum, quae sunt eadem vni tertio, nullibi reperiri valeat praeterquam in Deo ob summam eius infinitudinem. (Alioquin plurima Trinitatis mysteria essent possibilia in creatis, quod sine absurdo ingenti dici non potest.) perinde est ita explicare axioma, ac dicere illud in solis creaturis, non item in Deo locum habere.

Alij dicunt praefatum axioma vniuersaliter esse verum, in iis, quae sunt eadem adaequatè vni tertio, seu, quod in idem recidit, in iis, quae sunt eadem vni tertio incommunicabili, siue, quod ita est vnam, vt non sit etiam plura. Sic Moli. 1. part. *quest. 28. artic. 3. disput. 2. Val disp. 2. quest. 2. punct. 4.* Bellarm. lib. 1. de Christo cap. 18. Gran. *controu. 5. de Trinit. tit. 3. disput. 3. sec. 3.* & alij. Verum haec distinctiones nugatorium potius videntur reddere axioma, quam illud ad rem expedire. Nam esse aliqua eadem vni tertio adaequatè nihil aliud in praesenti sonare potest, quam, quodd omnia identificata cum tertio, sint etiam identificata cum singulis, quod est esse illa eadem inter se; & esse tertium incommunicabile, aut ita vnum, vt non sit plura, idem est, ac non esse illud identificatum cum pluribus inter se distinctis. Perinde ergo erit asserere. Quae sunt eadem vni tertio adaequatè, siue, sunt eadem vni tertio incommunicabili, aut omnimodis vni, sunt eadem inter se: atque asserere, quae sunt eadem vni tertio, & inter se non sunt distincta, sunt eadem inter se; quae est clara nugatio.

Alij idem axioma sic explicant, vt sensus sit, quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se secundum id, secundum quod idem sunt, quo sensu consent etiam in Deo illud locum habere. Pro hac explicatione Soar. lib. de Trinit. cap. 3. & Ruiz supra num. 17. citant S. Th. S. Bonau. Capreol. Caiet. Ferrar. & alios, sed certè si in eo sensu dumtaxat esset axioma verum, nulla non possent esse inter se distincta etiam in creatis, quantumuis identificata cum tertio, quia semper quantumuis distincta essent idem secundum id, quod commune haberent in ipso tertio, vti euenit in personis diuinis. Tum explicatio ista inutile reddit axioma, vt ex illo possit inferri absoluta identitas eorum, quae identificantur cum tertio, qualis citra omne dubium ab omnibus in creatis infertur.

S. Th. 1. part. *quest. 28. artic. 3. ad 1.* & cum eo Thomistae communiter dumtaxat censent tenere dictum principium in iis, quae re simul, & ratione sunt eadem vni tertio, nonverò in iis, quae ratione differunt, vti personalitates diuinae differunt ab essentia, quia nimirum, vt exponit Gran. supra, solum est euident identificari inter se, quae ita sunt eadem vni tertio, vt ne ratione quidem habente in re fundamentum distinguantur ab illo. Sed primum ego non capio, quid ad rem distinctio, aut identitas rationis à solo intellectu nostro dependens, quando sermo est de identitate reali plurium cum tertio; quanquam enim nos non possimus apprehendere inter se distincta, nisi, quae à tertio pariter distincta apprehendimus. At nostrae apprehensiones, quid conferunt, vt realiter inter se distinguantur, quae realiter à tertio distincta non sunt? Certè etiam cum iudicamus esse eadem inter se, quae sunt eadem vni tertio, apprehendimus, illa
tum

tum inter se, tum ab ipso tertio distincta. Nihil ergo nostræ rationis distinctiones reabilibus reum identitatibus præiudicare valent. Deinde, si quæ ratione distinguuntur a tertio, eo ipso possunt realiter inter se distingui, quantumvis ab ipso tertio realiter distincta non sint, nihil ex dicto principio adhuc in creatis firmum habebimus. Sed tuto mysteria Trinitatis passim in creaturis confingere integrum erit, quandoquidem passim distinguuntur à tertio ratione nostra, quæ realiter ab illo distincta non sunt. Quod tamen, quis non censcat absurdum?

168 Propterea Soar. lib. 4. citato de Trinit. cap. 3. n. 7. Valquez 1. p. disp. 12. 3. cap. 2. n. 9. Valent. q. 2. pun. 4. Albertin. rom. 1. Princip. 7. corol. 1. num. 6. Tann. disp. 4. q. 1. dub. 4. n. 19. Ruiz disp. 15. citata de Trin. sec. 2. n. 6. & alij graues Theologi ingenue fatenter axioma, de quo tractamus, vniuersaliter non esse verum, quia in diuina Trinitate ob summam eius infinitudinem locum non habet, tamen in rebus creatis falsum esse non possit. Ceterum quanquam hoc ita sit re vera, quia tamen, quæ de Trinitate diuinâ fides nos docet, non solum hæc axiomati videntur aduersari, sed etiam illi foris euidentiore, cuius meminimus disp. 9. q. 5. proposit. 1. Idem simul esse, & non esse impossibile est, quatenus in Deo de eadem entitate reali prædicata contradictoria verificantur, ut sunt distingui, & non distingui; producere & non producere; produci, & non produci; & similia. Pater enim distinguitur à Filio, & illum producit: cum tamen essentia, quæ est eadem entitas cum Patre, neque distinguatur à Filio, neque illum producat. Filius etiam producit à Patre, à quo non producit essentia, quæ est eadem entitas cum Filio. Idcirco ut huiusmodi axiomata etiam in Deo firma constant, & nos de Deo ipso dignius loquamur, dicendum arbitror cum Arriaga tom. 1. in 1. p. disp. 43. sec. 3. & aliis q. præced. n. 133, relatis, vera esse illa vniuersaliter vbi cumque simul cum identitate reali ac formali extremorum distinctio aliqua virtualis, eminentialis, seu æquiualens non interuenit, qualis inter aliquas formalitates diuinas absque vilo prorsus summe identitatis dispendio dicenda est interuenire, ut monstrauimus in dictâ questione. Itaque quæ sunt eadem vni tertio, adeo vt ne virtualiter quidem distinguantur ab illo ea non possunt non esse eadem inter se etiam in Deo. Quæ verò ita sunt eadem vni tertio realiter formaliter, vt virtualiter ab illo distincta sint, nihil vetat, quod distinguantur inter se realiter formaliter. Similiter duo prædicata contradictoria de eodem subiecto ita indiuiduo, vt ne virtualiter quidem multiplex sit, nullatenus verificari possunt, adhuc in Deo; quando verò subiectum ita realiter formaliter vnum, & idem est, vt virtualiter sit duplex, bene potest prædicata contradictoria cum infallibili veritate sufferre. Et quoniam huiusmodi virtualis distinctio nullum omnino locum habet in creaturis, imò ne in Deo quidem, nisi vbi mysteria fidei cogunt ad eam ponendam, vt ibidem ostensum est, ideo axiomata supradicta, sicut & cætera quæq; similia totius Metaphysicæ præterquâ in paucissimis casibus, vbi intrâ Deum dictæ distinctionis virtualis moderationem patiuntur, simpliciter, & absolute, & absque vlla explicatione sunt retinenda vt prorsus certa. Vnde liquet ad argumentum factum n. 163, quomodo sine præiudicio axiomatis, in quo illud mittitur, possint beneficio distinctionis æquiualens, seu virtualis personalitates diuinæ esse inter se distinctæ realiter,

quantumvis cum vnicâ sint identificata.

Circa illud verò, quod in argumento supponitur. 169 Fundari scilicet in illo principio. *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, formam syllogisticam artis syllogismorum communis, quæ in Logica Arist. circumfertur, sua etiam inter Auctores est controuersia. Fundari quidem affirmant Aureol. in 1. dist. 2. par. 3. tit. 3. Scot. ibidem q. 4. §. Ad primum. Arriaga in summulis, & 1. p. disp. 43. citata sec. 1. & 2. Ouedo in summulis contr. 4. punct. 1. & alij Recentiores. Negant tamen Caiet. 1. p. q. 281. art. 3. Molin. ibidem disp. 3. Valquez disp. 123. cap. 2. Ruiz disp. 15. de Trinit. sec. 4. & alij censentes dictam artem Aristotelicam non fundari nisi in illis principiis. *Dici de omni, & Dici de nullo*. Vbi illam fundauit ipse Arist. lib. 1. Prior. cap. 4. & lib. 2. per totum. Quod quidem statuunt hi Doctores, vt facilius defendant vim syllogisticam etiam in Deo habere locum, quantumvis ibi locum non habeat principium illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.*

Ego, vt dissidium istud componam, & penitus 170 rem ipsam declararem. Noto. Ad artem Aristotelicam primariò, & per se pertinere syllogismos de medio communi: à quibus alij sunt affirmatiui, alij negatiui. Syllogismos verò de medio singulari dictos expositorios, quorum alij etiam sunt affirmatiui, alij negatiui, ad similem artem posse reduci, tamen hæc tenus talis ars ad formam non sit redacta, sicut alia: hoc posito.

Dico primò: Syllogismi negatiui, siue de medio 171 communi, siue de medio singulari non possunt fundari in illo principio. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* quia merè affirmatiuum est. Rursus nec syllogismi affirmatiui de medio communi possunt in eo saltem adequatè fundari; utpote, quod non medium commune, sed singulare præ se fert. Amplius. Ex syllogismis affirmatiuis de medio singulari solum fundantur per se, & formaliter in illo ij, quorum omnes propositiones constant verbo substantiuo est, vt *Hic homo est albus: Petrus est hic homo: ergo Petrus est albus*, non item, quorum propositiones aliis verbis constât, vt *Hic homo currit: Petrus est hic homo. Ergo Petrus currit*. Tamen æquiualenter syllogismi huius secundi generis ad primum genus, & consequenter ad dictum principium possunt reduci, mutato verbo in suum participium; vt, *Hic homo est currens: Petrus est hic homo: ergo Petrus est currens*.

Hinc dico Secundò. Syllogismi omnes affirmatiui de medio singulari in illo principio fundantur per se, & formaliter, cuius mentionem fecimus supra q. 3. proposit. 3. *Quidquid affirmatur verè de aliquo, verè etiam affirmatur de quolibet identificato cum illo*. Quod quidem vniuersalius est, quàm illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* quia & illud continet in se, & amplius extenditur, quatenus aliquid de aliquo affirmari potest non solum per verbum substantiuum est; quod identitatem significat, quo casu vtrumque principium in idem recidit, sed etiam per alia verba, ad quos casus secundum principium non potest extendi, nisi hi ad illud per æquiualentiam trahantur, vt iuxta nuper dicta possunt. Quod si fiat, iam erunt idem vniuersè vtrumque principium, quocirca absolute dici potest posterius priori æquiualeere. Syllogismi autem negatiui de medio singulari in eo fundandi veniunt principio alteri opposito, cuius meminimus etiam loco citato. *Quidquid negatur verè de aliquo, verè etiam negatur de quolibet identificato cum illo*. In quo profectò ne per æquiualentiam quidem continetur illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* vt cuique consideranti innotescet.

Dico

173 Dico tertio. Syllogismi affirmatiui de medio communi in illo principio fundantur. *Dici de omni:* Negatiui autem in illo. *Dici de nullo.* Quorum sensus est. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni.* Et quoniam huiusmodi contentia in praxi syllogismorum per identitatem exprimitur; vt in hoc syllogismo. *Omnis homo currit; Petrus est homo: ergo Petrus currit;* in ceterisque pariter cernere licet. Eo nimirum quòd idem est Petrum contineri sub omni homine, siue in aggregato omnium hominum, ac esse hominem, siue esse vnum ex hominibus talis aggregati. Idcirco duo ista principia in se claudunt illa duo, quibus diximus *num. preced.* syllogismos expositos inniti, seu potius ex illis multiplicatis coalescunt. Affirmatiuum quidem ex affirmatiuo, & negatiuum ex negatiuo. Perinde namque est dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni;* ac dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de singulis contentis sub omni, verè affirmatur, aut negatur de quolibet identificato cum illis.* Vnde manifestè consequitur principium illud. *Que sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se,* vt pote inclusum in affirmatiuo syllogismorum de medio singulari, & ei æquiualeus, iuxta dicta *num. preced.* non posse non etiam includi in affirmatiuo syllogismorum de medio communi. *Dici de omni,* adeo vt hoc sine illo constare non possit. Tamen possit negatiuum *Dici de nullo,* ad quod non pertinet vllò modo.

174 Ex quibus iam apparet primò. Quid verum habeant ambe sententiæ relatæ *num. 169.* Secundò, quàm incastrum Auctores secundæ, vt defenderent vim syllogisticam in Deo, conati sint à fundamentis syllogismorum excludere principium illud. *Que sunt eadem v i tertio, &c.* quasi non verum vniuersaliter in diuinis. Imprimis namque, vt vidimus, syllogismi affirmatiui non possunt sine illo constare, vt possunt negatiui. Deinde quamuis possent omnes; nullatenusque dictum principium ad formam syllogisticam pertineret; adhuc persisteret integra difficultas: quia alia itidem, quæ illam fundare dicuntur, æquè videntur in Trinitate falsificari; quandoquidem, quidquid verè affirmatur, aut negatur de essentia, non verè affirmatur, aut negatur de quolibet identificato cum illâ.

175 Hinc natum secundum argumentum absolute impugnans identitatem essentia diuinæ, & relationum, quidquid sit de fundamentis syllogismorum. Positâ tali identitate forma syllogistica penitus pessumit, vt pote, quæ in diuinis nullam vim habet, & consequenter neque in creatis, totaque subinde humana ratiocinatio subuertitur. Igitur talis identitas non est ponenda. Antecedens probatur: nam hic syllogismus de medio singulari. *Hæc Deitas est Pater: Filius est hæc Deitas: ergo Filius est Pater,* legitimus est in primâ figurâ, & antecedens est verum, & tamen consequens est falsum. Similiter hic syllogismus de medio communi. *Nulla paternitas est filiatio. Essentia diuina est paternitas: ergo essentia diuina non est filiatio,* legitimus est etiam in primâ figurâ, & antecedens est verum, & tamen consequens est falsum. Tantumdemque euenit in aliis innumeris, qui pariter formari possunt in Trinitate.

176 Nonnulli tacito nomine relati à Ruiz *disp. 15. citatâ sec. 5.* planè concedant in diuinis formam syllogisticam vim non habere. Perperam tamen, quando omnes Theologi vno ore docent opposi-

tum, qui variè ad argumentum factum respondent. Ego verò, omisiss pluribus solutionibus minus idoneis, quæ apud præcitos Doctores videri possunt, duas exhibeo. Prima, & facillima ex doctrinâ superius tradita est; vt forma syllogistica vbique legitima sit, in propositionibus affirmatiuis de verbo substantiuo est, non solum identitatem realem formalem, sed etiam virtuales debere affirmari; ita enim fiet, vt seruata formâ, numquam ex antecedente vero colligatur consequens falsum. In syllogismis enim propositis ideo consequens falsum est, quia maior, & minor prioris, & minor posterioris sumpto verbo est, vt sumi debet, pro actu essendi, siue pro identitate non solum formali, sed virtuali, falsæ sunt: vt sic enim Deitas asseritur idem cum Patre, & Filio etiam virtualiter, cum tamen virtualiter ab illis distincta sit. Itaque significante verbo est omnimodam extremorum identitatem etiam virtualem verissimè concludit vbique ex antecedente vero syllogistica forma.

Secunda solutio, quâ plerique vtuntur Theologi, 177 tamen non adeo clare, vniuersaliterque explicata, est, vt forma syllogistica legitima euadat, debere semper syllogismorum terminos, vbi futuri sunt singulares, aut particulares, aut communes distributi, perfectè, siue omnimodè tales esse; alioquin syllogismus defectum patietur omnimodæ distributionis, aut particularitatis, aut singularitatis alicuius termini, & idcirco malè concludet. Et quoniam terminus *Deitas,* & reliqui toti Trinitati communes, eo ipso, quòd sunt communes tribus personis communitate identitatis, omnimodam particularitatem, aut singularitatem omnem omnino communitatem excludentem non habent; etsi habeant singularitatem vniuersalitatis oppositam, ideo vbicumque ponuntur pro terminis particularibus, aut singularibus, quantumvis eis adiciantur pronomina demonstratiua (quorum est solum demonstrare singularitatem vniuersalitatis oppositam, non item omnimodam) defectum patitur syllogismus in talibus terminis omnimodæ particularitatis, aut singularitatis. Vbi verò ponuntur pro terminis communibus additis etiam particulis distributivis *omnis, nullus;* defectum patitur omnimodæ distributionis, quia particula *omnis, nullus* solum valent distribuere terminos communes communitate vniuersalitatis, non item terminos communes communitate identitatis. Poterunt tamen etiam hos distribuere, si addatur eis terminus illis extremis, cum quibus identificantur vniuersalis, supra quem particula cadant, dicendo, *omnis res, quæ est Deitas, nullum ens, siue nihil, quod est essentia, &c.* Ecce, cur syllogismi in argumento propositi malè concludunt. In primo enim medium, nempe *Deitas,* non est omnimodè singulare; Vt debet esse in syllogismis expositis. In secundo, si est ille constructus in *Filio,* subiectum minoris, nempe *Essentia diuina* non est terminus omnimodè particularis, vt esse debet; si verò dicatur esse constructus in *Celarent,* etsi adiungatur eidem subiecto minoris, particula *omnis* adhuc non erit omnimodè distributum, vt debet, quale esset, si ita fieret syllogismus. *Nulla Paternitas est Filiatio: omne quod essentia diuina est Paternitas: ergo nihil, quod est essentia diuina, est Filiatio.* Vt sic tamen minor est falsa, & ideo consequens est falsum. Pariterque de reliquis syllogismis in Trinitate possibilibus ratiocinandum est.

Tertium argumentum contra identitatem diuinæ essentia, & relationum ex variis desumitur prædicationibus 178

169 tis contradictoriis, quæ illis conueniunt reipsâ, de
eisque subinde verè enunciantur, vt constat ex fide,
cuiusmodi sunt communicari, & non communicari,
prodici, & non prodici, distingui, & non distingui,
& similia. Necnon personalitatem Verbi unitam ef-
se humanitati Christi immediate, secus essentiam,
seu naturam, & consequenter Verbum ipsum fuisse
incarnatum, passum, mortuum, naturam verò mini-
me. Prædicata enim contradictoria huiusmodi eidem
rei prorsus indiuisibili re verè conuenire non pos-
sunt, atque adeo neque essentia diuina, & relationi
conuenient, si essentia, & relatio vnum, & idem ef-
sent reipsâ: consequens ergo est, vt illarum distinctio
parte rei. Hoc argumento inducti sunt Gilbertus,
& alij ad ponendam distinctionem realem inter essen-
tiam, & relationes. Scot. autem ad ponendam distin-
ctionem formalem ex naturâ rei, prout vidimus. q. 4. & 5.

S. Th. verò 1. p. q. 39. art. 1. ad 2. & ibi eius expo-
sitores communiter. Vasquez. 1. p. disp. 120. cap. 6.
Ruiz. d. 15. de Trin. sec. 7. & 8. Gran. 1. p. contr. 1. tit.
2. disp. 5. sec. 3. & contr. 5. tit. 3. d. 3. sec. 4. Soar. lib. 1.
de Attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trin. cap. 4. Alar. tit. 5.
de Trin. disp. 2. cap. 10. a. n. 1. Falol. 1. p. q. 4. art. 2.
dubit. 13. n. 103. & plures alij, qui solam distinctio-
nem rationis admittunt inter essentiam, & relatio-
nes, respondent sufficere hanc, vt de relatione, & ef-
sentia prædicata contradictoria commemorata verè,
& absque contradictione enuncientur. Non enim
esse illa contradictoria hoc ipso, quod subiecta, de
quibus prædicantur à nobis, nempe essentia, & rela-
tio distincta sunt secundum rationem: idque etiam in
prædicationibus addatur particula realiter, aut alia
æquiualens: quia per illam non excluditur ordo ad
nostrum modum concipiendi talia prædicata, & sub-
iecta, sed tantum intenditur denotari esse reipsâ id,
quod nos per tales præcisiuas prædicationes intelli-
gere, atque significare intendimus, quodque inuen-
tes Deum vnicuique simplicissimo conceptu absque vllâ
prorsus terminorum contradictione vident modo
quodam à nobis pro hoc statu neque intelligibili,
neque explicabili. Addunt Gran. & Ruiz, si particula
realiter, cum dicimus. *Essentia Patris realiter com-
municatur Filio; secus Paternitas*, referatur ad mo-
dum significandi præcisiuum earum vocum tunc ta-
les propositiones implicatorias esse, siue de subiecto
non supponente, quia supponunt essentiam realiter
esse præcisam, seu distinctam à relatione, quod fal-
sum est. Porro prædicata alias contradictoria de sub-
iectis per solam rationem distinctis absque vllâ con-
tradictione enunciantur, plurimis exemplis etiam à
creaturis petitis existimat Ruiz comprobati. Animal
enim, inquit, in Petro realiter identificatur cum ra-
tionali, & tamen animal non est principium discursus,
cuius principium, & radix est rationale, similiter
actio, & passio realiter sunt idem, & tamen actio im-
portat respectum à quo est motus, quem non im-
portat passio. Id, quod etiam censent Soar. cap. illo
4. de Trin. sub finem; Alar. supra, & alij.

180 Sed verò doctrina hæc, me quidem iudice, argu-
mento factò non satisfacit, quia licet prædicata ex
suo genere contradictoria absque vllâ contradic-
tione enunciantur, de subiectis per solam ratio-
nem distinctis, quando enunciationes procedunt in
sensu formali concernente nostrum modum intelli-
gendi, quia tunc non solum agitur de veritatibus
obiectiuis secundum id, quod habent à parte rei; sed
insuper secundum id, quod eis accrescit ex nostro
modo concipiendi. At verò quando enunciationes
procedunt in sensu merè reali præciscendo à sensu
formali, aut etiam illum excludendo, vt fieri potest,

Pharus Scient. Tom. I.

adhuc retentis eisdem conceptibus obiectiuis, tum
quidem sola distinctio rationis subiectorum non so-
lum insufficiens, sed prorsus impertinens est ad im-
pediendam contradictionem prædicatorum aliis sibi
contradictentium. Cuius ratio mihi euident est, quia,
quod alicui enti merè reali conuenit, aut repugnat
à parte rei, independentè à nostro modo concipien-
di conuenit, aut repugnat neque, quod ego, sic vel ali-
ter tale ens apprehendâ, definit illud ipsum realiter
ei conuenire, aut repugnare, vt est manifestum. Ergo
si duo aliqua prædicata contradictoria alicui enti rea-
liter indiuiso à parte rei sunt repugnantia, quantum-
uis ego illud per rationem in plura diuidam, itidem
repugnantia manebunt: Si verò realiter ei non re-
pugnant, nec repugnabunt, etiam ego illud per ratio-
nem pariter indiuisum relinquam. Impertinens ergo
omnino est sola diuisio, siue distinctio rationis for-
malitatum eiusdem entis, vt prædicata contradictoria
illi conueniant à parte rei, alioquin non conuentura
tali distinctione seclusa, & consequenter, vt verè
enuntiant enunciationes, quæ in sensu merè reali ni-
hil aliud ab eâ conuenientiâ enunciant, aliàs etiam
falsificandæ, ipsâ sublatâ distinctione. Exemplis
rem totam declaro. Hæ propositiones sunt veræ in
sensu formali. *In homine rationale est principium dis-
cursus, non animal*, non minus, quam hæ. *Homo in
quantum rationalis discursus, non inquantum animal*.
Cum tamen in sensu merè reali, negatiua sit falsa:
eo quod illa in sensu formali accepta significat dis-
cursum hominis non nasci, prout à nobis concipitur
à formalitate animalis, quod verè est, quia nos hoc
ipso, quod relatè ad discursum, & sensationem intel-
lectu partimur hominem in rationale, & animal, dis-
cursum ipsum soli rationali, sensationem autem soli
animali cõceptione nostrâ attribuimus. At verò acce-
pta in sensu merè reali significat discursum hominis
à parte rei, & nullâ habitâ ratione conceptionis no-
stræ ab animali hominis non oriri. Quod falsum est,
quia cum animal, & rationale hominis à parte rei
sint prorsus, idem repugnat omnino oriri realiter ab
vno, & non ab altero discursum, æquè ac repugnat
vnum produci, & non alterum, vnum esse in tali lo-
co, aut in tali tempore, & non alterum, & cetera hu-
iusmodi, quia æquè sunt omnia contradictoria sibi in-
uicem repugnantia. Eodem pacto, & propter eam-
dem rationem hæ propositiones in sensu formali
sunt veræ. *Deus intellectu intelligit; Voluntate non
intelligit. Deus ut iustus punit; ut misericors non
punit.* & similes. Cum tamen in sensu merè reali
semper negatiua sit falsa. Vide ad rem plura dicta
supra dispnt. 2. quæst. 4. Consect. 4.

181 Tum sic. Prædicata ex suo genere contradictoria,
que de essentiâ Dei, & relationibus secundum fidem
verè enunciantur, non solum in sensu formali, sed
etiam in sensu merè reali verè enunciantur, quia cum
à parte rei, & independentè à conceptione nostrâ
Deus sit trinus, & vnus à parte rei, & nullâ habitâ ra-
tione nostri modo concipiendi Pater distinguitur à
Filio, à quo non distinguitur essentia Patris. Filius
producitur à Patre, à quo non producitur essentia Fi-
lij. Essentia Patris communicatur Filio, cui non
communicatur Paternitas, &c. Igitur, vt huiusmo-
di prædicata à parte rei conueniant Patri, & Filio,
siue Paternitati, & Filiationi, essentiaque vtri-
que communi absque vllâ prorsus contradic-
tione, & consequenter, vt in sensu merè reali de
tali essentiâ, & relationibus verè, & sine repu-
gnantiâ enuncientur impertinens est distinctio ra-
tionis, quâ à nobis illa concipiuntur distinctæ. Ta-
meti aliunde talis distinctio nobis sit necessaria,

F f

ut alia de ipsis prædicata enunciemus, quod est valde diuersum. Aliud quippe est beneficio solius distinctionis rationis exui eiuſmodi prædicata à contradictione, uti relati Authores supponunt. Aliud non posse nos illa aliunde iam ab omni contradictione immunita citra distinctionem rationis de essentiâ, & relationibus enunciare. Primum est falsum; Secundum verum, ut latius dicemus *infra* q. 9.

- 182 Igitur ad argumentum oppositum n. 187. facilius, & verius ex doctrinâ stabilitâ q. 6. & cum Authoribus ibidem pro eâ citatis respondetur. Quantumvis essentia diuina, & relationes realiter formaliter sint prorsus idem, optimè tamè posse omnia ea prædicata ipsis reuerâ conuenire absque vllâ prorsus repugnantiâ, de eisdemq; subinde etiam in sensu omnino, reali, absq; vllâ contradictione enūciari quia in ordine ad talia prædicata æquialiter, seu virtualiter sūt distincta; id est, ita se gerunt ob suam infinitudinem, & eminentiâ, ac si realiter formaliter distincte essent.
- 183 Quartum argumentum desumunt Scotistæ ex multis, variisq; propositionibus, quæ cum sint falsæ, veræ essent, aut cum sint veræ, falsæ existerent, nisi distinctio aliqua ex naturâ rei inter formalitates diuinas verè daretur. Huiusmodi sunt. Deus intellectu vult; voluntate intelligit; misericordiâ punit; iustitiâ miseretur. Verbum procedit per voluntatem, Spiritus sanctus per intellectum, & similes, quæ citra dubium sunt falsæ. Tum Deus intelligens mala, non vult illa. Deus non amat malos, sed odit; intellectio Dei eius volitionem præcedit; quia Deus intelligit, vult; nō ē conuerso. Deus, ut vnus operatur ad extra, nō ut trinus. Et consequenter creaturæ à Deo dependent, cum ipsoque connectuntur ut vno, non ut trino, & alia huiusmodi, quæ etiam citra dubium sunt veræ. Essent autem falsæ, nisi formalitates diuinae, quæ in eis interueniunt, aut ab se inuicem, aut ab aliis formalitatibus ex naturâ rei formaliter essent distinctæ. Respondeo iuxta doctrinâ nuper traditam ex huiusmodi propositionibus aliquas duntaxat præ se ferre sensum formalem, pro quo falsificando, aut verificando distinctio rationis formalitatum satis est, ut docuimus. Ex reliquis, quæ in sensu merè reali capiuntur, qualdâ, quæ aut mysteriū Trinitatis, aut libertatem diuinorum actuum concernunt, per distinctionem virtualem formalitatum expediri; qualdam nullâ prorsus distinctione formalitatum indigere. Quam autem ad vnamquamque harum trium classium spectet in propriis materiis, ad quas earum singulæ spectat, determinatur. Id vniuersim adnotari contra Scotistas pleraque eorum argumenta in ipsos posse retorqueri; quia aut probant inter formalitates diuinas distinctionem absolute realem, quam ipsi catholice negant, aut non probant distinctionem formalem ex natura rei, quam propugnant. Ut enim constet ex doctrina contra ipsos statuta q. 5. quoties agitur de prædicatis conuenientibus, aut repugnantibus formalitatibus diuinis, nō solum formaliter, sed simpliciter & absolute realiter, ad quamvis eorum contradictionem abolendam inutilis est, & impertinens distinctio duntaxat formalis, utpote, quæ in vi talis distinctionis præcisè nullatenus æquialere potest distinctioni absolute reali: quod si pro huiusmodi æquialentia ad Dei infinitudinem, & eminentiam recuratur, uti nos recurrimus; potiori adhuc iure dicta distinctio formalis manet impertinens, quia neque est necessaria, nec magis utilis, quàm distinctio rationis ad talem æquialentiam præstandam, cum sit distinctio nihil imminuens identitatem absolute realem, alteriusque subinde generis à distin-

ctione absolute reali, cuius æquialentia quæritur; & consequenter hæc ab infinitate diuina non facilius illa supposita, quam illa sublatâ præstari valeat.

At obiciunt. Singula attributa diuina vicissim excludunt formaliter, ita ut vnum non sit de conceptu quiditatio, siue de quiditate alterius in primo modo dicendi per se, diuersasque subinde definitiones habent, ut constat; diuersas etiam subeunt demonstrationes, quandoquidem vnum demonstratur per aliud, & hoc non per se ipsum, sed per aliud, aut per essentiam demonstratur. Diuersas reduplicaciones patiuntur, siquidem Deus e.g. non in quantum æternus operatur, sed in quantum omnipotens, neque in quantum verus amatur, sed in quantum bonus. Denique adeo diuersas conceptibilitates habent, ut non solum alia extra conceptus obiectiuos aliorum sint, sed sæpe alia, aliis ignotis, cognoscantur. Igitur attributa diuina ex naturâ rei formaliter sunt inter se distincta. Hoc argumentum maiori saltem ex parte potest in argumentes retorqueri, iuxta doctrinam numeri præcedentis. Respondeo ad singulas eius clausulas singulatim. Ad primam. Attributa diuina excludere quidem se vicissim formaliter, ita ut vnum non sit de conceptu obiectiuo saltem explicito, siue de quiditate obiectiuæ alterius in primo modo dicendi per se. Hæc tamen omnia non ex naturâ rei, sed nostro modo concipiendi duntaxat; quia ex naturâ rei omnia sunt vnum, vna, & indiuisa entitas, vna prorsus, & indiuisa quiditas. Vnde rursus dico, definitiones, quas habent, neque diuersas, neque distinctas esse ex naturâ rei obiectiuè, seu quantum ad obiectum per illas significatum, sed tantum per nostram rationem; qualiter etiam distinguuntur ipsa attributa. Quod autem huiusmodi definitiones ex parte ipsarum vocum realiter diuersæ sint, nullam arguit distinctionem ex naturâ rei obiectiuam, quia ut potest eadem realitas obiecti diuersis cognitionibus cognosci, ita & diuersis vocibus potest significari. Ad secundam respondeo, diuersas etiam demonstrationes, quas subeunt attributa diuina, ex parte nostrorum actuum duntaxat, non itidem ex parte obiectorum, esse ex naturâ rei diuersas, obiecta quippe solum distingui per rationem. Etenim posse intellectum nostrum vnam formalitatem cognoscere, aliâ eiuſdem entis non cognita, atque adeo etiam vnam per aliam prius cognitam demonstrare, non nascitur ex eo, quod tales formalitates ex naturâ rei sint distinctæ; sed ex eo, quod ille aut vim habet præciscendi suâ cognitione ea, quæ realiter sunt identificata: aut nihil præciscendo eorum; quæ realiter idem sunt, totam rei obiectu entitatem modò in ordine ad hæc, modo in ordine ad illa connotata extrinseca concipit, & hoc solum est cognoscere in illa plures formalitates, aut aliquas formalitates, cognitæ aliis, ignorare, iuxta diuersas sententias præciscendum obiectiuè, aut non præciscendum, de quibus *infra* q. 9. Ex quo patet ad quartam argumenti clausulam. Ad tertiam autem dico pro illis reduplicacionibus conuenientibus aliquibus formalitatibus, & nō aliis sufficere distinctionem rationis talium formalitatum; quia propositiones reduplicatiue capiuntur in sensu formali. De quo satis superque dictum circa argumentum tertium.

Sexto obiciunt. Conceptus sapientiæ, & iustitiæ, aliorumque attributorum communes Deo, & creaturis sunt inter se distincti ex naturâ rei: ergo etiam conceptus sapientiæ, & iustitiæ, aliorumque attributorum proprii solius Dei. Consequentia est bona, quia quidquid ex natura

turâ rei conuenit alicui conceptui communi non potest non conuenire omnibus particularibus contentis sub illo, vt est notum. Antecedens autem probatur patet, quia si conceptibus sapientie, & iustitie communibus Deo, & creaturis identitas ex natura rei conueniret, sapientia quoque & iustitia creaturæ conueniret ob eandem rationem, utpote conceptibus particularibus contentis sub illis communibus. Respondeo conceptus sapientie, & iustitie communes Deo, & creaturis à parte rei partim distingui, & partim identificari, distinguuntur enim quantum ad sapientias, & iustitias creatas, quas in se inuoluunt, identificantur verò quantum ad sapientiam, & iustitiam increatam, quam etiam in se includunt. Ex quo patet ad probationem argumenti, id solum, quod ex natura rei conuenit adæquate alicui conceptui communi, conuenire singulis inferioribus, non verò itidem, quod ex parte conuenit quoad aliqua scilicet, & non quoad reliqua eorum, quæ in tali conceptu inuoluuntur, uti euenit in præfenti. Adde hoc etiam argumentum eadem vi posse interquiri contra Scotistas ad probandam distinctionem attributorum absolute realem, quia talis est, quæ reperitur inter sapientiam, & iustitiam creatam.

186 Septimò obiciunt. Sapientia Dei magis est identificata sibi, quam iustitia: ergo respectu iustitiæ aliquam distinctionem habet. Respondeo: sapientiam Dei habere aliquam distinctionem rationis comparatione iustitiæ, quam non habet comparatione sui; realiter verò æque esse identificatam iustitiæ, ac sibi.

Octauò. Saltem plus distinguitur sapientia à iustitiâ; quam sapiens à sapientiâ. Sed hæc extrema vt minimum distinguuntur ratione: ergo illa ex naturâ rei distinguuntur. Respondeo vtrique; distingui per rationem. Priora adæquatâ, posteriora verò inadæquatâ, distinctione, siue includentis ab includito, quæ minor est iuxta doctrinam traditam *suprà d. 2. q. 4. conf. 3.*

187 Nonò obiciunt. Pluralitas personarum non offit diuinæ simplicitati: ergo neque pluralitas attributorum. Nego consequentiam: quia singulæ personæ perfectissimæ sunt idem cum vnicâ, & simplicissimâ essentia, ad eamque tanquam ad vnum aliquid rediguntur, vt loquitur D. Bernat. mox referendus. At attributa, quæ ratione ab Aduersariis ex naturâ rei ponuntur distincta, nempe formaliter non identificantur cum tertio, quod prius sit idem formaliter. Quare pluralitas attributorum sic distinctorum perfectæ simplicitati aduersatur, secus pluralitas personarum.

188 Decimò obiciunt. Confusio opponitur distinctioni, sed in Deo nequit admitti confusio: ergo debet admitti distinctio. Respondeo, confusionem non opponi distinctioni vtrunque; potius eam supponere, sed distinctioni ordinate, siue ordinationi distinctorum: vnde ubi est summa identitas, sicut in Deo impossibilis est confusio.

189 Vndecimo opponunt ea scripturæ loca, quibus attributa diuina in numero plurali ponuntur ad Rom. 1. *Inuisibilia Dei.* 1. ad Corin. 2. *Ea, quæ sunt Dei,* &c. Aut vnum alteri adicitur *Psal. 85. Patiens, & multa misericordia;* & *Verax.* ad Rom. 11. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei* &c. Aut vni vnus effectus, alteri alter attribuitur, vt ad Rom. 1. Benignitati Dei tribuitur ad penitentiam adducere, iustitiæ verò reddere vnicuique secundum opera sua. Opponent pariter plurima Patrum testimonia eisdem itidem modis loquentium de attributis diuinis. Sed respondetur facile scripturam, & Patres, atque etiam passim Theologos de diuinis attributis loqui, vt de pluribus; non quod

Pharus Scient. Tom. I.

re ipsa plura sint, sed, quod à nobis concipiuntur vt plura. Quo etiam iure vni vnus, & alteri alter effectus attribui solet; imo eundem, qui huic tribuitur, illi negari in sententiâ scilicet formali iuxta *superius dicta.* Dicendum itaque cum Bern. *form. 80. in cant. post medium* de diuinitate loquente. *In ea, & multa in vnum, & diuersa in idem rediguntur, vt nec de numerositate rerum sumat pluralitatem: nec alterationem de varietate sentiat.* Quia nimirum pluralitas secundum rationem nihil immutauit de vnitatem, atque identitate reali. Videatur ad rem Gillius noster 1. *part. libro. 2. tit. 5. cap. 7.*

Duodecimo ex Scot. in 1. *distinct. 8. quæst. 4. §. 190 ad quæstionem;* Opponitur specialiter August. *libro 15. Trinit. capite 3.* docens omnia attributa Dei esse æqualia, qualia non essent, si inter se non essent distincta, quia nihil sibi met est æquale; & *libro 3. contra Maximum cap. 10. sub finem* inferens ex eo quod Deus non est ex attributis compositus, multo minus esse compositum ex personis, quæ illatio mala esset, nisi attributa ex naturâ rei inter se esse distinguenterentur. Hæc etiam contorqueri possent in Scotum. Respondeo ad primum. Attributa diuina à parte rei solum esse æqualia fundamentaliter, quatenus quodlibet secum habet identificatam omnium aliorum perfectionem, ad quod nullâ egent distinctione ex naturâ rei, potius eam repudiant: ad æqualitatem autem formalem, quam nos in illis eo fundamento ducti concipere possumus, sufficit, quod per rationem nostram distincta sint, vt pluribus est explicandum *infra suo loco.* Vnde ex dicto Augustini de quacumque earum æqualitatem Sanctus loquatur nihil ad rem inferri potest. Ad secundum dico vim illationis Augustini in consistere, quod attributis ex suo genere abstractissimò, cum sint instar accidentium, minus repugnat compositio, quam personis, quæ ex suo genere sunt substantiæ completæ. Quare si Deus in attributis nullam pati potest compositionem, multo minus poterit in personis.

Decimo tertio arguunt ex Arist. sæpe asserente in eadem entitate esse plures rationes, seu quidditates. Sic *lib. 3. Physic. text. 21.* dixit in eadem entitate esse plures rationes actionis, & passionis; & *lib. 4. Met. text. 3.* passiones entis esse rationes distinctas ab ente, &c. Respondeo Arist. solum velle in eadem esse plures conceptus per rationem nostram distinctos; vti legenti eius contextus notescet.

Plura alia argumenta congerunt Scotistas ad probandam suam distinctionem formalem ex naturâ rei inter formalitates, seu gradus entium creatorum. Quæ iam proponenda, atque diluenda sequuntur.

Primum, & potissimum, in ordineque decimum quartum est. Eidem entitati reali hominis conuenit esse similem, & dissimilem comparatione eiusdem; quæ sunt prædicata contradictoriè opposita, non minus, quam esse aliquid comparatione eiusdem æquale, simul & inæquale. Homo enim in quantum animal est similis equo, eisdemque in quantum rationalis dissimilis. Ergo formalitates animalis, & rationalis hominis ex naturâ rei distinguuntur, quia prædicata contradictoriè opposita eidem subiecto omnino indistincto nequitiam conuenire possunt. Possè argumentum hoc, & similia in Scotistas retorqueri, eorumque distinctionem formalem, retentâ extremorum identitate reali ad illa soluenda nihil prodesset *superius quæ. 5. à numero 102.* monstrari.

Respondet Arriag. cū aliis *disp. 5. log. à n. 13.* simili-
tudinem, & dissimilitudinem nō se habere, sicut se ha-

ff 2

bent

bent æqualitas, & inæqualitas: quia similitudo suscipit magis & minus, æqualitas verò non item. Vnde dissimilitudo non negat omnem similitudinem, siquæ inæqualitas omnem æqualitatem, sed tantum omnimodam; cum vnaquæque subinde similitudine compatibilis est. Quo fit, vt possit homo dici aliquâ ratione similis & dissimilis equo, quatenus habet aliquam similitudinem cum equo, non verò omnimodam. Verum doctrina hæc, nisi amplius explicetur, non videtur facto argumento satisfacere. Per eam namque tantum habemus totam entitatem hominis indiuisim sumptam quamdam quasi remissam, siue imperfectam similitudinem habere cum equo, quæ eo ipso, quod non est exacta, velati mixta dici potest cum aliquâ dissimilitudine. Argumentum tamen contendit hominem in quantum animal præcise perfectam habere similitudinem cum equo, in quantum rationalem verò simpliciter esse illi dissimilem, tales enim nobis apparent citra dubium hi duo conceptus. Perfecta autem omnimodave similitudo, & dissimilitudo talis dicta simpliciter in eodem comparatione eiusdem planè sunt termini repugnantes æquæ, atque æqualitas, & inæqualitas.

195 Alij in quibus est Quiedo *contr. 4. Metaph. punct. 3. n. 18.* respondēt, hominem secundum substantiam, neque esse similem equo, quia similitudo, & dissimilitudo tantum fundantur in accidentibus, non in substantiis, totum tamen hominem in ordine ad operationes sentiendi dici similem equo, quia sensationes hominis sensationibus equi sunt similes; in ordine verò ad operationes ratiocinandi, quas equus non habet, dissimilem. Sicut in ordine ad priores dicitur animal, in ordine verò ad posteriores rationalis. Neque isti placent, primò; quia negari nequit suam etiam esse similitudinem, & dissimilitudinem inter substantias secundum se; quæ certè etsi eas dicis propriè vocandas relationes identitatis, & diuersitatis, ad præsens tamen propositum sub nominibus similitudinis, & dissimilitudinis latius saltem acceptis veniunt intelligendæ; neque huic controuersie de solo nomine subnixæ est argumenti facti solutio. Secundo, quia non explicant, quomodo ipsa accidentia, operationesve substantiarum alijs sint similia quoad gradus genericos præcise, non quoad differentiales, quoad hos autem dissimilia, non quoad gradus genericos præcise, non quoad differentiales, quoad hos autem dissimilia, non quoad genericos; quandoquidem hæc utpote strictæ similitudinis, dissimilitudinisque capacia secundum eorum sententiam per se ipsa asserenda sunt talia, non per ordinem ad alia accidentia, quæ sæpe non adiunt.

196 Dicendum ergo est, duplicem in rebus, siue illæ sint substantiæ, siue accidentia, spectari posse similitudinem, ac dissimilitudinem; aliam physicam, quam in se habent ante omnem nostri intellectus operationem; aliam quasi intentionalem, siue obiectiuam, quam habent prout concipiuntur à nobis: & de priori quidem vera est doctrina, quam ex Arriga retulimus; non itidem de posteriori. Itaque à parte rei aliqua sunt omnino siue exactè similia, vt duo circuli, duo trianguli, duæ albedines &c. Alia sunt dissimilia, ita tamen vt aliqualem nihilominus similitudinem, siue analogiam habeant, in qua quidem infinita, vt reor, est latitudo. Nam huiusmodi analogia, similitudine temperata maior, & maior esse potest sine fine citra metas exactæ similitudinis, aut minor, & minor, quin ad exactam dissimilitudinem possibile sit peruenire. Sic circulo dissimile est quadratum, sed magis dissimilis trian-

gulus, & magis dissimilis linea recta &c. colori albo dissimilis est fuscus, sed dissimilior viridis, & dissimilior niger &c. Tantumdemque euenit in substantiis. Quæ quidem physice similitudines, & dissimilitudines indiuisim conueniunt rebus, non verò penes diuersos conceptus, siue formalitates earum. Caterum, quoad nos di illas per species alienas concipimus, non solum aliter, quam in se sunt, apprehendimus, sed in diuersos etiam, dissimilesque conceptus, siue formalitates partimur, efficitur vt inter huiusmodi rerum formalitates, prout à nobis sunt apprehensæ, siue quæque similitudines, dissimilitudinesque intercedant. Vnde rursus fit, vt per abstractionem, siue adunationem formalitatum exactè similitudinem, conceptus communes, atque generici constituantur, qui per formalitates dissimiles iterum ad constituendas species determinantur, & contrahuntur. Quibus verè fundamentis ducatur intellectus noster in vniuersum, ad efformandam in rebus multiplicem hanc conceptuum tum similitudinem, tum dissimilitudinem varietatem *superius disp. 2. q. 3.* traditum est, atq; ex dicendis in sequentibus amplius cõpiciuntur fiet. Ecce quomodo homo, & equus spectati, vt sunt à parte rei, similitudinem quamdam cum dissimilitudine temperatam habent eis conuenientem indiuisim citra omnem distinctionem formalitatum; spectati verò, vt à nobis apprehenduntur, exactè sunt similes, quoad conceptum animalis in vtroque repetitum, dissimiles autem simpliciter, quoad conceptus rationalis, & inanimabilis, quorum primus in homine secundus in equo inuenitur. Quæ quidè similitudo, & dissimilitudo, licet inter se oppositæ, vt sunt à nostra dumtaxat ratione oriundæ, ita maiorem distinctionem, quâ rationis inter extrema, quibus competunt, non efflagitant. Quo cessat argumentum factum.

Argumentum decimum quintum fere recidit in 197 præcedens hoc modo: Conceptus animalis in homine est ratio conueniendi cum equo, conceptus rationalis disconueniendi, sed idem respectu eiusdem nequit esse ratio conueniendi, atque disconueniendi, vt constat. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti. Distinguo maiorem iuxta dictas conceptus animalis, & rationalis in homine sunt rationes conueniendi, & disconueniendi cum equo per nostram rationem, concedo à parte rei (ubi integer homo indiuisim est diuersus ab equo, siue illi temperatè dissimilis) nego. Et concessa absolute minore, distinguo consequens. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti eodem pacto; quo sunt rationes conueniendi, & disconueniendi, nimirum per solam rationem, concedo. Aliter, nego.

Argumentum decimum sextum est. Actus supernaturalis vitalis titulo supernaturalitatis exigit principium supernaturale, titulo vitalitatis principium vitale, & non è conuerso. Ergo vitalitas, & supernaturalitas talis actus ex naturâ rei distinguuntur. Hoc argumentum simile est illi. Deus intellectu intelligit, voluntate vult, & non è conuerso. Ergo intellectus, & voluntas ex naturâ rei distinguuntur. Respondeo ergo iuxta doctrinam traditam n. 183. Si antecedens accipiat in sensu formali, esse quidem verum; ad id tamen sufficere, quod vitalitas, & supernaturalitas actus propositi ratione distinguuntur. Acceptum verò in sensu merè reali falsum est; quia dictus actus secundum vtramque formalitatem indiuisim exigit à parte rei vtrumque principium, à quo etiam indiuisim promanet. Recognosce, quæ ad rem sunt dicta *hæc citato.*

Argumentum decimū septimum. Species componitur ex genere, & differentiâ, sed omnis cõpositio fit ex

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. VII. 341

ex distinctis: ergo genus, & differentia distinguuntur ex natura rei. Confirmatur primo. Genus, & differentia habent essentias diuerfas, nam differentia, cum sint opposita, non possunt habere eandem essentiam cum vno genere. Ergo genus, & differentia inter se distinguuntur. Confirmatur secundo. Quia differentia secundum Aristot. *lib. 3. Metaph. text. 10.* est extra rationem generis. Tum differentia determinat genus, illudque contrahit. Sed nihil determinare potest, aut contrahere seipsum, aut esse extra rationem sui. Ergo differentia ex naturâ rei formaliter distinguuntur à genere. Respondeo differentiam realiter identificatam cum genere, de qua sermo est, dumtaxat per rationem nostram distinguui ab illo; atque adeo compositionem ex genere, & differentia non esse physicam, sed metaphysicam, aut logicam; unde differentia neque determinat, neque contrahit genus, neque est extra rationem eius re ipsâ; sed tantum conceptione nostrâ. Quo solum modo essentia generis, & essentia differentia diuersæ sunt. Tum à parte rei non magis opponuntur inter se differentia specierum, quam ratio generis reperta in singulis, sed integra quæque species indiuisibilis est alteri opposita, siue ab eâ diuersa, vt paulo ante dictum est.

¹⁰⁰ Argumentum decimum octauum. Scientiæ sunt de naturis vniuersalibus, non verò de singularibus. Ergo naturæ vniuersales ex natura rei distinguuntur à singularibus. Nego consequentiam: quia scientiæ sunt actus intellectus, qui attingere possunt vniuersalia, relictis singularibus, citra omnem eorum distinctionem ex natura rei, vt superius dictum.

¹⁰¹ Argumentum decimum nonum. Id, quod est de essentia Petri, distinguuntur ex naturâ rei ab eo, quod non est de eius essentia: sed natura specifica est de essentia Petri, de qua non est differentia indiuidualis: igitur hæc ab illâ distincta est. Respondeo differentiam indiuidualem intrinsecam indiuiduo, non minus pertinere à parte rei ad eius essentiam, quam naturam specificam. Tamen: quia de singularitatibus non solemus scientiam habere, solum censemus in essentis, quæ sub scientiam cadunt, prædicta communia. Quo sensu id commune, in quo primo indiuidua conspiciuntur, scilicet naturam specificam essentiam eorum appellamus, ad quod satis est distinctio rationis inter commune, & singulare. Mitto alia, quæ in dies exaggerant Scotistæ, & ad prædicta reuocari, vel ex dictis circa illa facillimè ab vnoquoque poterunt dilui.

QVÆSTIO VIII.

Utrum formalitates diuinae, atque etiam creatæ identificatae realiter per nostram rationem distinguantur?

²⁰² Quid ad Deum attinet, non solum de attributis communibus collatis inter se, & cum essentia, sed de personalibus etiam cum essentia comparatis tractamus. Ariani teste Ruiz *disputat. 12. de Trinit. sect. 1.* acriter oppugnabant in diuinis distinctionem rationis: quoniam videbant esse eam necessariam Catholicis ad defendendam consubstantialitatem Filij. Fuit etiam sententia Prepositiui, vt referunt Alciſodor. *apud Maior. in 1. distinct. 26. quæst. unica sub initium* & S. Thom. *1. part. q. 32. artic. 2. & quæst. 40. artic. 1.* proprietates personales in abstracto, & personas in concreto, vt Paternitas, Pharus *Scient. Tom. 1.*

& Pater solo nomine, & vocabulo differre, & nullo modo ratione, neque conceptu.

Id ipsum videntur docere Nominales de attributis communibus tum inter se, tum cum essentia comparatis: dum absolute pronunciant (vt ipsis communiter à Theologis mox referendis attribuitur) ea ne per rationem quidem nostram distinguui, opinantes scilicet vniuersè ea, quæ realiter sunt idem, nequaquam per rationem distinguui posse. Ita Ocham *in 1. dist. 2. q. 2.* Gabriel. *q. 1. art. 2.* Gregor. *distinct. 8. q. 1. art. 1.* Maior. *dist. 8. q. 1.* Alliacenti. *q. 6. artic. 2.* Mayron. *dist. 8. q. 4.* Andreas de Castronouo *dist. 32. q. 2.* & Aureol. *in 1. dist. 8. q. 3. art. 2.* Quibus re ipsâ consentire videntur Magist. *in 1. distinct. 8.* & Auctor. *Coment. in Boeth. lib. 1. de Trinit.* dum aiunt attributa diuina distinguui solum secundum nomina, & qui apud Nyphum *lib. 12. Metaph. disputat. 13. cap. 3.* asserunt omnia diuina Deo attributa synonyma esse. Cæterum, quanquam sententia ista, vt dicebam, communiter attribuitur Nominalibus citatis, & ipsi eam re verâ videantur tenere; Petrus tamen Hurtad. *disputat. 6. Metaphys. sect. 4. subsect. 1.* nouissimè conatur illos ab eâ vindicare, quasi solam distinctionem rationis se habentem ex parte obiecti, non verò item, quæ se habet ex parte actus, diuinis attributis, aliisque obiectis abnegauerint. Hanc verò interpretationem extortam esse inde mihi suadeo, quia, negatis præcisionibus obiectiuis, vt negant Nominales, ipso Hurtado testante; consequentiùs negatur etiam omnis distinctio rationis, vt apparebit ex dicendis præsertim *q. sequente.*

Communis tamen Theologorum sententia absolute docet tum relationes personales ab essentia, tum etiam attributa communia tam inter se, quam ab essentia distinguui à nobis per rationem. Ita S. Thom. *1. p. q. 13. art. 4. & q. 14. art. 14. & q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & ibidem omnes eius discipuli.* Necnon *lib. 4. contra Gent. c. 4. & in 1. dist. 2. q. 1. art. 2. & 3. & opusc. 9. & 27. ad q. 4.* sæpeque alibi. Molin. *1. p. q. 28. art. 2. disp. 3.* Valent. *1. p. disp. 1. q. 13. punct. 3. & disput. 2. quæst. 2. punct. 4.* Soar. *disp. 7. Metaph. sect. 1. & lib. 1. de attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trinit. cap. 4.* Valq. *1. part. disput. 117. Arrub. disput. 10. cap. 13. & Gran. controu. 1. tit. 2. disp. 6. & contr. 5. tit. 3. disp. 3. & 4.* Falol. *1. part. q. 4. art. 2. dub. 14.* Alarc. *1. p. tit. 5. disp. 2. cap. 8.* Tan. *disp. 2. q. 2. dub. 3. & disputat. 4. q. 3. dub. 2.* Ruiz. *disp. 8. de scientia, & disp. 12. de Trinit.* Recupit. *lib. 3. de Deo q. 5.* Et apud eos alij plures ex antiquioribus. Qui omnes aut exprimunt, aut supponunt se loqui de distinctione rationis, quæ vulgò dicitur distinctio rationis ratiocinata, non de alterâ ratiocinantis, quæ re verâ, prout exponi solet, distinctio rationis non est.

Pro cuius explicatione notandum est primo, ²⁰³ communiter iam increbruisse diuisionem illam distinctionis rationis in distinctionem rationis ratiocinantis, & in distinctionem rationis ratiocinatæ. Prima dicitur ab intellectu nostro fieri absque villo fundamento in re, quando prædicatur à nobis idem conceptus de se ipso, vt cum dicimus *Petrus est Petrus*, quasi id sit Petrum per rationem nostram à se ipso distinguui. Secunda est, quam noster intellectus concipit cum fundamento in ipsis rebus eandem scilicet entitatem in diuersos conceptus, siue formalitates partiendo, vt hominem in animal, & rationale, Deum in sapientem, iustum, omnipotentem, &c. Sed verò distinctio rationis ratiocinantis, prout vulgò explicatur, apud antiquiores

F. f. 3 scholasti

scholasticos prorsus fuit inaudita, ut testatur eruditissimus Ruiz *tom. de scientia disp. 8. sec. 6. n. 3. & tom. de volunt. disp. 1. sec. 3. num. 17. & tom. de Trinit. disp. 12. sec. 2. n. 14.* Et quidem iure, quia re verà non est distinctio, sed omnimoda identitas etiam rationis, ut ibidem docet ipse Ruiz, seu repetitio eiusdem, ut docet Valquez *1. p. disp. 117. cap. 3.* qui idcirco eam pariter à ratione verè distinctionis excludit: subscibit Alarc. *tit. 5. disp. 2. citatà cap. 8.* Etenim, qui iudicat *Petrus est Petrus* non apprehendit duplicem Petrum, sed eundem apprehendit bis concipiens Petrum circa se ipsum exerceri per actum essendi essentialem; sicut cum quis iudicat *Petrus cognoscit se*, bis Petrum ipsum apprehendit concipiens eum circa se ipsum exerceri per actum cognitionis. Quo iure *disp. 8. q. 3. diuis. 2.* huiusmodi actus circulares vocauit. Apprehendere autem idem bis non est illud adhuc per rationem distinguere; quia sicut ad distinctionem realem est necessarium, quòd plura sint re ipsa extrema distincta, ita ad distinctionem rationis requiritur, quòd plura sint in apprehensione, seu, quòd appareant plura. Qualiter nequaquam apparet, quòd prædicatur de seipso vi duplicis apprehensionis, quia semel, ut subiectum, & iterum ut terminus actus essendi apprehenditur. Alioquin, si in prædicatione de verbo substantiuo est subiectum, & prædicatum necessariò apparerent duo, nulla possibilis esset prædicatio de verbo est vera in sensu formali, ad cuius veritatem requiritur ut subiectum, & prædicatum non solum sint idem re ipsa, sed etiam prout apparent in mente, id est, quòd in mente non plura, sed vnum appareant, ut latius explicatum est supra *disp. 2. q. conf. 4.*

206. Cæterum, quanquam ex vi prædicationis, quã vnumquodque prædicatur de se ipso, nulla distinctio rationis in illo fiat, imò impossibile sit eundem conceptum obiectiuum à se ipso adhuc per rationem distinguere aliquo genere distinctionis, ut paulò infra ponderabo. Nihil tamen vetat posse intellectum nostrum pro arbitratu concipere ut plura id, quòd realiter vnum, & idem est, subrogando scilicet pro eodem plura spectra, siue phantasmata sensibilia adæquata, seu similia, seu dissimilia, iuxta doctrinã à nobis statutam *disp. 2. q. 3.* & iterum tradendam postmodò *q. 9.* Quo casu verè fiet distinctio rationis, ratiocinantis non qua idem à seipso distinctus sit, sed, quã idem in plura multiplicetur, quia talis distinctio absque vllò oblato fundamento ex parte rerum, sed prohibito dumtaxat fiet hominis ita apprehensio, supposito modo conaturali, quem habet concipiendi per species alienas. Ex quo patet, quo sensu sit vera, & meritò retinenda diuisio illa distinctionis rationis in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatæ. Ita, quòd prima sit, quæ liberè ab intellectu humano quoquo modo formatur, nullo ad id fundamento ex parte rerum conducente: siue illud aliàs addit re verà, siue secus. Secunda, quæ formatur reali aliquo inducere, aut etiã cogente fundamento.

207. Circa fundamenta autem, quibus innititur intellectus noster ad faciendam distinctionem rationis ratiocinatæ, non vna est Doctorum sententia. Nam Valquez *disp. illa 117. citatà* censet in re ipsa, quæ per rationem distinguitur, nullum extrare fundamentum ad talem distinctionem, sed solum in aliis rebus distinctis realiter, relatè ad quas illa concipitur, dum per rationem multiplicatur; & in imperfecto modo, quem habemus cognoscendi per species alienas. Alij verò etiam in re distinguendâ reperiunt fundamentum ob distinctionem rationis ratiocinatæ, scilicet ipsius rei eminentiam, seu perfecti-

tionem, quæ melius per plures conceptus, quàm per vnum est cognoscibilis, quamque multi distinctionem eiusdem rei virtutalem, eminentialem, seu fundamentalem appellant, iuxta primam acceptionem distinctionis virtualis relatam à nobis supra *q. 6.* Sic P. Soar. in *Metaph. disp. 7. sec. 1. n. 4.* P. Ruiz loquens de Deo *tom. de scient. disp. 8. sec. 8. & tom. de Trinit. disp. 12. sec. 2.* P. Fafol. testans de communi *1. p. q. 4. art. 2. dubit. 14. n. 114. & 117.* Tann. *1. p. disp. 2. q. 2. dub. 3. n. 6.* & alij, quos ibi citauimus. Consentit Ouiedo quantum ad Deum *cont. 4. Metaph. puncti. 7.* Tamen quantum ad creaturas sentiat cum Valq. Addit tamen cum Ruiz *sec. illa 8. de scient. n. 3.* contra Valquem ex parte cognoscentis non esse vnicum fundamentum distinctionis rationis ratiocinatæ solum imperfectum modum, quem nos habemus cognoscendi per species alienas. Possè enim etiam eos, qui cognoscunt per species proprias, & intuitiue, eiusmodi distinctionem in rebus cognitis efformare. Id, quòd & alij plures sentiunt *q. 12. referendi.*

Ego arbitror primò, eos, qui per species proprias intuitiue vident obiecta, nullam in illis distinctionem rationis per eiusmodi cognitionem posse formare. De quo ex professo in *dicta q.* est tractandum. Secundo arbitror supposito modo imperfecto cognoscendi, quem nos habemus pro hoc statu, duplex extare fundamentum ex parte rerum etiam creaturarum inducens nostrum intellectum ad distinguendas in illis varias formalitates, alterum extrinsecum, alterum intrinsecum ipsis: extrinsecum est multa, & diuersa connotata, relatè ad quæ vnamquamque rem ex necessitate concipimus, iuxta modum, quem habemus acquirendi rerum notitias, earundemque formandi conceptus. De quo multa sunt dicta à nobis *disp. 2. q. 3. sæpeque alias.* Quotiescumque enim comparamus rem ad connotatum diuersum, diuersum solemus formare conceptum eius, ut ex ibidem dictis constat. Possunt etiam dici fundamentum extrinsecum ea, ad quorum instar alia distinguimus, ut si distinguamus in Deo intellectum, & volitionem ad instar nostre intellectus, & volitionis, quæ realiter distinctæ sunt. Necnon principia, quibus inducimur ad cognoscendam vnam rei formalitatem præ reliquis, iuxta doctrinam traditam supra *disp. 2. q. illa 3. citatà*, tradendamque iterum infra *q. 9.* Intrinsecum autem fundamentum est aliqua rei cognoscendæ veritas, quam nos citra diuersum connotatum, sine diuerso nihilominus formato in ipsa re conceptu non possumus vllomodo percipere e.g. dum iudicamus de homine, quòd potest intelligere, non possumus non formare duos conceptus, iuxta doctrinam de modo nostro iudicandi supra *disp. 2. q. 4.* & sæpe alias repetitam: alter est potentia ad intelligendum, alter subiectum, cui talem potentiam tribuimus, cum tamen vtriusque conceptus vnicum tantum sit extrinsecum connotatum nempe intellectio. Tantumdemque euenit, dum iudicamus de homine, quòd potest sentire. Habemus itaque in homine conceptum potentis intelligere constatum ex potentia intelligendi, & subiecto eius per ordinem ad connotatum intellectus. Pariterque conceptum potentis sentire in ordine ad connotatum sensum, qui sunt conceptus animalis, & rationalis. Rursumque dum iudicamus *rattor ale est animal*, salum conceptum superaddimus absque vllò addito connotato, qui est actus essendi, siue identitas formalis inter animal, & rationale. Simili modo in Deo Trinitas personarum in vnitatem essentie fundamentum est vrgentissimè ad distinguendas per rationem ipsas personas ab essetia: quia nos nò possumus iudicare veritates

veritates spectantes ad hoc mysterium, nisi apprehendamus essentiam ut quid distinctum à relationibus, & vice versâ, ut ex dicendis *q. 9. prop. 1.* constabit. Intellectio etiam diuina, potentia ad intelligendum, & subiectum intellectuum fundamentum nobis præbent citra realem connotatorum distinctionem ad illa formaliter per nostram rationem distinguenda. Itaque non solum connotata, aut alia quæpiam rebus cognoscendis extrinseca, sed etiam veritates ipsis intrinsece fundamentum nobis dant ad distinctionem rationis ratiocinatæ, quando eiusmodi sunt, ut à nobis sine diuersis formatis conceptibus concipi nequeant.

109 Hæc dicta de distinctione rationis non ficta, quæ meâ sententiâ à distinctione reali provenit sensibilibus phantasmatum, in quibus ut in substitutis cognoscimus nos pro statu præsentis cuncta insensata, in quibusque subinde distinctum, multiplicatumve in plura apparet id, quod in se realiter est unum, & idem, ut ex dictis *disp. 2. quæst. 3.* constat, ampliusque constabit ex dicendis *quæst. 9.* ob id huiusmodi distinctionem supposititiam ego appello. Quidquid alij dicta *quæst. 9.* impugnandi putent eam à distinctione cognitionum provenire formaliter, quibus à nobis cognosci solet, quod realiter unum, & idem est, ideoque non tam ex parte obiecti, quam ex parte ipsarum cognitionum se habere.

Cæterum ob omnibus præterea alia distinctio rationis ficta adstruenda est; eam nimirum, quam nos extremis realiter identificatis tribuimus, dum illa per deceptionem realiter distincta putamus, taliave citra deceptionem per simplicem solum apprehensionem concipimus. Quæ quidem etiam potest diuidi in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatæ. Prima dicitur, quæ pro mero nostro arbitratu inter extrema realiter identificata à nobis apprehensa fuerit. Secunda, quæ aliquo ad id ex parte rerum fundamento inducente à nobis inter talia extrema fuerit concepta; quale adest quidem, quando decepti iudicamus talia extrema realiter esse distincta, aut saltem an talia sint dubitamus, siue in questionem vertimus. Quomodo autem huiusmodi distinctio rationis ficta supposititiam necessariò supponat, atque adeo solum ab iis, qui cognoscunt per alienas species, & consequenter in substitutis alienis, fingi, & concipi possit; non verò itidem ab iis, qui per species proprias cognoscunt, obiectaque subinde cognita in ipsismet immediatè tangunt ex dicendis *q. 12.* compertum fiet.

110 Porro distinctio quævis rationis, quemadmodum de reali diximus *supra. q. 2.* & fundamentaliter & formaliter sumi potest. Fundamentaliter sumpta nihilo differt ab ipsis extremis distinctis, quâ ratione inter se distincta, seu plura sunt nimirum in mente nostrâ obiectiue; formaliter autem sumpta ille actus obiectiue est, quo nos concipimus unum dictorum extremorum, prout sunt in mente nostrâ obiectiue distinguere ab alio, & vice versâ. Quemadmodum enim Petrus & Paulus extrema sunt seipsis à parte rei fundamentaliter distincta, formaliter autem distincta euadunt ad actum obiectiuum distinctionis, quem eis tribuimus, cum dicimus *Petrus, & Paulus à parte rei inuicem distinguuntur*, iuxta modum, quem iudicandi habemus expositum *supra. disp. 2. quæst. 4.* & sæpe alibi. Ita rationalitas, & animalitas Petri extrema sunt seipsis distincta fundamentaliter, prout sunt in mente nostrâ obiectiue; formaliter autem distincta euadunt ab actu obiectiuo distinctionis, quem eis tribuimus cum dicimus; *rationalitas, & animalitas Petri, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostrâ obiectiue, inuicem distinguuntur*. Quomodo autem rationalitas, & animalitas, & alia quæque formalitates à parte rei identificata extrema sunt, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostrâ obiectiue seipsis distincta modo dicto, & nihilominus non fictitia, sed vera extrema, veræque rerum formalitates sunt; ex dicendis *q. 9.* compertum fiet.

Aduertendum tamen est hic pro dictis iam in superioribus, dicendis in sequentibus. Vbi cumque de distinctione extremorum, siue reali, siue rationis absolute, & sine aliquâ declaratione agitur, non de formalis, sed de fundamentalis distinctione in ipsis extremis consistente sermonem esse. Quia isti fundamentales conceptus rerum sunt, quos venamur, dum de eis absolute, & sine reflexione tractamus, non de formalibus, quos illæ induunt à nostro modo iudicandi, seu concipiendi, ut ex dictis *disp. 2. quæst. 3.* & *4.* & *disputatione 8. quæst. 1.* & *2.* colligere est.

Adde ut distinctionem realem extremorum indispensabiliter comitatur negatio identitatis eorum, quâ verè dicitur unumquodque non esse alterum à parte rei; ita distinctionem rationis extremorum indispensabiliter etiam debere comitari negationem identitatis eorum, quâ verè dicitur unumquodque non esse alterum, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostrâ obiectiue. Alioquin non erunt verè distincta per rationem. Quomodo autem huiusmodi negatio identitatis, non tam formalis, quam illatua distinctio dicenda sit ex dictis *q. 2.* satis est notum. De quibus omnibus plura in sequentibus questionibus dicenda sunt. Pergo iam ad resolutionem præsentis.

Propositio 1.

Essentia, & relationes diuinæ inter se se distinguunt per nostram rationem. Quemadmodum etiam essentia, & attributa communia, ipsaque attributa inter se.

Hæc propositio quoad primam partem constat imprimis ex locis Concilij Florentini relatis à nobis *supra. q. 4. proposit. 1.* Vbi expressè habetur substantiam, & personam diuinam *Secundum modum intellectus nostræ differre*, & rursus semel, & iterum *sola ratione, aut intelligentia differre*. Puta tanquam includens ab incluso. Persona enim per rationem nostram ex relatione, seu personalitate, & ex substantiâ, seu essentiâ coalescit.

Deinde integra propositio planè probatur primum ex scriptura quatenus loquente in plurali de perfectionibus diuinis etiam toti Trinitati communibus. Ad Rom. *Inuisibilia ipsius &c.* Ioan. 6. *Omnia quæcumque habet Pater mea sunt*, &c. Deinde ex Conciliis. Præter Florent. enim citatum Sexta Synodus generalis. *Actione 11. in Epist. Sophronij approbata Actione 13.* docet aperte, *Per nostram intelligentiam separari perfectiones diuinas, quæ in re separabiles non sunt*. Præterea ex testimoniis Patrum, quorum primum locum obtinent ea, quæ expressè ponunt distinctionem rationis inter diuinas personalitates. Basil. lib. 1. contra Euzom. *proprius ad medium, quam ad principium ait. Quæcumque re-pentinâ comprehensione simplicia videntur ac unica, varia verò ac multiplicia, si subtilius exquiruntur, hæc cum mente diuidantur, opinione sola diuisa dicuntur*. Et infra. *Incorruptibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuerso mentis obiectu his nominibus*

appellantes. Cyrill. Alexan. lib. 11. *Thesau. cap. vnic.* Paulò post medium ita habet. *Non omnia, quæ in Deo sunt, & de Deo dicuntur, substantiam significant. Reliquum est igitur, ut voce, modoque dicendi accidentia esse dicamus, quoniam modo accidentium ea intelligimus.* Nazian. orat. 35. quæ est 3. de Theol. circa medium dicit. *Vnam quoque Dei essentiam, & naturam, & appellationem esse. Tamen si per cognitiones quasdam distinctas, nomina quoque simul distinguantur.* Et orat. 36. quæ est 4. de Theol. propius ad medium, quam ad principium. *Cum natura, inquit, animo, & cognitione distinguantur: simul quoque nomina diuiduntur.* Damasc. lib. 1. fidei cap. 11. Loquens de essentia Dei ait. *Quod in ea dictum est, cognitione sola distinguitur.* Secundum locum ad probandam propositionem habent alia Patrum testimonia, quibus asseritur diuersam esse significationem nominum, quæ dicuntur de Deo, & quod vno nomine significatur, alio non significari, quod planè supponit distinctionem inter significata nominum. Ita apud præcitos DD. docent. Iustinus in expositione fidei de Trinitate non longè à principio. Basil. lib. 2. contra Eunom. pag. 2. Athanas. dial. 1. de S. Trinitate contra Anomeum col. 2. & lib. 1. dialog. de S. Trinit. contra Maced. initio. Nyssen. lib. de differentia essentia, & hypothases. Nazian. sapissimè orat. 13. 32. 35. 36. 44. & 45. Cyrill. Alex. dial. de Trinit. lib. 2. post medium. Damasc. lib. 1. fidei cap. 6. Ambrosius lib. de Incarnationis dominice mysterio cap. 9. Hilar. lib. 8. de Trinit. prope medium. August. lib. 7. de Trinit. cap. 1. 2. & 4. Ansel. lib. de Incarnatione Verbi cap. 3. & tit. de processione Spiritus sancti frequenter, & alij. Tertio loco sunt pro eadem propositione Patres, qui ad affirmandum, aut negandum aliquid de Deo, & dictionibus reduplicatiuis vtuntur, quæ manifestè supponunt distinctionem formalitatum, seu rationem formalium per intellectum factam. Ita loquuntur Athan. dialogo. 1. citato de S. Trinit. contra Anomeum in medio, & orat. 4. contra Arrian. colum. 3. Basil. lib. 5. contra Eunom. sub initium. Chrylost. homil. 1. in Ioann. circa medium. Cyrill. Alex. dialogo de Trinit. lib. 1. post medium, & lib. 2. & 7. prope med. Damasc. lib. 1. fidei cap. 6. August. lib. 5. de Trinit. cap. 5. & in Psal. 68. colum. 3. & alij. Quartum locum habent Patres, qui supponentes in Deo esse plura, affirmant ea omnia esse vnum, quod aliter nequit intelligi nisi de pluralitate per rationem, & omnimodà vnitatem reali. Horum testimonia multa indicauimus supra q. 4. & 5. Quintum locum obtinent Patres, qui vniuersimodo docent nomina, quæ de Deo dicuntur, non Dei essentiam, sed quæ circa Essentiā sunt, in ipsaue inspicuntur, significare. Quorum multa etiam testimonia proferemus suo loco ubi de essentia & attributis Dei sermo sit. Postremo deniq; loco sunt, qui de diuinis attributis, seu perfectionibus in numero plurali loquuntur, quorū etiam aliqua testimonia in locis citatis reperies. Hi enim modi loquendi manifestè supponunt distinctionem rationis inter essentiam, & attributa ipsa. Nullatenus enim posse Patres quoad loquutiones istas intelligi de pluralitate aliquā, seu distinctione re ipsa conueniente attributis independenter à nostro modo concipiendi, satis superque in superioribus est demonstratum etiam, ex ipsis Patribus, tum contra alios, tum contra Scot.

216 Præterea probatur propositio primò ab experientia ipsa. Nemo enim est, qui non experiatur plures se conceptus, eosque diuersos formare de perfectionibus diuinis, quod ipsum est eas distinguere

per rationem. Confirmat id tam multiplex impositio nominum, quæ ad diuinas perfectiones significandas sunt imposita, nomina enim diuersa ad diuersos conceptus significandos solent communiter imponi. Perperamque, & prorsus tenerrè contra omnes Theologos, atque etiam contra Patres quipiam assereret omnia nomina, quæ de Deo dicuntur, esse synonyma eundem prorsus conceptum significantia. Secundò, quia sapissimè agimus de aliquo attributo, de aliquā perfectione Dei omnino immemores reliquarum: ergo hanc à reliquis manifestè tunc cognitione nostrā præcindimus, atque distinguimus. Tertio sapissimè vnum attributum alteri, aut vnam perfectionem alteri comparamus vt similem illi, vel dissimilem, vt æqualem illi, vel inæqualem, vt priorem illi, vel posteriorem. Palam est autem tales comparationes non posse fieri, nisi inter extrema, quæ concipiuntur distincta. Quartò attributa, siue perfectiones Dei apud nos diuersas subeunt definitiones, descriptiones, demonstrationes, & reduplicaciones. Quod licet argumento non sit eas distingui ex naturā rei, vt prætendunt Scotistæ, apertè tamen probat eas per rationem nostram distingui. Quintò: non adeo est euidens vnum attributum ab alio ex naturā rei non distingui, vt Scotistæ non opinentur oppositum: cum tamen euidentissimum sit idem attributum à seipso nullatenus posse distingui; tum facilis assentimur propositioni, in quā idem attributum dicitur de se ipso; quā propositioni, in quā vnum dicitur de alio: ergo concipimus ea inter se distincta. Patet consequentia: quia si non magis distinctam apprehenderemus sapientiam à iustitiā, quā sapientiam à sapientiā, æque euidens, & assensu facile esset sapientiam esse iustitiā, quā sapientiam esse sapientiam. Hæc satis modò. Nam, quæcumque producemus *quest. seq.* ad probandum intellectum nostrum præcindere ex parte obiecti vnam diuinam formalitatem ab aliā, apprimè propositionem, de quā nunc agimus, comprobabunt.

Propositio 2.

Distinctio essentia Dei, & attributorum tum 117 personalium, tum communium, de quā in *propositio* 1. rationis ratiocinata est, non verò solum rationis ratiocinantis.

Est certum primò, quia ita sentiunt omnes Theologi, & omnes Patres, commemorati, cum tribuant essentia Dei, & attributis tum personalibus, tum communibus distinctionem rationis, quæ verè talis sit, & eis conueniat ex modo ordinario, & communi, quem nos habemus ea concipiendi, & per nomina illis imposita significandi, qualis sola distinctio rationis ratiocinata est: nam distinctio rationis ratiocinantis, iuxta vulgarem eius notionem verè non est distinctio, sed summa identitas, & repetitio eiusdem conceptus, neque illa vnquam in mentem scholasticorum antiquiorum, nedum priscorum Patrum venit, vt dictum 2. 205. Prout autem à nobis admittitur, cum prorsus sit arbitraria, & à nullo fundamento ex parte rerum se habente dependens, nec potest ordinaria aut communis in concipientibus diuina esse, nec possunt diuinorum diuersa nomina iuxta eam tam vniuersum consensum imposita fuisse, aut in dies ad illa significandi tam vniuersimodo usurpari.

Secundò, quia certum est etiam, & ipsa experientia manifestum eam conceptuum pluralitatem, quos formamus de Deo, iuxta dicta nuper, non ex me-

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. VIII. 345

to arbitratu nostro, sed ex modo connaturali, quem cognoscendi habemus, & rebusque ipsis suam trahere originem. Quod ipsum est distinctionem inter conceptus eos plures repertam rationis ratiocinata esse.

219 Tertiò, quia certum est pariter non posse nos pro hoc statu omnes diuinas perfectiones distinctè vno obtutu complecti, atque adeo coactos esse naturaliter ad Deum paulatim, & quasi per partes cognoscendum; quod est coactos esse ad distinguendum per rationem ipsas perfectiones diuinas, & consequenter huiusmodi distinctionem non esse in nobis prius spontaneam, sed aliunde, quam ab arbitrio nostro inductam, in quo consistit esse eam rationis ratiocinata.

220 Quarto denique, quia non minus est certum dari tam in Deo cognito, quam in rebus, ad quas comparatur fundamenta, quæ nos inducant ad prædictam distinctionem faciendam; iuxta dicta n. 208. Ergo omnino credendum est eam in talibus fundamentis fundari, atque adeo rationis ratiocinata esse.

221 Obiici tamen potest primò contra utramque propositionem statutam. Omnis distinctio faciens aliud, & aliud, atque adeo faciens pluralitatem, aduersatur unitati, atque adeo simplicitati Dei. Sed talis est distinctio rationis ratiocinata. Ergo ea unitati Dei, simplicitatique aduersatur, & consequenter à Deo procul est releganda. Distinguo maiorem: omnis distinctio faciens aliud, & aliud à parte rei (præter personarum distinctionem) aduersatur unitati, atque adeo simplicitati Dei concedo: faciens aliud, & aliud dumtaxat per rationem; nego; & concessa minore, nego consequentiam. Quoniam ut perfectio diuina simplicitatis à nostrâ conceptione non pendet in suo esse realitè neque per nostram conceptionem potest aliquid illi detrahi, quacumque demum ratione Deum concipiamus, vel vno, & simplici conceptu, vel pluribus. Aliàs etiam spiritualitati Dei obesset, quod illum instar corporis conciperemus, vti reuerà concipimus pro hoc statu, quin possumus aliter, iuxta dicta disputat. 2. quæst. 3.

222 Secundo obiicitur. Perfectæ simplicitati omnis compositio aduersatur: sed si in diuinis admittatur distinctio rationis, compositio saltem rationis est admittenda: ergo si in diuinis admittatur distinctio rationis, aliquid est admittendum oppositum perfectæ Dei simplicitati. Respondeo pariter perfectæ simplicitati reali, qualis est diuina, nullatenus aduersari compositionem solius rationis. Quare lubens ego illam, & absque vilo prius inconueniente admitto in Deo cum Vasq. 1. p. disp. 2. c. 2. Soar. lib. 1. de essen. & attrib. cap. 4. n. 8. Gilli. lib. 2. tit. 4. c. 14. & tit. 6. Tann. disputat. 2. quæst. 2. dub. 3. num. 9. & aliis.

223 Tertiò obiicitur. Res omnino simplex, qualis est Deus non exigit representari, & cognosci tanquam multiplex sub conceptibus, seu formalitatibus diuersis, sed potius tanquam vna & indiuisa, sicuti est in se. Ergo si ut multiplex à nobis concipitur, absque fundamento ex parte ipsius rei se habente concipitur, & consequenter non distinctione rationis ratiocinata, sed ratiocinantis distinguitur. Admissio imprimis antecedente, nego consequentiam; quia ut sit ex parte rei cognoscendæ fundamentum distinctionis rationis, non opus est, quòd ipsa talem exigat distinctionem, sed sufficit, quòd ea sit talis, ut ab aliquo intellectu distinctè, quoad omnes suas veritates nequeat cognosci nisi

distinctione rationis interueniente. Deinde distinguo antecedens: res simplex non exigit cognosci ut multiplex absolute concedo; casu, quod ab intellectu nostro distinctè sit cognoscenda, nego. Et nego consequentiam.

Propositio 3.

Aliquæ perfectiones diuinæ absque respectu ad creaturas distinctas, ut ad extrinsecas, atque diuersas connotata distinctione rationis ratiocinata distinguuntur à nobis.

Ita Ruiz disp. 12. de Trinit. sect. 4. n. 2. & Tañer. supra dub. 4. cum S. Thom. Molin. Gillio, & aliis ab eo relatis. Constatque ex doctrinâ præmissâ supra num. 208. vbi ostendimus citra omnem connotatorum extrinsecorum distinctionem, sæpe ipsas veritates rei cognoscendæ præbere nobis fundamentum sufficiens ad efformandam distinctionem rationis (quæ eo ipso rationis ratiocinata erit) quatenus illas eo, quem habemus, modo imperfecto cognoscendi, absque huiusmodi distinctione non valeamus cognoscere. Sic personalitates diuinæ ab essentia distinguimus; sic essentiam Dei metaphysicam ab eius passionibus: sic potentias, siue actus primos à secundis immanentibus, & alia huiusmodi.

Dixi absque respectu ad creaturas distinctas, ut ad extrinsecas, atque diuersas connotata, quia aliter, quam ut connotata, non possunt non distinctæ creaturæ, seu potius distincta phantasmata sensibilia interponi, quoties distinctos conceptus formamus de Deo, hoc ipso, quod eum per species alienas rerum sensibilibus cognoscimus, iuxta doctrinam à nobis supra statutam disp. 2. quæst. 3. tradendamque quæst. seq. Id enim fert secum modus connaturalis, quem habemus cognoscendi per species alienas. Neque aliud fortassis voluit Vasq. cum dixit absque habitudine ad res distinctas non posse nos in Deo distinguere per intellectum attributa, Idque ipsum videtur velle Tann. supra assert. 2. dicens cum aliis à se relatis, attributa diuina à nobis distinguere non posse sine respectu quasi virtuali, seu habituali ad creaturas distinctas.

Propositio 4.

Relationes, seu personalitates diuinæ ab essentia, tanquam modi à re distinguuntur per nostram rationem.

Ita Ruiz disputat. 12. de Trinit. sect. 5. cum Henr. Alex. Albert. Ricard. Bonauent. & aliis. Estque constantissima Patrum sententia sæpe appellantium modos essentiae, siue substantiae Dei personalitates diuinæ, seu relationes, ut videre est in Iustini. in expositione fidei de Trinit. sub initium, & q. 129. ad Orthodoxos. Basil. lib. 4. contra Eunom. sect. 2. & lib. 5. paulo post medium. Nyssen. libr. Quod non tres dij ad Ablaium prope finem. Nazian. orat. 29. inter medium & finem. Cyrill. Alex. lib. 1. Thesaur. cap. 1. circa finem, & in Dialogo de Trinit. lib. 1. inter medium & finem, & lib. 2. frequenter. Theodoret. in epitome diuin. decret. lib. 5. cap. 3. Anastasio Synaita de recta fidei dogmatibus libr. 1. prope medium. Damasc. lib. 1. fidei cap. 9. 11. & 13. Alexand. Alexandri. in epistola ad Alexand. Constantinopol. col. 3. lib. 1. Actorum ante Concilium Nicanum. Richard. Victorin. libr. 4. de Trinitat. capite 19. & 24. lib. 5. cap. 5. & 6. Quorum verba recitat Ruiz loco citato.

Impulsi

227 Impulsi sunt autem Patres, teste Ruiz, ad asserendum personalitates diuinas esse modos essentiae, vt defenderent contra haereticos, ac potissimum contra Arianos totam substantiam, & essentiam Patris, & totum quod quid est Patris, conuenire Filio, licet illi non conueniat Paternitas, quia haec non est substantia, & essentia, sed modus substantiae, & essentiae. Verum ad hoc non satis esset quod personalitates diuinae essent modi essentiae per rationem nostram duntaxat, nisi etiam a parte rei virtualiter essent tales, iuxta doctrinam a nobis traditam *quest. 6.* Inde tamen probatur debere nos etiam illas vt modos essentiae concipere, vt hoc mysterium intelligere, atque defendere valeamus ad mentem Patrum.

228 Absolutè autem inde constat, concipere nos vt modos essentiae personalitates diuinas; quia illas concipimus vt relationes, siue ut subsistentias per se ipsas necessariò affixas essentiae ipsi, quod est esse eas ex suo conceptu ipsius essentiae modos.

Propositio 5.

229 Reliqua etiam attributa communia tanquam modi quidam a re distinguuntur ab essentia Dei metaphysica per nostram rationem ex suo primario conceptu.

Quoniam vt ex doctrinà generali traditā *disp. 2. q. 4. & disput. 8. q. 1. & 2.* colligitur omnia praedicata diuina, qualia sunt attributa, ex suo primario conceptu actus quidam sunt siue primi, siue secundi, & consequenter modi quidam vnus subiecti radicalis, de quo praedicantur, & in quo essentia Dei metaphysica posita est, vt suo loco ostendemus. Tamen, si, quae transcenduntia sunt, aliorum insuper subiectorum, praeterquam dictae essentiae, sunt actus, atq; adeo modi iuxta ibi dicenda. Dico autem ex suo primario conceptu, quia ex secundariis aliter quam vt modi essentiae, saepe concipi solent, iuxta doctrinam etiam vniuersalem traditam *disputat. 2. quest. 3.*

230 Ex quibus facile erit cuique colligere, quo pacto attributa communia Dei inter se se per rationem distincta sint. Quomodo autem modo distinctione adaequata, modo vero inadaequata, siue includentis ab incluso valeant, & soleant distingui aut ab essentia, aut inter se, ex dictis de differentiâ conceptuum abstractorum, & concretorum *disput. 2. q. 4.* citatâ compertum est; & ex dicendis in sequentibus magis conspiciuum fiet.

Propositio 6.

231 Formalitates itidem cuiuslibet entis creati, quae cum sint identificate realiter, diuersos conceptus sibi vendicant oriundos ab intellectu nostro, diuersisque a nobis vocabulis non synonymis nuncupantur, distinctione rationis ratiocinata oriunda etiam a nostro intellectu sunt distinctae inter se.

Huiusmodi sunt in homine formalitates substantiae, viuentis, sensibilis, rationalis, admiratiui, risibilis, & ceterae huiusmodi; & in quouis aliorum entium formalitates, ex quibus, illud per intellectum nostrum coalescit. In hanc propositionem omnes conueniunt: ex dictisque circa praecedentes satis conspicua est, quia, vt nos Deum intellectu nostro in multas formalitates partimur, ita quoque partimur quodlibet aliud ens, cum cuncta a nobis pro statu praesente eodem modo, quod ad rem atti-

net, cognoscantur, vt experientia constat. Quare hic amplius non est morandum.

Solum aduerto idem etiam esse dicendum de formalitatibus chymerarum impossibilem, quae suapte essentia, & quiditate re ipsa sunt identificate, & tamen a nobis, sicut & aliae entium possibilem distinctae concipiuntur, distinctionemque proinde rationis, perinde ac illae, sortiuntur ab intellectu nostro.

QVÆSTIO IX.

Vtrum formalitates tum diuinae, tum creatae identificate realiter ita per rationem nostram distinguantur, vt aliae ab aliis ex parte obiecti, siue obiectiue praescindantur?

QVæstio hæc celebris facta est hac ætate, postquam noster Petr. Hurtad. in sua Philosophiâ sententiam in hac re Nominalium penè seculam iam, atque obliuioni traditam fuscitauit, & illustrauit. Totâ autem difficultas quaestionis in eo stat, an intellectus noster ita obiectum aliis re ipsa infectile valeat sua cognitione diuidere, siue praescindere, vt aliquid eius cognoscat, & aliquid non cognoscat. e. g. an per eandem cognitionem, quâ attingit in Deo omnipotentiam, possit sapientiam non attingere; & per quam attingit essentiam, personas, aut personalitates possit non attingere, vel vice versa? An possit in entitate hominis cognoscere animal, ignoto omnino rationali, cum tamen sapientia, & omnipotentia, essentia, & personalitates realiter sint idem in Deo, pariterque animal, & rationale sint idem in homine. Si enim id possibile est, fiet utique, vt dum omnipotentiam Dei, & sapientiam, siue animal, & rationale hominis diuisum per duas cognitiones concipimus, perinde nobis illi duo conceptus ex parte obiecti appareant duo, atque inter se distincti, ac si re verâ tales essent, quod est vnum conceptum obiectiuum, siue vnam formalitatem ab aliâ identificate cum illâ per rationem nostram distingui, siue praescindi ex parte obiecti.

Quamquam autem hæc controuersia apud Scoti-
stas locum non habeat, quatenus ipsi non modo per intellectum, sed ex naturâ rei censent formalitates obiectiuas realiter identificate distinguui tam in diuinis, quam in creatis. Ab eius tamen difficultate non omnimodè exempti sunt, quatenus distinctio solum formalis, suppositâ reali formalitatum identitate, non videtur sufficere ad hoc vt vna formalitas cognoscatur, altera cum eâ identificate ignota realiter, iuxta argumentum a nobis factum contra ipsos *q. 5. num. 102. & seqq.* Igitur prædictas obiectiuas formalitatum præcisiones ab humano intellectu oriundas omnino impossibiles esse tam in diuinis, quam in creatis sententia Nominalium fuit. Ochami in *1. disp. 2. q. 2.* Gabr. *quest. 1. art. 2.* Greg. *distinct. 8. q. 2.* Maior. *disp. 8. q. 1.* Allac. *quest. 6. art. 2.* Aureol. *disp. 8. q. 3.* Mayron. *quest. 4.* & aliorum. Quam iam exoletam, vt dicebam, Petr. Hurtad. renouauit, acriterque defendit in *Metaph. sparium* quidem & obiter per totam *disp. 5.* ex professo autem *disp. 6. sect. 4.* Quem postea sequuti sunt Arriag. *disput. 5. Logica sect. 2.* & *rom. 1. in 1. p. disp. 9. sect. 1.* & *seqq.* Oued. *contr. 4. Metaph. punct. 8.* & alij Recentiores. Excipit tamen Arriaga mysterium Trinitatis,

tatis, ubi necessario censet esse admittendas præcisiones obiectivas inter essentiam, & relationes ob distinctionem virtutalem, quam habent: et in attributis toti Trinitati communibus, tum inter se, tum cum essentia comparatis nullam apud ipsum distinctionem virtutalem habentibus in ordine ad prædicata contradictoria, æque atque in rebus creatis censet esse negandas. Cum tamen Hurtad. & Quied. ubique illas negent. Accedit Franciscus Alphonsus rem tractans solum in creatis, & illas negans in logica *Tract. 1. disp. 4. sect. 2.*

235 Communis tamen Theologorum, ac Philosophorum sententia tum in creatis, tum in diuinis præcisiones obiectivas formalitatem à nostro intellectu pro hoc statu oriundas admittit. Pro quâ sine dubio stant S. Thom. & eius expositores. Quin etiam præter modernos paucos, & Nominales commemoratos omnes Theologi, & Philosophi (quidquid Hurtado refragetur) ubicunque distinctionem rationis ponunt, tum inter attributa diuina, tum inter formalitates creatas, eamque ex parte obiectorum se habere supponunt, ut videre est apud citatos *q. præced.*

236 Acuti quidam Recentiores ex nostris media quadam via incedentes dixerunt primò intellectum nostrum in diuinis obiectiue posse præscindere. Secundò inter creata quadam esse, in quibus præscindere possit, nimirum relatiua. Quadam verò, in quibus non possit, nempe absoluta. Et quia putabant virtutes creaturas rerum creaturarum esse absolutas à suis effectibus adhuc ut possibilibus, in solis tandem entibus modalibus dicebant posse inueniri præcisionem; qualem ponebant inter actionem, & passionem, aliisque huiusmodi.

237 Est autem potissimum argumentum, quo Hurt. & alij Recentiores in sententiam Nominalium impulsu sunt. Fore, ut si intellectus noster præscinderet ex parte obiecti vnâ formalitatem ab aliâ, duo simul vera sequerentur contradictoria, nempe cognosci re verâ aliqua cognitione, & simul non cognosci eandem indiuisibilem entitatem. Si namque cognoscitur animal, rationali non cognito; cum animal, & rationale sint idem, sit vtique, ut idem simul cognoscatur, & non cognoscatur. Quod argumentum fufius virgebo inferius pro Nominalibus; libaui tamen illud modo, ut possim in eodem retorquere inter probandum meam sententiam.

Propositio 1.

238 Intellectus noster pro hoc statu non solum potest, sed prorsus debet circa mysterium Trinitatis obiectiue præscindere, ut credere, & confiteri valeat veritates catholicas, quæ in tali mysterio fundantur.

Etenim quanquam mysterium hoc in suo esse à nostris præcisionibus non dependeat (in quo plus æquo fidunt Hurt. & Quied.) Verum, ut à nobis illud pro hoc statu cum omnibus veritatibus ipsi subnixis possit intelligi, omnino est nobis necessarium obiectiue præscindere. Quod ut ostendam, suppono aliqua manifesta, & prorsus indubitata principia. Primum est. Omni propositioni formali, siue vocali ex parte obiecti respondere propositionem obiectiuam, circa quam versatur iudicium nostrum correspondens propositioni formali: id namque significamus vocabimus, quod mente concipimus.

239 Secundum est, quoties propositio obiectiua omnino manet immutata, siue his, siue aliis vocibus

ea significetur, veritatem, aut falsitatem immutatam manere. Quia veritas, aut falsitas propositionis obiectiue à varietate vocum illam eodem modo significantium non pendet; atque adeo nec veritas, aut falsitas propositionis formalis his vocibus, potius quam aliis est alligata; sed ex quibuscumque compingatur, immobiliter erit vera, vel falsa, si semper est eadem propositio obiectiua per tales voces significata. Vnde manifestè consequitur, quoties duæ propositiones vocales eandem prorsus obiectiuam significant, aut vtramque falsam, aut vtramque veram necessariò debere esse, nec fieri posse, vtratera sit falsa, & altera vera. Ita si hæc propositio est vera: *hæc vestis est mea*, & hæc necessariò erit vera: *hoc indumentum est meum*; & si falsa, falsa: quia vtriusque obiectum idem est prorsus.

240 Tercium est. Qui audit diuersis propositionibus formalibus, eandem semper apprehendit propositionem obiectiuam, æque illi poterit assentiri per iudicium, aut non assentiri, siue per hanc, siue per illam propositionem formalem significetur, quia imperueniens est variatio vocum respectu apprehendentis semper idem significatum. Vnde, qui non potest, aut, cui non licet assentiri propositioni obiectiue apprehensa ex vi huius formalis, nec poterit, nec ipsi licebit assentiri eidem apprehensa ex vi alterius.

241 Quartum est. Si repugnat præscindi per cognitionem vnâ formalitatem ab aliâ, etiam repugnare præscindi per significationem vocis. Est clarum, primò: quia non est magis impossibile cognosci vnum, & non aliud identificatum cum illo, quam significari vnum, & non aliud identificatum cum illo, ut constat; quandoquidem eandem inuoluit, aut non inuoluit contradictionem significari vnum re verâ per aliquam vocem, & non significari per eandem, quod est idem cum illo, ac representari vnum re verâ per aliquam cognitionem, & non representari per eandem quod est idem cum illo. Secundò, quia, qui non potest cognoscere vnum ab altero præsum, nec poterit ei significari, aut ab ipso significari per vocem vnum ab altero præsum, ut etiam est notum. Vnde planè consequitur, qui negant possibiles præcisiones obiectivas respectu cognitionis, non posse non pariter illas negare respectu significationis vocis.

242 Quintum est. Eidem prorsus propositioni obiectiue assentiri simul, & dissentiri impossibile esse: quia id esset assentiri simul duobus obiectis formaliter, & immediatè contradictoriis, quod repugnat nostro intellectui, saltem loquendo naturaliter, uti fateatur omnes.

243 Ex his, quæ manifestissima sunt. Arguo sic primò pro statuta propositione. Si repugnat, subindeque de facto non datur præcisio obiectiua circa mysterium Trinitatis facta per cognitionem, & consequenter neque facta per vocem significationem, iuxta principii quartum; hæc duæ propositiones vocales: *Pater distinguitur à Filio. Essentia distinguitur à Filio* eandem prorsus significabunt propositionem obiectiuam; quia vocis *Pater*, & vocis *essentia*, in qua solum disseminantur idem omnino significatum erit, nempe tota, & indiuisa entitas Patris. Igitur, vel ambæ erunt veræ, vel ambæ falsæ necessariò; nec fieri poterit ut altera sit vera, & altera falsa, iuxta principium secundum. Absurdum. Quia certâ fide tenendum est primam dictarum propositionum veram, secundam autem falsam esse. Ergo omnino dicendum est, ne tale absurdum necessariò sequatur, circa mysterium

mysterium Trinitatis, per vocum significationem, atque adeo per cognitionem etiam nostram obiectiue præcindi. Ita, quod vox *essentia* non totum Patrem, sed aliquid eius commune etiam Filio significet, nullatenus significatâ proprietate paternâ, quæ re ipsâ cum eo communi prorsus est idem. Idem argumentum fieri potest circa plures alias huiusmodi propositiones, ex quibus altera est vera, & altera falsa secundum fidem. Cum tamen propositiones obiectiue eis respondentes penes præcisionem obiectiuam dumtaxat alicuius termini discriminentur. e.g. *Deus est Trinitas: Pater est Trinitas: Paternitas non communicatur filio: essentia non communicatur Filio: Filius producit a Patre: essentia producit a Patre: Humanitas Christi Domini unita fuit immediate Verbo: Humanitas Christi Domini unita fuit immediate naturæ Patris, &c.*

²⁴³ Secundò idem argumentum aliter potest sic formari iuxta principium secundum. Quotiescumque propositio obiectiua est eadem, veritas, aut falsitas immobiliter est eadem, quibusvis denum vocibus ea propositio obiectiua significetur. Sed si non datur circa mysterium Trinitatis præcisio facta per vocis significationem, propositio obiectiua respondens huic vocali *Deus est Trinitas*, semper est eadem, siue per hanc eandem significetur, siue per quamlibet illarum *Pater est Trinitas: Filius est Trinitas: Spiritus sanctus est Trinitas*, ut constat, quia tali præcisione sublata, omnes illi termini *Deus, Pater, Filius, Spiritus sanctus* non possunt non habere idem omnino significatum quod habet *Deus*. Ergo siue dicamus *Deus est Trinitas*, siue *Pater est Trinitas*, &c. eandem semper veritatem, aut falsitatem proferemus; cum tamen fide sanctum sit, qui profert primam, verum dicere; falsum autem, qui secundam, tertiam, aut quartam.

²⁴⁴ Tertio sic arguo: Seclusâ omni præcisione obiectiua, qui audit hanc propositionem vocalem *Pater distinguitur à Filio*, eandem prorsus apprehendit propositionem obiectiuam, quam apprehendit hæc audita, *essentia distinguitur à Filio*, quia seclusâ omni præcisione obiectiua, obiectum vtriusque prorsus est idem, quandoquidem prædicatum in vtrâque idem est, subiectum autem non potest non etiam esse in vtrâque totum, quod reipsâ est idem cum Patre. Igitur, qui audit hæreticam affirmantem propositionem secundam, æquè potest ei assentiri, ac potest assentiri catholico affirmanti primam, vel si secundæ assentiri nefas est, pariter nefas erit primæ assentiri, iuxta principium tertium. Quod est immane absurdum; quandoquidem prima de fide est, & ex obligatione credenda, secunda hæretica, & detestanda.

²⁴⁵ Quarto. Seclusâ omni præcisione obiectiua, nemo potest assentiri huic propositioni, *Pater distinguitur à Filio*, quin assentiat huic, *essentia distinguitur à Filio*, quia seclusâ omni præcisione obiectiua, obiectum vtriusque prorsus est idem, iuxta nuper dicta. Sed secundæ non potest quis assentiri per actum fidei diuinæ, cum sit hæretica: ergo nec primæ. Ergo seclusâ omni præcisione obiectiua, nemo potest credere fide diuinâ mysterium Trinitatis, creditis propositionibus de fide, quæ ad ipsum pertinent, qualis est illa prima, & cæteræ huiusmodi, de quarum singulis idem potest fieri argumentum.

²⁴⁶ Quintò. Ex duabus propositionibus propositis *n. præc.* primæ tenetur vnusquisque assentiri, secundæ autem dissentiri ex fidei obligatione. Sed seclusâ omni præcisione obiectiua, idem omnino

ambæ habent obiectum, ut ostensum est. Ergo si nulla datur præcisio obiectiua, eidem omnino obiecto tenetur vnusquisque ex fidei obligatione assentiri simul & dissentiri. Quod est teneri ad impossibile, iuxta principium quintum. Vel conuertendo. Impossibile est eidem omnino obiecto assentiri simul & dissentiri; iuxta idem principium. Sed sublata præcisione obiectiua, vtriusque illius propositionis est idem omnino obiectum, ut dictum. Ergo citra obiectiuam præcisionem impossibile est assentiri primæ, & simul dissentiri secundæ, prout fieri debet secundum fidem. Et consequenter sine obiectiua præcisione, nequaquam possunt à nobis credi veritates catholicæ, quæ circa Trinitatis mysterium per fidem proponuntur credendæ. Tantumdemque eisdem argumentis concluditur de veritatibus catholicis, quas circa mysterium Incarnationis tenemur credere.

Sextò denique. Sublatis præcisionibus obiectiuis oriundis à significatione vocum iuxta principium quartum, idem significabit, qui dixerit *essentia distinguitur à Filio* ac, qui dixerit *Pater distinguitur à Filio*. Ergo integrum erit vnicuique affirmare primam harum propositionum, æquè ac secundam. Aut si nequit primam, quia hæretica; nec poterit secundam. Rursus si neget primam, vti debet, affirmatâ secundâ, idem simul affirmabit, & negabit sibi contradicendo. Aut si nequit sibi ipsi seruo, & ex animo contradicere, ut reuerâ nequit, nequibit seruo, & ex animo negare primam, & simul affirmare secundam, & consequenter nec poterit verbis profiteri veritates catholicas, quas circa mysterium Trinitatis atque adeo etiam circa mysterium Incarnationis confiteri tenetur.

Tandem ratio à priori huius doctrinæ est, quia nos neuitquam possumus de vnico, eodemque conceptu obiectiuo apprehenso ex parte subiecti duo simul prædicata contradictoria distinctè concepta enunciare, quia id esset eidem omnino propositioni obiectiue assentiri simul, & dissentiri, siue idem prædicatum de eodem omnino subiecto simul affirmare, & negare. Quod nobis repugnat iuxta principium quintum. Vnde quando alicui rei realiter indiuisibili reuerâ talia prædicata conueniunt eo quod ob suam eminentiam virtualiter duplex est, necessariò sunt nobis proponendæ, representandæ, quæ ut distinctæ obiectiue illæ duæ formalitates, in quas eiusmodi res relatè ad talia prædicata virtualiter distincta est, ut de illis, tanquam de duobus subiectis, diuisiue, atque distinctè possumus ipsa prædicata enunciare. Quod vtique fit in mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, vbi prout nobis viatoribus proponuntur credenda, prædicata ex suo genere contradictoria non eidem conceptui per eandem vocem significato, sed distinctis, qui vocibus diuersis respondent, attribuantur, ut in exemplis supra positis cernere licet. Vtrum autem in iis, qui intuitiue vident ista mysteria, huiusmodi etiam formalitatum præcisio sit necessaria, ut eis assentiantur, & examinemus.

Petrus Hurtado *disp. illâ 6. metaph. sc. 4. citatâ*, cum sibi argumenta similia, licet non ita digesta opposuisset, responderet à §. 134. primò. Argumenta eiusmodi æquè esse contra sententiam satis communem P. Soar. & aliorum assentientium essentiam diuinam in conceptu relationum includi formaliter. Sed contra: quia opinio illa de inclusione formalitatis diuinæ in relationibus, vel eo nomine fortasse erit itidem reiicienda, quod aduersus eam etiam militant argumenta à nobis facta contra non præcin

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 349

præcidentes, de quo tractandum *suo loco*.

Secundo respondet. Myſteria fidei à noſtrâ formalitatum præciſione non dependere, cum illa independentem omnino à noſtris cognitionibus, imò, & ab earum poſſibilitate ſubſiſtant. Sed contrarego non contendo probare myſteria in ſuo eſſe pendere à noſtris præciſionibus obiectiuis: quod eſſet ridiculum; ſed non poſſe nos illa intelligere, neque credere pro hoc ſtatu ſine obiectiuis præciſionibus; quod eſt valde diuerſum; & abſque dubio probant facta argumenta.

1 Tertio reſpondet: quam ingerunt dicta argumenta difficultatem, cuius catholico eſſe communem, potiùſque naſci ex myſteriorum profunditate, quam ex ſpecialitate opinionum. Quod probat: quia in creatis, iuxta quamvis ſententiam ſive adſtruentem, ſive negantem pluralitatem obiectiuam formalitatum, quidquid verè, & realiter prædicatur de rationali, verè etiâ, & realiter prædicatur de animali, vt in hac propoſitione: *Rationale eſt principium diſcurrendi*. Principium diſcurrendi verè prædicatur de animali, quia animal eſt idem realiter cum rationali: & licet non cognoscatur immediatè, & formaliter; cognoscitur tamen materialiter per cognitionem de rationali; ita licet propoſitio non ne vera de animali in ſenſu formalis, & reduplicatiuo; eſt tamen vera in ſenſu reali & ſpecificatiuo. Ergo ſi in diuinis, perinde atque in creatis, liceat philoſophari, hæc propoſitio: *Paternitas eſt Filiatio*, non poteſt non eſſe vera ſaltem in ſenſu identico, quia hæc: *Natura eſt Filiatio* vera eſt, & Paternitas à parte rei idem eſt cum naturâ. Cum tamen hæreticum ſit aſſerere Paternitatem eſſe Filiationem adhuc in ſenſu identico. Idemq; euenit in ſimilibus propoſitionibus, vnde concludit ſupradicta argumenta non minus premere præcidentes quam non præcidentes. Sed contrarego quia male ſupponit Hurt. per cognitionem præciſiuâ vnius formalitatis non poſſe non attingi etiâ à nobis alteram identificatam cum illâ ſaltem materialiter, & identice. Id enim ſolum planè eſt, quia in noſtrâ ſententiâ, quâ ratione vna formalitas ab aliâ per cognitionem præciſiuitur, ita diuiſiue ab aliâ cognoscitur, vt alia per talem cognitionem nullo omnino modo tangatur: nihilo enim magis concipit intellectus alias eiudem rei formalitates, præter eam, quam ſua apprehenſione præciſiuit, quam ſi ille in tali re non eſſent. Quod maxime in diuinis formalitatibus, de quarum præciſione modò tractamus, locum habet, quidquid ſit de aliis, de quibus poſtea: quia, quâ ratione Paternitati, e. g. conuenit formaliter à Filiatione diſtingui, quin id conueniat eſſentiâ adhuc materialiter, & identice: ita eidem Paternitati conuenit formaliter per cognitionem noſtram præciſiuam attingi, quin id ne materialiter quidem, aut identice conueniat eſſentiâ. Quo ſemel ſtatuto, tota redargutio Hurt. caſſa fit, vt apparet.

252 Quarto: abſurda illata per argumenta ſupradicta ex cognitione viatorum non præcidente circa myſteria commemorata in cognitionem, quam Deus, & beati habent eorundem myſteriorum, quamque ipſe ſupponit, nullatenus præciſiuam eſſe conatur Hurtad. transferre, vt inde probet difficultatem eſſe communem, & vtrouique ab omnibus eſſe ſoluendam. Sed contra; quia vel Deus, & beati præciſiunt etiam obiectiuè, dum dicta myſteria cognoscunt, vt quibuſdam placet: vel alia eſt ratio de cognitione, quâ Deus, & beati inueniunt ipſa myſteria, nec locum in eâ habent ar-

Pharus Scient. Tom. I.

gumenta facta, de quo *infra q. 11.* tractandum ex profeſſo eſt.

253 Quinto tandem magis ad difficultatem accedens reſpondet Hurt. §. 148. & ſeqq. per hoc iudicium: *Natura eſt Filiatio* (& eadem eſt ratio de ſimilibus) ex parte ſubiecti, & naturam, & Paternitatem immediate attingi abſque vllâ præciſione; nihilominus tamen Filiationem non affirmari de Paternitate, ſed de naturâ: quia Paternitas non eſt ſubiectum, eo quod propter virtuales diſtinctionem, quâ à naturâ diſtinguitur, fugit rationem ſubiecti in ea prædicatione. Sed contra primò, quia nemo hætenus cogitauit, nedum aſſeruit fieri poſſe, vt per iudicium noſtrum non affirmetur prædicatum de integro conceptu obiectiuo apprehenſo ex æquo, & directè ex parte ſubiecti. Et quidem iurè; quia ſi id poſſibile eſt, tota vis iudicatiui noſtri intellectus irrita penitus, & caſſa redditur, quia neſciri poterit de quonam ex contentis ex æquo, & directè in ſubiecto de facto affirmetur prædicatum per quamlibet enunciationem externam, aut iudicium internum; ſemel enim ſtatuto vt poſſibili, quod poſſit de parte, & non de toto ſubiecto affirmari, quantumuis eodem modo concipiatur, quidquid eſt in ipſo ſubiecto, ſciri vtique non poterit etiam affirmante ipſo, de quo affirmetur.

254 Contra ſecundò. Cum dicit Hurt. Paternitatem non eſſe ſubiectum illius iudicii, ſed naturam; aut per nomen Paternitatis ſignificat aliquid à natura præciſum, aut ſignificat totam entitatem Patris? Tantumdemque inquiri vice verſâ de nomine naturæ. Si primum ipſâ ſua ſolutione planè præciſiuit ex parte obiecti Paternitatem à natura, & è contra, tum per ſignificationem vocum, tum per cognitionem, quia id ſine dubio mente concipit, quod ſignificat ore. Eamdemque ſubinde præciſionem, quam negat, ipſo exercitio negandi adſtruit. Quo quid abſurdius. Si ſecundum? Eamdem omnino propoſitionem abſurdo non minore ſimul affirmat, & negat, nempe totam entitatem Patris eſſe ſubiectum, & ſimul non eſſe ſubiectum prædicti iudicii. Si autem dicat rursus Hurt. etiam in ſuis ipſius propoſitionibus Paternitatem, & naturam fugere rationem ſubiecti. Iterum ſupra hoc dictum reflectetur argumentum, & ſic ſine fine, quin poſſit vnquam ſignificare, quod intendit, niſi tandem præciſiuit. Præterquam quod hoc eſſet etiam de ſuis ipſis propoſitionibus myſterium facere cæteris noſtris impugnationibus euidentius expoſitum.

255 Contra tertio. Nam ex doctrinâ huius Doctoris manifeſtè conſequitur his duabus propoſitionibus.

Natura eſt Filiatio: Pater eſt Filiatio, eandem omnino obiectiuam propoſitionem correfpondere. In vtraq; enim tota enim entitas Patris ponitur ex parte ſubiecti, & prædicatum eſt idem. Ergo ſicut prior eſt vera, veriffimèque ei aſſentimur: quia Paternitas ſignificata, & apprehenſa ex parte ſubiecti ſimul, & indiuiſum cum natura, reſugit nihilominus rationem ſubiecti ob diſtinctionem virtuales, quâ ab illa diſtinguitur. Pariter ſecunda erit vera, veriffimèque; ei aſſentimur ob eandem rationem. At hoc ſine errore in fide dici non poteſt, quia poſterior propoſitio planè eſt hæretica; hæreticuſque eſſet citra dubiū, qui illi, vt ſonat aſſentiretur: quantumuis poſtea reflexè aſſereret in propoſitione externa, quam in ſuo iudicio interno Paternitatem fugere rationem ſubiecti, non obſtante, quòd de illa, & natura indiuiſum, eodemque modo concepta prædicatum tum externè, tam internè affirmetur. Vnde tandè impugnari poteſt Hurtado, quia, cum prima dictarum

G g

propoſi

propositionum sit de fide, secunda autem haeretica, necesse est, ut non significant prorsus idem; & consequenter vox *Natura*, & vox *Pater*, in quibus solis discriminantur, diueria habent obiecta. Sed secunda significat totam entitatem Patris: ergo prima non totam, sed aliquid illius solum debet significare, & consequenter sua significatione, obiectiue praescindere. Neque ad diuersum modum significandi, & concipiendi idem obiectum recurri potest. Quia posito, quod natura, & Paternitas per quamlibet vocem, per quamlibetque cognitionem eodem modo significantur, & concipiuntur, prout necessarium est, si non praescinduntur, non possunt non eandem fortunam subire respectu talis vocis, & cognitionis, quaecumque ea sit, ut satis ex se est notum.

256 Quiedo non satis quiescens in solutionibus Hurti, per alia insuper effugia à presenti difficultate conatur euadere, controuers. 4. Metaph. puncti. 8. citato n. 49. & seqq. Primum itaque respondet ex parte subiecti huius propositionis: *Natura communicatur*, idem esse obiectum cognitum atque ex parte subiecti huius: *Paternitas communicatur*. Nihilominus primam propositionem esse summè veram, secundam summè falsam: quia nos loquimur de eisdem conceptibus obiectiue cognitis per diuersa media, ac si essent distincti in hoc mysterio; sicut praescindentes loquuntur de formalitatibus per rationem praecisam, ac si à parte rei distinctae essent. Contra tamen primum, quia conceptus obiectiui, quos nos in mysterio Trinitatis formamus, non per diuersa media, sed idem diuinæ reuelationis nobis notescunt. Contra secundò, quia iuxta principium quintum statutum n. 242. eidem omnino propositioni obiectiue per nulla media possumus assentiri simul, & dissentiri: quia nulla media possunt intellectum nostrum inducere ad iudicanda simul duo contradictoria prorsus formalia, & immediata. Assentiremur autem, simulque dissentiremur eidem omnino propositioni obiectiue assentientes huic: *Essentia communicatur*, & dissentientes huic: *Paternitas communicatur*. Si ex parte subiecti vtriusque eundem omnino apprehenderemus conceptum obiectiuum, ut constet. Contra tertio, quia si huic vtrique propositioni vocali eadem prorsus obiectiua responderet, ut est necesse, si vox *essentia*, & vox *Paternitas* eundem omnino significant conceptum obiectiuum, impossibile est, quòd altera vera, & altera falsa sit (vti esse debent secundum fidem) iuxta principium secundum positum n. 239. Contra quartò: quia omnia argumenta à n. 243. proposita aequè, & vniuersaliter probant intèctum, quibuscum tandem mediis sit cognoscibilis propositio obiectiua respondens formalibus, siue vocalibus *ibidem* in exemplum adductis, ut perpendenti singula compertum fiet. Contra denique quintò: quia media diuersa, per quae res eadem concipitur, ut summum possent prodesse non praescindentibus loco diuersorum connotatorum, per ordinem ad quae tota res modò cognosci, & modò non cognosci diceretur. Verumtamen asyllum hoc, quod perperam etiam ex mediis cognoscendi contruitur, ut infra ostendimus, in mysteriis, de quibus agimus, nullum omnino locum habet: quia dici non potest extra haereseos totam entitatem Patris respectiue, ad tale medium communicari Filio, & totam non communicari respectiue ad aliud. Iam verò, quod addit Quiedo, loqui nos in mysterio Trinitatis de formalitatibus tantum per intellectum praecisum, ac si realiter distinguerentur, falsum est: quia ut veritates in illo repertae sine contradictione consent reipsa, nostra praecisio formalitatum facta

per intellectum insufficientis est, & impertinens, ut contra plures supra ostendimus *quæst.* 7. id namque habent à distinctione virtuali, quae eiusmodi formalitates à parte rei distinctae sunt, quae ratione declarauimus *quæst.* 6. Tamen ut tales veritates à nobis cognoscantur formaliter, insuper à nobis per intellectum formalitates ipsae obiectiue distingui debeant. Quod modo contendimus.

Deinde respondet Quiedo, ut in hac propositione: *Aliquis homo currit*, subiectum praedicationis, & subiectum verificationis non est idem; quia subiectum, de quo verificatur cursum est solus Petrus; cum tamen non de solo Petro, sed de Petro, vel Ioanne sub disunctione cursum praedicatur, ita in hac propositione. *Natura communicatur*, subiectum quidem praedicationis esse naturam & relationem, & totum quod est in Trinitate: subiectum tamen verificationis tantum esse naturam, quia de illa verificatur hoc, quod est communicari, non de personalitatibus. Sed contra primum. Nam quidquid modo sit de verificatione propositionum de subiecto vago, de quibus multa *suo loco*. Id prorsus certum, & minimè dubitabile debet esse, in propositionibus de subiecto determinato, ut non sufficit ad earum veritatem, quod conueniat alicui parti subiecti id, quod de subiecto integro praedicatur, ut constet, ita neque possibile esse, quod pars sola subiecti sit subiectum verificationis, quando illud integrum est subiectum praedicationis. Cum igitur propositio illa: *Natura communicatur*, de subiecto determinato sit, si ex parte subiecti ponitur tota entitas Patris, necesse est omnino, ut vel propositio sit falsa, vel de tota entitate Patris verificetur praedicatum, quorum vtrumque haeticum est.

Contra secundò: cum asserit Quiedo de solâ naturâ verificari, quod communicatur, aut concipit ex parte subiecti huius suae assertionis solam naturam, aut totam entitatem Patris? si solam naturam. Ergo eam à Paternitate praescindit ipso actu, quo intendit eius praecisionem negare. Si totam entitatem Patris: ergo imprimis errorem profert; erroneum namque est asserere, quod de totâ entitate Patris verificatur communicari. Deinde cum dicat simul non verificari id de Paternitate pariter ponens ex parte subiecti huius dicti eandem totam entitatem Patris, nequit non affirmare simul duo contradictoria, nempe de totâ entitate Patris verificari, & non verificari, quod communicatur. Quod si respondeat in eâ itidem suâ assertionem quâ affirmat de solâ naturâ verificari, quod communicatur, subiectum praedicationis esse quidem totam entitatem Patris; verificationis verò solam naturam, ob idque illam nihil erroris continere; sicut neque aliam, quâ directè asseritur iuxta fidem naturam communicari. Contra est; quia quidquid sit modo de verificatione nequit non esse erroneum asserere, quod de totâ entitate Patris verificatur communicari, quibuscumque id verbis asseratur.

Vnde sumitur tertia impugnatio praecipue solutionis, contra quam agimus. Qui interius iudicaret totam entitatem Patris communicari, apertè erraret contra fidem, verèque ut errans damneretur, si id ipsum verbis affirmaret; quantumvis praetexter suum iudicium, & assertionem de solâ naturâ verificari. Sed, qui interius iudicat obiectum illius propositionis: *Natura communicatur*, totam entitatem Patris communicari iudicat, iuxta praefatam solutionem

olutionem, & idem ipsum verbis affirmat: ergo etiam addat iudicium suum, externamque affirmationem de solâ naturâ verificari; verè nihilominus erat in fide. Cùm tamen propositionem de fide iudicet, & affirmet. Quod est implicatorium.

160 Tandem si hæc propositio vera est: *Natura communicatur*, quantumvis subiectum prædicationis sit tota entitas Patris, quia prædicatum non de toto subiecto, sed de naturâ solâ verificatur. Igitur hæc quoque *Paternitas communicatur*, vera erit, quandoquidem idem ac prima habet subiectum prædicationis, idemque pariter subiectum verificationis dici potest habere. Quid enim interest ad rem poni ex parte subiecti vocem *Paternitas*, aut vocem *Naturâ*, quando idem omnino est conceptus obiectiuus per utramque vocem significatus? At secunda propositio vera dici non potest, cùm sit hæretica: ergo nec prima, cùm sit de fide. Vel si prima, etiam secunda dicenda est vera. Quorum utrumque absurdum ipsi fidei aduersum est. Respondet Quied. n. 52. In omni propositione prædicatum debere verificari de subiecto formaliter cognito tam ex parte obiecti, quam ex parte actus: quo pacto de Paternitate verificari nequit, quod communicatur, & ideo falsa est propositio secunda. Sed male primò, quia prædicata merè realia quale est id, de quo modò agimus, non conueniunt subiectis formaliter, & reduplicatiue prout cognitis, sed secundum se, & specificatiue, vt aiunt, consideratis quoad id, quod habent à parte rei, vt est notissimum: alioquin cessante cognitione non conuenirent quod est absurdum. Quapropter ad eorum verificationem impertinens est, quod subiecta per hæc potius, quam per aliam cognitionem apprehendantur, dummodo conceptus obiectiuus apprehensus semper sint idem, vti euenit in proposito, cùm concedatur, conceptum obiectiuum vniuersi illius propositionis, vt adæquate distinctum à cognitionibus, & vocibus idem omnino esse. Secundò, si per cognitionem respondentem voci *Naturâ*, idem omnino concipitur ex parte obiecti, ac per cognitionem respondentem voci *Paternitas*, idemque ipsum per voces ipsas significatur. Igitur per neutram earum cognoscitur, aut significatur formaliter, quam per alteram id, quod in Patre est proprium Patris, aut id, quod in Patre est commune aliis personis. Sed per utramque tota entitas Patris significata, & cognita æque formaliter, aut æque non formaliter significatur, & cognoscitur. Nullus ergo superest pretextus ad defendendum, suppositâ doctrinâ, quam impugnamus, secundum dictarum propositionum falsam esse, si prima est vera, aut primam veram esse, si secunda est falsa; cùm tamen prima de fide, secunda autem hæretica sit.

161 Stet ergo firmum circa mysterium Trinitatis, atque adeo etiam Incarnationis omnino esse nostro intellectui pro hoc statu necessarium obiectiuè præscindere, vt veritates catholicas ad talia mysteria spectantes possimus credere, & profiteri. Cui veritati tandem ad extremum annuit Quied. n. 53. suis euasionibus non satis fidens. Annuitque, vt reor, quotquot nostra argumenta sincero studio veritatis perpenderit.

162 Aduertendum tamen est ad extremum per argumenta facta mutuam præcisionem obiectiuam probari inter essentiam diuinam, & relationes, de qua dumtaxat est sermo in totâ hac quæst. Vtrum autem aliqua præcisio obiectiuâ non mutua possibilibus sit, qualem nonnulli imaginantur, in conceptibus transcendentibus quæstion. sequent. examinabitur.

Pharus Scient. Tom. 1.

Propositio 2.

Vbi eumque inter diuinas formalitates distinctionem virtuales in ordine ad prædicata contradictoria necessarium fuerit admittere; ibidem inter eadem præcisio obiectiuâ ab intellectu nostro oriunda necessariò admittenda est.

Quoniam nos non possumus ea prædicata contradictoria de talibus formalitatibus enunciare, nisi illas præcisas ex parte obiecti apprehendamus, vt probant omnia argumenta facta pro primâ propositione, quæ huic pariter sunt applicanda. Quam gratia vniuersalitatis adiicio, vt sciatur non solum circa mysteria Trinitatis, & Incarnationis esse nobis necessariam omnino præcisionem obiectiuam formalitatem, sed etiam circa mysterium libertatis diuinæ (& si quid aliud est huiusmodi) vbi necessariò debere etiam admitti distinctionem virtuales inter actus Dei tum intellectiois, tum volitionis suo loco probandum est.

Propositio 3.

Præscindere nos obiectiuè in diuinis non solum relationes ab essentia, & ab attributis communibus; sed etiam attributa communia tum ab essentia ipsa, tum inter se, argumenta alia theologica in vniuersum persuadent.

Primum desumi potest ex illo Pauli 1. ad Corint. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Cùm enim Paulus cõparans notitiam, quam de Deo habemus pro hoc statu, cum ea, quam in patriâ habebimus, dicat non solum cognoscere nos ipsum *per speculum*, scilicet creaturarum; & *in ænigmate*, puta phantasmatum sensibilibus, iuxta dicta à nobis supra disp. 2. q. 3. sed etiam *ex parte*, cognituros postea illum *facie ad faciem*, id est, intuitiue, & sicut cogniti sumus ab ipso, plena nimirum, & adæquatâ cognitione totius essentia, seu substantia, vt exponit Ambros. Theoph. Theodoret. Anselm. S. Thom. & alij ad hunc locum communiter. Cùm, inquam, dicat Apostolus modò nos *ex parte* cognoscere; planè videtur significare nos cognitione nostrâ obiectiuè partiri Deum cognoscentes de Deo ipso aliquid, & aliquid non cognoscentes atque adeò præscindentes ex parte obiecti. Id enim est propriissimè cognoscere Deum *ex parte*.

Secundum argumentum desumendum est nobis ab auctoritate Concilij Florentini ponentis expressè distinctionem rationis inter Personam, & essentiam diuinam. Et omnium communiter Patrũ ponentium illam tum inter essentiam, & relationes, tum inter attributa communia iam inter se, iam cum essentia cõparata; vti ipsis citatis ostendimus q. præc. Etenim Conciliũ, & Patres indubitate consensu sunt loqui de distinctione rationis, quæ verè, & propriè in suo genere talis sit, & ratione cuius perfectiones diuinæ verè, & propriè dici possint per rationem distinguui. Sed talis distinctio rationis absque præcisione obiectiuâ diuinarum perfectionũ constare nequit. Igitur Concilium, & Patres docentes perfectiones diuinas per rationem nostrâ distinguui, eo ipso docent eas ex parte obiecti per rationem nostram præscindi. Maior est certas consequentiã legitiã. Probo minorem. Ea dumtaxat dici possunt verè, & propriè distinguui, quorum vnum non est alterũ, quâ ratione ab eo distinctum est: quandoquidè distinguui verè, & propriè vnum ab altero, & vnum non esse alterũ aut formaliter, aut consequenter in idem recidunt, vti fatentur

Gg 2 omnes

omnes. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguere; quorum vnum non est alterum per rationem. Est certum. Sed vnum non esse alterum per rationem nihil aliud esse potest, vt statim ostendam, quàm vnum non esse alterum, prout sunt in mente concipientis illa, seu, quod idem est, quàm vnum non apparere alterum concipienti, siue, quàm ea concipienti apparere plura, quod ipsum est ex parte obiecti apparere distincta. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguere, quæ ex parte obiecti concipienti apparent distincta, siue plura. At hoc in perfectionibus diuinis abque præcisione obiectiuâ earum nullatenus constare potest. Ergo. Probo hanc minorem, quia perfectiones diuinæ non apparent nobis plura ex parte obiecti, quasi plures. Dij adæquate inter se distincti, vt satis ex se est notum, ampliusque postmodum ostendetur; sed quasi plures partes eiusdem Dei, quod ipsum est esse eas per nostrâ ratione formalitates eiusdem entis præcise ex parte obiecti.

256 Dicent non præcidentes, ad distinctionem rationis veram, & propriam necessarium non esse, quod plura appareant ex parte obiecti; sed sufficere, quod idem obiectum pluribus cognitionibus, illique diuersis attingatur. Sic enim fiet, vt illud prout cognitum per vnam cognitionem reduplicatiuè à se prout cognitum per aliam distinguatur per rationem dicatur. Sed contra primò, quia ex eo præcise, quod aliquid per plures cognitiones tangatur, dici non potest, nisi perperam, & abusiue distinguatur per rationem; alioquin dum Deus pluribus cognitionibus idem obiectum tangit, nempe in se, & in alio, in hoc medio, & in illo, conditionate, & absolute &c. vt docent Theologi communiter in materia de scientiâ Dei, tot modis diceretur illud per rationem distinguere. Nos etiam dum eandem prorsus formalitatem e. g. sapientiæ, existentiae, aut potentiae Dei per apprehensionem simul, & iudicium, aut per iudicium naturale, & simul per aliud supernaturale fidei attingimus, illam diceretur per rationem à se ipsâ distinguere. Duo etiam homines simul eandem rem cognoscentes tum intellectione internâ, tum externâ oculorum sensatione, per rationem, & per oculos dicentur illam distinguere. Quæ omnia absurda sunt prorsus aliena à communi omnium conceptione, etiam Aduersariorum.

257 Contra Secundò. Quia ex eo, quod aliquid plures denominationes siue intrinsecas, siue extrinsecas à pluribus formis accipiat, nullatenus dicitur distinguere in se ipso per tales formas. Quis enim, vel somniauit dicere, hominem per omnes amores, quorum est obiectum, & per omnes relationes, quarum est terminus, aut etiam per omnia accidentia, quorum est subiectum, distinguere, quo sensu de distinctione loquimur in præfati? Ergo ex eo, quod aliquid plures terminet cognitiones, pluresve denominationes cogniti ab illis recipiat, neutiquam dici potest per tales cognitiones distinguere. Contra tertio: quia eiusdem à se ipso nulla est possibilis distinctio adhuc per rationem, vt satis constat ex dictis, q. præced. eo, quod omnis distinctio vera, & propria pluralitatem extremorum postulat ex conceptu suo: ergo idè à se ipso per plures cognitiones, quas terminat, nequit distinguere. Quanquàm enim in quantum cognitum per vnam, & aliam quandam importare videatur pluralitatem; sed tamen hæc pluralitas cognitionum dumtaxat est, à quâ ne extrinsecè quidè obiectum ipsum plura in se sit, nisi cognitiones sint tales, vt per illas plura in se appareat cognoscenti, prout nos exigimus ad veram distinctionem rationis. Contra quartò: quia vt ea, quæ realiter plura

sunt, per rationem adueniunt, siue hiant vnum, non satis est, quod illa vt cumque per vnicam cognitionem tangantur (alioquin intellectus diuinus, & quilibet alius distinctè per vnam cognitionem cognoscens plura, vt plura, illa adunare diceretur, & facere vniuersale vi talis cognitionis, idque non solum ex similibus, sed ex omnino dissimilibus particularibus ita cognitis. Quod est absurdum) sed insuper requiritur, quod cognitio sit talis, vt vi eius ea plura ex parte obiecti appareant vnum. Ergo vice versâ, vt id, quod realiter est vnum, per rationem distinguatur, & consequenter per rationem sit plura, non satis est, quod illud vtrumque per plures cognitiones tågatur, sed insuper requiritur, quod tales cognitiones sint, vt illud ipsi vi earum ex parte obiecti appareat plura.

168 Dicent fors alij: debere quidè plura ex parte obiecti apparere ea, quæ per rationem distinguere verè, & propriè dicuntur; idque euenire in attributis, seu perfectionibus diuinis. Sed nihilominus eas ex parte obiecti non præcindi, quia in conceptu cuiusque earum integre attingitur totus Deus. Sed contra primò, quia iam hoc est deserere sententiâ non præcipientium, qui semper negant distinctionem rationis se habere ex parte obiecti, eamque dumtaxat ponunt ex parte intellectus, vt videre est in Hurt. & aliis suis opinionis supra citatis. Contra secundo, quia perfectiones diuinæ, vt dicebâ, non ita apparent plura ex parte obiecti, vt quælibet videatur nobis esse integer quidam Deus, sed ita apparent plura, vt videantur componere vnicum Deum verum. Et ideo, qui cognitâ sapientiâ Dei, non cognoscit iustitiâ, non dicitur cognoscere vnum Deum, & alium Deum apparentem tunc non cognoscere; sed potius aliquid veri Dei cognoscere, & aliquid eiusdem non cognoscere. Tum, qui plura diuina attributa simul habet cõcepta vt plura non plures Deos apparentes, sed plures eiusdem veri Dei perfectiones dicitur habere conceptas. Quod adeo communi omnium conceptioni insitit est, vt si quis assereret, dum concipimus sapientiâ, iustitiâ, omnipotentiâ, & cætera Dei attributa, nos non concipere plures eiusdem Dei perfectiones; sed plures Deos adæquatos, vel Deum multiplicatum in plures: nisi profecto, ac sibi ab omnibus tale assertum exciperetur. Quæ omnia ex dicendis in *segg.* plenius constabant. Igitur perfectiones diuinæ per nostrâ rationem non vt entia adæquata, sed vt partes eiusdem entis inter se distinctæ multiplicantur ex parte obiecti, quod est ex parte obiecti à reliquis vnâquamque præcindi. Ecce cur Nominales citati *supra* q. 8. præcisiones obiectiuas negantes etiâ distinctionem rationis inter attributa diuina absolute negant, vt fertur. In quo quidè cõsequentiùs, quâ Recentiores; tamen si apertius refragantes Patribus procellerunt.

169 Stat itaq; distinctione rationis verâ, & propriam, quam Patres attributis, seu perfectionibus diuinis, sine pluralitate ex parte obiecti, atque adeo sine præcisione obiectiuâ cõstare non posse. Quod confirmatur primò: quia, vt vidimus dictâ q. 8. a peccatis Patres nomina, quæ dicuntur de Deo, diuersa habere significata, quod falsum esset si ex parte obiecti haberent pluralitatem ea, quæ talia nomina significat, prout à nobis concipiuntur in Deo, eo, quod nomina conceptus nostros obiectiuos significant ex sua directâ impositione; non verò formales, vt constat.

170 Confirmatur Secundò, quia sæpe etiam dicunt Patres, vt ibidem notabimus, in Deo plura esse; ea tamè plura esse vnum. Sæpius etiam dicunt nomina, quæ Deo attribuantur, non eius essentia; sed quæ in ea essentiam sunt, siue, quæ in ipsâ inspicuntur, significare. Quæ loquutiones manifestè supponunt pluralitatem attributa

attributorum diuinorum ex parte obiecti se habere secundum nostrum modum concepiendi, vt satis apparet.

271. Confirmatur tertio ex S. Basil. in particulari lib. 1. contr. Eunom. circa mediū, vbi cum dixisset de attributis diuinis: *hec cum mente diuidantur*, expresse ponit paulo post hanc diuisionem rationis ex parte obiecti dicens. *Incorruptibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuerso mentis obiectu his nominibus appellantes.* Idem sibi vult Cyril. Alex. dum ait attributa modo accidentium a nobis intelligi, verbis relatis a nobis loco citato. Accedat S. Thom. diuersè exprimens, & late explicans sententiam nostram in 1. distinct. 2. quæst. 1. art. 3. dicit enim in corp. initio. *Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est sapientia, & bonitas, & omnia eiusmodi sunt omnino vnum in Deo, sed differunt ratione.* Et hec ratio non est tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei. Statimque §. *Quintum ad primum dicit; Quod ratio, prout hic sumitur, nihil est aliud, quam id, quod apprehendit intellectus.* Vnde patet S. Thom. per rationem conceptum obiectiuum significare. Quo posito. §. *Quantum vero ad quartum.* Cum dixisset intellectum nostrum non posse Deum vnâ conceptione intelligere, prosequitur. *Et ideo oportet, quod diuersas conceptiones de Deo habeat, quæ sunt diuersæ rationes, & quod diuersa nomina imponat significantia rationes illas, unde nomina illa non sunt synonyma, in quantum significant rationes diuersas.* Et paulo infra. *Vnde patet, quod pluralitas istarum rationum non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam ex parte ipsius Dei.* Nec dici potest obiectiuum eiusmodi rationum pluralitatem penes plura connotata extrinsecam, ad quorum singula totus Deus integrè, & indiuisim comparatur pensari a S. Th. vt solent non præcidentes philosophari, quandoquidem ipse art. 2. eiusdem questionis ita scripserit reliquerat. *Quidam autem dicunt, quod ista attributa non differunt nisi penes connotata in creaturis, quod non potest esse, &c.* Lege insuper S. Thom. 1. p. q. 14. art. 14. vbi eandem exprimit doctrinam.

272. Tertium argumentum potest desumi ex alio Patrum testimonio asserendum relationes personales in Deo ex conceptu suo modos esse diuinæ substantiæ, vt vidimus q. 8. sepe citata. Nequirent enim vltatenus concipi relationes vt modi substantiæ diuinæ, nisi ex parte obiecti ab ipsâ substantiâ præcisæ, distinctæque conciperentur; siquidem de ratione modi est distingui a re, cuius est modus, eâ ratione, quâ est modus eius, vt fatentur omnes.

273. Quartum argumentum capi potest ex vniformi Patrum, atque Theologorum sententiâ, asserentium cum S. Thom. 1. p. q. 13. art. 4. nomina attributorum, quæ prædicantur de Deo, non esse synonyma. Hoc namque planè falsum esset, si ex parte obiecti attributa ipsa non essent conceptus diuersi, quia nomina synonyma sunt, quæ eundem prorsus conceptum obiectiuum significant, vt *indumentum, & vestis.* Vnde quod non sint synonyma, conceptus obiectiuos diuersos debent nomina necessariò significare. Dicit enim non potest, sat esse, quod cognitiones sint diuersæ, nam si conceptus obiectiuus, ad quem significandum nomina imponuntur, prorsus est idem, ea vtique non possunt non esse synonyma, quia aliud non est nomina esse synonyma, quam ea significare idem. Et quidem, si ad tollendam synonymiam diuersitas cognitionum eiusdem obiecti sufficeret, nulla essent nomina synonyma, quod est absurdum; quia nulla sunt nomi-

Pharus Scient. Tom. I.

na, quorum obiectum non possit per diuersas cognitiones cognosci diuersis ipsis vocibus respondentibus.

Nec rursus valebit dicere ad tollendam synonymiam nominum sufficere, quod ita ea significant idem, vt illud significant respectiue ad connotata diuersa: nam licet solutio hæc admittatur vbi respectu diuersorum nominum Dei diuersa connotata assignari possunt; ast, quia sunt plura citra omne dubium non synonyma, quorum significata, vt non habent connotata diuersa, aut maiorem postulant obiectiuam diuersitatem, quam extrinsecam connotatorum, vt patet in nominibus proprietatum Dei personalium, & essentiar, attributorumque communium, quorum significata, plusquam per connotata diuersa debent ex parte obiecti distingui, prout monstrant argumenta, quæ adduximus *propos.* necnon in nominibus intellectionis, & volitionis eiusdem obiecti, siue increati, siue creati; in nominibus intellectus, & intellectionis, in nominibus essentiar, & existentiar, & similibus, quorum obiecta diuersa connotata non habent. Idcirco dicta solutio insufficiens est. Addo eam admittendam non esse, nisi diuersa nomina Dei connotata ipsa diuersa indirectè saltem significant, quod raro reperitur in illis. Alioquin si idem prorsus obiectiuum significatum habeant; quantumvis conceptum relate ad connotata distincta per alia nomina significanda, non desinent vtique esse synonyma, stante Aduersariorum sententiâ; quia eorum significatum adæquatum omnimodis manebit idem; vt hæc nomina *indumentum, & vestis* non desinunt esse synonyma, ex eo, quod ego eorum significatum comparem ad connotata diuersa dicendo, *hoc indumentum est Petri: hæc vestis emptæ est à Iohanne, &c.*

Quintum argumentum vrgentius præcedentibus est. Pro quo suppono certissimum esse apud omnes mysterium Trinitatis nullatenus posse ratione naturali effectibus creatis cognosci, vt cum S. Thom. 1. p. q. 32. art. 1. docent omnes Theologi, quorum multi putant id esse de fide, aut certe valde fidei proximum, vt videre est apud Valent. 1. p. disput. 2. quæst. 6. punct. 1. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 11. Ruiz tom. de Trinit. disput. 41. sect. 3. & alios. Deinde non minus certum, nec minus consentaneum est fidei posse ratione naturali ex eisdem effectibus perueniri ad notitiam Dei etiam demonstratiuam, vt *suo loco* ex scripturâ, & Patribus monstrandum est. Quocirca multi censent Aristot. & alios Ethnicos Philosophos euidenter fuisse se assequutos naturali discursu vnâ Deitatem, à quâ cætera cuncta promanant, tanquam à causâ primâ. Quibus suppositis ita argumentum formo. Deus cognoscitur à Philosopho perspicuâ cognitione, vt causâ prima aliorum omnium productiua, & non cognoscitur Trinitatis personarum vllomodo. Ergo essentia, & aliqua attributa Dei præscinduntur ex parte obiecti eâ cognitione. Patet consequentia; quia cognoscitur Deitas, ignotis personalitatibus, quarum qualibet est idem realiter cum Deitate.

Respondet Hurt. *disp. 5. citata sect. 10. §. 130.* Trinitatem quidem attingi illo actu naturali immediatè quia est idem cum naturâ diuinâ, tamen quia actus ille oritur ex cognitione creaturarum, ex quibus non arguitur Trinitas, hinc fit, vt Philosophus non possit diiudicare, sit ne trinum illud obiectum. Egregia petitio principij. Ergo contendo ex cognitione creaturarum arguendam esse Trinitatem atque ac Deitatem. Quod ita probro. Arguitur Deitas

G g 3 tas

tas, sed eadem claritate, ac Deitas, attingitur Trinitas: Ergo & arguitur Trinitas ex cognitione creaturarum. Quia argui aliquid ex cognitione alterius nihil aliud est, quam ex illo per discursum cognosci. Clarius. Impossibile est cognosci Deitatem, quin eodem actu, eadem claritate, eodemque modo cognoscatur Trinitas, iuxta doctrinam tuam, alioquin per talem actum obiectiue præcinderetur Deitas à Trinitate, quod censeres repugnare. Ergo impossibile est, quod intellectus noster inductus per creaturarum cognitionem veniat in notitiam Deitatis, quin pariter veniat in notitiam Trinitatis; quod est impossibile esse, vt ex creaturis inferatur, siue arguatur Deitas, quin itidem inferatur, siue arguatur Trinitas.

277 Respondet Quieto *contr. 4. cir. punct. S. n. 44. & 45.* Philosophum naturalem eadem cognitione, quâ attingit Deum vt vnũ, necessariò attingere etiam Trinitatē personarum, siue Deum vt trinum; non tamen per conceptum respondentem his, vocibus, *Deus est trinus*, sed per alium confusorem respondentem his *Deus est vnus*, ex vi cuius Deus trinus, & verus ab alio non trino, si esset, aut, qui fingi potest, non discernitur, sicut discernitur per priorem, sed cum eo, confunditur. Que, inquit, diuersitas conceptuum non est formaliter, & directè in obiecto primario cognito, sed formaliter in ipsis cognitionibus, & obiectiue in mediis, quibus obiectum directum cognoscitur. Quia quando formatur conceptus respondens his vocibus, *Deus est vnus*, cognoscitur obiectum per connotata distincta ab illis, quibus cognoscetur idem obiectum per conceptum correspondentem his vocibus *Deus est trinus*, & *vnus*: verba sunt eius.

278 Tria hic inuoluuntur, ad quæ se solent recipere non præcidentes, vt nostra soluant argumenta, nempe diuersitas conceptuum, seu cognitionum, diuersitas mediorum, & diuersitas connotatorum. Incipio ab hoc postremo. Nullum est excogitabile connotatum extrinsecum, quo solo ignoto, dici possit Trinitas ignorari, si tota Dei substantia intrinseca abique vllâ præcisione cognoscitur, vt in Aduersariorum sententiâ dicitur ignorari iustitia Dei ab eo, qui operâ iustitiæ externa ignorat, etsi cognoscat totam Dei substantiam intrinsecam: i gitor effugium diuersorum connotatorum nullum hic habet locum. Clarius. Philosophus cognoscens solo lumine naturæ Deitatem, non ideo Trinitatem ignorat, quia ignorat aliquod connotatum realiter distinctum à Deo, quod Christianus eiusdem Trinitatis gnarus cognoscit, vt est notissimum: ergo quia ignorat aliquid cum Deitate identificatum, à quo lubinde illam suâ cognitione præcindit. Rursus cum Deus Christianis suam Trinitatem reuelauit, non quidem extrinsecum aliquod suæ Deitatis connotatum ignotum antea reuelauit, sed perfectionem omnimodè intrinsecam sibi, cum ipsaque Deitate identificatam, vt est certissimum. Ergo Ethnicus, siue Iudæus aut ignorans, aut non assentiens veritati reuelatæ Christianis, id ignorat, aut non assentit, quod est identificatum Deitati, quam tamen simul pleno nocit assensu; atque adeo præcindit. Confirmatur. Nam si quis persuaderet Aristoteli eam omnium causarum primam, quam ipse agnoscebat, constare tribus personis cum vnâ essentiâ identificatis, nihil à tali primâ causâ distinctum, ab eoque ignotum ipsi notificaret, sed veritatem omnino indistinctâ, ab illa, quam veritatem, cum Aristoteles, causam primam cognoscendo, ignorabat vtique præcindebat.

279 Dicit aliquis fortasse negationem identitatis, à

qua personæ diuinæ habent formaliter distingui, & quæ conceptus est negatiuus à parte rei distinctus à Deo, esse peculiare connotatum, ex cuius ignorantia præcisè nascitur, quod Ethnicus euidenter cognoscens Deum ignoret Trinitatem. Contra tamen est primò. Quia negatio identitatis, quæ quoduis extremum ab alio distinctum dicitur non esse illud, nihil est à parte rei reale adhuc negatiuum præter extrema ipsa, quæ distingui dicuntur, vt doctrinâ à nobis datâ *disput. præced. quæst. 3.* satis constat, quod certius adhuc est de negatione identitatis, quâ vna persona diuina dicitur non esse alia. Ex quo patet eiusmodi negationem non posse esse connotatum reale distinctum à Deo, à cuius ignorance dicatur Trinitas ignorari. Sed esto sit talis negatio conceptus verus à Deo distinctus. Contra secundò. Quia si Ethnicus totam Dei substantiam posituam absque obiectiua præcisione cognosceret, sufficientem notitiam haberet de Trinitate, etsi non cognosceret talem negationem, quia clarè cognosceret distinctionem posituam, quam habent inter se diuinæ personæ per suos conceptus positiuos, quâ cognitâ præcisè cognosceret esse eas tres personas, vt reuerà sunt per se ipsas antecederet ad dictam negationem. Contra teriò. Quia, qui cognoscit clarè dictam distinctionem posituam extremorum, confestim per euidentem discursum venit in cognitionem negationis identitatis talium extremorum, eoquod ipsa extrema essentialiter connexa sunt cum tali negatione, dato, quod hæc ab illis distincta sit: ergo si Ethnicus clarè cognosceret totam substantiam Dei posituam, confestim etiam deueniret in cognitionem prædictæ negationis. Quo nihil deesset vt diceretur Trinitatem cognoscere. Vrgetur hoc; quia Ethnicus iudicans euidenter omnem veritatem posituam identificatam cum Deo, vt iudicat, si non præcindit, iudicando Deitatem; eo ipso iudicat personas diuinas cum negatione prædictâ identitatis necessariò connexas esse per suos conceptus positiuos: tali autem iudicatâ connexione, euidenter inferre potest dari terminum eius, nimirum dictam negationem. Quia ex quâvis connexione iudicat euidenter, statim intellectus noster mouetur ad iudicandum pariter terminum eius, vt apud omnes est certissimum. Quod est posse cognoscere Ethnicum Trinitatem etiam, quoad dictum connotatum contra suppositionem. Contra quartò. Quia per reuelationem de Trinitate, non ea sola negatio notificatur, sed multe veritates positivæ Dei, quas Ethnicus citra dubium ignorat, dum clarè cognoscit Deitatem, vt Deum esse Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, in Deo esse aliquid produens, & aliquid productum, &c. Ex quibus liquet in præsentī (quemadmodum, & in aliis plurimis casibus) connotatorum asylum nihil prodesse.

Venio ad aliud de diuersitate mediorum, & arguo sic. Aut per medium naturale creaturarum sciatur æquè euidenter à Philosopho Deum esse trinum, ac esse vnũ; aut non? Primum dici non potest, iuxta principia supposita pro præsentī argumento. Secundum sine obiectiua præcisione est prorsus impossibile, vt pater. Ergo. Dicis per medium naturale creaturarum sciri euidenter à Philosopho Deum esse vnũ conceptu respondente his, verbis, *Deus est vnus*, non verò conceptu respondente his, *Deus est trinus*, prout oportebat, vt diceretur pariter sciri ab illo Deum esse trinum. Contra tamen sic. Aut loqueris de conceptibus obiectiuis, aut de formalibus, qui sunt ipsi actus intellectus: de obiectiuis loqui non potes. Quia si præcisio ob-

fectiva est impossibilis cognitioni, etiam erit significationi vocum, ut arguebam in simili *propos.* 1. proindeque dictis duabus propositionibus idem omnino respondebit conceptus obiectiuus. Si autem loqueris de formalibus, dato, quod sint diuersi, qui per diuersa media habentur, quid id interest ad rem? cum probet argumentum factum non posse Ethnicum per conceptum formalem, seu cognitionem, quæcunque ea sit, quam habet de Deo ut vno, eodem modo cognoscere Deum ut trinum, si non præscindit obiectiuè; quod est absurdum, ut amplius urgebo paulò post.

281 Nec dici potest media diuersa, quibus Ethnicus, & Christianus cognoscunt Deum, ille ut vnum, hic ut trinum, diuersorum connotatorum vicem habere, à quorum notitiâ, vel ignorantia præcisè nascitur, quod Deus ut vnus, vel ut trinus dicatur ignorari, aut cognosci. Hoc, inquam, dici nequit: primò, quia media, per quæ obiectum cognoscitur, obiecti connotata non sunt, sed motiua, quæ prius cognita mouent, inducuntque intellectum ad tale obiectum cognoscendum quoad veritatem, quam ipsum habet in se. Ita enim per reuelationem de Antichristo futuro mouemur ad cognoscendam existentiam, quam Antichristus habebit in se absolutè, & independentè à tali reuelatione. Secundò, esto habeant media, vel non habeant connotatorum munus, ad rem, de quâ agimus, id nihil interest. Quia Ethnicus cognoscens Deum ut vnum, non ideo præcisè Trinitatem ignorat, quia non cognoscit reuelationem de Trinitate; sed quia non cognoscit Trinitatem ipsam. Alioquin si independentè à reuelationis notitiâ, ipsius reuelationis obiectum cognosceret, tali notitiâ accedente nihil in Deo cognosceret nouum, quod antea non noscebat, sed idem per diuersam viam: Ergo ante reuelationem eandem noscebat Trinitatem, quam post eam noscit. Urgetur clariùs. Pone Ethnicum cognoscenti cum euidentiâ Deum ut vnum reuelationem fieri de Trinitate. Inquiri, vel hic præter reuelationem, aliquid reuelatum cognoscit, quod antea antea non noscebat, vel nihil? si aliquid? ergo antea præscindebat ab illo. Si nihil? ergo quidquid modò per reuelationem cognoscit à reuelatione distinctum, antea cognoscebat per discursum. Dices post reuelationem nihil cognoscere Ethnicum ex parte obiecti reuelati, quod non antea: sed idem diuerso modo. Hoc est recidere in tertium effugium commemoratum de diuersitate cognitionum. Quod iam nunc sequitur præcludendum.

282 Dicunt itaque Aduersarij, Ethnicum per iudicium naturale, & Christianum per iudicium fidei idem omnino obiectum tangere, nimirum totum Deum, seu quidquid realiter est Deus. Cæterum, quia iudicia ista ex modo tendendi diuersa sunt, aliterque proinde Ethnicus, & aliter Christiano exprimentur Deum ipsum: inde fieri, ut licet Christianus per suum iudicium dicatur cognoscere, seu iudicare Trinitatem; Ethnicus tamen per suam solam Deitatem, non verò item Trinitatem cognoscere, seu iudicare dicatur. Quia videlicet Ethnicus per suum iudicium, etsi discernat Deum ab omni non Deo; nequit tamen illum discernere ab omni non trino; proindeque intellectus eius per illud, & suaderi, & rationem reddere de Deitate; non item de Trinitate potest. Quod ipsum est Ethnicum ex parte modi, siue ex parte actus, ut non præscindentes loquuntur; non verò ex parte obiecti præscindere Deitatem à Trinitate. En solutionem celebriorem, atque vniuersaliorem, quâ se putant Recentiores

plerique non solum argumentum præsens; sed & cætera, quæ in ipsos fiunt, aut etiam fieri possunt dissoluere. Quam verò facile, & efficaciter ea refellatur attende.

Argumentor ita. Ethnicus suo qualicumque iudicio attingit per te quidquid realiter est Deus: ergo cognoscit, iudicatque quidquid realiter est Deus; neque enim aliter, quam cognoscendo, seu iudicando attingit, ut constat: Ergo cognoscit, & iudicat Trinitatem, quia Deus realiter est Trinitas. Deinde per tale iudicium eodem modo attingit Ethnicus integrum Deum etiam per te (alioquin si vno modo Deitatem, & alio modo Trinitatem attingeret, vel præscinderet vtrius eo modo obiectiuè; vel tua illa, quæ in nos cõtendis, cõtadictoria sequeretur; nempe eandem realem entitatem simul attingi, & nò attingi quouis ex dictis modis.) Igitur eodè omnino modo, eademque subinde expressione, & euidentiâ, quâ Ethnicus suo iudicio iudicat, atque cognoscit Deitatem, iudicat etiam, atque cognoscit Trinitatem. Absurdum contra principia suprà statuta pro præsentis argumento. Aut aliter. Dum euidenter iudicat Ethnicus, ac suadet de Deitate, vel iudicat pariter, suadetque de Trinitate; vel secus? si dicas primum, incidis in idem absurdum. Si secundum, inde conficio, vel præscindere suo iudicio Ethnicum Deitatem à Trinitate obiectiuè, ut ego contendo; vel iudicare eum, suaderique, & simul nec iudicare, nec suadere de eodem obiecto, ut tu arguis. Hoc apud omnes implicat: ergo illud est verum.

Dices Ethnicum quidem iudicare, suaderique de Deitate, & non de Trinitate, id tamen non quia præscindit obiectiuè vnum ab alio; sed quia iudicat, suadet de toto Deo iudicio discernente illum ab omni non Deo, & non discernente eundem ab omni non trino. Hoc namque sonat iudicare Ethnicum, suaderique de Deitate, & non de Trinitate; non illud. Sed contra primò. Quia sæpe iudicat Ethnicus, aut iudicare potest de Deo aliquid iudicio non discernente illum ab omni non Deo; quippe iudicium discernens Deum ab omni non Deo aliud non est; quàm, quo iudicatur Deus omni non Deo dissimilis, ab omnino non Deo diuersus, ut satis est notum. Quis autem neget multa Ethnicum posse iudicare de Deo identificata cum ipso, quin iudicet esse illum dissimilem, diuersumve ab omni non Deo? Igitur iudicare Deitatem præ Trinitate nequit esse discernere Deum per iudicium ab omni non Deo, non discernendo ab omni non trino. Contra Secundò: quia Trinitas non est conceptus comparatiuus, qualis est discretio obiectiua, siue diuersitas Dei ab omni non trino. Plerumque enim iudicamus catholici Trinitatem absque vllâ omnino comparatione ad entia non trina; immemoresque prorsus eorum, aliudque subinde in nobis iudicium est, quo iudicamus esse Deum trinum, ab eo, quo iudicamus esse eum ab omni non trino diuersum. Igitur dum Ethnicus iudicans, siue cognoscens Deitatem, Trinitatem ignorat, nequit dici potest eam ignorare, quia non scit per tale iudicium an Deus diuersus sit ab omni non trino, sed quia non scit Trinitatem ipsam, quod est obiectiuè præscindere Deitatem à Trinitate. Contra tertio: quia semel factâ comparatione inter Deum, & omne non trinum, ut ab Ethnicis fieri potest; hoc ipsum, quod est non discernere extrema ista, seu non cognoscere diuersitatem, dissimilitudinemve eorum, cognitum ipsis quoquo modo, præscindere obiectiuè est; siquidem sententiâ communi, & etiam Aduersariorum,

G g 4 diuersi

diuersitas, dissimilitudoque extremorum conceptus est, identificatus realiter cum ipsis extremis. Igitur neque per istud circumloquium circumscribitur ab intellectu Ethnici præcisio obiectiua. Vide ad rem infra plura in simili a numero 302. In summa Ethnicus Deitate cognita Trinitatem ignorat, ut nemini fas est negare, iuxta supra dicta principia. Sed Trinitas non est aliquid adhuc inadæquatè extrinsecum Deo, sed prædicatum penitus Deo intrinsecum, cum iploque adæquatè identificatum, ut planè constat, tum ex dictis, tum ex terminis ipsis. Ergo Ethnicus Deitate cognita, aliquid ignorat indistinctum realiter ab ipsa Deitate, atque adeo obiectiue præscindit.

285 Iam vero quod Aduersarij addunt. Eam esse Ethnici cognitionem de Deo, ut licet possit ille rationem reddere de Deitate; de Trinitate tamen non possit; nouam quidem verborum plurimum præ se fert, sed sine nouo nucleo. Quoniam reddere rationem de obiecto, vel sonat, obiectum iudicatum notificare aliis, vel sonat, signare fundamentum, siue motiuum, vnde in obiecti iudicium deuentum est? Si primum. Ex dictis constat, Ethnicum, nisi præscindat obiectiue, nequaquam posse reddere rationem de Deitate, quin possit itidem de Trinitate, quia non præscindendo obiectiue, nullatenus potest iudicare, aut aliis significare Deitatem, quin iudicet, significetque eodem modo Trinitatem. Si secundum. Ex dictis etiam patet nullo fundamento posse Ethnici intellectum moueri extra obiectiuam præcisionem ad iudicandam Deitatem, quo pariter non moueatur ad iudicandam Trinitatem, nullamque subinde extra obiectiuam præcisionem posse illum rationem reddere de Deitate, quam pariter non possit reddere de Trinitate. Ex quibus omnibus, quæ iterum, atque iterum in sequentibus tangenda venient, facile apparet, quam efficax pro sententiâ nostrâ sit argumentum factum. Pergo, sitque.

286 Sextum argumentum eidem affine: sublati præcisionibus obiectiuis, impossibiles omnino fuissent omnes errores, qui in decursu Ecclesiæ extiterunt circa substantiam Dei. Ergo necessariò illæ sunt asserendæ. Consequentia est necessaria; quia negari nequit plures huiusmodi errores hæcenus extitisse. Probo ergo antecedens. Quoniam Arius, e. g. qui Verbi consubstantialitatem, atque adeo identitatem eius cum Deitate negabat, firmiter credebat, aut etiam euidenter iudicabat alias veritates obiectiuas realiter à Deitate ipsâ indistinctas, ut Deum existere, esse sapientem, & esse bonum, &c. Ergo si obiectiue non præscindebat, minimè poterat interius dissentire consubstantialitati Verbi, quam verbis externis negabat; quia hæc propositio, *Deus est bonus*, & hæc, *Deus est suum Verbum*, sublata præcisione obiectiua, idem omnino obiectum habent, proindeque impossibile est, ut Arius assentiens priori, ut citra dubium assentebat, posteriori dissentiret, cum sit impossibile assentire simul, & dissentire intellectum eidem obiecto, ut ex sententiâ omnium statuimus supra num. 242. Quæ ad hoc argumentum responderi possunt, ex dictis circa præcedens facile reuincuntur.

287 Argumentum septimum. Si præcisiones obiectiuæ sunt impossibiles, eadem expressione reuelauit Deus Israelitis mysterium Trinitatis, ac reuelauit alias veritates ad se pertinentes, quia reuelatio illa e. g. facta Moyfi Exod. 3. *Ego sum, qui sum*, non potuit nisi præscindendo obiectiue suâ significatione, & expressione, & non notificare Trinitatem æquè omnino clarè, & expressè, ac notificauit Dei existentiam

reipsâ à Trinitate indistinctam, ut ex superius dictis constat. Alitè dici nullâ ratione potest æquè expressè fuisse Israelitis reuelatam Trinitatem, ac existentiam Dei, ut est certissimum iuxta ac notissimum, & tradunt Theologi in materiâ de Trinitate. De quo videri possunt Bellarm. lib. 1. de Christo. Valent. in controu. de Trinit. libro 1. Vasquez 1. part. disputations 108. Ruiz disput. 36. & alij. Igitur neque dici potest præcisiones obiectiuas esse impossibiles.

288 Octauum argumentum accipi potest ex aliquibus loquutionibus, quas sanctè docent obseruandas Theologi circa Deum; quæ tamen sine obiectiuis præcisionibus non videntur posse locum habere. Huiusmodi sunt. *Deus voluntate vult, non intellectu. Intellectu intelligit, non voluntate. Deus in quantum unus causat, non in quantum trinus. Vi omnipotens; non vi æternus*; & similes. Si enim idem omnino conceptus obiectiuus est voluntas, & intellectus diuinus, æquè impossibile est nobis seriò enunciare. *Deus voluntate vult, non intellectu. ac Deus voluntate vult, non voluntate.* Neque in illo sensu potest complexum primum magis verum esse, quam secundum. Idemque de cæteris exemplis iudicium esto. Adde, seclusâ præcisione obiectiua, intellectiōnem, Dei, aut volitionē dici non posse esse actum intelligendi, aut amandi ex suo conceptu, contra receptissimum modum loquendi Theologorum, quia talis non est ex suo conceptu voluntas, substantia Dei, personalitates, &c. quorum quodlibet, seclusâ præcisione, idem omnino conceptus est intellectiōis, & volitionis. Nec prodest hic ad diuersa connotata appellare intellectus, & voluntatis; tum quia intelligere, & velle non tribuuntur in dictis propositionibus connotatis extrinsecis adhuc partialiter; sed potentiis intelligendi, & volendi adæquatè intrinsecis Deo; tum maxime, quia non sunt hic connotata diuersa, quia intellectio, & volitio realiter sunt idem, & seclusis præcisionibus, etiam formaliter, obiectum autem aut Deus ipse, aut vna, & eadem creatura vtriusque actus esse potest.

289 Nonum denique argumentum sit: quia si non præscindimus obiectiue, multæ quæstiones in Theologicâ grauissimæ, accuratissimæque disputatæ ab omnibus Theologis, prorsus nugatoriæ sunt ac ridiculæ, aut saltem penitus vacuæ omni ratione dubitandi. Exemplo sint. Prima. In quo consistat essentia metaphysica Dei, an in radice attributorum, an in eorum aggregato, an in actuali intellectu, &c. Secunda: an attributa sint proprietates essentiae metaphysicæ. Tertia: an habeant aliquem ordinem prioris, & posterioris. Quarta: an sint æqualia in perfectione? Quinta: an in Deo detur intellectus, & voluntas per modum actus primi? Sexta: an Deus suam intellectuonem per ipsammet, vel per reflexam aliam intelligat. Septima; an omnipotentia diuina consistat in actuali Dei volitione? Et sexcentæ aliæ huius generis. Etenim si essentia, & attributa Dei sunt vnici & idem omnino conceptus obiectiuus, negatio est querere, in quo conceptu essentia consistat? Negatio, an sint attributa proprietates essentiae: ridiculum, an attributa ordinem habent, vel sint æqualia in perfectione, ut si id de eodem conceptu simpliciter quereretur. Ridiculum, an in Deo detur intellectus per modum actus primi, quandoquidem, si asseratur, nulla formalitas obiectiua tribuitur Deo, ampliusque, si negetur; idemque euenit in cæteris. Adde, sublatis præcisionibus, euandum prorsus, & nugatorium reddi modum communissimum, quem omnes habet philosophandi, tum in Deo, tum etiam in

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 357

in creaturis, dum iuxta diuersas formalitates diuer-
a prædicata rebus attribuunt. Vt cum dicimus, Deus
ex prædicato à se habet, quod sit æternus; non ex
prædicato creatoris. Actus charitatis ex prædicato
supernaturalis exigit supernaturale principium; non
ex prædicato vitalis; gratia habitualis non ex prædi-
cato qualitatis; sed ex prædicato talis habet, quod
non possit cum mortali coniungi, &c. Quæ omnia
absurda ne quis deuotare cogatur, præcisiones ob-
iectiuas admitat necessarium est.

Propositio 4.

Præcindere nos ex parte obiecti formaliter tam
in creaturis, quam in Deo, argumenta philosophica
persuadent.

¹⁹⁰ Quorum primum ab ipsâ petitur experientia in
hunc modum, sæpe intellectus noster cognoscit ali-
quid de entitate aliquâ indiuiduâ, & aliquid igno-
rat eiusdem. Ergo præcindit in illâ obiectiuè vnâ
formaliter ab aliâ. Consequentia est certa; An-
tecedens probari potest variis exemplis. Sæpe enim
contingit, vt quis cernens à longè hominem, iudi-
cet illum animal esse; quia videt in eo operatio-
nem aliquam animalis, vt motum progressuum, aut
quid huiusmodi; cum tamen iudicare non possit
vtrum sit homo, an brutum, quia nullam hominis,
aut bruti proprietatem assequitur. Tum sæpe igno-
ramus virtutem talis, aut talis effectus productri-
cem in rebus, quas alioquin noscimus esse talis, aut
talis naturæ quoad alia prædicata; qui enim ma-
gnæm videbat antequam illa eius mirabilis virtus
trahendi ferrum, & collimandi in polum detegere-
tur, bene noscebat esse lapidem, esse verò talis vir-
tutis ne cogitabat quidem. Quot herbas, quot fruc-
tices, quot arbores passim offendimus, in quibus
cum cognoscamus planè esse plantas, esse viuencia,
&c. nescimus prorsus esse productiuas, seu causati-
uas plurius effectuum, quorum aliqui iam noscunt
medicis, multi adhuc latent eisdem. Igitur cum esse
rationale animal illud à longè visum; & plantam,
aut lapidem compotem esse ad talem effectum cau-
sandam sit aliquid cum eis entitatibus identifica-
tum, efficitur vt intellectus aliquid noscat in his re-
bus; ignoto alio identificato cum illo, quod est præ-
cinderè. Similiter sæpissimè euenit, vt homo aut
ignarus, aut certè immemor omnino aliquarum
Dei perfectionum; de aliis indentificatis cum illis
iudicet, ratiocinetur, loquatur; Quod etiam est has
ab illis tum mente, tum verbis præcindere.

¹⁹¹ Huic argumento respondent aliqui per cognitio-
næ illam, qua attingitur animal procul visum (&
idem est de aliis exemplis) etiam attingi rationale;
non tamen clarè, & explicitè vt animal, sed confu-
sè, & implicitè. Verum tamen solutio hæc meritò
ab aliis non præcindentibus repudiatur; vt pote ex
quâ eadem, & eodem modo sequitur contradictio,
quam ipsi improperant præcindentibus, nempe
eamdem entitatem cognosci clarè, & simul non co-
gnosci clarè. Etenim cognoscere animal clarè, &
non cognoscere rationale clarè, sed confusè, mani-
festè est præcindere animal à rationali obiectiuè
per eam cognitionis claritatem, si verba, vt absolute
sonant, sumantur.

¹⁹² Quare Petr. Hurt. *disput. 5. Met. §. 125. &*
disput. 6. §. 158. Arria. disputatione 5. Logica sect. 2.
Quied. contr. 4. Met. punct. 8. num. 38. & alij me-
lius respondent per illam cognitionem attingi to-
tam hominis entitatem relatum ad motum progres-
suum, seu sensationem, sub quo respectu dicitur

animal, non verò relatum ad discursum, sub quo res-
pectu dicitur rationalis. Idem sibi vult Franc. Alph.
disput. 3. Logica sect. 3. quamuis dicat cognosci per
dictam cognitionem animal clarè, & rationale con-
fused; reducit enim totam confusionem in ignoran-
tiam discursus, seu ratiocinationis, quæ est conno-
tatum rationalis. Vnde in solo modo loquendi, eo-
que satis abusu, & improprio differt ab aliis.

Contrà hanc tamen solutionem est primò, quòd
hoc asyllum connotatorum non semper adest ad sumi-
les effugiendas difficultates, vt ex dictis in superio-
ribus constat, & dicendis amplius constabit. Vnde
patet illud tutum non esse, suspectamque esse argu-
mentorum solutionem illi subnixâ, etiam si ea spe-
cie tenus, & plausibilior sit & probabilior videatur.

Sed esto demus adeste vbique connotatorum asy-
lum, suppono pro casu præsentis cum sententiâ
communi, quam plerique etiam tenent Aduersa-
riorum, causas creatas transcendentaliter esse rela-
tas ad suos effectus, siue cum illis vt possibilibus in-
trinsecè, & essentialiter esse connexas. Neque enim
sententiæ oppositæ paucorum Recentiorum est alli-
ganda doctrina non præcindentium, quando, etsi
alligetur, nihil eis proderit, vt postmodum ostendam.

Deinde suppono, vt apud omnes certum, qui iu-
dicat de aliquo ente, quod scit existere, esse connexum
essentialiter cum alio quopiam, siue id iudicet
evidenter, siue probabiliter eo ipso posse induci ad
iudicandum pariter terminum talis connexionis. Ob
id enim, qui videt fumum existentem, inducitur ad
iudicandum ibi esse ignem, quia iudicat fumum exi-
stere, & cum igne connexum esse, & in exemplo,
quod versamus ob id, qui videt illam entitatem pro-
cul positam sentire, iudicat eam esse animal, seu
principium sentiendi; quia iudicat sensationem illam,
quam experitur existere, & necessariò connexam
esse cum principio sentiendi; & vniuersè propterea
in omni humano discursu, seu euidente, seu proba-
bili, aut necessariò, aut pro discurrentis arbitrio iu-
dicatur consequens, quia iudicatur esse antecedens,
& illud esse connexum cum tali consequente, vt
suprà disput. 2. quæst. 5. statutum est. Ex quo ma-
nifestè consequitur, qui iudicat de aliquâ entitate,
quam scit existere, esse connexam intrinsecè cum
aliquo ente vt possibili, eo ipso iudicare posse, tale
ens possibile esse, quocumque iudicio iudicet illud
seu euidenti, seu possibili. Est certum.

His positis retundo euidenter Aduersariorum so-
lutionem. In casu proposito, si iudicans illud ens
procul visum esse animal, non præcindit obiectiuè,
aut necessariò etiam iudicat, aut saltem potest
iudicare pro arbitrio esse illud rationale, contra id,
quod ex experientia supponimus. Ergo dicendum
est præcindere. Consequentia est bona. Probo an-
tecedens; quia, sublata præcisione obiectiuâ, iudi-
cium de animalitate existente illius entis eminè
visi iudicium est de connexionem existente, quam
illud intrinsecè, & essentialiter habet cum ratioci-
natione sibi possibili, iuxta suppositionem primam,
tali autem iudicio posito in promptu est iudicare,
seu necessariò, seu pro libito ratiocinationem esse
tali entis possibilem, iuxta suppositionem secundam,
quo nihil desiderari potest neque ex parte recti,
neque ex parte connotati, quominus iudicetur esse,
tale ens rationale, siue principium ratiocinationis
vt constat.

Dices: etsi cognoscens illud ens esse animal, co-
gnoscat pariter connexionem, quam illud habet
cum ratiocinatione sibi possibili, non tamen ita ex-
pressè cognoscere connexionem istam, vt possit
quidpiam

quidpiam iudicare de termino eius; neque enim omnis cognitio connexionis inducit ad cognoscendum terminum, ut patet in oculis, qui videndo colorem, vident connexionem, quam color habet cum Deo, quin possint vilo modo Deum ipsum attingere. Ignorata autem ratiocinatione, quantumvis per illud iudicium dicta connexio cognoscatur, ignotum manere rationale defectu iudicii de connotato. Sed contra primò; quia ut constat ex certa doctrinà ex omnium sententia statutà in secundà suppositione iudicium quodvis de connexione existente siue evidens, siue obscurum, & tantum probabile sufficiens est ad inferendum terminum eius (alioquin impossibile esset ex antecedente solum probabili iudicare adhuc probabiliter consequens, omnisque subinde humanus discursus solum probabilis cessaret, quod patet esse absurdum. In quo iudicium intellectuale de connexione à simplici eius apprehensione, qualis est visio corporea, manifestè discriminatur) constat autem, qui iudicat illud ens eminens visum esse animal, connexionem eidem existentem, quam ipsum habet cum ratiocinatione, eodem iudicio iudicare, si non præscindit obiectivè. Contra secundò, quia non vicamque, sed evidenter iudicat dictam connexionem, siquidem eodem omnino modo iudicat illam, atque animalitatem, si non præscindit: quis autem dicat iudicium evidens de connexione existente non sufficere ad inferendum terminum eius? Contra tertio, quia si videns ens illud, fide humanà aut diuinà crederet esse ipsū cum ratiocinatione sibi possibili connexum, citra dubium posset inferre inde esse illi ipsam ratiocinationem possibilem, ut ex quibusvis veritatibus fide creditis aliæ, cum quibus illa connexa creduntur, passim inferuntur à nobis. Sed longè evidentius, quàm per fidem iudicat dictam connexionem, si non præscindit. Ergo. Contra quartò, quia æquè est evidens in casu posito esse illud ens animal, ac esse sensationem ab eo nascentem cum animalitate connexam: ergo seclusà præcisione, æquè evidenter iudicatur connexio illius entis ab animalitate indistincta, ac iudicatur connexio cum sensatione indistincta; sed iudicium de connexione sensationis inducit iudicium evidens de termino eius, nempe de animalitate: ergo & iudicium de connexione illius entis aliud quoque evidens inducit de termino eius, nempe de ratiocinatione possibili. Mitto alia, quia hæc satis sunt in re comperta. Per quæ manifestè conuincitur in casu, quem versamus, evidenter iudicatum iri, seclusà præcisione obiectivà, esse ens illud procul visum rationale, dum evidenter iudicatur esse animal, contra id, quod ex experientia supponitur: estò ad id sit necessarium iudicare ratiocinationem possibilem, quæ principij ratiocinandi extrinsecum connotatum est.

298 Addo tamen id necessarium minimè esse; quia supposità doctrinà, in quâ procedimus, de connexione causarum cum effectibus possibilibus, conceptus principij causatiui adequatè est condistinctus ab effectu causabili, atque ita in proposito conceptus rationalis, siue principij ratiocinandi à ratiocinatione possibili. Vnde si, ut Aduersarij fatentur, in casu nostro totum, quod rationale dicit in recto, iudicatur, ignorat solum ratiocinatione connotata, planè iudicatur totum, quod rationale dicit in suo conceptu, atque adeo nullomodo ignoratur esse ens illud rationale contra experientiam. Neque refert conceptum rationalis esse respectuum ad ratiocinationem sibi extrinsecam. Inde enim aut sequitur contra Aduersarios illum non posse

cognosci simul cum conceptu animalis, ut ipsi cognosci dicunt, non cogniti ratiocinatione, prout dicunt etiam non cognosci. Aut certe (quod ego verissimum puto) fat est, quod ratiocinatio simpliciter apprehendatur, ut talis conceptus iudicetur, uti evenit quoties, iudicata relatione etiam connexionis, sistimus ibi, nec pergitur ad inferendum, seu iudicandum terminum. Quod etiam planè pugnat contra Aduersarios; quia cum possimus pro libito simpliciter apprehendere ratiocinationem ipsi possibilem, quo nihil deerit, ut iudicet esse illud quoque rationale contra experientiam, si conceptum animalis à conceptu rationalis, quoad id, quod dicunt intrinsecè, non præscindit.

Hæc omnia dicta sunt factà hypothesi, quod 299 causa intrinsecè, & essentialiter sint connexa cum suis effectibus possibilibus. Ne tamen Aduersarij nostra argumentatione pressi ab istà hypothesi resiliant, sciant mutato casu ad aliam materiam, ubi similem connexionem negare nequeant, præclusum illis manere istud effugium. Posse autem mutari est certum, quia multa sunt connexa citra omne dubium cum suis connotatis, ubi idem argumentum effici potest, e. g. Posito, quod vera sit sententia Theologorum communis affirmans actionem, qua in nobis de facto producit gratia sanctificans, esse educativam, Scotistæ, qui id negant putantes creaturam esse, dum iudicant talem actionem esse actionem, negantes eam esse passionem, planè præscindunt obiectivè, aut simul ignorant talem actionem esse passionem, dum id negant, & sciunt, dum iudicant esse actionem, quod est implicatorium. Hic namque connotatum solum passionis, nimirum subiectum passuum nequit dici ignorari: tum quia passio iudicata iudicio de actione illud notificat iuxta argumentum factum, utpote citra omne dubium connexa cum illo: tum quia tale connotatum aliunde est cunctis manifestum, cum sit nostra ipsa anima recipiens dictam gratiam. Sufficiat hoc exemplum à multis, quæ possent afferri. Ex quibus omnibus liquidò apparet per experientias dictas satis conuinci, intellectum nostrum obiectivè præscindere.

Quod aliter stando in eodem exemplo de entitate hominis eminens visa probari potest, casu, quod videns illam ita iudicet esse animal, ut simul iudicet non esse hominem, uti potest contingere. Quo posito sic argumentor. Qui iudicat, *illa entitas intrinsecam habet potentiam sentiendi*, si non præscinderet obiectivè, nequiret simul iudicare: *illa entitas intrinsecam potentiam non habet ratiocinandi*, quia id esset idem omnino de eadem entitate simul affirmare, & negare contra principium ab omnibus receptum, à nobisque suppositum *suprà n. 242*. At simul iudicat utrumque, ut ponimus: ergo præscindit obiectivè. Nec potest satisfieri dicendo istas duas propositiones non esse eiusdem de eodem propter diuersa connotata, quæ habent ex parte prædicati. Tum quia non semper connotata diuersa impediunt contradictionem propositionum. Tum quia licet demus in præsentia impedire, cum proposito affirmatiua ut minimè inferat aperte contradictorium negatiua, iuxta superius dicta, perinde esset utrique simul assentire, atque assentire simul duabus contradictoriis. Quod planè impossibile est.

Respondet Arriaga *suprà n. 44*. Non repugnare 300 me affirmare simul, & negare idem obiectum, quando ex ignorantia puto esse diuersa, ut patet in illis, qui negant definitionem de definito, quando falsò putant

putant non esse illam veram definitionem, verba sunt eius. Quæ quidem aut præcisionem admittunt, aut nihil noui adferunt. Nam dum affirmo de illa entitate supradictâ esse animal, & simul nego esse hominem, aut puto hæc prædicata esse diuersa quoad intrinsecum, & ita manifeste præcindo, aut solum quoad connotata extrinsecâ, & id non interest, vt ostendimus. Exemplum de negante definitionem de definito non est e re, vt e. dicendis infra constabit.

301 Propterea ad aliud effugium familiare Recentioribus non præcipientibus de discretione, & non discretione ab aliis obiecti cogniti, se se recipit Arriag. n. 4. & seqq. dicens primò, tunc cognitionem aliquam esse confusam, quando non discernit suum obiectum à reliquis, tunc clarâ e contra, quando discernit. Quò fit, vt quo à pluribus discernitur obiectum, eò citius; quò verò à paucioribus, eò confusius cognoscatur. Deinde dicit, cognoscere aliquid esse animal nihil aliud esse formalissimè, quàm discernere illud à non animalibus; & cognoscere esse rationale, quàm discernere à non rationalibus. Vnde infert in casu argumenti facti cognosci quidem animal, & non rationale; non tamen, quòd aliquid ignoretur de entitate illa eminens vñ, sed, quòd tota ea cognoscitur cognitione confusâ discernente illam dumtaxat à non animalibus; non verò cognitione clariore discernente illam insuper à non rationalibus. Eadem doctrinâ vitur Arriag. tom. 1. in 1. part. disp. 9. à num. 5. & rursus à num. 35. vt defendat etiam per visionem intuitiuam magis, vel minus confusam posse distingui formalitates ex parte actus, ita vt possit intellectus affirmare de Deo, quod est ens, aut substantia, aut etiam, quod est vnus &c. ignotis reliquis attributis, & Trinitate personarum; non quod aliquid ignoret substantiâ diuinâ, sed, quod illam totam discernat, modo à non ente dumtaxat, modo à non substantia, modo à non vno &c. Quot hic inuoluuntur. Procedamus paulatim.

303 Et primum admissò toto assumpto, infero. Ergo casu, quod vna cognitio non discernat obiectum suum à pluribus, quàm alia, nihil erit, quo respondeas ad argumentum, & experientiam propositam. Pono igitur argumentum idem in diuersâ materiâ, & en omnes tue expensæ casu penitus sunt. Contingit passim inter scientificos, vt cognitâ aliquâ entitate quoad prædicatum specificum, plures proprietates cum ipsâ identificata, ignorentur. Ponamus ergo e. g. id euenire in homine, ne longius ab exemplo proposito recedamus. De quo cognoscatur quis, esse principium ratiocinandi, & nesciat an sit principium risus, aut admirationis, aut fletus. Ecce in hoc casu redeunt omnia argumenta facta circa cognoscentem animal, ignoto rationali, & tamen hic non habet locum tua responsio: nam à tam multis secerntur entitas hominis per cognitionem rationalis, quàm secerntur per cognitionem risibilis, aut admiratiui. Idem euenit in illis attributis diuinis, quæ insolidum sunt proprietates Dei, vt esse infinitum, omnipotentem, increatum, immensum &c. Constat enim non posse Deum discerni reuera à pluribus in quantum omnipotentem, quàm in quantum immensum, vel increatum &c. & tamen cerum est posse, de factoque sæpe ignorari aliquod horum attributorum, cognitis aliis. Quot iterum doctrina tua funditis corruit.

304 Deinde, quis vnquam dixit ad cognoscendum hoc animal clarè, & expresse necessarium esse, quod illud à cæteris entibus non animalibus discernatur?

nemo profecto; quandoquidem omnes experimur absque vllâ comparatione ad non animalia cognoscere nos vt implurimum vnumquodque animal indiuiduum, de quo vel cogitatio, vel sermo, vel externa sensatio occurrit, idque satis clarè, & expresse; sed demus ad distinctam cognitionem de hoc animali esse necessariam discretionem eius à non animalibus. Pariterque ad distinctam cognitionem de hoc rationali discretionem à non rationalibus: certè cum tam non animalia, quàm non rationalia confuso quodam conceptu ad talem comparationem comprehendere debeant, vt constet, sciri non potest per illam, vtrum eorum à pluribus discernatur, quàm alterum.

Dices non opus esse, quod sciatur vtrum discernatur à pluribus; sed hoc ipso quod entitas hominis discernitur à non animalibus, quotquot illa sint, quin possit discerni à non rationalibus, quotquot illa sint, cognosci solum in quantum animal, & non in quantum rationalis. Sed contra primò. Ergo iâ maior, aut minor claritas cognitionis non stat penes hoc, quod obiectum cognitum à pluribus discernatur, vt dicebas. Cõtra secundò. Discernere entitatè hominis ab entibus, quæ non sunt animalia, & non ab entibus, quæ non sunt rationalia, nihil est aliud, quàm factâ comparatione eius cum non animalibus, atque etiam cum animalibus, deprehendere dissimilitudinem, quàm habet cum non animalibus, & similitudinem cum animalibus. Et non posse diiudicare an inter animalia magis assimiletur rationalibus, quàm non rationalibus, vel vice versâ, vt ipse Arriag. fatetur. Ergo qui non discernit eam entitatem à non rationalibus, ignorat dissimilitudinem eius cum non rationalibus, similitudinemque cum rationalibus sufficientem, vt illa sit rationalis, cognitâ sufficiente similitudine, quàm habet cum vtriusque, vt sit animal, vt sit viuens, vt sit substantia, vt sit ens. Quod est manifestè præcindere obiectiue vnam similitudinem ab aliâ, siue quamdam similitudinem à quadam dissimilitudine, quæ tum cum extremis similibus, ac dissimilibus, tum inter se sunt realiter prorsus idem, iuxta communem iam, ipsiusque Arriag. sententiam de indistinctione relationum à fundamentis. Et sane non discernere vnum extremum ab altero, vtroque concepto, loquendo vniuersè, non potest non esse ignorare aliquod ipsorum prædicatum aut cum altero, aut cum vtroque identificatum, cognitis aliis prædicatis notioribus, quod euidenter est obiectiue præcindere.

Præterea si cognoscere aliquod alicuius rei prædicatum nihil est aliud, quàm illam discernere, siue discriminare à non habentibus tale prædicatum, sequitur differentiam specificam, & omnes proprietates veras cuiusque rei vnum, & idem prædicatum esse, quandoquidem ab eisdem omnino extremis discriminatur quælibet res per differentiam specificam, & tales proprietates. Itaq; idem erit formaliter in homine esse rationalem, esse admiratiuum, risibilem &c. quandoquidem idem formaliter est in ipso esse re verâ dissimilem non rationalibus, ac esse dissimilem non admiratiuis, non risibilibus &c. vtpote, quæ reuera eadem sunt omnino. Vnde sequetur, qui semel scit cuiusvis entis differentiam, nullam posse ignorare proprietatem eius, aut qui scit aliquam proprietatem, eo ipso scire omnes. Quod, quàm sit absurdum, nemo non videt.

Denique in casu argumenti facti, vt quis iudicet eam entitatem procul aspectam esse animal, fat est, quod iudicet esse eam principium sensationis absque vllâ memoria discretionis talis entitatis ab aliis,

aliis. ut est notissimum. Pariterque absque memoria simili sufficeret iudicare eam esse principium discursus ad iudicandum esse eam rationalem. Ergo quod hoc non iudicetur, non nascitur ex ignorantia discriminis talis entitatis ab aliis, sed ex eo quod nescitur, an ea sit principium discursus, quod sine præcisione obiectiua nesciri non potest, ut ostendimus, ampliusque ostendimus in *seqq.*

308 Postremo, quis hæcenus cogitavit, nedum asseruit, eos, qui vident intuitivè, eiusmodi discretivis comparationibus indigere ad iudicandum de obiectis visis? quando apud omnes citra omne dubium est statum videntes intuitivè, obtutu quodam ad hæc iudicare de obiecto viso, quod ipsum est in se citra omnem extrinsecam, extraneamque comparationem; idque vel magis, vel minus clare iuxta qualitatem visionis. Stat itaque absque fundamento contra experientiam, ac demum sine successu intrudi huiusmodi rerum discretiones ad declinandam vim argumentorum, quæ pro præcisionibus obiectivis ab intellectu nostro oriundis valide militant.

309 Quædo supra *num.* 37. cum sibi argumentum, de quo agimus, obiectisset, & parvi momenti, & soluti facie, & instantiæ obnoxium illud esse arbitratum, solutio ab ipso exhibita ipsa est, quam impugnauimus petita à diversitate connotatorum, nam alia, quam adiungit, non est ad casum nostri argumenti, sed ad alium, quem ipse ponit. Instantiam autem desumit à visione coloris, ex vi cuius nec sensus, nec intellectus potest discernere an ille sit viridis, vel niger, etsi feratur in differentiam specificam eius; cum tamen bene cognoscat rationem genericam. Vnde ita arguit. Totum præcisionum fundamentum desumitur ex eo quod intellectus discernat rationem genericam, & non specificam. Sed idem contingit in sensibus; & tamen in sensibus hæc præcisiones non admittuntur: ergo neque ex hoc fundamento præcisiones sunt in intellectu admittendæ. Quo destructo vix mediocriter aliud reperitur ad has præcisiones suadendas. Verba sunt eius. Cæterum cuius momenti, & quantæ difficultatis sit argumentum factum, & quot insuper aliis, quamque firmis fundamentis sententia præcisionum nitatur, legentibus totam hanc questionem iudicandum relinquæ. Modo, ut perspicue appareat, quam vim habeat instantia opposita, & quomodo potius prodest illa, quam obest nostræ doctrinæ, suppetitans nobis materiam, vnde premamus Aduersarios. Suppono primò per sensus externos nullatenus obiectivè præcindi, quia sua illi obiecta cognoscunt per proprias species; & præcisio obiectiua solum effici potest per facultatem cognoscentem per species alienas, ut ex dicendis in decursu apparebit. Ex quo patet per sensum externum omnia prædicata cum obiecto identificata omnino indiuisim, eodemque prorsus modo tangi siue clare, siue confuse iuxta qualitatem sensationis.

310 Suppono secundo intellectum nostrum solum primas apprehensiones obiectorum singulorum oriundas ab externis sensationibus elicere per proprias species. Iudicia enim etiam prima absque usu alienarum specierum elicere nequit. Et quamvis conceptus communes primarios sensibilibus obiectorum quodammodo per species proprias efformet, atque adeo illi simplices sint nullam supponentes, aut inuoluentes formalitatem præcisionem; In cæteris tamen quibusque conceptibus, quos circa obiecta sensibilia format, perinde atque circa non sensibilia videtur speciebus alienis, & ad extrinsecam conno-

tata comparationibus vnde conceptus generici sensibilibus obiectorum, atque etiam specifici secundarij nequeunt non esse comparatiui ad connotata extrinseca. Quæ omnia latius explicata sunt supra *disput.* 2. *quest.* 3. Ex quo patet conceptum genericum coloris non posse non connotatiuum esse, formatumque per speciem alienam. Arbitror autem illum consistere in conceptu obiecti distincti à luce, & per solum visum tangibilis. Sicut conceptus odoris genericus nihil est aliud quam qualitas solo olfactu tangibilis, & conceptus saporis genericus qualitas sensibilis per solum gustum, &c.

Suppono tertio: ut intellectus noster ex vi sensationum externarum inter obiecta sensibilia possit discernere, & cuiusnam illa sint naturæ, siue specificæ, siue etiam numerice diiudicare, certum expressionis, seu claritatis gradum debere sensationes ipsas attingere, obiectaque item certum diversitatis, aut conuenientie gradum habere. Iam remissa enim, seu tam obscuræ possunt esse sensationes, tam exiguaeque obiectorum aut differentia, aut conformitas, ut intellectus de propria ipsorum naturâ, seu specificâ, seu numericâ nequeat ferre iudicium; tametsi possit iudicare de illis aliquod prædicatum genericum, in quo cum rebus aliis conspirant, collectum scilicet per discursum captâ occasione ex sensationibus. His positis.

Respondet ad instantiam propositam *num.* 309. 311 quando visio coloris viridis, vel propter distantiam obiecti, vel propter aduersam medijs, aut organi dispositionem adeo est obscura, ut nequeat intellectus vi eius discernere num sit obiectum visum viride, vel nigrum, vel alterius coloris; cum tamen bene possit iudicare in genere esse illud coloratum, seu habens colorem. Tunc sanè per visionem externam nullatenus discerni genus coloris à differentia; imò nec per apprehensionem internam à tali visione immediate oriundam; quia cognitiones istæ indiuisim omnino tangunt eâ obscuritate, quâ tangunt quidquid realiter est color viridis, in quem feruntur. Vnde neque intellectus præcisè ex vi notitiæ obiecti per talem visionem sibi ingesta iudicat illud esse coloratum; sed aliunde ad id iudicandum discursu ducitur; nimirum quia manifestè experitur per oculos tale obiectum sentiri, & alias scit quidquid per oculos intrat, & non est lux, eo ipso esse colorem, quo discursu conceptum coloris, seu colorati obiecti format utens ad id specie alienâ. Sicque genus coloris à differentia præcindit, nullâ præeunte præcisione factâ per sensum. Pariterque euenit in iudicijs similibus, in quibus, ut dixi, semper, & necessariò interuenit usus alienarum specierum. Recognoscantur plura ad rem dicta *disput.* 2. *quest.* 3. En quomodo instantia nobis opposita à proposito experimento desumpta nihil momenti contra nos adfert. Videamus modò quantum contra Aduersarios inferat. Sitque.

Secundum argumentum. In dato exemplo de colore viridi eminè visio iudicat videns illum esse colorem, & nequit iudicare an sit viridis, imò fortasse delusus iudicat esse fuscum. Ergo præcindit obiectivè genus à differentia. Probo consequentiam; quia hic effugium connotati ignoti non videtur habere locum; cum enim differentia coloris viridis conceptu absoluto sit cognoscibilis, citra omnem ordinem ad extrinsecum connotatum, ut constat ex dictis, ignorare differentiam, cognito genere, coloris viridis non erit ignorare connotatum entitatis talis coloris, sed ignorare aliquid de entitate ipsâ cognito alio cum

cum eadem identificato, atque adeo præcindere. Verum huic exemplo non est hærendum, quando sexcenta alia pleniora suppetunt ad subuertendum hoc alylum connotatorum, præter illa, quæ iam produximus agentes de Deo. sit ergo.

314 Tertium argumentum. Sepe scimus rem aliquam esse à Deo productam per creationem; ignoramus tamen an talis creatio realiter sit identificata cum ipsa re creatâ, vel secus: ergo casu, quod sit identificata citrà omnem extrinseci connotati ignorantiam, quæ hic non datur, ignoramus talem identitatem cognitis aliis rei prædicatis ab eâ indistinctis, quod est præcindere. Sæpe etiam cognoscimus duas res esse inter se similes; ignoramus tamen an sint æquales in perfectione, quo casu eas inter se præcisè conferimus, nullo forinsecus connotato spectato, ut patet. Ergo supposito quod similitudo, & æqualitas realiter non est quid distinctum ab ipsiis rebus similibus, & æqualibus, ut fert communis, & vera sententia Aduersariorum, inenitabilis est in tali casu præcisio obiectiua, ubi & similitudo cognita, & æqualitas ignorata adequatè est idem realiter cum dictis duabus rebus. Tandemque euenit cum, cognitis duabus rebus, quoad alia prædicata, nescimus an illæ sint inter se connexæ, aut an sint oppositæ, vel absolutæ, vel respectiue ad tertiam, quam etiam nescimus. Sæpe insuper tam in physicis quam in moralibus scimus aliquam entitatem esse actum alicuius subiecti, esse accidens eius, esse ei dissimilem in naturâ, & inæqualem in perfectione, tum posteriorem secundum originem, &c. & tamen ignoramus an sit ea tali subiecto consona, aut dissona, conueniens, vel disconueniens, bona vel mala, &c. Quocirca sæpe decepti putamus nobis bonum, & appetibile, quod nobis malum est, & odibile; gnari nihilominus aliorum prædicatorum, quæ illud re vera habet respectiue ad nos. Ergo cum priores veritates cognita in omnibus huiusmodi casibus quoad nihil prorsus seu directum connotatum distinguantur à parte rei à posterioribus ignotis, ab his haud dubiè præcinduntur per cognitionem sæpe denique plurium conceptuum diuersorum eiusdem entis vnicum tantum est connotatum, ut euenit in conceptibus subiecti potentia, & actus, tum in conceptibus diuersorum actuum comparatis ad eundem terminum, realiterque identificatis. Fitque, ut cognitio aliquo horum conceptuum, alterum ignoremus; euidenter enim scire solemus Deum cognoscere aliquod obiectum, ignorantes, vel dubitantes an illud amet; cum tamen cognitio, & amor talis obiecti, quod vnicum est vtriusque actus connotatum, in Deo realiter sint idem. Verum quia præcisio obiectiua actuum liberorum Dei specialem habet difficultatem infra suo loco tangendam: pono alia exempla. Sæpe scimus aliquam entitatem potentiam habere ad aliquem actum; nescimus tamen, aut dubitamus an ea sit cum tali actu necessariò connexa, an illum exigit, vel appetat aut absolute, aut datâ tali, vel tali hypothese; Cum tamen potentia, connexio, & appetitus realiter sint idem, & idem habentes connotatum. Tum omnes sciunt solem existere, & esse idem sibi ipsi; & tamen multi dubitant, aut ignorant an sol realiter sit idem cum sua existentia; cum tamen sol, eius existentia, & identitas vtriusque vel nullum, vel idem connotatum habeant. Mitto plura exempla, quæ passim occurrunt, & facile quisque

Pharus scient. Tom. I.

poterit meditari. Per quæ connotatorum effugium euidentissime Aduersariis manet præclutum.

Quomodo autem eis non liceat, aut certè non 315 prohiere recurrere ad alia effugia diuersorum mediolorum, vel diuersarum cognitionum, quod in vrgentioribus angustiis, ubi connotatorum deest subsidium, se solent recipere, ex dictis iam in superioribus satis compertum est. Etenim quælibet veritas obiectiua indifferens est, ut per diuersa media noscatur, neque ex eo quod cognoscatur per media diuersa, desinit esse eadem veritas formalissime. Ob id enim in scientiis ad eandem formalissimam veritatem obiectiuam probandam pluribus, diuersisque argumentis, hoc est, pluribus, diuersisque mediis uti solemus. In ordinario etiam conuictu idem ipsum formaliter modo per experientiam, modo per discursum, modo per fidem humanam, modò per fidem diuinam cognosci solet, ut est notissimum. Tantum abest, ut cognita tota re adequatè per vnum medium, veritas aliqua ab illa indistincta ignorari possit ex eo præcisè, quod non cognoscitur per aliud. Ratio à priori, quia medium, per quod aliud cognoscitur, eatenus ad cognoscendum illud inducit, quatenus præcognoscitur ipsum connexum cum illo: nihil autem vetat cum eadem formalissima veritate obiectiua plurima, & diuersa media connexa esse, ut taliaque prænosci. Itaque si iudicans duas res esse inter se similes, & iudicans eandem esse inter se æquales, eandem omnino, atque indiuisam ex parte obiecti veritatem in talibus rebus attingunt suis iudiciis, impossibile prorsus est, quantumvis per media diuersa illam attingant, quod non iudicet quilibet de talibus rebus, quidquid iudicat alius, & consequenter, quod aliquis ignoret id, quod in ipsiis rebus alius agnoscit. Poterit quidem alius clariùs; alius obcurius idem ipsum cognoscere penes diuersitatem mediolorum, quibus ad illud ipsum cognoscendum ducuntur: at ignorare aliquem in rebus eisdem, quod in illis alius cognoscit, quando idem ipsum, nec amplius, nec minus in illis cognoscit uterque, euidentissime profectò repugnat in terminis ipsiis. Tum sic. Ergo impossibile est aliquem prædictorum iudicare de dictis rebus esse similes, & non iudicare esse æquales, quibuscumque demum mediis ad id iudicandum ducatur. Alit hoc manifestissimè oppositum est experientia, per quam constat posse aliquem de rebus supradictis scire, quod sunt similes, ignorantem prorsus an sint æquales. Ergo qui iudicat eiusmodi res esse similes, non eandem, sed diuersam ex parte obiecti iudicat veritatem, atque qui iudicat de eisdem esse æquales, & consequenter primus similitudinem ab æqualitate, secundus autem æqualitatem à similitudine manifestè præcindit; cum tamen similitudo, & æqualitas realiter idem omnino sint. Profectò discursus iste euidentissime videtur rem demonstrare. Ex quo tandem planè consequitur, quod sint cognitiones, aut non sint inter se diuersæ ad nostrorum argumentorum vim declinandam nihil prorsus præstare, quandoquidem diuersitas mediolorum non præstat, à quibus potissimum cognitiones suam hauriunt diuersitatem.

Quo verò pacto nec aliud, quod interdum Aduersarij tentant effugium, de discretionem, aut non discretionem obiecti propositi ab aliis, quidquam

H h illis

illis prodesse possit, satis, superque ostensum est *supra n. 302. & seqq.* Constat enim ex *ibi* dictis hoc ipsum, quod est non discernere obiectum propositum ab aliis abique præcisione obiectiua constare non posse. Præterquam, quod eiusmodi effugium alia fert secum satis aliena ab experientia, à ratione, & à veritate, vt *ibi* monstrauius.

377 Quartum argumentum adhuc insistent in præcludendo connotatorum effugium est. Non solum in re, quæ comparatur ad connotata diuersa, sunt distinguibiles per nostram rationem plures formalitates, adeo vt iudicatà vnà, alia ignoretur: sed etiam in ipsis connotatis, vt est notissimum: quia nullum est excogitabile connotatum, in quo non distinguat intellectus noster diuersa prædicata, vt genus proximum, & remotiora speciem, differentiam, proprietates &c. Igitur pro cuiusque rei connotatis alia sunt ab Aduersariis connotata querenda, & pro his alia, & sic in infinitum; & consequenter dicendum, quoties nos ea, quæ concipimus, conceptibus inadæquatis concipimus, vt ferè semper fit, aut concipere infinitam seriem connotatorum, factis simul infinitis comparationibus, aut circulum agere comparando vnum ad aliud, & vice versà, vel immediatè, vel mediatè. Quorum tamen neutrum ab Aduersariis dici posse manifestum mihi est. Si enim dicant primum, imprimis admittunt rem non solum apertè falsam, sed planè impossibilem, facere scilicet intellectum nostrum infinitas comparationes infinitorum entium simul, quin sistant in aliquà vltimà, concipiendo e. g. A relatè ad B, & B relatè ad C, & C relatè ad D, & ita deinceps sine fine. Deinde, hoc etiam deuorato absurdo, integra remanet difficultas; quia cum ea infinita connotatorum series conceptu inadæquato concipiatur, aut saltem possit concipi; quoad aliquam sc. formalitatem, & non quoad reliquas. Si ad istum modum concipiendi requiritur connotatum extrinsecum vltra omnia omnino connotata, aliud adhuc connotatum querendum est, & assignandum quod est implicatorium in terminis. Si autem dicant secundum, dari videlicet mutuam, seu circularem connotationem, præterquam quod alienum hoc est ab experientia: quia verè non intelligimus hoc modo, iterum relinquunt integram difficultatem, quin præcisiones obiectiuas per hanc viam possint eludere, iuxta eam enim necessarium est, vt intellectus cognoscendo perueniat ad entitatem nullum connotatum habentem vltra entitates ab intellectu cognitatas, quæ proximè, vel remotè connotant ipsam: vnde manifestè consequitur, dum talis entitas relatè ad aliquam ex dictis entitatibus retrogradà, seu mutuà connotatione cognoscitur inadæquatè, vti & reliquas cognosci ponimus, quoad vnā scilicet, aut alteram dumtaxat formalitatem, ignotis aliis, ineuitabilem prorsus esse præcisionem obiectiuam in illà, quia iam, quod de ipsà ignoratur in ignorantiam alicuius connotati reduci nequit, quandoquidem cuncta, quæ talis entitas connotare potest, cognita supponuntur. Nec dici potest talem entitatem postremam in connotatorum serie necessariò debere concipi adæquatè, quoad omnia sua prædicata, quo cessat argumentum; quando exploratissimum est experientia in quauis serie connotationis omnes, & singulas entitates ad illam spectantes, quoad vnum tantum, aut alterum prædicatum, & non quoad reliqua, quæ habent posse cognosci à nobis, vt quisque ad

exempla descendens facillè deprehendet.

Quintum argumentum penitus tandem labefactans, & diluens connotatorum asylum, quod sanè pulchrum iuxta, atque validissimum est, ita formari potest. Hæc propositio est euident. *Omnia, & singula, quæ Deus iudicat, obiectiue sunt vera*, quia euident est, Deum falli non posse; falleretur autem, si iudicaret aliquid, quod obiectiue verum non esset. Igitur dum ego assentior tali propositioni, euidenter scio de omnibus, & singulis, quæ Deus iudicat, vera esse obiectiue. At de plerisque, aut etiam de omnibus, vel cuncta, vel aliqua saltem prædicata cum ipsorum veritate obiectiua realiter identificata prorsus ignoro. Idque non ex ignorantia adæquatà connotatorum eorum, quia nullum est excogitabile connotatum, de quo non sciam per dictum assensum esse obiectiue verum, cum nullum sit excogitabile, quod Deus aliquo modo non iudicet. Igitur per talem assensum manifestè præscindo conceptum obiectiuum veri ab aliis prædicatis repertis in omni obiecto iudicabili à Deo, & à me ignotis. Confirmatur, & declaratur vis argumenti, Per iudicium, quo assentior dictæ propositioni, non scio quidquid scibile est in omnibus obiectis scientia diuina, vt est notissimum. Aliàs, quā claritate cognosco de omnibus, & singulis, quæ Deus cognoscit, esse vera obiectiue, cognoscerem cetera omnia prædicata, quæ illa habent, fieretque, vt eo solo iudicio plenè, & euidenter scirem quidquid per omnes scientias ab hominibus scibile est, quod est ridiculum. Ergo ignoro aliquid de dictis obiectis scientia Dei: Sed id, quod ignoro, nequit esse res, aut negatio rei adæquata, quia nulla est res, aut negatio rei siue possibilis, siue impossibilis, de qua non sciam per dictum iudicium prædicatum veritatis obiectiue identificatum cum illà, saltem ex parte. Ergo, quod ignoro, residua prædicata sunt, à quibus subinde illud obiectiue præscindo. Hoc argumentum in aliis materiis similibus potest etiam formari. Per quæ omnia manifestissimè præclusum est non præcinderentibus effugium adeo ipsis familiarè diuersorum connotatorum.

Sextum argumentum. Sublatis præcisionibus obiectiuis è medio, tollatur necesse est omnis discursus humanarum scientiarum, quæ metaphysicè procedunt, hoc est, menstrando in rebus, de quibus agunt, ex primis passionibus metaphysicis secundas, ex secundis tertias, ex tertiis quartas, & sic deinceps. Cuiusmodi sunt Metaphysica, Mathematicæ disciplinæ, Ethica, legitima Logica, bonæque ex parte etiam Physica, & vniuersim reliquæ omnes, quæ his aliquo modo subalternantur. Tollitur etiam è medio labor has scientias addiscendi. Tollitur eiusmodi proprietatum ordo prioris, & posterioris. Quo & ipsarum scientiarum mirabiles ordines, seriesque ruunt. Tollitur inæqualitas doctrinæ in iis, qui docent, & addiscunt, præsertim quando in paucis principiis nituntur scientiæ conclusiones, vti euenit in Geometrià, Arithmetica, Mechanica, & aliis huiusmodi. Quæ omnia, quàm sint absurda nemo non videt. Sequi autem illa ex ablatione præcisionum obiectiuarum, inde apparet; quia si non præcinderemus obiectiue, cum primum quisque primas passiones, seu proprietates rerum, ex quibus principia scientiarum constant, assequeretur, eodem actu, eademque subinde certitu

certitudine, & claritate ceteras omnes cum primis identificatas vno ictu obtineret, cessaretque discursus, & labor, qui ad illas obtinendas impenditur, quin per ætates integras tum hominum, tum sæculorum penitus possint exhaustiri; essentque subinde pares in cuiusvis scientiæ doctrina, quicumque semel principia talis scientiæ callerent. Asserere autem vltiores veritates identificatas cum principiis scientiarum defectu notitiæ connotatorum statim non detegi, atque ideo necessarium esse discursum ad illas capiendas; recurrere est iterum ad asylum funditus iam *suprà* subuersum; & quod iterum multis exemplis in præcti posset euerti. Sufficiat tamen vnicui ex Geometria, quæ apud Euclid. *libro 1. Elem. proposi. 32.* demonstrat in omni triangulo omnes tres angulos æquales esse duobus relictis: proprietates quidem triangulorum ante eam demonstrationem ignota, citra ignorantiam omnium omnino connotatorum ac terminorum eius, qui sunt *triangulum, angulus, angulus relictus & æqualitas* notissimi omnes per definitiones præpositas in ipso scientiæ vestibulo. Quin imò omnes veritates totius Geometriæ, Mathematicæ, & aliarum Matheseos partium pro exemplo eidentissimæ sunt; quia nulla earum ignoratur, dum ignoratur, defectu notitiæ connotati, cum omnes intra metas paucissimarum, notissimarumque terminorum continentur, consistantque in æqualitate, aut inæqualitate, in proportionem, aut in proportionem aliquarum quantitatum aliàs notarum, aut in paucis etiam & notis harum affectionum speciebus. Recursus etiam ad ignorantiam mediorum iam satis, superque in vniuersum *suprà* præclusus, hic speciatim potius comprobatur præcisiones, quam illas eludat; nam ignorare media, quibus ex principiis dictarum scientiarum deuenitur ad conclusiones, nihil est aliud, quam ignorare connexiones, quibus priores rerum passionēs, ex quibus principia coalescunt, cum posterioribus connexæ sunt. Quod ipsum plane est obiectiue præcindere, quandoquidem passionēs metaphysicæ rerum priores & posteriores, ipsarumque connexiones idem reipsa sunt.

Septimum argumentum ex cunctis notissimæ humani iudicii naturæ depromi potest. Concors enim omnium sententia est nos pro hoc statu nihil iudicare posse nisi componendo, si sit iudicium affirmatiuum, vel diuidendo, si sit negatiuum. Huicmodi autem compositionem, & diuisionem esse obiectiuam, ita quod ex parte obiecti non possint non duo saltem conceptus nobis representari, alter per modum actus respondens verbo, alter per modum subiecti respondens nomini; quorum alter per affirmationem alteri tribuatur, atque ita componatur, siue coniungatur cum illo, aut per negationem remoueatur, atque ita diuidatur, siue disiungatur ab illo, *superius disputatione 2. quæst. 4.* auctoritate, & ratione monstratum est. Vnde patet, quoties id, quod alteri iudicando attribuimus, ab ipso realiter distinctum non est, non posse non præcisionem obiectiuam, de qua tractamus, intervenire. Tam familiare est nostro intellectui obiectiue præcindere. Recole doctrinam traditam *loco citato* circa proprietates nostri iudicii. Ex eis enim deprehendes satis aperte neutiquam posse nos iudicare absque obiectiui præcisionibus. Et sanè, cum plerique eorum, contra quos agimus, vt Hurt. *disputatione 7. de Anim. sect. 2.* Arriag. *disputatione 6. de Anim. sect. 4.* Ouiedo *con-*
Pharus Scient. Tom. I.

tron. 6. de Anim. punct. 2. & alij opinentur iudicium nostrum actum esse in se simpliciter tangentem indiuisibiliter subiectum, & prædicatum, & eorum conuenientiam, siue disconuenientiam; aut habent contra Arist. & omnes asserere intellectum per iudicium nec componere, nec diuidere, aut debent fateri compositionem, & diuisionem, quam facit, ex parte obiecti se habere, quod sine pluralitate conceptuum obiectorum, atque adeo sine præcisione obiectiua constare non potest.

Et confirmari potest hæc ratio: primò quia iudicium humanum suā naturā est comparatiuum, vt experientia ipsa monstrat, & omnes fatentur. Igitur vbi illud circa obiectum, aliàs reipsa indiuium veritatur, non potest non præcisio obiectiua interuenire, quandoquidem comparatio, nisi inter conceptus distinctos, nullatenus potest fieri, vt constat, eosque ex parte obiecti se habentes; conceptus quippe obiectiuos comparat iudicium nostrum, non formales, vt etiam est notum. Secundo confirmatur: quia ex isto naturali modo, quem habemus, iudicandi, & concipiendi obiecta, nascitur diuersitas concretorum, & abstractorum tam obuia in scientiis, vt *loco citato* declarauimus; nemo autem est, qui non experiatur, si aduertat, & fateri velit, conceptus abstractos, & concretos diuersos sibi ex parte obiecti, atque adeo inter se distinctos, siue præciosos obiectiue representari. Tertiò confirmatur ipsum ex diuersitate nominum pro talibus conceptibus impositorum, nomina quippe diuersa ordinariè conceptibus obiectiui diuersis; non verò eisdem solent imponi. Neque enim nos ad imponenda diuersa nomina solā diuersitate conceptuum formalium, hoc est, cognitionum inducimur, aliàs nullus esset obiectiuus conceptus, qui innumerā nomina non haberet diuersa, quia nullus est, qui innumeris diuersis cognitionibus non sit cognoscibilis, aut per diuersa media, aut aliter. Et quidem variari nomina dumtaxat penes varietatem conceptuum obiectiuorum, non itidem formalium, vel ex eo constat, quod non ad formales, sed ad obiectiuos conceptus significandos imponuntur, eosque non vt cognitos reduplicatiue, sed specificatiue quantum ad id, quod cognitum; seu menti nostræ representatum est. Quartò confirmatur idem ipsa nominum, cognitionum, obiectiuorumque nomenclatura ab omnibus, nemine refragante, hucusque recepta. Cur namque alia nomina, obiectaque per illa significata abstracta, & alia concreta dicuntur, nisi quia priora aliquid abstractum, siue præcisum ab alio; posteriora verò aliquid compactum ex illo abstracto, & ex residuo, præ se ferunt? Cur cognitio, quā obiecta insensibilia per alienas species concipimus, in statu præsentis abstractiua vocatur, nisi quia suapte naturā præcisua formalitatem est abstractio, quippe propriè dicta idem est, ac præcisio: quia vna veritas ab aliā, cum quā identificatur, non potest abstrahi, seu (quod idem est) separari absque præcisione, vt est notum. Nomina præterea adiectiua ideo talia dicuntur, quia adiciunt aliquid *suprà* subiectum, de quo prædicantur, quod adiectum, quando realiter non est distinctum ab ipso subiecto, vti sæpius contingit, necessariò debet esse obiectiue præcisum: nam idem omnino neutiquam dici postea dici sibi ipsi.

Octauum argumentum ex iis, quæ passim eueniunt
H h 4 niunt

niunt discursui nostro, potest sumi. Sapientissime enim contingit in scientiis humanis, ut antecedens evidens sit, illatio autem, vi cuius consequens inferitur, tantum probabilis. Quod tamen abique præcissione obiectivâ nequaquam posset evenire; illatio quippe in connexione antecedentis cum consequente ab ipso antecedente realiter indistincta mittitur; nec aliud est illationem esse probabilem, quando antecedens est evidens, quam esse probabile iudicium de connexione antecedentis cum consequente, quando iudicium de antecedente ipso evidens est. Ambo enim ista iudicia vel formaliter, vel æquivalenter præcedunt ex parte antecedentis discursui nostro, antequam eliciatur conclusio, quam ipsum causet, ut latè explicui *disp. 2. quæst. 5.* Iudicare autem antecedens evidenter, & non iudicare evidenter, sed tantum probabiliter connexionem eius cum consequente planè est præcindere obiectivè. Quemadmodum iudicare utrumque antecedens, & penitus ignorare connexionem, ut sæpe etiam usu venit. Hic namque non possunt Aduerarij confugere ad ignorantiam connotati talis connexionis, quod est consequens ipsum, cum certum sit ad iudicandam connexionem necessarium non esse, quod simul cum ipsâ iudicetur ex parte antecedentis consequens iudicandum postmodum per conclusionem, ut alias in hac *q. tetigi, quæst. illa 5. citata* fultus exposui.

313 Nonum argumentum potest sumi à Memoria nostra, quæ sæpenuerò recordatur vnius formalitatis, immemor aliarum eiusdem entis, à quibus subinde & præcindit illam, & supponit præcisam per cognitionem præuam, unde species memoratiua, quæ postea ad talem formalitatem præ reliquis cognoscendam excitatur, relicta est.

314 Decimum argumentum. Ex his duabus propositionibus obiectivis nobis circa attributa Dei propositis, *Sapientia est Sapientia; Sapientia est Iustitia*, primæ longè facilius, promptiusque assentimur, quam secundæ. Prima evidentissima est ex terminis ipsis, imò ob evidentiam nimiam non doctrinalis dicitur. Secunda ex terminis non est nota, aliundeque subinde identitas realis prædicati cum subiecto debet nobis notescere, ut ei possimus assentiri. Prima in utroque sensu formali, & identico vera est; Secunda solum in sensu identico. Quæ differentia aliunde præfata nasci non possunt, nisi quia sapientia, & iustitia perinde nobis apparent ut duo conceptus obiectivi inter se præcisi, & distincti, ac si realiter distincti essent; cum tamen sapientia à se ipsâ nullatenus distincta repræsentetur. Hinc difficultas assentiendi secundæ propositioni. Hinc necessitas medij, quod ostendat eos duos conceptus reipsâ non esse distinctos, ut sunt in intellectu obiectivè. Hinc esse propositionem ipsam falsam in sensu formali, iuxta quem affirmatur prædicatum esse idem cum subiecto non solum re ipsâ; sed etiam prout apparent in mente quarum identitatem secunda desit in præsentia. Tantundemque de similibus propositionibus tum in creatis, tum in diuinis licebit meditari. Ex quibus satis clarè colligitur formalitates eiusdem entis, quibus diuersa nomina non synonyma imposita sunt, ex parte obiecti præcindi à nobis: diuersitas namque connotatorum dumtaxat, aut cognitionum, estò semper adesset, diuersitatem commemoratorum effectum nullatenus causare, posset, ut cuique rem sincere consideranti manifestum fiet.

Vndecimum argumentum. Si non præcindi-
mus obiectivè, omnino è medio tollendus est modus ille vltimatissimus, & vltimissimus ad rerum essentias, ac proprietates perferendas argumentandi ex aliquâ hypothese impossibili, quo passim vtuntur Theologi, atque Philoſophi tum in diuinis, tum in creatis. Quotiescumque enim ex parte hypothese ponitur vna formalitas, negatâ aliâ identificatâ cum illâ, vel è conuerso, ut fere semper fit, implicaretur in adiecto, ut aiunt, essetque hypothesis, & tota argumentatio inutilis, sic quæstio illa celebris in materiâ de Trinitate. An si Spiritus sanctus non procederet à Filio, distingueretur ab illo, in nullo sensu posset tractari, qui non esset implicatorius in adiecto, reddensque subinde quætionem inutilem, & nugatoriam; cum enim processio passiva Spiritus sancti, quâ à Filio procedit, realiter sit idem cum totâ substantiâ, & existentia Spiritus sancti, si obiectiuam formalitatem præcissionem excludas; idem erit querere. An si Spiritus Sanctus non procederet à Filio distingueretur ab illo? ac querere: An si non daretur, nec esset in rerum naturâ. Spiritus sanctus, distingueretur à Filio? Quo, quid ad rem insulsus, ne dicam sultus? At verò præcisus in processione passivâ Spiritus sancti duabus formalitatibus obiectivis, altera respectivè ad Filium, altera respectivè ad Patrem; vtiliter negatâ priori, & affirmatâ posteriori ex parte hypothese abique vllâ implicatione in adiecto procedit quæstio proposita in hunc modum. An si Spiritus sanctus non à Filio, sed à solo Patre procederet, à Filio ipso realiter distingueretur? Quanti autem momenti fuerit antiquitus hac quæstio ad probandam contra Græcos processionem Spiritus sancti à Filio, in materiâ de Trinitate notatur. Tantundemque dicendum venit de cæteris quætionibus similibus.

Duodecimum argumentum. Contingit ut de
eisdem rebus secundum diuersa earum prædicata tractent scientiæ diuersæ, quod sine præcissione obiectivâ non posset fieri. Sic de actibus nostri intellectus disquirat ea pars Physicæ quæ tractat de Anima; an sint vitales, & quomodo, an spirituales, vel corporei; an in actione, vel in qualitate consistant &c. cum tamen Logica de eisdem disputet, quatenus sunt vniuersales, vel singulares, siue de obiecto vniuersali, vel singulari, quatenus sunt simplices, vel complexi, conditionati, vel absoluti &c. idemque in aliis diuersis scientiis pariter solet evenire.

Decimum tertium argumentum. Contingit
ut quis deceptus iudicet distinguere inter se ea, quæ realiter sunt idem, ut, qui negabant Angelos esse Spiritus. Qui dicebant personalitates, aut etiam alia attributa Dei, & essentiam non esse idem. Decreta Dei ab eius substantiâ distinguere, & similes. Quo casu, qui ita iudicat, nequit non duplici titulo obiectivè præcindere; primò, quia nequit non concipere ut duo prædicatum, & subiectum, quicumque iudicat vnum non esse alterum. Si enim vtrumque ut vnum conciperet, nequaquam posset id iudicare, cum evidentissimum sit vnumquodque à se ipso nullatenus distinctum esse. Secundò, nam, qui planè sciens essentiam secum ipsâ idem esse, iudicat eam non esse idem cum attributo, manifestè præcindit identitatem, quâ essentia secum ipsâ est idem, ab identitate, quâ cum attributo identificatur, cognoscens

cens euidenter primam, & penitus ignorans secundam. Vel si non præcindit, idem omnino affirmat simul, & negat, scit euidenter, & prius ignorat, quod est chimericum. Esse autem hunc casum è numero eorum, vnde ad asylum diuersorum connotatorum non patet aditus, notissimum est.

328 Decimum quartum ab experientia peti potest, quia omnes experimur formalitates rerum, quæ per diuersa nomina non synonyma significantur, diuersas nobis siue dissimiles ex parte obiecti repræsentari, & apparere absque vlla reflexione supra actus, quibus illæ repræsentantur. Eodem quippe modo apparent dissimiles, atque alia obiecta re verà inter se dissimilia dissimilia nobis apparent. De quibus certum est non apparere nobis dissimilia dissimilitudine actuum, quibus ea cognoscimus, sed propriâ dissimilitudine ex parte ipsorum obiectorum se habente. Quis enim neget rationalitatem Petri eodem modo repræsentari nobis dissimilem animalitati ipsius Petri, ac repræsentatur dissimilis animalitati bruti, cui verè à parte rei dissimilis est? Quo posito necessarium est, quod rationalitas, & animalitas Petri ex parte obiecti appareant duo: quia vnum, & idem sibi dissimile apparere non potest. Quod est animalitatem, & rationalitatem Petri ex parte obiecti distingui, siue præcindi per cognitiones; & idem est de aliis quibusque cuiusvis entis formalitatibus. Confirmatur primò ex modo loquendi communissimo, quo eiusmodi formalitates diuersas nuncupamus, & tanquam de diuersis obiectis passim ratiocinamur, & loquimur. Confirmatur secundò: quia Petrus in quantum rationalis est dissimilis bruti; in quantum animal verò similis, quod impossibile esset, nisi rationalitas, & animalitas Petri essent dissimiles inter se, vt patet. Confirmatur tertio: quia si quis per fidem simul, & naturalem cognitionem eandem Petri animalitatem cognosceret, nemo profecto dicet vi earum duarum cognitionum plus distingui apud illum animalitatem Petri à se ipsâ, quam de facto distinguitur apud omnes eadem Petri animalitas à rationalitate; & tamen illæ duæ cognitiones de animalitate magis essent inter se diuersæ, & dissimiles, quam cognitiones de animalitate, & rationalitate, quas omnes habemus de facto; cum hæc sint ambæ naturales, & æquæ claræ, vel obscuræ; ex illis autem altera fidei, & obicura, altera naturalis esset, & clara. Igitur diuersitas, quam experimur inter animalitatem, & rationalitatem Petri non cognitionum, sed ipsorum obiectiuorum conceptuum diuersitas est. Ad connotata autem diuersa ne importunè recurras, quando in superioribus vidisti sexcenta posse exempla afferri, vbi non sunt connotata diuersa.

329 Decimum quintum argumentum sit. Quia si non præcinderemus obiectiue, neuiquam possemus efficere vniuersalia generica per adunationem plurium specierum sub vno conceptu ipsis communi, quoniam vnicum fundamentum adunandi plura sub conceptu communi eorundem plurium similitudo est; constat autem conceptus específicos adequatè sumptos, vt homo, & equus, inter se dissimiles esse: necesse est ergo, vt in vnâquaque specie duplicem conceptum obiectiuum partiamur; alterum, cui in singulis speciebus alijs exactè similes corresponsdeant, ex quibus adunatis sub conceptu communi genus efficitur; alterum exactè dissimilem cæteris speciebus, quæ est differentia. Quod sine præcisione obiectiua conceptus generici à dif-

Pharus scient. Tom. I.

ferentiali fieri non potest, vt constat. Non posse autem intellectum nostrum adunare sub conceptu communi ad efficiendum vniuersale, nisi ea, quæ ipsi apparent exactè similia, tum experientia ipsa demonstrat, tum à posteriori probatur; quia alioquin à differentiis in quantum diuersis, vt à rationalitate, hinnibilitate, rugibilitate, &c. conceptus communis, & vniucus abstrahi posset. Sicque homo, equus, leo, &c. non solum in ratione genericâ animalis, sed in ratione etiam differentiali conuenirent, quærendæque essent aliæ rationes, quibus differrent, in quibus eadem rediret illatio, & sic in infinitum. Tum nulla alia essent, quantumvis inter se diuersa, quæ vt talia sub conceptum communem, & vniucum non caderent. Quo è medio prius tollenda esset omnis æquiuecatio, omnisque analogia nominum, & verborum. Quoruus omnis metaphorica, aut quoquo modo translaticia loquatio prorsus cessaret. Quin imò cuncta iam sub hoc, iam sub illo conceptu communi arbitrario, & sine ordine fundato in rebus confunderentur. Quæ omnia, quàm sint absurda nemo non videt. Hic verò pariter, atque in præcedentibus diuersorum connotatorum agmen est abigendum.

Decimum sextum argumentum. Species ex genere, & differentiâ componitur secundum omnes, atque ita differentia extra conceptum generis est, vt etiam omnes fatentur cum Arist. lib. 3. Met. text. 10. Tum differentia & genus diuersas quiditates habent, diuersasque subeunt definitiones. Quocirca de genere dicitur esse commune pluribus speciebus, & prædicabile de illis, secus de differentiis. Tum per differentias ipsas contrahi, atque determinari; sed non è conuerso. Differentiæ verò oppositæ inter se dicuntur, quæ non est genus sibi ipsi. Circa genus discurre, ratiocinari, ac disputare passim solemus immemores omnino differentiarum; & cætera huiusmodi, quæ sine præcisione obiectiua generis à differentiis haud quaquam possunt aptè componi, quidquid Aduersarij conentur. Quorum omnes componendi modi ad diuersitatem tandem vel connotatorum, vel cognitionum reuocantur. Quàm verò in casum ex dictis in superioribus satis apparet. Ex quibus facile possem, sicut & alia singillatim reuincere (ni prolixitatem in re satis, vt reor, demonstratâ timerem) quæcumque ad cuncta proposita aut respondent, aut respondere possunt; sed quia & id quisque facile ex fundamentis iactis præstare poterit, ad reliqua pergo.

Decimum septimum argumentum. Sublatis præcisionibus obiectiuis sequitur primò, nulla esse prædicata metaphysicè transcendentia præ alijs, sed omnia æquæ dicenda esse aut transcendentia, aut non transcendentia, quia omnia sunt vnus, & idem conceptus obiectiuus. Quod licet fateatur Ariag. d. 11. Logica sec. 3. sub 3. alienum est à sententiâ reliquorum Philosophorū, & Theologorū, & à modo concipiendi communi. De quo plura dicemus infra q. 10. Secundò sequitur nomina abstracta, & cōcreta prius esse synonyma, quia eorum significata, ne penes diuersa quidem connotata, discriminantur, vt constat. Vnde sequitur tertio has omnes prædicationes, Homo est animal; homo est animalitas; humanitas est animalitas; rationale est animal; rationale est animalitas; rationalitas est animalitas, & similes æquæ, & omnimodis citra omne dubium esse veras, aut falsas. Frustraque lubinde torqueri Philosophos, atque Theologos in examinando, quo inter se differant prædicationes concretorum de concretis,

H h 3

cretis, abstractorum de concretis, & abstractorum de abstractis, communiter resolventes posteriores in aliquo sensu esse falsas; cum tamen primæ in omni sensu veræ sint.

332 Decimum octauum argumentum. Intellectus noster ea, quæ realiter sunt plura, ita valet adunare, ut ex parte obiecti vnum quid, & prorsus indiuisum appareant; ita enim apparent nobis citra dubium conceptus vniuersales à pluribus abstracti. Igitur vice versâ id, quod realiter est vnum, ita valet multiplicare, atque diuidere, ut ex parte obiecti appareat plura diuisa inter sese, siue disiecta. Quod ipsum est obiectiue præcindere.

333 Decimum nonum argumentum ab ipsâ praxi, & vsu nostrorum Aduersariorum captari potest. Mirum enim est, quàm manifeste, quàmque frequenter in suis scriptis, dum à controuersia præsentis remoti, eiuque immemores incedunt, præcindunt obiectiue, ipsaque præcisiones obiectiuas supponunt tribuentes vni formalitati obiectiuæ, quod negant alteri eiusdem entis, reduplicantes circa vnâ, alterâ exclusâ, appellantes illas diuersas; & in summâ ita ratiocinantes, qualiter sine obiectiuis præcisionibus ratiocinari aut impossibile, aut etiam interdictum nugatorium, & ridiculum esset; ut quisque in dictis ipsorum scriptis, si sedulo animaduertat, satis aperte deprehendet. Exemplo sit argumentum illud, quo Petr. Hurt. *disp. 7. de Ani. sec. 2. Artiag. disput. 6. sect. 4.* Oued. & alij Recentiores probant iudicium humanum indiuisum attingere subiectum, & prædicatum, & copulam obiectiuam propositionis, eo quod hæc respectus quidam est ex suo conceptu ad vtrumque, & cognitio tangens respectum, terminos etiam, quos ipse respicit, debet simul attingere; vbi vides, quomodo in hac propositione obiectiuâ, *homo est rationalis*, tres conceptus obiectiuos distinctos per rationem, præcisosque subinde agnoscunt, supponuntque hominem, rationalitatem, & identitatem vtriusque, qui re ipsâ sunt idem. Passimque in similes cadunt suppositiones. Sanè non possunt non loqui, ut intelligunt, idcirco præcindunt verbis, sicut & mente. Si quando verò fortasse in hac re conueniuntur, ne aperte capti videantur, vel præcisionis saltem vocabulo se protegent dicentes (immani profectò eiusdem vocabuli abusu) se quidem formalitates etiam præcindere; non tamen ex parte obiecti, sed ex parte actus. Atque ita se vti præcisionibus formalibus, quas admittunt, non verò obiectiuis, quas negant. Quæ sanè fucata loquutio adeò abusua, & impropria mihi est, ut in sententia Aduersariorum vix aliud ægrius feram, quàm illam.

334 Vigessimum argumentum sit lepidum illud dilemma, quo ego quondam non præcidentes parum cantos premebam hoc modo. Tu, qui negas præcisiones obiectiuas, vel præcindis, vel non præcindis. Si præcindis, negas idem, quod exerces; quo quid stultius? Si non præcindis, non negas præcisiones obiectiuas: quid ergo negas? Impossibile quippe tibi est præcisiones obiectiuas negare non præcindendo. Quod ita probo: quia impossibile est negare aliquid, non apprehenso eo quod negatur, ut est certissimum: ergo impossibile est negare sapientiâ Dei e.g. præcisam esse obiectiue à iustitiâ, non apprehensâ sapientiâ Dei præcisâ obiectiue à iustitiâ. Hoc autem ipsum est præcindere sapientiâ Dei à iustitiâ; quia præcisio obiectiuâ non aliter fit, quàm concipiendo per cognitionem præcisâ ex parte obiecti, siue diuisâ, siue distinctâ ea, quæ à parte rei neque diuisa, neque

distincta sunt. Confirmatur primò. Negas sapientiâ, & iustitiâ representari nobis ut duo inter se distincta, & dissimilia ex parte obiecti, quod nos asserimus, seu quod idem est, sapientiâ, & iustitiâ, prout sunt in mente nostrâ obiectiue, duo, eaque dissimilia esse. Ergo non potes non concipere sapientiâ, & iustitiâ ut duo distincta, & dissimilia: ergo nec possunt sapientiâ, & iustitiâ non representari tibi ut duo distincta, & dissimilia; atque adeo nec potes non exercere ipsam præcisionem, quam negas, aut, si non exerces, non negas. Confirmatur secundo. Negas per cognitionem nostram tangi sapientiâ sine iustitiâ: ergo concipis cognitionem, quam negas, tangentem sapientiâ, & non iustitiâ, atque adeo sapientiâ, & iustitiâ ut duo distincta apprehendis. Scio argumentum hoc ex vi formæ præcisæ sophisticum esse; credo tamen ex vi materiæ bene concludere. Quia certum puto id, quod Franc. Alph. *diff. illâ 4. Logica, sect. 3.* planè fatetur neutiquam posse Aduersarios præcisionem obiectiuam, quam nos asserimus, aut apprehendere, aut negare, quin concipiant ut duo ex parte obiecti distincta, & inter se dissimilia ea, quæ nos talia apparere asseueramus. Itaque in exemplo proposito non possunt non concipere sapientiâ, & iustitiâ Dei, ut duos conceptus obiectiue diuersos, dum negant ita à nobis concipi. Quod autem in tali casu neuter eorum conceptuum obiectiuorum sit formalitas ficta, aut chimerica, ut asserit Franc. Alph. ex dictis, & ex dictendis satis competum cuique fiet. Et confirmari modò potest: quia illi conceptus obiectiuus ipsissimi sunt, quos nomina hæc *sapientiâ Dei, iustitiâ Dei* nobis significant. Quis autem audeat asserere significatum alterutrius horum nominum esse chimericum? Quomodo autem nihilominus, qui intuitiue cognoscunt, minimè obiectiue præcindunt, quantumuis sciant nos præcindere *q. 11. explicabitur.*

Vigelimum primum tandem argumentum sit ratio à priori totius doctrinæ de præcisionibus obiectiuis ex modo operandi nostri intellectus pro præfenti statu desumpta. Hoc enim ipso, quod cognoscimus per species alienas, aliter nobis apparent res cognitæ, quàm realiter sunt in se, unde nascitur ut, quæ reipsâ sunt indiuisa, diuisa nobis represententur, & quod realiter est simplex, per partes nihilominus, & paulatim nobis appareat, non quidem per partes, quas in se habeat, sed quas habeat in mente nostrâ, prout nobis apparet, sicuti fusiùs à nobis explicatum est *suprà d. 2. q. 3. inferiusque* itidem explicabimus dum argumentum potissimum Aduersariorum diluamus. Hæc satis modò.

Ex quibus omnibus concludo primò, adeò esse *336* pro hoc statu intellectui nostro connaturalem modum cognoscendi præcisum ex parte obiecti, ut non possit non tum in Deo, tum in creaturis formalitates obiectiuas passim præcindere. Quod certe ita mihi per argumenta proposita factum est euidentius, ut spem conceperim fore, ut quicumque ea sincero studio veritatis perlegerint ad communem, auitamque Philosophorum, atque Theologorum sententiam, quam illa propugnant, si forte ab ipsâ descuerant, reducantur. Præsertim si in residuo quæstionis validissimo illi argumento, quo in partem aduersam deturbati sunt Recentiores, satisfactum viderint, ut etiam spero.

Secundò concludo contra Artiag. & suos minùs *337* consequenter negare eos obiectiuas præcisiones in creatis, atque etiam circa pleraque Dei attributa, dum illas circa mysterium Trinitatis admittunt. Quan

Quamquam enim in eo mysterio, & in aliis, ubi perfectiones diuine relatæ ad prædicata contradictoria sunt virtualiter distinctæ, iuxta doctrinam traditam *suprà q. 6.* peculiaris ratio inueniatur, ratione cuius non possint non à nobis eiusmodi perfectiones obiectiue præcindi, vt ex dictis in hac *q. propos. 1.* & 2. apparet; & amplius ex dicendis patebit. Cæterum, quia talis præcisionis necessitas in nostro insuper intelligendi modo pro præsentis statu fundatur, neque in videntibus intuitiue dicta mysteria locum habet, vt *quæst. 11.* probabimus, idcirco consequentius multo procedimus, qui vbiq; tam in creatis, quam in diuinis præcisiones obiectiuas formalitatum à nostro intellectu oriundas adstruimus.

338 Tertiò concludo contra Recentiores *n. 236.* commemoratos, præcisiones obiectiuas formalitatum, quas facit intellectus noster, minime esse dependentes ab eo, quod causæ referantur transcendentaliter, aut non referantur ad suos effectus. Quamquam enim vnum, aut alterum argumentum eorum, quæ contra non præcidentes scripta relinquimus, eiusmodi relationem transcendentalem supponat. Cætera tamen ab illa nullatenus pendent, sed absolute demonstrant nostrum intellectum præcindere, siue adsit, siue non adsit talis relatio. Vide, si placet, Quæd. *conu. citata Metaph. punct. 8. §. 2.* fusè impugnantem mediam sententiam hanc Recentiorum. In quo ego nolo immorari, quia censeo ex hæcenus à me dictis in vniuersum, manifestè eam ab vnoquoque retundi posse. Pergo iam ad diluenda argumenta, quæ contra nostram, & communem sententiam militant.

Potissimum fundamentum sententiæ non præcidentium diluitur.

339 Potissimum, imò vnicum, iudicio etiam Aduersariorum, argumentum, quo præcisiones obiectiuæ non modo acriter impugnari, sed penitus etiam expugnari videntur, & quo conuicti Recentiores *suprà* relati eas cum Nominalibus negant, in hunc modum formari potest. Animal & rationale sunt omnino idem reipsa: ergo impossibile est cognosci animal, quin cognoscatur rationale; ergo, quæ cognitione cognoscitur animal, eadem ratione debet necessariò cognosci: ergo repugnat, quod animal à rationali ex parte obiecti præcindatur. Antecedens supponitur vt certum apud utroque contententes. Consequentia autem vrgitur hoc syllogismo expositorio in primâ figurâ. *Hoc animal cognoscitur cognitione A: hoc rationale est hoc animal: ergo hoc rationale cognoscitur cognitione A.* Consequentia est legitima; antecedens verum: ergo & consequens. Rursus si animal cognoscitur, rationali non cognito, sequuntur duo contradictoria simul vera: ergo. Probo sequelam; imprimis hæc est vera. *Hoc animal cognoscitur cognitione A:* sed etiam hæc est vera; *Hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Ergo. Probo minorem, hoc syllogismo in *Perio.* Nullum rationale cognoscitur cognitione A. *Hoc animal est rationale: ergo hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Antecedens ponitur verum, ergo & consequens verum est. Dantur ergo duo contradictoria simul vera, si animal per aliquam cognitionem cognoscatur, rationali per eandem non cognito. Et quidem cum animal, & rationale, vt supponitur, realiter sint prorsus vnum, & idem, vel ex ipsis terminis apparet cum euentiâ non magis posse reuera cognosci animal, & non cognosci rationale, quam potest cognosci idem, & simul idem ip-

sum non cognosci reuera; hoc autem esse impossibile est clarum; cum sit aperta contradictio. Hoc argumentum, quod variis aliis modis recentibus in idem formari potest, & solet, vehementer tollit præcidentes, eoque in varias solutiones distinxit. examinemus singulas.

Prima est eorum, qui distinctionem virtualem in ordine ad prædicata contradictoria, etiam in rebus creatis, non verentur admittere, quæ posita, apertâ fronte ab argumento facto se expedium dicentes animal & rationale, etsi realiter sint vnum & idem, virtualiter esse duo in ordine ad cognosci, & non cognosci; proindeque hæc prædicata, quantumuis alias contradictoria, inter se inuicem non pugnare. Verum, quàm sit detestandum istud philosophandi genus in rebus creatis, quàm multaque ex illo incommoda, & absurda sequantur abundè confestim *suprà q. 6.* Quapropter nihil amplius contra hanc solutionem necessariû est addere.

Secunda solutio est dicentium, vt duo contradictoria physica, qualia sunt esse, & non esse, produci, & non produci, vniiri, & non vniiri, verificari possint, physicè debere esse distincta subiecta, de quibus prædicantur; ad verificationem tamen contradictoriorum intentionalium, vt sunt cognosci, & non cognosci sufficere, quod subiecta de quibus dicuntur, distinguantur intentionaliter, seu per rationem; qualiter in casu argumenti distinguuntur animal, & rationale, atque ita verum sine repugnantia esse potest cognosci animal, & non cognosci rationale. Sed contra primò: quia, quidquid sit modo de appellatione contradictoriorum intentionalium, certum est à parte rei, & non fictitiè cognosci animal, quando cognoscitur: ergo si animal à parte rei idem, quod rationale est, æquè repugnat cognosci animal, & non cognosci rationale, ac repugnat animal ipsum cognosci simul, & non cognosci. Contra secundo; quia cognitio nostra, & distinctio rationis longè diuerso sensu appellantur intentionales. Prima enim dicitur talis, quia quasi eiuibratur, & intenditur ab intellectu versus obiectum procul positum, quod non tollit esse eam realem, & physicam entitatem. Secunda verò duntaxat, quia ex vi talis intentionis concipitur ab intellectu, subindeque obiectiue in illo habet esse, cum verè, & realiter non sit. Quas duas appellationes perperam confundit respondens. Etenim cum cognitio nostra, & hoc, quod est cognosci animal per illam, quid reale sit physicè existens; tamen in sensu explicato, quid intentionale dicatur, hæc prædicata cognosci, & non cognosci, vt simul sine repugnantia verificari possint, non minorem distinctionem exposcunt ex parte subiectorum, quàm hæc produci, & non produci. Ex quo patet distinctionem rationis inter animal, & rationale, quæ non vera, sed solum apparens distinctio est, nihilo magis prodesse, vt possit animal verè, & realiter produci, aut vniiri, rationali non producto, aut vnito. Contra tertio. Quia, quo sensu dicuntur de subiectis prædicata contradictoria, eodem debent subiecta esse inter se distincta, vt talia prædicata de ipsis verificari valeant, vt *suprà q. 5.* contra Scotistas arguebam. Sed si animal obiectiue à rationali præcinditur, in sensu omnino reali dicitur de animali cognosci, & de rationali non cognosci, vt constat ex dictis: ergo vt talia prædicata verificentur, realiter omnino debent animal, & rationale distingui, nec sufficit, aut quidquam præstat distingui per rationem, aut si realiter non distinguuntur, vt supponimus, cognosci animal, &

H h 4 non

non cognosci rationale impossibile est. Nec refert, quod alij respondent, eiusmodi prædicata esse realia, attamen extrinseca esse: quia etiam remanent æque extrinseca comparata ad animal solum, de quo nihilominus secundum omnes verificari nequeunt, quia animal cognosci simul, & non cognosci impossibile est. Ad oppositionem namque contradictoriam nihil refert, quod sint extrinseca, vel intrinseca contradictoria prædicata, dummodo sit subiectum vnum, & idem, ut vel ipsi Logici sciunt. Apud quos lex contradictoriarum enunciationum amplius non poscit, quam, quod affirmant simul, & negent idem de eodem. Tum contradictorias de prædicato extrinseco necessario ferre secum annexas alias de prædicato intrinseco certissimum est; nempe his duabus, *Petrus cognoscitur: Petrus non cognoscitur*, annexæ sunt istæ. *Aliqua cognitio Petri existit. Nulla cognitio Petri existit.* De quo plura suo loco.

342 Tertia solutio, suppositis quatuor modis dicendi per se enumeratis ab Aristot. lib. 1. *Post. cap. 4.* dicit. Per cognitionem de animali dumtaxat attingi animal per se quarto modo; atque ita est animal re ipsa, & per se primo modo sit rationale; in ordine tamen ad sui cognitionem perinde se gerere, ac si rationale non esset, eodem quippe omnino modo per talem cognitionem attingeretur, etiam si per impossibile re vera non esset rationale. Quemadmodum in sententia satis communi, etsi cognitio, quæ Pater æternus cognoscit se, cognitio sit totius Trinitatis primo modo dicendi per se, at quarto modo dicendi per se solum conuertit ad productionem Verbi in quantum est cognitio vel solius Patris, ut quidam volunt, vel Patris, & Verbi, non verò Spiritus sancti, ut docuit Valsq. ita, quod eodem modo procederet à Patre idem Verbum dato per impossibile, quod per Spiritum sanctum non cognosceret. Quo etiam pacto dici solet sententia hominis à solâ animalitate eius procedere quarto modo dicendi per se; non item à rationalitate, quantumvis hæc cum animalitate re ipsa sit idem: eo, quod homo in quantum rationalis, sed in quantum animal sentit. Cæterum doctrina, quam hæc solutio supponit, eandem argumenti soluendi difficultatem patitur; imò euidentius illam patitur: quia clarius cernitur repugnare, quod vna formalitas præ alia identificata secum, sit causa per se à parte rei alicuius effectus, quam, quod vna formalitas præ alia identificata secum tangatur à parte rei per cognitionem aliquam, quandoquidem magis intrinsecum, magisque physicum prædicatum est esse causam per se, quam per cognitionem attingi. Itaque, si ex eo quod animal sit obiectum alicuius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum, sequuntur duo contradictoria simul vera, ut argumentum factum pretendit, quia animal & rationale re ipsa sunt idem; qui fieri potest, ut non etiam sequantur ex eo, quod animal sit obiectum per se quarto modo alicuius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum, quod repugnat esse idem simul, & non esse obiectum per se quarto modo, atque esse idem simul, & non esse obiectum, ut patet. Certè doctrina Aristot. de quarto modo dicendi, seu causandi per se cum distributione accommoda capienda est, ut latius explico suo loco. Si enim sermo sit, uti est in præsentis, de causâ per se, quæ realiter, & physice talis sit, repugnat omnino, ut aliqua formalitas sit causa per se alicuius effectus, cuius etiam non sit causa per se omnis formalitas identificata

cum illâ (loquor modo seclusâ virtuali distinctione, quæ inter aliquas dumtaxat formalitates Dei reperitur, iuxta doctrinam traditam *quest. 6.* iam citata) ex opposito enim duo contradictoria simul vera sequerentur aperte, nempe idem ipsum comparatione eiusdem effectus esse simul, & non esse causam per se. Si verò sit sermo de causâ per se, quæ talis sit solum formaliter seu nostro modo concipiendi, tunc sufficiet distinctio rationis formalitatum, ut altera causa per se in sensu formali, non item altera dicatur. Quo solum sensu potest animalitas hominis præ rationalitate dici causa per se sensationis. Hic tamen sensus ad rem, de quâ modo tractamus, impertinens est: quia & supponit obiectiuam præcisionem formalitatum, & agit de rebus non prout sunt solum à parte rei: sed prout à nobis concipiuntur. Ex quo patet nihilo magis per hanc solutionem, quam per alias difficultatem argumenti emolli. De sententiâ autem commemorata Patris Valsq. & aliorum circa productionem Verbi diuini ex his eisdem principiis iudicium feram in materia de Trinitate.

Quarta solutio quorundam Recentiorum est: 343 quidquid à nobis cognoscitur duplex habere esse; aliud physicum à parte rei; aliud intentionale in intellectu cognoscentis, ab vno autem ad aliud non licere arguere, quia ex eo, quod animal, & rationale sint idem quoad physicum esse, non sequitur debere esse idem, quoad esse intentionale; quoad hoc enim cum præcisiue cognoscuntur, diuersa sunt, atque adeo nihil verat per vnam cognitionem cognosci vnum, quin aliud per eandem cognoscatur. In hanc solutionem recidit alia asserentium animal, & rationale non cognosci prout sunt in se, sed aliter, quam in se sunt, atque ita bene posse esse distincta prout in mente sunt obiectiue, quamvis prout sunt in se à parte rei sint idem. Vtraque hæc solutio verbo tenus scopum videtur veritatis attingere, ut ex dicendis apparebit; quoad sensum tamen suorum auctorum longe aberrat ab illo. Supponunt namque entitatem physicam animalis, & rationalis in se ipsa à nobis cognosci, per cognitionemque transferri ab statu physico ad statum obiectiuum, ibique accipere illud esse diuersum ab esse, quod habet re ipsa. Quo posito, tota vis argumenti facti manet illesa. Quoniam impossibile est entitatem physicam animalis transferri ad statum obiectiuum, quin entitas rationalis, quæ est eadem pariter transferatur. Nec fieri potest, ut animal accipiat aliquod esse obiectiuum, quod non accipiat rationale, cum quo physice est idem, alias eadem contradictio, quam obtendit argumentum, sequetur. Tum status ille obiectiuus siue intrinsecus, siue extrinsecus accidit animali reali, vnde cumque proueniat illi: ergo nequit non itidem accidere rationali, quod est idem cum animali, aut sequetur eadem contradictio: ergo animal non potest poni sub statu obiectiuo sine rationali; & consequenter neque sine illo cognosci.

Mitto alias solutiones leuioris notæ, quæ ex dictis facile reuincuntur à quolibet. Omnes enim excogitabiles præter nostram innox exhibendam, eo ipso quod supponant obiecta per cognitionem humanam tangi in se ipsis, & non in substituto alieno, uti nos arbitramur, in id necessario debent recidere, ut concedant aliquod prædicatum siue intrinsecum, siue extrinsecum verè, & realiter conuenire vni formalitati reali, quin conueniat alteri re vera identificatæ cum illa. Pro quo semper argumentum factum recurrit instaurandum. Nam si animalitati

litati reali aliquid à parte rei verè conuenit siue intrinsecum, siue extrinsecum, siue physicum, siue intentionale, quod verè, & à parte rei non conuenit rationalitati reali, cum rationalitas, & animalitas verè, & à parte rei sint idem, conficitur planè eidem omnino prorsus indiuisæ entitati aliquid conuenire simul, & non conuenire verè, & realiter, quod sine apertâ contradictione constare non potest. Accedamus igitur iam ad solutionem nostram.

345 Pro quâ supponenda est tota doctrina *superius* disp. 2. q. 3. abunde tradita circa modum intelligendi nostri intellectus pro hoc statu. Statuimus ibi quidquid per sensum non ingreditur, ita per species alienas à nobis cognosci, vt non in se ipso; sed in phantasmate quodam sensibili, tanquam in substituto attingatur. Nihil enim non sensatum aliter, quam per speculum creaturarum, & in enigmate phantasmatum valeamus in præsentî statu intelligere, iuxta Apost. 1. ad Corinth. 13. Itaque cum primum intellectus noster vi principiorum ad aliquid concipiendum cuius non habet propriam speciem, mouetur eâ quam habet, promittitque utendi speciebus alienis obiectorum sensibilibus, quas solas habet, eademque innumeris propemodum modis miscendi, siue componendi phantasma quoddam obiectuum, atque ex naturâ suâ sensibile pro natâ occasione rei cognoscendæ accommodatum sibi pro re ipsa substituit, vt sibi sit loco eiusdem rei in ordine ad cognoscendum de illâ quidquid notificant principia. Explicabamus hoc vtrunque *loco citato* exemplo imaginis materialis, quæ adeo esse solet nobis loco prototypi, vt de ea multa enunciemus, ac si esset prototypus ipse. Dicimus enim, signatâ imagine Alexandri. *Hic fuit Imperatorum potens, sumus: maximam partem terræ sibi subiecit.* Tum signatâ imagine crucis dominicæ. *Eccè lignum crucis, in quo salus nostra pendit, &c.* Ad hunc ferme modum (nam simile non tenet in omni) se gerit intellectus noster circa phantasma illud, quod sibi subrogat pro re, quam apprehendere conatur, iudicans de illo, seu in illo; non tamen pro illo, sed pro re, cuius est substitutum, quidquid de ipsâ iudicandû foret in ipsâ in se per propriam speciem conciperetur; ita quidem vt assensus quantum ad suasionem, in quâ potissimum vis iudicatiua consistit, non in phantasma; sed in rem, pro quâ illud substituitur, feratur; attingens nihilominus illud, sed non pro illo, sed pro ipsâ re, quod est iudicare rem ipsam non in se ipsâ in alieno substituto pro ipsâ apprehenso. Vide hanc doctrinam latius expositam, & multis argumentis probatam *loco citato*.

346 Ex qua, vt *ibi* etiam inferebam manifestè consequitur quidquid à nobis cognoscitur per species alienas, eodem omnino modo per apprehensionem apparere, siue representari obiectiue intellectui nostro, quo apparet phantasma subrogatum pro illo, quin imò cum illud in se per apprehensionem non appareat, sed phantasma loco eius, ex eo solum taliter, aut taliter apparere dicitur, quia phantasma per quod dumtaxat, tanquam per substitutum pro ipso apprehensum apparet, tali, vel tali modo obiectiue representatur; phantasma autem tale representatur, & apparet, quale est in se, vnum, aut multiplex, diuisibile, compositum, magnum, aut paruum, cum hac, aut cum illa figura, &c. Sunt namque hæc omnes proprietates rerum sensibilibus, quibus cum à sensibus percipi necessarium est, & phantasma illud, vt dixi, ex sua natura, & conceptu quid sensibile est,

vt pote apprehensum virtute specierum propriarum rerum sensibilibus.

Hinc iam se detegit, quâ ratione intellectus noster præcindat obiectiue; non enim præcindit, & fecat res infectiles in se ipsis, sicut neque illas in se ipsis cognoscit, sed præcindit, & fecat phantasma illud corporeum, & sectile, quod sibi pro aliis rebus veluti efformat, quodque sibi loco earum subrogat, & substituit, phantasma autem præcindi, & diuidi cognitione nihil prohibet, cum sit in se quid corporeum, & diuisibile. A cuius subinde præcissione res ipsæ, pro quibus illud supponitur, præcindi etiam obiectiue cum omni proprietate dicuntur, quia, quod non per se; sed per substitutum cognoscitur, quâ proprietate cognosci dicitur, eadem dicitur subire quæcumque suum substitutum participat à cognitione; constat autem ex doctrinâ datâ *loco citato* cum omni proprietate dici nos absolute cognoscere quæcumque per alias species cognoscimus, quantumvis cognitio hæc, vt *ibi* monstraui-mus, per substitutum fiat modo proposito. Cateroquin res ipsas infectiles in se ipsis cognitione præcindi impossibile est, vt argumentum factum, me quidem iudice, conuincit, & ex dicendis q. 11. amplius constabit. Modò, vt ad illud pro re præsentî in forma respondeam, & replicas, quæ fieri poterunt, pariter diluam.

Prænoto id, quod perdoctè obseruauit P. Suarez *348* *disput. 2. Metaph. sect. 2. n. 21.* voces, quibus ad res significandas vtitur, eodem modo se habere comparatione earum, ac se habent circa eandem conceptus nostri formales, seu cognitiones. Quippè vocibus vtitur ad explicandum, quod concipimus, non prout in se est, sed prout ex parte obiecti nobis apparet. Neque enim fieri potest vt voces significant nobis res prout sunt in se; aut imponantur à nobis ad illas ea ratione significandas; quando nos easdem res non possumus vt sunt in se percipere. Igitur sicut nostræ mentis cognitio, pro quâ vox subrogatur, dumtaxat cognoscit rem insensibilem per substitutum, nimirum per phantasma sensibile, ita vox ipsa rem eandem per idem dumtaxat substitutum significat, ita, quod eius significatio ad phantasma sensibile terminatur, non quidem pro phantasmate ipso; sed pro re, cuius loco est. Quod fit, vt voces easdem induant proprietates, quas cognitiones; multiplicatur enim pro multitudine conceptuum obiectiuorum, danturque varia nomina eidem rei indiuisibili pro varietate obiectiuarum formalitatum eius oriunda à varietate phantasmatum ad cognoscendam illam substitutorum, &c.

Ex his ad argumentum positum *numer. 339.* respondeo distinguendo maiorem. Hoc animal cognoscitur in se ipso cognitione A, nego. Cognoscitur in phantasmate substituto, concedo. Deinde minorem. Sed rationale est animal in se ipso, & à parte rei, concedo, in phantasmate substituto, nego; & nego consequentiam. Paterque ad syllogismum secundum propositum in argumento. Est dicere. Per cognitionem animalis attingitur phantasma quoddam, loco entitatis realis hominis, ipsaque entitas subinde cognoscitur in quodam phantasmate distincto ab eo, quod pro eadem entitate attingitur, & in quo ipsa cognoscitur per cognitionem rationalis. Ex vtroque autem coalescit tertium, sub quo dicitur cognosci homo. Quod, qua ratione fiat, paucis accipito ex pluribus, quæ *disput. 2. quæst. illa 3.* scripta relin-quimus.

Experitur

350 Experitur quis sensationem nascentem ab entitate hominis eminens visâ, ex qua sensatione lumine discursivo, quo pollet, infert eiusmodi entitatem principium sensationis esse, quod est esse animal; quoniam verò ad id inferendam speciem propriam principij sensationis, non habet, vtens alienâ, phantasma quoddam sensibile subrogat, quod sibi est loco principij sensationis, & in quo subinde tanquam in substituto tale principium sensationis cognoscit. Et quia sensatio, quâ ratio- nis sub experientiam cadit, solum notificat quan- tum est ex se entitatem, à quâ nascitur, esse cau- sam sui, non amplius; idè phantasma illud vi- talis notificationis conceptum duntaxat & concip- ienti substituitur principium sensationis, non am- plius. Quo fit, vt in illo duntaxat possit iudicare intellectus entitatem illam procul visam esse ani- mal, ignarus prorsus an sit homo, vel brutum. Quod tamen esset impossibile, si intellectus non in phantasmate substituto; sed in ipsomet attingeret tale sensationis principium; nam dato, quod in eo etiam casu sensatio, si eodem pacto conciperetur, idem, quod modò, notificaret, quatenus est ex se, tamen intellectus nequireret aliunde non tan- gere, quidquid realiter esset tale principium sen- sationis, scilicet, quia nequireret præcindere, sicut dato, quod creaturæ tantum notificent quantum est ex se Deum vt vnum, intellectus diuinus ex ipsis creaturis inductus, nequit aliunde non co- gnoscere Deum vtrinum, quia nimirum præci- sionis non est, vt dicemus, *in tit. de scientia*.

351 Dixi sensationem solum notificare, quantum est ex se entitatem, à quâ nascitur, esse princi- pium sui; non, quod putem fieri posse, vt conne- xio per quam sensatio inducit ad cognoscendum suum principium, determinatè respiciat solam for- malitatem principij, & non alias identificatas cum illâ, id enim repugnat, quia sequeretur respicere, & non respicere idem. Quod est contradictio; sed quia sensatio, quâ ratione sub experientiam cadit, solum concipitur connexa cum aliquâ causâ sui, quæcumque illa sit. Proindeque amplius non exigit prout ita concepta, quam, quod sit principium sui illud, à quo nasci concipitur in ordine ad mouen- dum, determinandumue intellectum, vt illud in- telligat, adeo vt eodem prorsus modo moueret, siue determinaret, etsi illud, à quo nasci cernitur amplius, quam principium eius non esset, aut alia prædicata distincta ab iis, quæ re ipsâ habet, ha- beret. Pergat iam ille, & experiat in illâ entitate, quam procul viderat ratiocinationem. Ecce pariter infert esse eam principium ratiocinandi, subrogato alio phantasmate diuerso à priori pro tali ratiocina- tionis principio, ex quibus duobus phantasmati- bus apud ipsum obiectiue coalescit homo. Et hic est modus, quo intellectus noster paulatim, & per partes, atque adeo præcindendo obiectiue, intelligit, miro profecto Opificis summi Dei arti- ficio.

352 Obseruare tamen oportet insuper maioris ex- plicationis, atque vniuersalitatis gratiâ, duplex esse genus principiorum, quibus inducimur ad cognoscendum cum præcissione vnam formalita- tem præ aliâ. Alia enim sunt principia doctrinalia; alia naturalia. Doctrinalia sum potissimum verba siue prolata; siue scripta, & vniuersim quælibet alia artificialia signa, quorû significatio ab arbitrio hominum pendet. Naturalia autem voco cetera quæcumque naturâ suâ intellectum nostrum ad ali- quid siue apprehendendum, siue iudicandum indu-

cunt. Quæ quidem principia valde, quod ad rem attinet, inter se differunt; nam doctrinalia suppo- nunt præcissionem iam factam per ipsam significa- tionem artificialem, quam habent, aut certè per cognitionem præuiam; non vero inducunt ad eam faciendam, cum significant res, non prout sunt in se ipsis, sed prout sunt obiectiue in mente homi- num, vt dicebam agens de vocibus *num. 148*, in mente autè hominû iam supponuntur res præcisæ, vel nō præcisæ. Quocirca de principiis his doctrina- libus nihil est amplius, quod ad propositû dicamus. Principia verò naturalia reuera inducunt intellectu nostrum ad præcisiones efficiendas supposito modo cognoscendi, quem pro præsentî statu habet. Sed quomodo inducunt? Dico vniuersè cum notificant quantum est ex se vnam formalitatem præ reliquis, non est tribuere illi formalitati prout est à parte rei aliquam deno- minationem præ reliquis, aut illam in se ipsâ præ reliquis aliquo respectu respicere; hoc enim sèper est impossibile ob argumentum factum. Sed est ita mouere intellectum ad subrogandum tale phantasma pro tali re, vt eodem modo, & ad eandem subrogationem mouerent, etiam si talis res amplius non esset reuera, quàm dicta formalitas, siue talis subrogatio per simplicem apprehensionem præuiam ad iudicium fiat semper, vt ego autumo, de quo *suo loco*, siue fiat per iudicium ipsum, quod non interest ad rem. Ita enim subrogatione facta tota illa res apud cognoscentem amplius non est vi eius cognitionis, quam illa formalitas, quidquid sit amplius in se. Tunc autem subrogatio fit dicto modo, quando intellectus prout talibus principiis instructus ad illam faciendam non dependet ex eo quod res, pro qua subrogatur phantasma, sit aut non sit amplius in se, quàm ea formalitas, quæ per illud cognosci dicitur: eo quod eiusmodi prin- cipia, atque adeo potentia proxima intellectus ad talem subrogationem faciendam duntaxat petunt, quod talis res sit talis formalitas, non amplius; sit ipsa, vel non sit in se identificata cum aliis, De quo talis potentia, taliaque principia non curant. Quod est esse illa naturâ ex se notificationis vnius talis formalitatis præ aliis in phantasmate substi- tuto.

Ecce regulam vniuersaliter determinantem, 353 quando principia mouentia, siue excitantia intel- lectum ad substituendum aliquod phantasma sensi- bile pro re insensibili solum notificent, quantum est ex se vnam talis rei formalitatem præ reliquis, sub quâ regulâ tam comprehenduntur casus, in quibus formalitas cognoscenda per talem phantasma substitutionem pertinet ad consequens obie- ctuum ex aliquo antecedente inferendum è quo- rum numero est casus, quem pro exemplo versa- mus de animali præcisiue cognito, quam casus, in quibus formalitas cognoscenda ad antecedens per- tinet obiectuum, ex ipsis terminis iudicandum. Quâ autem ratione in speciali, & quorum prin- cipiorum virtute fiant substitutiones phantasmatum ad cognoscenda tum principia scientiarum, tum ipsarum consequentia obiectiua *superius dist. 2. quæst. 3.* fusè explicatum est, vbi ad rem plura. Hac modò satis sit indicasse pro diluendis iis, quæ contra doctrinam nostram possunt opponi.

Primum enim poterit aliquis obicere. Præcisio- 354 nem, quam nos adstruimus, reuera non esse obie- ctivam, aut certe non esse præcissionem vnius for- malitatis ab alia identificata cum illa, de qua est
contro

controuersia, quandoquidem phantasmata illa, in quibus, iuxta doctrinam nostram, præcisio fit, nec sunt formalitates obiecti veri, quod in ipsis cognosci dicitur, nec sunt inter se identificata, sed re vera distincta. Respondeo tamen præcisionem, quam nos adtribuimus, imprimis planè esse obiectiuam, siquidem omnino ex parte obiecti habet, quod & partibus distinctum, & ex eisdem compositum repræsentatur, ac apparet, cuiusque sæpe aliqua pars, ignotis aliis, innoteat. Deinde etiam præcisio formalitatum inter se identificatarum dici debet, non quidem, quia tales formalitates in se ipsis præcisæ sint, sed, quia sunt præcisæ in phantasmatibus, in quibus tanquam in substitutis noscuntur. Nam ea ratione præcinduntur, quia cognoscuntur, nec aliter præcindi debent, quam ut ea proprietate, quæ dicuntur obiecta cognita, eadem etiam dicantur obiecta præcisæ. Præterea per huiusmodi præcisionem totum, quod est de re in præcise controuersia, componitur, quidquid sit de modis loquendi; nempe, quod & ea, quæ realiter sunt vnum, plurificata nobis appareant ex parte obiecti, & in re simplici aliqui cognosci, & aliquid indistinctum ab illo ignorari possit a nobis, ut experientia monstrat, & tamen ex his duobus nulla contradictio sequatur.

355 Dices non posse sine contradictione fieri, adhuc supposita nostrâ doctrinâ, quo vnum cognoscatur, & alterum ignoretur identificatum cum illo; atque adeo nec per illam expediri controuersie difficultatem, quæ in hoc potissimum puncto posita est. Vnde argumenta omnia, quæ nos contra Aduersarios cognoscimus circa tale punctum, in nos ipsos eadem vi retorqueri possent. Assumptum probare potes; primo, quia dum in illo exemplo de entitate hominis minus visâ intellectus ad iudicandum esse eam animal substituit sibi phantasma animalis, siue principij sentiendi, pro vero, & reali animali subrogat illud: ergo illud itidem subrogat pro vero, & reali rationali, quod verè, & realiter idem cum animali reali est: ergo sub cognitionem animalis, qualis qualis illa est, non potest non eodem modo cadere rationale: ergo non præcinduntur. Secundo. Animal reale cognoscitur in illo casu, siue dicatur cognosci per substitutum, siue aliter, quam in se est, siue quomodolibet. Sed animal, & rationale sunt idem: ergo rationale per eandem cognitionem, eodemque modo debet cognosci. Tertiò. Id, quod intellectus intendit concipere per vtrumque phantasma animalis scilicet, & rationalis, quando vtrumque sibi substituit, est vnum quid, & indiuisum: ergo tantumdem concipit de entitate reali per vnum phantasma, quam per vtrumque: ergo quando accedit secundum, nihil nouum cognoscitur de entitate reali, quod non fuerat cognitum per primum, & consequenter per primum solum tota entitas realis cognoscitur, quin aliquid eius ignoretur cognoscendum postmodum per secundum. Quartò. Eatenus dicitur entitas realis cognosci, quatenus cognoscitur phantasma, quod subrogatur loco illius. Sed phantasma animalis subrogatur pro tota, & eadem omnino entitate, quia ante subrogationem entitas quid prorsus simplex, & indiuisum est. Ergo, quia ratione cognoscitur entitas, ea ratione non potest non cognosci tota tam per phantasma animalis, quam per phantasma hominis.

356 Vrgentia hæc fortasse, & efficacia contra nos aliquibus videbuntur obiecta; sed ea tamen in doctrina nostra verissimam solutionem habent, & solidam. Pro qua nihilominus penetranda, ac peni-

tus percellendâ solertia, & acumine opus est, quia materia ipsa est subtilis, & valde implexa. Ad primum itaque, concedo antecedens, nempe in illo casu subrogare intellectum phantasma animalis pro vero, & reali animali; & distingo primum consequens: ergo & subrogat pro rationali reali inductus principio notificante, quantum est ex se solum animal, concedo; inductus principio notificante itidem rationale, nego; & nego reliquas consequentias. Quoniam eo ipso, quod intellectus ad subrogandum phantasma pro totâ illâ entitate, quam procul videt, mouetur sensatione notificante quantum est ex se dumtaxat principium sentiendi, iuxta doctrinam paulò antè statutam; tota illa entitas tali intellectui amplius non est in tali phantasmate, quam principium sentiendi, siue animal, phantasmaque ipsum non aliter illam refert, quam si dumtaxat esset animal, eodem quippe modo referret illam, et si verè amplius, quam animal non esset. Quo fit, ut falsum sit absolute sub cognitionem animalis eodem modo cadere rationale, ac ipsum animal; non, quod entitati reali, animalis conueniat à parte rei modus aliquis adhuc extrinsecus, qui non conueniat entitati rationalis, id enim repugnat: sed, quod tota entitas hominis respectu intellectus in casu posito nihil est amplius, quam animal in phantasmate subrogato pro illâ. Vnde rursus efficitur, ut intellectus iudicans eam animal esse; ignorare nihilominus possit an sit rationalis, vel secus, donec succedat aliud phantasma in quo ipsamet ut rationalis, siue ut principium ratiocinandi repræsentetur.

Hinc ad secundum, concessa maiori, nempe co- 357 gnosci animal in suo phantasmate ut in substituto; distingo minorem. Sed animal, & rationale sunt idem in se ipsis, concedo: sunt idem in phantasmatibus substitutis, nego; & nego consequentiam, nimirum per eandem cognitionem, eodemque modo debere rationale cognosci, ac cognoscitur animal. Quoniam cum quidquid cognoscitur per cognitionem animalis apud cognoscentem solum sit animal, dici non potest per eam cognitionem eodem modo cognosci rationale, utpote, quod apud cognoscentem aliud quid est ab animali hullatenus tactum per animalis cognitionem, quidquid sit de eo, quod sunt à parte rei in se. Hoc enim ipso, quod non cognoscuntur prout sunt in se, sed prout sunt in substitutis, in substitutis itidem ignorantur, atque ita sicut simpliciter est verum, posita cognitione de animali cognosci animal reale, et si hoc non in se, sed in substituto animalis cognoscatur: ita quoque simpliciter est verum, non stante cognitione de rationali, ignorari rationale reale, eo ipso, quod ignoratur, seu non cognoscitur in substituto rationalis. Hoc enim nihil aliud est, quam per cognitionem de animali, ita eam entitatem cognosci, ut apud cognoscentem solum sit animal, non verò rationalis, qualis esset si cognosceretur insuper per cognitionem de rationali.

Ad tertium pariter distingo antecedens. Id, quod 358 intellectus intendit concipere per vtrumque phantasma, animalis scilicet & rationalis, est vnum quid, & indiuisum in se, concedo; in phantasmatibus, nego. Deinde distingo primum consequens. Ergo tantumdem concipit intellectus de entitate reali per vnum phantasma, quam per vtrumque in ipsâ entitate, nego suppositum; quia entitas realis ab intellectu non concipitur in se ipsâ. In phantasmatibus, ubi ea verè concipitur, nego consequentiam: quia plus est apud cognoscentem entitas illa in vtroque phantasmate, quam in vno, cum in

vno

vno solum sit animal, in vtroque animal rationale. Vnde tandem distingo similiter secundum consequens. Ergo quando accedit secundum phantasma, nihil nouum cognoscitur de entitate in se ipsa, nego suppositum, in phantasmate nego consequentiam: quia accedente secundo phantasmate, iam illa entitas in ipso rationalis apparet cognoscenti, apud quem antea solum animal erat. Ex quo patet per aduentum secundi phantasmatis aliquid de entitate cognosci, quod antea ignorabatur penitus; quia neque cognoscebatur in se, neque in phantasmate primo; in quo solum cognoscebatur id, quod in ipso erat entitas cognoscenti, erat autem non animal simul, & rationalis, uti in seipsa est, sed solum animal. Ut hinc perspicias obiter, quam e communi omnium, ac veluti à naturâ insitâ opinione nostra doctrina est vulgò dicentium intellectum nostrum pro hoc statu cognoscere aliter, ac sunt in se ea, quæ per species cognoscit alienas. Quid namque aliud est entitatem hominis esse cognoscenti in phantasmate dumtaxat animal, cum in se sit animal rationale, nisi eam apparere cognoscenti, atque adeo ab illo cognosci aliter, quam in se ipsa est?

359 Ad quartum denique concedo eatenus cognosci entitatem, quatenus pro illâ cognoscitur phantasma loco ipsius subrogatum. Concedo etiam phantasma animalis pro totâ entitate in se diuisâ subrogari; non tamen utcumque, sed mouente ad id principio notificante ex se dumtaxat talem entitatem esse animal, iuxta *in* per dicta. Nego verò ex his sequi, quâ ratione cognoscitur entitas, eadem debere cognosci totam, tam per phantasma animalis, quam per phantasma hominis: quia cum non cognoscatur in se ipsa, sed in phantasmatibus, id solum de entitate cognosci dicitur, quod ipsa entitas est in phantasmatibus comparatione cognoscentis, ex vi substitutionis, siue subrogationis eorum. Et quoniam in phantasmate animalis, tota ipsa entitas amplius non est cognoscenti, quam animal: in phantasmate verò hominis insuper rationalis est; conficitur, per phantasma animalis minus cognosci de entitate, quam per phantasma hominis. Per primum namque solum scitur eam entitatem esse animal, per secundum esse insuper rationalem. Quod est per cognitionem terminatam ad primum præcindi animal à rationali, atque adeo etiam ab homine.

360 Quorum omnium ratio à priori est. Quia hoc ipso, quod intellectus noster rem non in se; sed in substituto cognoscit, id solum absolute, & simpliciter cognoscere dicitur, quod res apud ipsum in substituto est obiectiue, quidquid sit amplius in se se: In substituto autem id tantum est res apud cognoscentem, quod ex se notificant principia ad cognitionem determinantia. Vnde, quoties principia ex se vnicam rei tantum formalitatem notificant, vnicam tantum rei formalitas cognoscitur in substituto vi eorum, non item reliquæ: quia tunc res comparatione cognoscentis perinde se habet omnino, ac si eam vnicam dumtaxat formalitatem, non amplius haberet in se.

361 Quæ cum ita sint, iam facile erit vnicuique, quælibet alia huiusmodi, si forsam opponantur, diluere. Cætera verò, quæ opponi possent contra fundamentum, quo nitimur, de modo nostro cognoscendi per phantasmata sensibilia loco obiectorum substituta, satis, superque complanata sunt *suprà* disputatione 2. quæst. 3. Cuius hypotheses de modo intelligendi nostro omnino pro re præsentis sunt recolenda; mirum enim est, quanta coherrentia ex doctrinâ ibi traditâ tum aliæ multæ difficultates

complanentur, tum maxime præsentis resolutio nascatur. Quæ quidem eo mihi minus de falsitate suspecta est, quò magis dependet ab illâ doctrinâ iam dudum à me excogitatâ, & stabilitâ, antequam de obiectiuis præcisionibus, & de hoc strictissimo earum nodo soluendo capissem meditari. Porro, quæ circa præcisionem animalis, & rationalis exempli causa dicta sunt, cæteris quibusque formalitatum præcisionibus tam in diuinis, quam in creatis sunt applicanda. Ex quibus iam etiam apparet, quomodo argumenta, quibus nos Aduersarios tortimus, nullatenus in nos retorqueri valent.

Cætera non præcindentium argumenta soluntur.

Tam leuia sunt cætera, quæ contra obiectiuis præcisiones opponi possunt, comparatione eorum, quæ stant pro ipsis, ut nisi argumentum potissimum, in cuius solutione ante hac distenti sumus, obstaret, nequaquam aliis permoti fuissent Recentiores ad præcisiones obiectiuis, tot experientis refragantibus deferendas. Quod bene vidit Ouiedo *cont. 4. Metaph. puncti. 8. c. 10.* dum reiectis reliquis argumentis, quæ contra præcisiones inferunt Hurt; dumtaxat in prædicto potissimo nititur ad illas negandas.

Arguit itaque Hurt. 1. *disp. 6. Metaph. §. 106.* 361 Distinctio rationis non est in obiecto, sed in intellectu; est enim ipsissimus intellectus actus: ergo præcisio conceptum non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actuum intelligendi. Nego antecedens: quia ex diuersitate actuum intelligendi præcisio nulla potest nasci distinctio rationis, nisi insuper ex parte obiecti distincti appareant, siue represententur conceptus, qui alias in se reipsa sunt idem; ut constat ex dictis in hac q. præsertim *an. 126.*

Secundò arguit §. 109. Animal ante cognitionem non est aliud à rationali: ergo nequit cognosci aliud à rationali: ergo neque præcindi ab illo. Concesso antecedente, distinguo consequens: nequit cognosci aliud à rationali, si cognoscatur ut est in se, concedo. Si cognoscatur ut à nobis cognoscitur aliter, quæ est, siue in alio, tanquam in substituto, nego: & nego secundam consequentiam.

Tertiò §. 122. arguit Hurt. auctoritate sanctorum Basilij, & Anselmi, qui videntur asserere ea, quæ mente diuidi, aut separari possunt, re ipsa quoque esse separabilia saltem à Deo. Ergo à contrario, quæ reipsa indiuisibilia sunt, non possunt mente separari, aut præcindi. Verum argumentum hoc, si quid probat, probat vtique hos Patres omnem negare distinctionem rationis inter obiecta realiter identificata, siue ea ex parte obiecti, siue ex parte actus esse dicatur, cuius discriminis ne meminere ipsi quidem. Id, quod præsertim præ se ferre videntur verba Ansel. in *Prosol. cap. 18.* ita cum Deo loquente. *Imò tu es ipsa vnitas nullo intellectu diuisibilis.* Alit nullo modo per nostram rationem distinguì, quæ realiter idem sunt, alienum est à sententiâ certissimâ, non solum Theologorum; sed etiam Patrum, ut vidimus q. 8. Respondeo ergo Basilium, & Anselmum intelligendos esse de separatione, siue diuisione mentali factâ per iudicium firmum, & verum, quo quis non temerè, sed verè iudicet vnum non esse alterum, aut alterum sine altero manere posse; non verò de separatione, aut diuisione non iudicatâ, sed apprehensâ solum inter formalitates eiusdem entis, in quâ distinctio rationis, & obiectiua præcisio posita est. Et quidem dumtaxat

taxat voluisse Anselmum omnes perfectiones diuinas realiter esse vnum, & idem, vti ipsum explicat Valsequez 1. part. disput. 116. cap. 4. verba quæ subiunxit, declarant. Ergo vita & sapientia, & reliqua non sunt partes cui, sed omnia sunt vnum. Quam autem Basilii pro nobis sit ex verbis eius relatis supra num. 271. constat. Iam verò, dum propter sola verba Anselmi relata absolute pronunciat Hurtad. §. 126. contra Sanctorum doctrinam esse præcisiones obiectiuas admittere in Deo, ponderasse vtique debuisset, iuxta argumentum à nobis factum supra à num. 265. quam ægrè absque obiectiuis præcisionibus, retentâ proprietate verborum, possit defendi distinctio rationis, quam Concilium Florent. & omnes Patres vnanimitè aduincunt in Deo. Quod si Concilia, & Patres dum distinctionem rationis ponunt in Deo, ne meminerunt quidem, an illa fiat, vel obiectiuè præcindendo, vel aliter; vt §. 156. dicit Hurt. quo iure Basil. & Anselm. specie solum tenus eandem distinctionem negantes præcisionis obiectiuæ meminisse dicuntur?

366 Quarta insuper argumentatur Arriaga disputat. illa 5. Logicae numer. 31. Cognitio intuitiua non præcindit, vt Thomistæ fatentur: ergo nec abstractiua. Concesso antecedente, nego consequentiam, quia cognitio intuitiua tangit obiectum, vt est in se, abstractiua verò aliter quam est in se, & vt apparet in substituto. Quo fit, vt hæc præcisiua esse possit; illa verò non item, vt constat ex dictis.

367 Quinto arguit idem num. 32. & 38. Ideo dicitur cognitio abstractiua præcindere, quia per illam ita cognoscitur obiectum, vt non possit reddi ratio de omnibus prædicatis: sed id ipsum euenit in cognitione intuitiua coloris eminens vili discernente, quis color ille sit; & tamen hæc non est præcisiua: ergo absque fundamento idoneo adtribuuntur præcisiones. Respondeo ex doctrinâ traditâ supra à n. 309. quod, quis ita obscure videt colorem, vt nequeat eius intellectus vi talis visionis diiudicare, quis ille color sit; cum tamen clarè iudicet obiectum visum esse colorem, esse accedens, esse ens, &c. huiusmodi iudicia sine vlu specierum alienarum ab intellectu nequaquam fieri: quibus interpositis, iam non est, vnde repugnet præcisiua obiectiua. Itaque in huiusmodi casibus per apprehensionem intuitiuam immediatè oriundam à sensibus totum, quod re ipsa est obiectum, apprehenditur ab intellectu, sicut & à sensu absque vllâ præcisiua: inde tamen progreditur intellectus ad iudicandum abstractiue, vel discursu facto, vel aliter, quidquid iudicat de obiecto apprehenso: quo fit, vt bene possit iam præcindere aliqua prædicata eius ab aliis. Quod, quâ ratione fiat, minutius explicatum est supra disputatione 2. quæst. 3.

368 Sexto argui potest ex ipso Arriaga num. 42. pro vt ipse rursus argumentatur 1. part. disputatione 9. citata num. 4. Rusticus cognoscit hominem, & nescit an sit animal rationale; & tamen apud omnes est certum conceptum obiectiuum definitionis, & definiti esse idem omnino, nec posse definitum à definitione obiectiuè præcindi. Ergo male arguunt præcindentes. Videns animal à longè ignorat an sit rationale: Ergo præcindit obiectiuè animal à rationali. Noto primò, vt respondeam, ex doctrinâ suo loco fusiùs tradendâ, definitionem aut posse dari per partes intrinsecè constituentes definitum vel metaphysicè, vel physicè;

Pharus Scient. Tom. I.

aut per passiones ipsi adiacentes, vel metaphysicè vel physicè. Noto secundò fieri posse vt quis, aut præ nimia rusticitate, aut aliâ de causâ, auditis verbis, non apprehendat eum conceptum obiectiuum, quem illa significant; sed aliud quidpiam. Hinc respondeo accidere posse primò, quòd, quis cognoscens definitum dicat se ignorare definitionem obiectiuam, non, quòd illam re verà ignoret; sed, quòd putet per definitionem vocalem aliud quidpiam significari. Secundò, si definitio data sit per passiones definito adiacentes, bene potest fieri vt quis cognoscens definitum, re verà ignoret definitionem; hoc tamen casu, si passiones sint metaphysicæ, præcisionem faciet obiectiuam. Sic apprehendens hominem conceptui entis siue substantiæ habentis talem externam figuram, vt plerumque apprehendunt rustici, bene poterit præcindendo obiectiuè aut ignorare, aut non advertere an sit animal rationale. Tertio, si definitio data sit per partes physicas definiti, bene etiam poterit, cognito definito, definitio ignorari, sed cum præcisiua obiectiua à prædicato distinctionis positiua ipsarum partium, iuxta doctrinam iam alias datam in simili. Quarto denique, si definitio data sit per partes metaphysicas definiti; tunc, qui definitum adæquatè cognouerit, nequibit definitionem ignorare: quia in tali casu idem est formaliter definitum, & definitio ex parte obiecti, dumtaxatque differunt penes confusum, & distinctum earundem formalitatum conceptum, iuxta dicenda postmodum. Et hic est casus, in quo loquuntur Auctores, cum communiter asserunt definitum & definitionem ex parte obiecti non distingui formaliter. Ex quibus patet per argumentum factum nihil adferri contra nos.

369 Septimò denique, & fortasse vrgentiùs potest opponi. Si ex parte obiecti à nobis præcinduntur formalitates, necessariò sequitur esse eas ex suo conceptu aliquid proprius chimericum, & impossibile. Ergo neutiquam dicendæ sunt ex parte obiecti à nobis præcindi. Consequentia est bona, quia dici non potest sapientiam Dei, iustitiam, omnipotentiam, &c. Tum animalitatem, & rationalitatem hominis esse conceptus chimericos, & impossibiles, vt patet. Probatur igitur antecedens. Quia cum à parte rei sapientia diuina idem prorsus sit cum iustitiâ, hoc ipso, quod ego concipio sapientiam à iustitiâ distinctam, non concipio veram sapientiam diuinam, quæ re ipsa est, sed aliam fictitiâ. Dici enim nequit distinctionem dumtaxat fingi, extrema distincta non item. Quoniam distinctio positiua extremorum, de quâ sermo est, & à quâ habent extrema distincta esse plura, siue re ipsâ, siue obiectiuè in mente, nihilo prorsus differt ab ipsis extremis, se enim ipsis, & non per aliud superadditum, sunt sic distincta quæuis extrema. Ergo repugnat huiusmodi distinctionem esse fictitiâ, & non esse extrema fictitiâ; quin imò esse talem distinctionem fictitiâ, & esse fictitiâ extrema distincta idem formalissimè est. Hoc argumentum mihi demonstrat vniuersè esse impossibilem veram distinctionem rationis (qualis solum est obiectiua, vt in superioribus ostendi) inter formalitates realiter identificatas, si obiecta in se ipsis, & non in substitutis alienis, per cognitionem attingantur. De quo succedet sermo infra §. 12. Quemadmodum si in dictis substitutis cuncta insensibilia non tangimus, pro certo habeo omnes conceptus vniuersales prorsus esse chimericos, de quo alibi. Quocirca huiusmodi argumentum

II potius

potius confirmat meam doctrinam, quam illam impugnet, iuxta quam in proutu est eius solutio. Respondet itaque sapientiam, & iustitiam diuinam verissimas formalitates esse ex conceptu suo, etiamsi nobis obiectiue distincte appareant, quia cum in se non cognoscantur, sed in substitutis, neque in se, sed in substitutis ipsis representantur nobis distincte, nihil autem vetat esse in substitutis, prout sunt obiectiue in mente distincta ea, quae in seipsis, prout sunt à parte rei, sunt idem. Etenim cum sapientia, & iustitia apud cognoscentem sint obiectiue in substitutis aliud ab eo, quod sunt in se (nam hoc est, ut sapientia notauimus, aliter, quam in se sunt, cognosci) bene possunt esse apud cognoscentem obiectiue distinctae, etsi à parte rei in seipsis sint vnum, & idem. Quod fieret, si in se, & non in substitutis cognoscerentur; tunc enim, si verè ipsae cognoscerentur, id ipsum, & non aliud deberent esse in mente obiectiue distinctae in mente distinctae; quandoquidem in se sunt idem. Quomodo autem per substituta aliena per se nobis representata verè nihilominus res in se non tactae cognoscantur; eo quod illa etsi per se, non tamen pro se, sed pro ipsis rebus apprehenduntur, diffusè explicatum est *suprà disp. 2. q. illa 3. citata*. Mitto alia leuiora, quae opponi possent, aut etiam solent, & ex dictis, atque dicendis facile ab vnoquoque poterunt dilui.

Confectaria quaedam doctrinae in praesenti quaestione tradita.

Confectarium 1.

³⁷⁰ In iis, quae per species proprias, atque adeo per se, & in se non verò per substitutum, in substituto cognoscuntur, neutiquam locum habet praecisio obiectiua.

Quia, quae in se ipsis cognitione attinguntur, non possunt non tangi eodem modo, quoad omnia, quae re ipsa sunt, ut probat haud dubie potissimum non praecindendum argumentum propositum *n. 339*. De quo plura *q. 1. 1.*

Confectarium 2.

³⁷¹ Distinctio rationis, quae per intellectum nostrum formalitates realiter identificate distingui dicuntur, re verà ex parte obiecti se habet, neque alia est à distinctione phantasmatum, quae pro ipsis formalitatibus, siue pro re, cum quae sunt idem, modo explicato subrogantur.

Nisi, quod respectu phantasmatum realis potius, quam rationis dicenda videtur, quatenus phantasmata ipsa entia quaedam realia possibilia sunt realiter inter se diuersa; respectu verò formalitatum, quae ab illa denominantur distinctae, distinctio rationis dici debet, non quidem ficta, sed supposititia, iuxta doctrinam traditam *suprà disp. 2. q. 3.* vbi ad rem plura videnda sunt. Quomodo autem praeter huiusmodi supposititiam distinctionem alia insuper omnino ficta inter formalitates praecisas possit excogitari *ibidem* docuimus, & iterum *in hac disp. q. 8.* vbi etiam posuimus similem distinctionem rationis supposititiam pro arbitrio solum ratiocinantis fabricari posse per subrogationem plurium phantasmatum, in quibus idem omnino obiectum multiplicatum representetur; eo tamen casu nulla erit praecisio formalitatum obiectiua, ut iam explicabo.

Confectarium 3.

Ut quaelibet res in plures formalitates praecinditur obiectiue dicatur, non satis est, quod pro illa plura phantasmata subrogentur; sed insuper est necessarium ut certus modus subrogationis interueniat.

Etenim si singula principia, quae mouent ad subroganda pro eadem re plura phantasmata, quantum est ex se tendunt ad diuersum quid in tali re notificandum, tunc in singulis phantasmatis aliquid rei; non verò tota cognosci dicitur: fitque subinde circa ipsam obiectiua praecisio. Ita euenit, cum per sensationem visam deprehendit intellectus esse animal id, quod videt sentire; & rursus per rationationem deprehendit pariter id ipsum esse rationale. Sensatio quippe tantum notificat ex se animal; ratiocinatio tantum rationale, iuxta doctrinam datam *suprà à numer. 350*. Quo fit, ut per primam cognitionem pars tantum illius rei, per secundam autem pars altera cognoscatur, per utramque verò simul res ipsa, quasi coalescens, siue composita ex ipsis duabus partibus representetur. Quando verò ex vi singulorum principiorum, unde plurium phantasmatum pro eadem re subrogatio prouenit, idem ipsum in tali re notificari intenditur: tunc non obiectiua praecisio, sed eiusdem rei, aut formalitatis vel diuersa conceptio, vel multiplicatio continget. Diuersa quidem conceptio, si singulatiue, & successiue talium phantasmatum subrogatio fiat; multiplicatio autem si simultanee, & pro eadem mensura. Sic cum animam Diui Petri modò per speciem cuiusdam nebulae pro arbitratu concipio, nihil ex parte obiecti praecinditur; sed idem ipsum adequatè diuersis modis apprehendo. Cum verò eandem animam vel sub eiusdem, vel sub aliis phantasmatis simul in diuersis locis existentem aspicio, non vna; sed multiplex mihi representatur. Quo casu sine obiectiua praecisione distinctio illa rationis ratiocinantis efficitur, cuius mentionem faciebam *numer. praecedent.* Ex quibus patet distinctionem rationis ex parte obiecti se habentem, prout debet, iuxta dicta à *numero 265.* alteram praecisiam, alteram non praecisiam esse, quarum prima rationis ratiocinantis secunda verò rationis tantum ratiocinantis est. Quomodo autem subrogatio phantasmatum alia primaria sit, alia secundaria, abundè explicatum est *suprà disp. 2. q. 3.* Vtrum autem abique subrogatione phantasmatum ab iis, qui per proprias species cognoscunt, aliqua distinctio rationis effici possit, *quaest. 1. 2.* determinabitur.

Confectarium 4.

Praecisio obiectiua duplex est. Aliam appellant ³⁷² negatiuam, aliam positiuam.

Negatiua dicitur, quando concepta aliqua rei formalitate, reliquae penitus ignorantur, siue non concipiuntur; ut quando de entitate procul visà cognosco esse animal, ignorans an sit rationalis. Positiua autem vocatur: quando conceptis simul duabus, aut pluribus eiusdem rei formalitatibus, quaelibet à reliquis ex parte obiecti praecisa, siue distincta representatur. Ego verò vniuersaliter arbitror debere fieri hanc diuisionem, ut magis scientificè fiat. Dico itaque, sicut distinctio realis alia est absolute existens

re ipsâ, quando existunt ambo extrema distincta: alia semiexistens re ipsâ, quando alterum tantum extremorum existit, iuxta diuisionem traditam *supra quæst. 2.* Ita distinctio rationis alia est absolute, siue adequatè existens in mente, quando ambo extrema simul repræsentantur distincta: alia semiexistens in mente, quando alterum tantum extremorum concipitur. Vtraque autem aut erit præcisua, si talia extrema sint partes totius metaphysici, aut non præcisua, si secus. Sicut & distinctio realis, aut inter partes totius physici, aut inter non partes versatur. Quomodo autem extrema per rationem distincta, veri nihilominus conceptus obiectiui manent, tametsi in mente appareant ex parte obiecti distincta, cum realiter idem sint *superius n. 369.* explicatum est.

Confectarium 5.

374. Præcisio obiectiua potissimum fit inter actus, quos significant verba, quique iudiciorum nostrorum obiecta sunt, iuxta dicta *disp. 2. quæst. 4.* tum inter se, tum cum subiecto, atque etiam cum termino comparatos.

Subiectum quippè omnium actuum, qui de eadem re prædicantur, vnus, & idem conceptus obiectiuus est, vt implurimum, prout *ibidem* etiam statutum est. Modò tamen, iuxta doctrinam huius quæstionis sic, vel ipsâ praxi potest ostendi. Pone hominem, qui solo lumine naturali ductus ita discit; visis creaturis inducitur ad iudicandum existere aliquam rem, à quâ illa habent esse, & quia sine duobus saltem conceptibus obiectiuis, quorum alter per modum actus, alter per modum subiecti talis actus concipitur, nihil iudicare potest, vt etiam *loco citat.* ostendimus, dum iudicat rem illam existere, duas in illâ formalitates obiectiue præcindit, quarum altera actus existendi, altera eiusdem actus subiectum est. Pergit, & de eadem re iudicat posse cauere creaturas, quandoquidem causat, sicque supra idem subiectum adiicit actum primum potentia ad cauendum. Deinde ne progressum infinitum admittat in causis, iudicat rem illâ carere causâ sui, addendo eidem subiecto actum negatiuum carentiaë causationis passiuæ. Hinc rursus pergit, & iudicat eandem rem per se subsistere, atque adeò substantiam esse, addito eidem subiecto actu subsistendi per se, pariterque discurrendo, & nouum semper actum eidem subiecto superaddendo, iudicat talem rem viuere, & posse viuere, intelligere, & posse intelligere, velle, & posse velle, & cetera huiusmodi. En quomodo obiectiua præcisio tum inter singulos actus, & subiectum cunctis commune, tum inter actus ipsos versetur. Ex quo fit, vt dum ex quolibet eorum actuum, & subiecto veluti ex materiâ, & formâ concretum metaphysicum altero diuerso, naturalissimoque nostro concipiendi modo componitur, iuxta doctrinam traditam etiam *loco citato* ita plura, & diuersa concreta inter se præcisâ, siue distincta obiectiue proueniant, vt tota ipsorum pluralitas, diuersitas, præcisio, siue distinctio penes formas, siue actus dumtaxat sit; materia enim, siue subiectum eorum omnium concretorum eadem ex parte obiecti formalitas est. Quod sicut in exemplo posito, ita & in reliquis euenit, vbicunq; plures actus, pluraque concreta metaphysica eidem rei, cum quâ identificantur, conueniunt. Nec refert, deprehensio nouo actu eiusdem subiecti, vt nouâ passione eiusdem essentiaë, sæpe subiectum ipsum melius, & proprius, quàm an-

Pharus scient. Tom. I.

teâ, atque adeò diuerso conceptu concipi, prout dicimus alibi, quia hoc non fit mutando formalitatem obiectiuam; sed eandem diuerso modo concipiendo, subrogato scilicet diuerso phantasmate ad notificandum idem ipsum ac antea, iuxta dicta *num. 372.*

Dixi verò subiectum omnium actuum cuiusque rei vt implurimum idem esse, quia interdum vnus actus solet esse subiectum alterius, vt euenit in transcendentibus. Sic enim de omnipotentia, vt de subiecto prædicatur quod potest existere, quòd existit, &c. & in cæteris pariter. Ex quibus omnibus palam est, quâ ratione præcisio obiectiua ab intellectu nostro fiat in metaphysicis concretis, & eorum abstractis, tum inuicem, tum seorsim inter se comparatis.

Confectarium 6.

Actus etiam ipsi, quos verba significant, suas in se præcisiones obiectiuas patiuntur ab intellectu nostro.

Quia sæpe etiam concipimus aliquam actus formalitatem obiectiuam, aut ignari penitus, aut immemores aliarum, quæ identificantur cum illâ. Primum enim actus, aut aliquæ eorum formalitates à prædicatis transcendentibus entis, boni, distincti, &c. tanquam eorum subiecta possunt, & solent obiectiue præcindi, iuxta dicenda *q. 10.*

Deinde idem actus penes distinctas attingentias, aut distinctorum subiectorum, quorum est actus, aut distinctorum terminorum, ad quos terminatur, distinctas formalitates obiectiue à nobis præcisâs subire solet. e. g. quando eadem actio à duabus causis egreditur, à nobis solet concipi prout est actio vnus, quin concipiat prout est actio alterius. Pariterque quando duo effectus per eamdem actionem fiunt, ea prout terminata ad vnum, non verò item prout terminata ad alterum intelligi solet à nobis. Quod est præcindere nos obiectiue in huiusmodi actionibus attingentiam, quâ illæ vnum subiectum, aut vnum terminum attingunt ab attingentiâ, quâ attingunt alterum; cum tamen istæ attingentiæ realiter sint idem. Duo tamen in hoc calu adnotanda sunt. Primum non semper ob distinctionem subiectorum, aut terminorum præcindere nos in eodem actu eas duas attingentias; sed tantum cum iudicamus, aut iudicabilem apprehendimus talem actum per iudicia distincta relatè ad distincta subiecta, aut ad distinctos terminos seorsim. Cum enim illum aut iudicamus, aut iudicabilem apprehendimus per vnicum iudicium relatè ad vtrumque subiectum, aut vtrumque terminum indiuisum, tunc vt vna indiuisa formalitas indiuisim, tãgens aut vtrumq; subiectum, aut vtrumque terminum ille concipitur; quia plura vt plura non per vnum, sed per plura iudicia veniunt à nobis iudicanda, iuxta doctrinam stabilitam *disp. 2. q. 3.* Alterum adnotandum est: duas attingentias formaliter distinctas in eodem actu, quando eas præcindimus; similes intrinsece euadere, quando actus eodem modo intrinseco tangit, aut vtrumque subiectum, aut vtrumque terminum; etiam si termini, aut subiecta dissimilia sunt inter se: quia dissimilitudo intrinseca actuum, seu formalitatum eiusdem actus tantum desumitur ex diuerso, siue dissimili modo intrinseco tendendi eorū, vt apparebit ex dicendis.

Enimverò tunc plures formalitates diuersas, siue inter se dissimiles in eodẽ actu præcindimus, quando in eo ea, quam intellectus noster habet, virtute præcisua plures diuersos tendendi modos intrinsecos ipsi

li 2 actui

actui consideramus, siue relatè ad idem subiectum, & terminum; siue ad distincta, eaque siue inter se dissimilia, siue similia. Sic in eadem cognitione eiusdem subiecti, & obiecti præcindimus formalitatem genericam cognitionis, in qua omnes cognitiones sunt similes, à formalitate iudicatiæ, quæ differt iudicium à simplici apprehensione, tum formalitatem intuitiæ, quæ iudicium intuitiui differt ab abstractiui, &c. Similiterque in eodem amore eiusdem subiecti, & obiecti præcindimus formalitates actus amoris, desiderij efficacis, &c. Sic etiam in eadem actione præcindimus formalitatem actionis, quæ agens agit à formalitate passionis, quæ passum patitur: quia ea entitas actionis diuerso modo sibi intrinseco respicit agens, & passum. Quocirca actioeductiua diuersa est, siue dissimilis actioni creatiue, quia licet in ratione actionis sint similes;eductiua tamen dicit insuper formalitatem passionis à formalitate actionis dissimilem. Eodem iure diuerso etiam modo obiectiui ob diuersitatem saltem partialem phantasmatis substituti concipimus quemlibet actum quatenus respicit subiectum, ac quatenus respicit terminum; eo quod actus intrinsece habet diuersum modum attingendi subiectum, & terminum. Ob id enim dicebamus *suprà disp. 2. quæst. 4. hypothes. 3.* actum non posse non concipi à nobis, quasi adhærescentem subiecto, ipsūve tangentem intrinsece, siue immediatè vt exercitium quoddam eius: cum tamen sæpe concipiatur respiciens eminus terminum, cuius vt talis exercitium non est. Ex quo etiam sequitur actum actiui, quo agens agit, & passiuum, quo effectus fit, realiterque sunt prorsus idem, apud nos diuersos subire conceptus obiectuos ob diuersitatem phantasmatum, in quibus apparent; atque ita obiectiue distinctos, præcisosque à nobis cognosci. Denique eadem de causâ plures, dissimilesque formalitates partimur in actu diuersis modis respiciente, aut plures terminos, aut plura subiecta. e.g. in actu amoris, quo volumus alicui bonum, formalitates benevolentiae, atque concupiscentiae præcindimus, quarum prima in personam, secunda in bonum ei amatum, diuersis tamen modis tendunt, &c.

379 Itaque tunc formalitates à nobis in eodem actu præcisæ non solum obiectiue distinctæ, sed etiam obiectiue dissimiles inter se euadunt, quando illæ diuersi quidam modi sunt ipsi actui intrinseci, & cum illo identificati, quibus ille diuersimodè dicitur respicere extrema, quæ se ipso intrinsece, & essentialiter respicit, quæcunque demum sint talia extrema siue eadem, siue similia, siue dissimilia inter se. Quemadmodum plures actus integri distincti physicè dissimiles inter se sunt præcisè ex diuersis modis, quos habent tendendi in extrema, quæ respiciunt, quantumuis hæc aut inter se similia, aut etiam eadem sint, vt patet in actibus cognitionis, & amoris eiusdem subiecti, & obiecti.

380 Sed quid, quando distincti actus, aut distinctæ formalitates eiusdem actus eundem modum intrinsecum habent tendendi in extrema dissimilia, euadentne tunc inter se dissimiles à dissimilitudine extremorum, quæ suapte essentiâ respiciunt? Respondèdo, minimè, vt *napèr* dicebam. Ratio efficax est, quia sæpè idem actus, aut eadem actus formalitas respicit dissimilia extrema; & tamen ab eorum dissimilitudine non euadit à se dissimilis, quia id est impossibile: ergo dissimilitudo extremorum non valet intrinsecam dissimilitudinem aut forma-

litibus, aut actibus, quorum respectum terminant, communicare. Etenim si idem actus amoris in duo obiecta dissimilia feratur eodem modo, non ob id erit dissimilis à se ipso, vt constat; cur ergo erunt dissimiles duo actus tendentes in ea duo obiecta etiam eodem modo?

Obiicies tamen illicò. Actus specificantur à terminis, & à subiectis, utpote, quæ per suam essentiam respiciunt: ergo quando termini, aut subiecta diuersa sunt, aut dissimilia, nequeunt non esse actus specie diuersi, atque adeo dissimiles. Distinguo antecessens. Specificantur extrinsece, concedo intrinsece nego. Et pariter consequens: nequeunt non esse specie diuersi extrinsece concedo, intrinsece nego. De quo vide dicenda *infra disp. 16.* Et quidem vel ipsa experientiâ videtur apertè notum, actus per idem verbum significatos semper apparere nobis intrinsece similes, quantumuis dissimilium subiectorum, aut ad terminos dissimiles sint, vt cernere est, cum sic iudicamus: homo videt albedinem, videt nigredinem, videt lucem, &c. Angelus amat, homo amat, Deus amat, &c.

Ex quibus liquido apparet, quomodo nos in actibus obiectiue præcindamus formalitates, & quales. Omnem autem obiectiuam præcisionem actuum, quemadmodum, & aliarum rerum in phantasmatis substitutis, in quibus illi nobis apparent, fieri, quâ ratione in *superioribus* explicuimus, indubitatum est: quia de actibus, quod ad rem attinet, perinde ac de cæteris rebus philosophandum est, vt constat.

Confectarium 7.

Iuxta connaturalē modum, quem cognoscendi habemus, in subiectis, & terminis actuum præcisè vt talibus raro fiunt à nobis præcisiones formalitatum.

Imprimis enim ex eo quod plurium actuum sint subiectum, aut terminus, præcisionem formalitatum non subeunt; siquidem eadem indiuisa formalitas connaturalissimè est subiectum omniū actuum conuenientium eidem rei, vt vidimus *confectar. 5.* Similiterque in eundem simplicem terminum connaturaliter plures actus possunt confluere, vt quando eadem simplex formalitas terminat tum cognitionem sui, tum amorem, tum identitatem aliarum, tum productionem sui, tum alios huiusmodi actus seu physicos, seu metaphysicos. Nec refert, quando idem actus tangit plura subiecta, aut plures terminos fundamentum præbere vt plures in eo distinguamus formalitates, iuxta dicta *n. 377.* ad hoc, vt dicendum sit pariter, quando idem subiectum, aut terminus plures actus tangit, præbere etiam fundamentum, vt plures in eo formalitates distinguamus. Discrimen est primò; quia in actu ideò plures distinguimus formalitates in casu posito, quia illum pluribus iudiciis iudicamus, aut iudicandū apprehendimus relatè ad ea plura subiecta, aut plures terminos, vt dicebamus *loc. citato*, præcisio autè formalitatum ad iudicia nostra ordinatur. At subiectum, & terminus, quæ talia non sunt obiecta idonea nostri iudicij; tamen ad illud iuuent, vt statuimus *disp. 2. quæst. 4.* Ob idque pluralitas iudiciorum non arguit pluralitatem subiectorum, aut terminorum, vt arguit actuum. Secundò est discrimen; quod actus se ipso intrinsece, & essentialiter attingit subiectum, & terminum, proindeque plures attingentie consideratæ in

in actu plures formalitates sunt intrinsecæ eius. At subiectum, & terminus semiextrinsecæ tan-
duntur attingere actum sibi semiextrinsecæ coexi-
stentem: proindeque plures attingentiæ in subiecto,
& termino nõ sũt in ipsis plures formalitates intrin-
secæ, sed plures denominationes semiextrinsecæ. In
quibus conceptis etiam per modum actus in infinitum
lynceogorematicè potest intellectus noster
procedere, & connaturaliter solet, ut sæpe alias no-
tamus in præsentis opere. Dum enim concipimus
animam, e. g. corpori vniri, actum vnionis concipi-
mus, & dum concipimus animam attingere talem
vnionem, alium actum interpositum attingentiæ
concepimus, rursusque si concipiamus animam tali
atingentiæ subiici, alium actum subiectionis
concepimus, & comparatione huius alium, & sic
sine fine, manente semper conceptu animæ tan-
quam subiecto in se indiuiso omnium istorum
actuum.

384 Dixi autem in conspectu in subiectis, & terminis
præcisè ut talibus, quia si aggregatum ex pluribus
formalitatibus aliunde inter se præcisè, siue distin-
ctis obiectiue aliorum actuum superuenientium
fiat subiectum, aut terminus, ut fieri potest, tunc in
tali subiecto, aut termino plures erunt formalitatum
præcisiones factæ; tamen non quia subiectum est,
aut terminus talium superuenientium actuum,
sed aliâ de causâ anteriore, ut satis ex se est no-
tum.

385 Dixi etiam in subiectis, & terminis ut talibus rã-
dõ fieri formalitatum præcisiones, iuxta nostrum
connaturalem intelligendi modum, quia in aliquo,
aut aliquibus casibus extraordinariis bene possunt
fieri, ut si fingamus subiectum, aut terminum phy-
sicè indiuisibilem ex pluribus partibus quasi inter-
grans, & homogeneis metaphysicè, seu per rationem
nostram esse compositum: tales enim partes
formalitates erunt talis subiecti, aut termini, quarum
nulla respectu aliarum actus sit. Ex quibus om-
nibus iam palam est, quo pacto circa omnem rem,
omnemve conceptum excogitabilem præcisiones
obiectiue formalitatum fiant, aut fieri possint, aut
fecus.

Conspectarium 8.

386 Quoties in eadem re plures formalitates ex parte
obiecti præcisas, distinctasque concipimus, totidem
etiam ex parte intellectus distinctas cognitiones
habemus.

Constat ex doctrinâ statutâ supra disp. 2. quæst. 3.
conspect. 2. ubi probauimus non posse à nobis pro
statu præsentis concipi plura ut plura, nisi per plu-
res cognitiones. Recognoscantur dicta ibi.

387 Vnde rursus infertur, quod sunt partes extensio-
nis phantasmatis sensibilis, atque corporei, in quo
nobis repræsentatur vnaquæque formalitas, totidem
partes etiam extensionis habere intellectiõnem;
quâ talem formalitatem concipimus. De quo item
loco citato plura sunt dicta. Videantur.

388 Illud ad extremum quæstionis est adnotandum.
Quoties formalitates diuinæ virtualiter inter se di-
stinguuntur, iuxta doctrinam stabilitam q. 6. eo
quod illis prædicata ex se contradictoria conue-
niunt, subrogationem phantasmatum pro eis à no-
bis concipiendis diuerso modo fieri, ac sit pro aliis
formalitatibus, ubi distinctio eiusmodi non interce-
dit; phantasma enim, sub quo apprehendimus Pa-
ternitatem e. g. non subrogatur pro totâ entitate
Patris, sed pro solâ Paternitate, ut virtualiter ab es-

Pharus Scient. Tom. I.

sentia distincta; cum tamen phantasma animalis
identificati cum homine pro totâ entitate hominis
subrogetur, iuxta dicta a n. 356. & in cæteris pari-
ter. Etenim cum Paternitas, & essentia apprehen-
dantur à nobis in ordine ad attribuendum illis diui-
sim per iudicium nostrum comparatiuum ea prædi-
cata contradictoria, quæ illis diuim etiam re verâ
conueniunt, non possunt non perinde distingui vir-
tualiter in ordine ad nostram apprehensionem; ac
distinguantur in ordine ad prædicata ipsa. Alioquin
quemadmodum de animali posito pro subiecto pos-
sumus prædicare saltem identicè, quidquid realiter
conuenit rationali; eo quod phantasma animalis pro
totâ hominis entitate substitutum est; Sic etiam de
Paternitate posita pro subiecto possumus saltem
identicè prædicare, quidquid realiter conuenit es-
sentia ob eandem rationem. Quod tamen falsum est
& absurdum. Itaque formalitates diuinæ virtualiter
inter se distinctæ, etsi eodem modo, ac reliquæ à
nostro intellectu præscindantur, quod attinet ad
præcisionem ipsam; quod attinet tamen ad funda-
mentum præcisionis ab aliis differunt, quatenus in
ordine ad illud perinde se habent, ac si essent entita-
tes distinctæ verè, & formaliter à parte rei. Quomo-
do autem per visionem sui intuitiui non præscin-
dantur, & consequenter relatè ad illam distinctione
virtuali non egeant, quæ egent in ordine ad alia mu-
nia q. 1. explicabitur. Vbi ad rem plura.

QVÆSTIO X.

Vtrum circa prædicata etiam transcendentiâ
intellectus noster tum in diuinis, tum
in creatis obiectiue præscindat?

389 SUpponit hæc quæstio id, quod suam habet con-
trouersiam à nobis infra dirimendam disp. 17.
dari scilicet aliqua prædicata tam in Deo, quam in
creaturis ita transcendentiâ omnes formalitates rei,
cui conueniunt, ut de singulis non solum in sensu
identico; sed etiam in sensu formali cum veritate
prædicentur. Cuiusmodi sunt in Deo esse æternum,
immemum, incorruptibilem, & similia. In creatu-
ris, & in Deo etiam esse ens, verum, bonum, & alia
id genus. De quibus supposito modo, quod sint
transcendentiâ non solum quoad nomina; sed quoad
conceptus obiectiuos per nomina significatos, ut
communis opinio fert; querimus an præscindantur
obiectiue ab illis formalitatibus, quas dicuntur trans-
cendere? Procedit autem quæstio ex suppositio-
ne, quod circa alia prædicata non transcendentiâ,
præcisiones obiectiue sint admitteudæ ob pecu-
liarem difficultatem; quam circa transcendentiâ
habere videntur. Neque verò nunc nobis dispu-
tandum est, an possit dari singulorum transcenden-
tium vna ratio abstracta ab omnibus inferioribus,
& illis communis. De quo agemus infra dista
disp. 17. Sed an in qualibet re singulari concep-
tus transcendens à conceptu, quem transcendere
dicitur, obiectiue sit præscindibilis, sicut concep-
tus non transcendens ab altero non transcendente
præscindibilis est.

Negabunt haud dubiè, quotquot negant vnã
rationem communem transcendentium prædicatorum
ad inferioribus abstrahi posse, ut sunt Caiet. Vasq.
& alij q. citatâ referendi. Ex reliquis verò Petr. Hurt.
113 disp.

*disput. 9. Logica sect. 4. subsect. 3. disput. 2. Metaph. sect. 3. præsertim à num. 39. Arriag. disp. 11. Logica quæst. 1. Oued. controu. 1. Metaph. punct. 5. & alij Recentiores docent admittis præcisionibus obiectiuis dicendum esse prædicata transcendentia inadæquata solum, seu potius non mutuâ præcisione præscindi posse à formalitatibus, quas transcendunt, non verò mutua, & adæquata, quali præscindi dicuntur alia, quæ non sunt transcendentia. Itaque dicunt formalitatem entis e. g. à formalitate rationalis in homine bene posse præscindi; formalitatem verò rationalis à formalitate entis non item. Similiterque in Deo formalitas boni, æterni, immensi, & alia huiusmodi à formalitate intellectus præscindi poterit: hæc verò ab illis minimè. Est autem in præsentis sermo duntaxat de prædicatis transcendentibus metaphysicè, quâ ratione *ens*, *verum*, *bonum*, & alia huiusmodi omnes formalitates rerum dicuntur transcendere. De aliis namque generibus transcendentium prædicatorum, si quæ dantur, præsens controuersia non est. Vide dicenda *infra* *disp. 17. q. 20.**

Propositio 1.

³⁷¹ De facto prædicata metaphysicè transcendentia tum in Deo, tum in creaturis eodem modo seruata proportionem, atque non transcendentia, mutuaque præcisione præscinduntur ab intellectu nostro.

Itaque sicut in homine animal mutuò præscinditur à rationali; sic ratio entis ab eodem rationali mutuò præscindi potest. Et sicut concretum animal, quod est potens sentire, ex duabus formalitatibus mutuò inter se præcis coalescit, nempe ex potentia ad sentiendum, & ex subiecto talis potentia, iuxta dicta *n. 374.* ita concretum *ens* sumptum, prout modo sumitur, pro potente existere, ex duabus formalitatibus mutuò etiam inter se præcis coalescit, nempe ex potentia ad existendum, & ex subiecto talis potentia. Eo differt concretum *ens* à concreto animal, quòd hoc vnicum est in homine coalescens ex subiecto communi aliis concretis, & potentia sentiendi, & ideo transcendens non est. Illud verò pro multitudine formalitatum hominis multiplicatur, & ideo est transcendens; quia nulla est formalitas in homine, quæ etiam ut præcisa à reliquis non sit formaliter potens existere per potentiam, non quidem in se imbitam; sed sibi adiacentem; quæque subinde non sit subiectum, ex quo, & ex tali potentia resultet quoddam concretum *ens*. Cum tamen sola formalitas subiecti communis prædicti sit formaliter potens sentire per potentiam pariter sibi adiunctam; non item aliæ formalitates. Quo tandem fit, ut in homine tot possint concipi concreta entis formaliter inter se præcisa, quot possunt concipi formalitates præcise pariter inter se, cum tamen vnicum solum concretum animalis sit conceptibile. Ut hinc perspicias transcendentiam non per inclusionem, ut vulgò putatur, sed per adiectionem formalitatis transcendētis ad eas, quas dicitur transcendere, fieri; optimèque cum hoc componi, quòd aliæ formalitates transcendentes, aliæ non transcendentes sint. Ut enim aliqua formalitas sit transcendens, solum requiritur, quòd ea in sensu formali prædicetur de omnibus, & singulis formalitatibus, quas transcendere dicitur. Adhuc autem nullatenus est necessaria inclusio prædicati in subiecto, quia, ut constat ex vniuersali doctrinâ tradita *supra* *disp. 2. q. 4. conclus. 4.* Hæ propositiones: *rationalitas potest existere: rationalitas est potens existere ve-*

riissima sunt in sensu formali; & tamen in vtraque potentia ad existendum, quæ formalitas transcendens est, per modum actus, seu formæ adiacentis ipsi rationalitati tanquam subiecto prædicatur. Ille enim est naturalissimus modus, & necessarius nobis pro hoc statu iudicandi, ut in eadem *q. 4.* & sæpe *alibi* docuimus. Adicere scilicet subiecto actum significatum per verbum, tanquam quid ei accrescens, & superadditum, siue id per verbum ipsum fiat siue, quod eidem æquiualeat, per participium, vel nomen adiectiuum interposito verbo *esse*. Iuxta quem iudicandi modum impossibile est, quòd transcendentia metaphysica prædicatorum per inclusionem fiat, ut constat, & amplius constabit ex dicendis tum in hac quæst. tum maxime *disput. 17. q. 20.* vbi de hoc puncto ex professo futurus est sermo. Idem autem, quòd de ente sumpto pro potente existere diximus, eodem modo locum habet in ente sumpto pro existente, quia existentia seu in abstracto, seu in concreto eodem omnino modo est transcendens formalitates rei existentis: atque potentia ad existendum formalitates rei potentis existere. Eodemque subinde modo de vtraque in præsentis quæst. philosophandum est. Igitur his pro explicatione propositionis suppositis, quæ etiam eodem modo locum habent in cæteris huius generis transcendentibus prædicatis siue creatis, siue diuinis.

Probo propositionem primò ex modo commemorato, quam iudicandi habemus, iuxta quem non possumus non præcindere ex parte obiecti actum significatum per verbum à subiecto, cui talem actum siue per verbum ipsum, siue per participium verbi, aut per nomen adiectiuum tribuimus. Cum enim prædicata transcendentia aut semper, aut plerumque saltem sint actus significabiles per verbum, nequibunt non titulo isto ea à subiectis, quæ transcendunt, obiectiue præcindi, ut vniuersè arguebamus *supra* *quæst. præced. num. 320.* Sic cum dicimus, sapientia Dei existit à se, siue est *ens* à se, prædicatum essendi à se præcisum à sapientia Dei, & ei superadditum concipimus. Quod autem hæc præcisio sit mutua probatur primò; quia repugnat actum essendi à se representari distinctum obiectiue à sapientia, & quòd sapientia non representetur distincta obiectiue ab ipso actu, ut patet, ampliusque patebit ex dicendis *proposit. 2.* Secundò, quia sæpe contemplantes sapientiam Dei, an ea sit *ens* à se, vel secus, nullatenus meminimus: ergo præcindimus attentione nostrâ sapientiam à prædicato essendi à se. Tertio, quia si conceptus sapientia ab actu existendi à se non esset præcindibilis, hæc propositio *sapientia est existens à se* synonyma esset, & nugatoria; faceret enim hunc sensum. *Sapientia existens à se est existens à se.* Verum de hoc plura *infra* *proposit. 2.*

Inferes. Ergo sapientia formaliter non est *ens* à se; atque adeo prædicatum essendi à se non transcendit sapientiam. Distinguo consequens sapientia formaliter non est *ens* à se per formam essendi à se ipsam constituentem intrinsecè, concedo; ipsi superadditam, nego: quòd satis est ut talis forma dicatur transcendens, iuxta dicta. Instabis. Ergo eodem iure actus volendi, & alij quique reperti in Deo dici poterunt transcendentes; quia eodem modo, quo sapientia superadditur per iudicium actus essendi à se, poterit actus volendi, & quilibet alius superaddi. Nego consequentiam, & probationem. Quia sapientia ex conceptu suo non habet exerceri per actum volendi, sicut habet per actum essendi à se.

se, vt pluribus explicandum est *infra disputatione*
17. *quæst.* 20.

394 Secundo probatur propositio. Quia si intellectus
noster non præcinderet obiectiue, mutuoque actum
transcendentem à suo subiecto, neuiquam posset
illum de subiecto ipso negare, vt sæpe negat. Ee-
nim hæc duæ propositiones, e. g. *Petrus non existit.*
Petrus existens non existit, sublata præcisione obie-
ctiua eisdem omnino terminos obiectiuos habe-
rent: ergo sicut nemo sanæ mentis potest assentire
posteriori, vt pote euidentissimè falsæ, ita neque
posset priori. Fieretque vt de nullâ re verè non exi-
stente possemus existentiam negare. Tum vt omnis
propositio negans cuiusque rei existentiam aperte
esset falsa, semper enim hunc sensum faceret.
Res existens non existit. Quæ planè sunt absurda. Ad-
hæc propositiones istæ. *Petrus non existit.* *Ioannes*
existit, non essent de materiâ contingentî, vt citrà
omne dubium sunt, quia æquiualerent his: *Petrus*
existens non existit. *Ioannes existens existit*, quarum
prima de materiâ remotâ, seu impossibili; Secunda
de materiâ necessariâ est, etiam citrà omne dubium.
Nec putet quispiam huius argumentationis robur
infringi exemplo Beatorum, qui absque præcisione
vllâ obiectiua iudicant nihilominus vt quid contin-
gens de re existente, quod existit, & de re non exi-
stente, quod non existit. Quoniam Beati non iudi-
cant, sicut nos, multiplicando terminos, attribu-
dōque prædicatum subiecto apprehenso, aut illud
ab hoc remouendo, sed simplici intuitu penetrando
obiectum, sicut est in se. Proindeque illi ad iudican-
das propositiones obiectiuas prædictas non egent
præcisionibus obiectiuis, vt nos egemus, prout ar-
gumentum factum probat.

395 Tertiò probati potest propositio omnibus ferè
argumentis, quibus *quæst. præced.* probauimus præ-
cisiones obiectiuas in vniuersum. Hic namque im-
primis, quæ ab experientiâ petita sunt, eundem,
imo potentiorum locum habent saltem quantum
ad præcisionem, quâ prædicata transcendentia à
subiectis, quæ transcendent, præcindi possunt. Cum
enim transcendentia prædicata ob maiorem suam
vniuersalitatem non transcendentibus sint vt implu-
rimùm notiora, crebrius eueniet in omnibus casu-
bus, vnde argumenta huiusmodi sumpsimus, quod
aliquod prædicatū transcendens cognoscatur, igno-
tis aliis eiusdem entis, quodque subinde obiectiue
præcindatur ab illis, quam, quod id ipsum eueniat
in prædicato non transcendente. Quapropter dicta
argumenta à Lectore sunt recolenda, & huc appli-
canda, à nobis tamen minimè repetenda. Quantum
ad præcisionem verò mutuam subiectorum à præ-
dicatis transcendentibus, quam, priori admissâ, ne-
gant Auctores *num.* 390. citati; hæc accipito expe-
rimenta. Sæpe contingit cognosci aliquid à nobis,
& ignorari an illud sit distinctum ab alio, aut sit
idem cum illo, e. g. euidenter scimus habere nos po-
tentiam intelligendi, & volendi, an verò tales po-
tentie sint ab animâ, & inter se distinctæ, an verò
cum animâ, & inter se identificatæ, euidenter non
scimus; & tamen distinctio, & identitas ex prædi-
catis sunt transcendentibus, vt constat: Ergo præ-
cindimus ab eiusmodi prædicatis subiecta, quibus
illa conueniunt. Sæpe de aliquo quoad alia cognito
ignoramus, aut dubitamus an sit accidens, vel sub-
stantia, vt in exemplo de potentiis animæ cernere
licet; & tamen hæc prædicata transcendentia sunt:
ergo præcindimus ab eis subiectum. Multi cognos-
centes Deum, negant ipsum esse ubique: Ergo
præcindebant substantiam Dei ab eius immensita-

te, quæ ex prædicatis transcendentibus est. Sæpe
etiam passim de rebus cogitamus, & loquimur im-
memores prorsus prædicatorum transcendentium
earum: ergo eas ab illis præcindimus. Mitto alia ex-
perimenta, quæ ad rem poterit quisque excogitare.
Per hæc enim sufficienter conuincitur obiectiuam
præcisionem transcendentium mutuam posse esse,
quod amplius constabit ex dicendis *proposit. sequen-*
ti. Adde pleraque etiam alia argumenta aliunde,
quam ab experientiâ deducta *quæst. præced.* pro præ-
cisionibus obiectiuis in vniuersum tam transcen-
dentibus, quam non transcendentibus communia
esse, mutuamque vtrarumque præcisionem obiecti-
uam probare, vt ipsa consideranti patebit.

Sed obiici potest ex Recentioribus citatis. Præ- 396
dicata transcendentia vsque ad vltimas rerum diffe-
rentias transcendent: Ergo hæc nequaquam possunt
sine illis concipi, atque adeo neque ab illis præcindi.
Distinguo antecedens, transcendent vsque ad
vltimas differentias per inclusionem in illis, nego: per
adiunctionem ad illas, concedo, & nego consequen-
tiam. Dicent, hoc non esse transcendere; Distin-
guo iterum: non est transcendere, vt ipsi concipiunt
transcendentiam, transeat; vt debet secundum veri-
tatem concipi, nego: ea enim, quam ipsi concipiunt,
metaphysica transcendentia impossibilis prorsus est,
vt amplius patebit ex dicendis *dictâ quæst. sæpe cita-*
tâ, disputatione 17.

Deinde obiici potest. Semel admissâ præcisione 397
obiectiua mutuâ in prædicatis transcendentibus, ne-
cessariò admittendus est progressus infinitus forma-
litarum: at hic est impossibilis: ergo & illa. Pro-
batur maior in existentia creaturæ, vbi hoc argu-
mentum maiorem vim videtur habere, opponitur
que ab Arriag. *disput.* 2. *Metaph. sect.* 4. Quo-
niam si essentia per existentiam à se obiectiue præ-
cisam concipitur à nobis existens, nec aliter potest;
ipsa existentia titulo indifferentiæ, quam habet vt
concipiatur existens, aut purè possibilis, nequibit à
nobis concipi existens, nisi per aliam existentiam
à se præcisam obiectiue, de quâ idem dicendum
sequitur, & sic in infinitum. Hoc argumentum pa-
riter fieri potest contra Arriagam ipsum, & contra
omnes, qui consentiunt, neque negare possunt, ali-
quam distinctionem rationis inter essentiam, & exi-
stentiam, siue ea sit obiectiua, siue formalis, quod
non interest ad rem. Si enim essentia nequit concipi
existens nisi per existentiam à se per rationem
distinctam, ipsa existentia eodem titulo nequibit
concipi existens nisi per aliam existentiam à se per
rationem distinctam, & sic in infinitum. Contra me
tamen nihil præstat argumentum propositum, qui
in formalitatibus vltro admitto progressum synca-
tegorimaticè infinitum, non categorimaticè. Pu-
to enim illud connaturalissimum esse modo, quem
iudicandi habemus, & concipiendi, nec vllum se-
cum ferre incommodum. Si enim huiusmodi pro-
gressus passim in physicis admittimus, quidni in in-
tentionalibus admitemus? Nemo namque mirari
debet, quod possit intellectus noster post vnâ formali-
tatem conceptam concipere aliam, & post hanc
aliam, & sic deinceps sine fine quando ipse in-
tellectus, sicut & aliæ causæ huiusmodi post vnum
effectum à se causatum potest causare aliam, &
sic deinceps sine fine. Vide ad rem plura *infra*
disputatione 17.

Propositio 2.

Præcisio obiectiua non mutua prædicatorum trans- 398
cendentium

cedentium metaphysicā transcendentia omnino impossibilis est.

Probatum primò; quia si formalitas entis siue potentis existere, seu potius potentia ipsa ad existendum abstracte sumpta potest obiectiue præcindi à rationalitate Petri e. g. cui re ipsa conuenit, poterit quidem concipi obiectiue distincta ab illa, ita ut ex parte obiecti duo quædam diuersa sint respectu cognoscentis dicta potentia, & rationalitas. Est clarum: quia hoc ipso, quod potentia existendi præcinditur à rationalitate (siue eam præcisione negatiua, siue positiua præcindi dicas, iuxta diuisionem traditam *num. 373.*) non potest non esse formalitas ex parte obiecti a rationalitate diuersa (alioquin idem esset cognitionem tangere potentiam existendi, & tangere rationalitatem, quo cessaret præcisio) ergo si perseverante cognitione de potentia existendi, accedat alia de rationalitate, nequibunt non illa apparere inter se diuersa, & consequenter inter se distincta obiectiue, quia idem à se ipso diuersum apparere non potest; hoc autem ipsum est apparere ipsas mutuo inter se distinctas, siue præcisas, ut constat. Repugnat ergo potentiam existendi esse obiectiue præcindibilem à rationalitate, quin hæc vicissim ab illa obiectiue præcindibilis sit.

399 Dices, in casu posito non posse non potentiam existendi bis cognosci, semel per cognitionem sui præcisam, & iterum per cognitionem rationalitatis, in qua imbibitur; atque ita, etsi rationalitas à tali potentia ut cognita per cognitionem præcisam appareat ex parte obiecti distincta, absolute tamen non apparet ab illa præcisā, quia aliunde imbibit illam in se. Bene. Sed contra primò: ergo potentia existendi à rationalitate non præcinditur obiectiua præcisione, quæ verè, & propriè talis sit, sed tantum duplicata concipitur in rationalitate scilicet, & extra. Contra secundò. Ideo per te rationalitas non est absolute dicenda præcindi à potentia existendi, etsi representetur ab illa, ut extra se apparet, distincta, quia aliunde ipsam retinet imbibitam in se: Ergo eodem iure, ideo potentia existendi non est absolute dicenda præcindi à rationalitate, etsi extra illam concipiatur, quia aliunde remanet in ipsa imbibita. Contra tertio. Ergo duæ potentie existendi conueniunt rationalitati formaliter distinctæ inter se, quarum altera adæquatè est à rationalitate præcindibilis, altera nullo modo. Quod utrumque contra Aduersarios est. Vnde rursus contra eosdem efficitur potentiam existendi à rationalitate præcisam non esse transcendentem, quæ autem rationalitatem transcendit, ab illa impræcindibilem esse, quandoquidem non potest non semper intra illam manere. Quo iure Caiet. Vasquez & alij omnimodam transcendentiam abnegant abstractionem, seu præcisionem. Contra quarto. Vel potentia existendi imbibitur in rationalitate per inclusionem tanquam pars in toto, vel per identitatem. Si ut pars in toto. Ergo ab altera comparte erit præcindibilis mutuo, cessabitque transcendentia per inclusionem in vicinis differentiis. Si per identitatem, eadem omnino formalitas obiectiua erunt rationalitas, & potentia existendi, quo omnimodis cessat præcisio obiectiua vnus ab altera, quia idem à se ipso adæquatè non est præcindibile. De quo plura *infra dist. 9. 20. disp. 17.*

400 Secundò probatur propositio. Id totum, per quod formaliter rationalitas est potens existere, separatur per præcisionem ab illa: Ergo facta præcisione nihil potentie ad existendum remanet in rationalitate. Consequentia est bona; quia vndeunque extrahitur

tur integrè aliquid, nihil eius remaneat ibi, necesse est. Antecedens supponitur ab Aduersariis, & potest probari; quia id totum, iuxta ipsos præcinditur à rationalitate, in quo rationalitas conuenit cum aliis entibus, conuenit autem in toto, per quod formaliter est potens existere, ut constat. Ergo rationalitas non potest non esse æquè præcindibilis à potentia existendi, atque hæc ab illa præcindibilis est. Patet hæc consequentia, quia cognitio tangens rationalitatem, aut, id quod restat post præcisam potentiam existendi ab illa, nihil in ipso tanget potentia existendi, quod est plenè eam præcindere à potentia existendi.

Dices, licet vnde aliquid integrè abstrahitur physicè, ibi nihil remaneat eius; at in abstractione intentionali longè aliter euenire: quia nihil vetat tangi per cognitionem totam potentiam existendi, quam habet rationalitas, siue rationalitate ipsa, & tamen non posse per cognitionem tangi rationalitatem siue potentia ipsa existendi. Sed contra. Aut per cognitionem tangentem totam potentiam existendi cognoscitur integrè rationalitas; aut aliquid tantum eius cognoscitur, & aliquid ignoratur. Si primum; nulla sit præcisio, & destruitur casus, in quo procedimus. Si secundum: Ergo id, quod de rationalitate ignoratur, non claudit in se potentiam existendi, & redit argumentum factum. Probo consequentiam, quia repugnat tangi per cognitionem totam potentiam existendi, & aliquid ignorari potentie existendi; ignoraretur autem si in eo, quod ignoratur, potentia existendi includeretur, ut constat.

Si dicas per cognitionem præcisam tangi totam potentiam existendi, & nihilominus totam manere inclusam in residuo rationalitatis ignoto per talem cognitionem. Contra tamen manifestè: quia dum per cognitionem præcisam tangitur tota potentia existendi, aliud est manere nihilominus totam eam potentiam inclusam in rationalitate prout cognita per aliam cognitionem simul tunc existentem, aliud manere inclusam in residuo, quod ignoratur, nulla alià existente cognitione, ut ponimus in casu præente. Primum possibile est, ut *nuper* supposuimus, quia nihil est aliud, quam cognoscere bis totam potentiam existendi semel extra rationalitatem per vnā cognitionem, & iterum intra per aliam. Ut si rationalitas ipsa semel extra hominem, & iterum intra conciperetur. Secundum verò omnino repugnat, quia si id, quod adæquatè ignoratur, seu non cognoscitur per cognitionem præcisam, includeret in se potentiam existendi per ipsam cognitam, talis potentia simul cognosceretur, & non cognosceretur, quæ sunt contradictoria. Vide id in cognitione præcisā animalis, quā posita repugnat ut ignoretur integer homo includens animal quoad totum, quod includit, quia ignoraretur simul, & non ignoraretur animal; quæ est contradictio: etenim solum subinde dicitur, cognitio solo animali, ignorari homo, quia ignoratur rationale, siue quo homo cognosci nequit. Si igitur cognita per cognitionem præcisam tota potentia existendi, quam habet rationalitas, aliquid rationalitatis manet omnino, & adæquatè ignotum, conficitur id in se talem potentiam non includere, sed adæquatè etiam esse condistinctum ab illa & consequenter mutuo ab eadem præcindibile, si ut sic per cognitionem alteram cognoscatur.

Obiiciunt Recentiores *suprà* citati. Animal potest præcindi non mutuo ab homine; quia potest cognosci sine homine, homo verò sine animali, non item. Ergo nihil mirum, si prædicata transcendentia

cendentia sint præcindibilia non mutuo à subiectis, quæ dicuntur transcendere. Nego antecedens, si de propria præcisione sit sermo, quia animal proprie nequit præcindi ab homine, nisi præcindatur à se incluso in homine, à se autem proprie præcindi non potest; estò bis possit concipi, & obiectiue multiplicari, ut constat ex dictis. Animal igitur solum à rationali præcinditur proprie, eoque solum titulo, cognito animali, potest homo ignorari, quia potest rationale ignorari, cum tamen homo includens utrumque sine utroque cognosci nequeat. Adde repugnare, quòd animal sit cognoscibile sine homine, non verò è contrà, quin sit in homine aliquid, à quo animal mutuo sit præcindibile, ut ex dictis compertum est. Vnde per hoc, quòd prædicata transcendencia cognoscibilia sine subiectis asserantur, & non vice versà, non efficitur esse ea præcindibilia non mutuo ab omni formalitate contenta in talibus subiectis, imò à nullà, à quâ proprie possunt præcindi, sunt non mutuo præcindibilia, ut ex dictis etiam est notum. Ex quo patet, quàm debile sit argumentum sequens, in quo maxime Aduersarij nituntur.

404 Obiiciunt enim sic. Non repugnat, quòd vnum possit sine alio, & tamen hoc non possit vicissim cognosci sine illo, ut in relatione, & termino licet videre, terminus enim sine relatione bene concipi potest; relatio verò sine termino minimè. Ergo non repugnat, quòd prædicatum transcendens possit concipi sine differentiis, & tamen differentiæ non possint concipi sine illo. Sed hoc ipsum est prædicatum transcendens præcindi à differentiis non mutuo: ergo. Minorem hanc, in quâ est totum argumenti momentum, tanquam per se notam sine probatione relinquunt; cum tamen ea falsissima sit. Quod ut euidenter inspicias, nota solerter, independentiam non mutuum quoad cognitionem ex triplici omnino independentià non mutua obiectorum enasci posse, nempe ex independentià non mutua quoad relationem, quoad inclusionem, & quoad identitatem. Ex quibus in postrema duntaxat, si ea esset possibilis, posset fundari præcisio obiectiua non mutua, in reliquis verò minimè potest; vnde absolute est impossibilis, quia identitas non mutua absolute etiam est impossibilis. Itaque licet relatio nequeat cognosci sine termino, hoc tamen ipso, quod terminus potest sine relatione cognosci necesse est, quod relatio in mente eam concipientis distincta ex parte obiecti à termino representari possit, ita ut relatio, & terminus non vnum quid, sed duo appareant, quod est relationem, & terminum mutuo ex parte obiecti præcindi, siue distinguui. Sicut enim, quòd relatio quando est connexionis, nequeat existerè realiter sine termino, non tollit esse eam realiter distinctam à termino; ita, quòd nequeat esse obiectiue in mente sine termino non tollit esse eam obiectiue in mente distinctam à termino; atque adeo ab illo præcisam. Similiter, etsi includens nequeat cognosci sine incluso, hoc tamen ipso, quòd inclusum potest cognosci sine residuo, & eo titulo sine ipso includente, necesse est, quod residuum mutuo præcisum obiectiue ab ipso incluso representari possit, ut ex superius dictis satis est notum. Relinquitur ergo, quòd A e. g. dumtaxat posset esse non mutuo præcindibile à B, casu quod, cognito simul utroque, A distinctum, & aliud quid à B appareret ex parte obiecti, quin B vicissim distinctum, & aliud quid ab A appareret. Quia tamen hoc euidenter est impossibile non minus, quàm, quòd A realiter distinguatur à B, & B reali-

ter non distinguatur ab A, conficitur præcisionem obiectiuam non mutuum absolute impossibilem esse. Atque adeo prædicata metaphysicè transcendencia nullatenus posse à differentiis, quas dicuntur transcendere, non mutuo præcindi, ut opinabantur Aduersarij. Vide q. 20. *illam sæpe citatam*, ubi & ad rem plura; & alia, quæ contra nos opponi possunt, diluta reperies.

QVÆSTIO XI.

Utrum per intellectum Dei, aut aliorum videndum intuitiue formalitates identificate realiter in Deo ipso, aut etiam in creaturis obiectiue præcindi possint?

QVæstio hæc communiter, licet sub aliis terminis, tractari solet à Theologis ad q. 12. 1. p. S. Th. ubi agitur de Visione Dei; dum disputant, utrum beatus possit videre essentiam Dei sine attributis, aut relationibus, vel è conuerso? Ceterum placuit illam duabus præcedentibus adicere, ut doctrina de præcisionibus obiectiuis in illis tradita magis, ac magis elucescat.

Igitur circa quæstionem hanc Scot. in 1. disp. 1. q. 406 2. & ibidem omnes Scotistæ docent essentiam diuinam bene posse de potentia Dei absolutà sine diuinis relationibus intuitiue videri, & quamuis Scot. non expresserit, idem censent Scotistæ communiter de relationibus respectu essentia, & de attributis tum inter se, tum cum essentia comparatis; quia pro his omnibus est fundamentum idem, nempe distinctio formalis ex natura rei, quâ gaudent iuxta ipsorum sententiam. Sic Bafol. *ad locum citatum* q. 1. Mayron. q. 6. Bargius q. 6. Rubion q. 6. & alij. Ex reliquis verò, qui distinctionem Scoticam negant, in eadem nihilominus sententia sunt Salas 1. 2. tit. 2. disp. 4. sec. 2. n. 10. & sec. 3. n. 26. Gran. 1. p. contr. 1. tit. 5. de visione d. 5. 6. & 7. Alarc. tit. 1. de visione d. 4. c. 2. apud & eos Palud. D. Antonin. Quandus, & alij. Cōsentit Agid. de Præsent. l. 5. de Beat. art. 4. §. 3. docens essentiam sine attributis intuitiue posse videri; attributa verò sine essentia non item. Consentit etiam Arriaga tom. 1. in 1. p. disp. 9. quatenus ait non solum Beatos, sed etiam Deum, dum vident Trinitatis mysterium de facto præcindere obiectiue tum affirmatione, tum etiam apprehensione inter essentiam, & relationes, necnon inter intellectum, & voluntatem ob distinctionem virtuales in ordine ad prædicata contradictoria inter tales formalitates repertam, Ita habet num. 24, 29. & 40. Quod ipsum tradiderat antea in Logica disp. 5. à num. 58. vnde consequenter affirmat dicto num. 40. posse etiam intellectum creatum de potentia absolutà videre intuitiue essentiam sine relationibus, intellectum sine voluntate, & è contrà. Inter reliqua verò attributa, ubi similem virtuales distinctionem non admittit, præcisionem obiectiuam impossibilem omnino esse asseuerat dicta disp. 9. n. 8.

Addunt ipse Arriaga, & alij Moderni non præcindentes obiectiue citandi q. seq. ex parte actus, siue ex parte modi cognoscendi, ut ipsi loquuntur, bene posse per cognitionem intuitiuam præcindi quamlibet formalitatem ab aliâ. Esse enim possibilem visionem Dei e. g. intuitiuam adeo consulam, ut solum sciatur per illam, Deum, esse ens: tum aliam nonnihil clariorem, quâ sciatur Deum esse substantiam: tum aliam, quâ cognoscatur Deus ut

VDUS,

vnus, non verò vt trinus, & sic discurrendo per attributa singula: idque non quia per huiusmodi visiones obiectiua præcisio fiat; sed quia vnaquæque ita tangit totam substantiam Dei, vt vel illam referat ad quædam connotata præ aliis, vel illam à quibuldam entibus, non item ab aliis discernat.

408 Communior tamen Theologorum sententia est per nullum intellectum intuitiue videntem Deum posse præcindi ex parte obiecti adhuc de potentia absolutæ vnâ formalitatem ab aliâ, aut vnâ videri sine aliâ ex iis, quæ realiter sunt idem. Ita videtur sentire S. Th. 1. part. quæst. 12. artic. 7. ad 2. & 3. expressiusque docuit 2. 2. quæst. 2. art. 8. ad 3. & 3. part. q. 3. art. 3. & tenent communiter Thomista, Caiet. 2. 2. dicta quæst. 2. artic. 8. Banez 1. part. dicta q. 12. art. 7. dub. 2. Zumel q. 2. Molin. art. 8. disput. 4. Fafol. art. 2. dubit. 16. num. 63. Valquez disputat. 48. cap. 2. Soar. lib. 2. de attrib. capite 22. & 23. Heriz. disputatione 50. capite 1. & 2. Tann. disputatione 2. quæst. 4. dubit. 1. Ruiz disputatione 12. de Trinit. sec. 6. & 7. Galpar Hurt. tit. de Incarnat. disputatione 3. diff. 1. numero 6. Quiedo contr. 4. Met. part. 7. num. 7. Et apud eos alij plures.

Proposio 1.

409 Illæ perfectiones, seu formalitates diuinæ, quæ cum realiter sint idem, distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradictoria non gaudent (vt sunt pleraque attributa communia, tum inter se, tum cum essentia comparata, iuxta doctrinam à nobis traditam quæst. 6.) nulla potentia, & à nullo intellectu tangente illas intuitiue possunt obiectiue præcindi; sine vnâ, vel plures, non visis reliquis, videri.

Hanc propositionem imprimis demonstrat mihi celebre illud argumentum, quod supra quæst. 9. num. 339. contra præcisiones obiectiuas à nostro etiam viatorum intellectu oriundas obieimus pro sententiâ illas negantium. Hic namque suum integrum robur retinet, vbi agitur de cognitione intuitiua tangente obiectum præcindendum non in alienâ similitudine, hoc est, in phantasmate sensibili, vt nos modò tangimus; sed in se ipso, siue prout est in se. Etenim si sapientia Dei in se ipsâ, ignotâ Dei bonitate, cognosceretur, cum sapientia in se ipsâ idem omnino sit, ac bonitas; fieret vtique, vt idem omnino cognosceretur, & simul non cognosceretur, quod manifestè est impossibile. Recole argumentum loco citato fusiùs expositum, & applica ad præsentem materiam, vnâ cum inuentionibus solutionum exhibiturum ab aliquibus, si fortè eas huc etiam applicare tentauerint. Itaque argumentum dictum, vt bene viderunt, qui propter illud omnem præcisionem obiectiuam negarunt, manifestè conuincit eam esse impossibilem, si obiectum præcindendum in se ipso per cognitionem attingatur, vt ipsi, re parum examinata, supponunt tangi per cognitionem abstractiuam, & citra dubium per intuitiuam, de qua modò tractamus, tangitur, cuiuscumque demum illa claritatis sit. Porro argumentum hoc contra Scotistas etiam pari efficaciâ militare, adhuc suppositâ distinctione formali ex naturâ rei, quam ipsi ponunt inter formalitates diuinæ realiter identificatas, ex dictis à nobis contra eosdem supra quæst. 5. constat. Ibi enim ostendimus per huiusmodi distinctionem formalem nihil euacuari de repugnantia prædicatorum contradictoriorum conuenientium formalitatibus eiusdem rei in sensu ab-

solute reali, qualia essent cognosci vnâ, & aliam non cognosci intuitiue.

Secundò monstratur propositio eo argumento, 410 quod euidenter censuit. P. Valquez, & quidem iure, præsertim si in eo sit sermo de cognitione intuitiua diuinarum perfectionum adeo perspicua, & clara, vt est de facto quævis visio beatifica. Etenim per intuitionem tantæ claritatis non potest non representari obiectum, sicuti est in se, ita vt eodem omnino modo se habeat prout est obiectiue in mente illud intuentis, ac se habet prout est à parte rei in se, iuxta illud Ioan. epist. 1. cap. 3. *Quia videbimus eum sicuti est.* Ergo si in se est quid omnino simplex, & indiuisum, non potest non apparere omnino simplex, & indiuisum; & si quævis eius perfectio re ipsa est vnum quid, & idem cum reliquis, non possunt non omnes nullâ demptâ apparere vt vnum quid prorsus & idem. Quod & non posse vnâ ab aliis obiectiue præcindi. Id, quod non minus efficaciter, aut etiam euidenter ostendit mihi argumentum factum de quacumque demum in eo cognitione intuitiua, siue per propriam speciem habita sermo sit, seu clara, seu obscura. Quoniam hoc ipso, quod per eiusmodi cognitionem tangitur obiectum in se, nequit non esse illud apud cognoscentem obiectiue idem ipsum, quod realiter est in se; alioquin si in mente cognoscentis aliud esset ab eo, quod est re verâ in se, iam non illud in se, sed aliud quid loco eius per cognitionem tangeretur, contra suppositionem. Igitur si in se est vnum quid, & indiuisum, non potest non tale quoque esse in mente cognoscentis, & si quævis eius perfectio re ipsa est vnum quid, & idem cum reliquis, nequeunt non omnes nullâ demptâ apparere vt vnum quid prorsus & idem. Quod iterum est per cognitionem prædictam nullatenus posse vnum ab aliâ obiectiue præcindi. De quo iterum erit sermo quæst. 12.

Obiecit tamen primò Gran. contra propositio- 411 nem disput. 5. citata, & ex illo Alarcon supra. Visus percipit colorem vt est in se, non percipiendo rationem communem qualitatis, neque intuendo relationes aliquas, quas color sectim habet indentificatas: Ergo nihil vetat per cognitionem intuitiuam, qualis visio corporea est, vnâ formalitatem ab aliâ eiusdem rei obiectiue præcindi. Respondeo, vt alias sæpe, per visum (& idem est de aliis sensibus) totum, quod realiter est obiectum sensibile eodem omnino modo tangi, neque vllam fieri ex parte obiecti præcisionem; atque ita per visum eodem prorsus modo percipi prædicatum qualitatis, & relationis, ac prædicatum coloris; licet non sub conceptibus respondentibus his nominibus, qui sunt intellectuales, & per species alienas formati. Quod si per visionem externam sæpe excitatur intellectus ad iudicandum de obiecto viso vnum prædicatum præ aliis; id sanè non euenit, quia visus inter ea prædicata discernat, aut vnum præ aliis aliquo diuerso modo percipiat. Sed quia intellectus aliunde motus per visionem externam, vtendoque speciebus alienis vnum rei visæ prædicatum præ aliis deprehendere potest, aut immediate, aut per discursum; quod proinde vt pote conceptum iam per speciem alienam à reliquis obiectiue præcindit; quin ex vi propriæ speciei luctatæ per visionem quidpiam in obiecto viso præcindere valeat. Recognosce doctrinam traditam supra disp. 2. q. 3. à num. 104. & in præfati disp. à num. 309.

Secundò obiecit Gran. Angelus intuetur intellectum suum, & tamen cognoscat potentiam obedientialem ad actus supernaturales identificatam cum

cum illo: ergo præcindit obiectiue per intuitionem. Nego non cognoscere Angelum potentiam obedientialem sui intellectus, quoad intrinsecum prædicatum cum ipso intellectu identificatum, quæ ratione, quid naturale est ab Angelo naturaliter cognoscibile, sicut ipse intellectus, cum quo nihilominus stat posse Angelum ignorare, an suus intellectus potentiam obedientialem habeat ad prædictos actus, defectu notitiæ connotati extrinseci complementis eam potentiam obedientialem in esse talis, cuiusmodi est possibilitas talium actuum. De quo plura *suo loco*. Quomodo autem videns intuitiue quidquid realiter est Deus, ut de facto secundum certam Theologiam vident omnes beati, non cognoscat nihilominus ex vi talis visionis omnia decreta libera Dei. Neque omnes creaturas possibiles in particulari in *Tract. de visione Dei* exponitur.

413 Ex dictis inferitur primò perfectiones diuinas, de quibus sermo est in propositione, per cognitionem sui intuitiuam non solum impræcindibiles esse obiectiue præcisione, quam negatiuam dicunt, ita ut vna, non visis reliquis, videatur; sed etiam præcisione, quam positiuam appellant, ita ut duæ, vel plures præcisæ inter se, atque distinctæ ex parte obiecti simul appareant, vtrique enim præcisio æquæ illis repugnat. Hoc enim ipso, quod bonitas Dei per visionem nequit representari, non representatà eodem conceptu sapientiæ, impossibile est, quod bonitas, & sapientiæ non sint vnus, & idem obiectiuus conceptus in mente videntis, & consequenter prorsus repugnat, quod illi represententur ut duæ formalitates diuersæ, quarum altera obiectiue sit bonitas, & non sapientiæ, altera sapientiæ, & non bonitas, prout ad præcisionem requiritur. Vtrum enim integer Deus per intuitiuam cognitionem possit obiectiue multiplicari, diuersam habet difficultatem *inferius* tangendam.

414 Secundò infero contra Gran. & Alarc. *suprà* in consequenter negare eos possibilem præcisionem positiuam inter perfectiones diuinas, atque adeo distinctionem rationis oriundam à visione intuitiua, dum præcisionem negatiuam earum possibilem esse defendunt. Quoniam si bonitas Dei sine sapientiæ videri potest, & e conuerso; ut ipsi opinantur; non potest non bonitas visâ sine sapientiæ esse conceptus obiectiuus diuersus à sapientiæ visâ sine bonitate, ut constat. Ponamus ergo, quod perseverante visione de solâ bonitate, accedat altera visio de solâ sapientiæ, in quo necunde potest excogitari repugnantia. Tum quidem impossibile erit, ut ex vi ambarum visionum non appareant sapientiæ, & bonitas, ut duo quædam inter se præcisæ, atque distinctæ positiue, quia non possunt non apparere ut conceptus obiectiue diuersi, ut seorsim visæ apparebant; repugnat autem, ut idem à se ipso diuersum appareat, ut est notum. Liqueat ergo vbiicumque præcisio negatiua aut impossibilis, aut possibilis est, ibidem præcisionem positiuam impossibilem etiam, aut possibilem necessariò afferendam esse. Quod etiam vice versâ est verum, nisi fortasse relatio aliqua interueniens obstat, ne ex extremis positiue præcisæ alterutrum, ignoto altero, possit cognosci.

415 Sed dicit aliquis pro Gran. & Alarc. Bene intelligitur cognosci vnâ formalitatem sine aliâ, quin cognoscatur distincta ab illa adhuc inadæquatâ distinctione, prout opus erat ut ambæ seorsim per duas cognitiones cognite inuicem distinctæ apparerent. Ergo bene intelligitur esse possibilem præcisionem negatiuam vnus formalitatis ab aliâ, quin sit possibilis inter vtramque præcisio positiua. Nego

antecegens, quia cognosci bonitatem sine sapientiæ, hoc ipsum est cognosci bonitatem distinctam distinctione inadæquatâ à sapientiæ, quia hoc ipsum est bonitatem apparere aliud à sapientiæ, siue bonitatem in mente eam concipientis non esse sapientiæ, in quo stat inadæquatâ distinctio ipsius à sapientiæ. Alias, si bonitas non appareret cognoscenti aliud à sapientiæ, sed (sicuti re ipsâ est) ita quoque in illius mente obiectiue esset sapientiæ, non sine sapientiæ, sed simul cum illa, & tanquam vnum quid cum illa cognosceretur contra suppositionem. Ratio à priori; quia sicut à parte rei nequit esse vnum sine alio, quin sit à parte rei distinctum ab illo; ita neque obiectiue in mente potest esse vnum sine alio, quin sit obiectiue in mente distinctum ab illo. Ex quo patet cognosci vnum sine alio, & cognosci distinctum ab illo distinctione inadæquatâ (quæ ipsissimum vnici est extremum distinctum) in idem omnino recidere.

Tertiò infero ex dictis, formalitates item cuiusvis creaturæ realiter identificatas impræcindibiles esse obiectiue per cognitionem intuitiuam siue increatam, siue creatam; quia ex vnâ parte huiusmodi formalitates è genere earum sunt, quæ distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradictoria nullatenus gaudent, ut ex doctrinâ traditâ *suprà* q. 6. constat. Ex alia verò eadem argumenta, quæ probant formalitates diuinas tali distinctione carentes, à nullo intellectu vidente eas intuitiue posse ex parte obiecti præcindi, eadem prorsus vi, & efficacia conuincunt idipsum de formalitatibus creatis; cum probent vniuersè neutiquam posse videri vnâ formalitatem, non visâ aliâ realiter identificatâ cum illa, cuiuscumque; demum entis tales formalitates sint.

Quartò infero, per nullam omnino cognitionem (siue ea clara sit, siue obscura) habitam per speciem propriam obiecti, illudque immediate, & in ipso mer attingentem posse vilo modo præcindi obiectiue vnâ formalitatem talis obiecti ab aliâ (loquor etiam nunc de formalitatibus virtualiter inter se non distinctis) sed necessariò quidquid realiter est tale obiectum, eodè prorsus modo debere attingi per huiusmodi cognitionem: Quoniam id ita vniuersè probant argumenta facta n. 409. & 410. ut *ibi* etiam dicebamus.

Inferes. Ergo non est possibilis cognitio quiditativa per propriam speciem habitâ, & præcindens ab existentia obiecti, quam nos sæpe aliàs possibilem esse posuimus, atque in hoc opere ponemus. Nego consequentiam, quia cuiusmodi cognitio non dicitur ab existentia obiecti præcindere, quod aliquam eius formalitatem ab aliâ præcindat obiectiue, sed, quod de toto ipso obiecto, aut intra statum quiditativum, seu obiectiuum, aut intra statum conditionatum, ubi de existentia eius absolutâ non agitur, iudicium fert. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scient. Dei*.

Propositio 2.

De facto nullus intellectus beatus siue diuinus, siue creatus præcindit ex parte obiecti vilo modo adhuc eas formalitates Dei, quæ in ordine ad prædicata contradictoria distinctione virtuali potiuntur, ut sunt relatio, & essentia, intellectio, & volitio, & si quæ aliæ.

Hæc propositio est contra Artiag. & alios Recentiores ei subscribentes. Probatur autem primò: quia in Concilio Florentino sess. vlt. in literis vnionis definitum est: *Animas, quibus nihil pur-*
gandum

gandum superest; intueri clarè Deum Trinum, & vnum, sicuti est. Iuxta illud Ioanis epist. 1. capite 3. Cum apparuerit, similes ei erimus quia videbimus eum sicuti est. De Deo autem ipso certo certius est videre se, imò, & penitus comprehendere, uti re ipsa est. Igitur integrum Trinitatis mysterium, & Deus ipse totus eodem omnino modo se habet prout est obiectivè in quovis intellectu beato medià beatificà visione, atque prout est realiter in se se. Igitur diuina essentia, & quavis personalis relatio eodem prorsus modo sunt obiectivè in mente beati, ac sunt realiter in se; sed in se vna ab altera nullo modo est præcisa: Ergo in mente beati nullo modo est vna ab altera præcisa obiectivè.

420 Secundò. Per visionem beatificam aut Dei, aut creaturæ non præcinditur obiectivè relatio ab essentia præcissione, quam negativam vocant, ita ut relatio videatur non visà essentia, vel è contra, uti fatentur omnes, & citrà errorem in fide negari nequit: sed nec præcissione positivà, ita ut relatio, & essentia obiectivè repræsententur ut duo inter se distincta formaliter, quia iam non sicuti sunt in se apparent, seu viderentur contra dogmata stabilita, quandoquidem in se non sunt duo distincta formaliter, ut fides docet. Ergo nullo modo præcinduntur, quia aliud genus præcissionis obiectivæ non est.

421 Tertiò. Omnis cognitio præcisiva formalitatum quæ realiter non sunt præcisæ, non potest non esse imperfecta, quacumque demum ratione excogitur præcisio: quia nequit non repræsentare obiectum, ita, ut appareat cognoscenti aliter, quam re ipsa est: cum nequeat non repræsentare præcisum id, quod re verà non est præcisum; hoc enim ipsum est cognitionem esse præcisivam: sed visio beatifica diuina nullo modo potest esse imperfecta; creata verò etiam est immunis de facto ab imperfectione repræsentandi suum obiectum aliter, quam re ipsa est, ut constat ex dictis. Ergo nulla visio beatifica est villo modo præcisiva.

422 Dices cum Arriag. *suprà*. Hoc ipso, quod intellectus diuinus (& idem est de quovis alio, beato) iudicat Paternitatem distinguì à Filiatione, à quâ non distinguitur essentia, non posse non eum apprehendere Paternitatem diuerso modo ac apprehendit essentiam (alias de essentia pariter iudicaret distinguì à Filiatione, quod est impossibile) & consequenter non posse non eum obiectivè tali apprehensione præcindere. Hanc tamen imperfectam non esse, quia licet solam Paternitatem tangat directè, prout necessarium est, & sufficiens ad verificationem dicti iudicii, essentiam etiam, & residuum totius Trinitatis tangit obliquè, insuperque realiter identificatur cum notitiâ, quæ in recto concipit essentiam, & totam Trinitatem, nec amplius, quam per rationem nostram ab illâ distinguitur.

423 Sed contra primò; quia impossibile est ut vnum concipiatur in recto, & aliud in obliquo, nisi appareat vnum, & aliud in mente concipientis, quia sine comparatione aliquâ recti ad obliquum nullatenus potest vnum in recto, & aliud in obliquo cognosci; Comparatio autem non stat sine extremis distinctis: Ergo non potest ab intellectu diuino apprehendi Paternitas in recto, & essentia in obliquo; quin ipsi repræsententur ut duæ formalitates obiectivè inter se distinctæ, siue præcisæ essentia, & Paternitas. Quod tamen repugnat, quia ut sic conciperentur a Deo aliter, quam in se sunt, atque adeo imperfectè.

Contra secundò, quia cognitio Dei considerata præcisè; & formaliter in quantum tangens directè solam Paternitatem, aliunde etiam esset imperfecta, quia scilicet eo modo tangendi directò distinctam, siue præcisam negativè ab essentia repræsentaret Paternitatem, atque adeo aliter, quam re ipsa est. In Deo autem nulla formalitas cognitionis est admittenda, quæ intrinsecè ferat secum imbitam imperfectionem.

Contra tertiò: quia ut Deus iudicet Paternitatem à Filiatione distinguì nullâ eget apprehensione simplici directâ solius Paternitatis, non enim iudicat comparando prædicatum ad subiectum, uti nos, sed intuendo, suâque intuitionem penetrando, quidquid vnumquodque est in se. Ergo malè asseritur intellectum diuinum eiusmodi apprehensione præcindere Paternitatem ab essentia. Pater consequentiarum quia talis apprehensio inutiliter, & cōsequenter tum falsò tribuitur intellectui diuino, si ad iudicandū de Trinitate necessaria non est. Tum quia sublatâ eius necessitate ad id muneris, nullo prætextu dici potest Paternitas distinguì ab essentia virtualiter in ordine ad talem apprehensionem, sine distinctione autem virtuali relatâ ad illam, non posse Paternitatem ab essentia per illam villo modo præcindi; ipsius Arriagæ doctrina est. Quo eodem argumento probatur a nullo alio intellectu beato præcindi per apprehensionem Paternitatem ab essentia.

Et quidem si intellectus beatus, sicut noster, comparativè iudicaret de Trinitate, quemadmodum Arriaga supponit; attribuendo scilicet vnum conceptum obiectivum, ut prædicatum alteri in recto apprehensio tanquam subiecto, eodem modo, atque nos, deberet apprehensione præcindere Paternitatem ab essentia, ut aliquid de solâ Paternitate, quod non de essentia itidem affirmaret, concipiendo videlicet Paternitatem in recto per distinctam apprehensionem, ac conciperet in recto essentiam. Quia cum apprehensio, quæ iudicio comparatio supponitur, non possit secundum vnam sui formalitatem, & non secundum omnes realiter identificatas illi supponi, ut constat, necessariò subiicit prædicato id totum, quod secundum totam suam realitatem attingit in recto, nec fieri subinde potest, ut per iudicium parti dumtaxat, & non toti subiecto tali apprehensione in recto apprehensio attribuat prædicatum. Cum ergo beatus, iuxta Theologiam Arriagæ non pluribus, sed vnâ dumtaxat apprehensione indistinctâ etiam à visione beatificâ totam Trinitatē, atque adeo essentiam etiam, & Paternitatem apprehendat in recto; nequit utriusque per iudicium aliquid Paternitati tribuere, quod non eodem modo attribuat essentia. Quo manet integra difficultas, quam Arriaga ipse vitare molitur, dum in eâ vnica apprehensione reali diuersas formalitates suâ consideratione distinguunt, alteram tangentem in recto Paternitatem, & in obliquo essentiam; alteram vice versâ, &c. Ex quibus omnibus concluditur longè abesse ab intellectu Dei, & beatorum eam apprehensionem præcisivam, quam eis adscribit Arriaga.

Adhuc tamen contra nostram propositionem obiciendum superest ex Arriaga ipso, & aliis, scilicet per iudicium, cuiusvis illud generis sit, non posse non Deum, & Beatos, dum clarè intuentur Trinitatem, affirmatione præcindere ex parte obiecti vnam formalitatem ab aliâ realiter identificatâ cum illâ. Quia non possunt non affirmare de vnâ, quod non affirmant, imo negant de aliâ, quod ipsum est affirmatione præcindere vnam ab aliâ ex parte

parte obiecti. e. g. de Paternitate affirmant esse re-
latam ad Filiationem, & ei oppositam, quod non af-
firmant, imò negant de Essentia: de Filiatione afir-
mant esse quid productum, de Essentia verò id ipsum
non affirmant, sed negant. De Essentia affirmant esse
communem tribus Personis, quod tamen de singulis
Personalitatibus negant, & cetera huiusmodi. Et
confirmari potest primò, quia impossibile est vt idem
intellectus quicumque ille sit, simul affirmet, & ne-
get idem de eodem omnino conceptu obiectiuo,
præsertim iudicio eximè euidenti, quale est iudi-
cium Beatorum. Igitur dum Beati ipsi aliquid afir-
mant de Essentia, & simul idem ipsum negant de
Personalitatibus, aut è conuerso, non possunt non
Essentia, & Personalitates respectu intellectus eo-
rum esse conceptus obiectiuo diuersi, quod est Essen-
tiam, & Personalitates per intellectum Beatorum
præcindi obiectiuè. Confirmatur secundò, quia
vnò hypostatica verè præcindit suâ terminatione
Personalitatem Verbi ab Essentia, quandoquidem
ad solam Personalitatem, non verò ad Essentiam ter-
minatur immediatè, vt fides docet. Ergo intellectus
beatus, qui affirmat Personalitatem Verbi, & non
Essentiam talem vnionem terminare immediatè non
potest non suâ affirmatione Essentiam à Personali-
tate præcindere. Confirmatur tertio. Quoniam eo
ipso, quòd Personalitas, & Essentia sunt virtualiter
distinctæ in ordine ad prædicata contradictoria,
quæ illis sine repugnantia conueniunt, nequeunt
non esse etiam distinctæ virtualiter in ordine ad
affirmationem, & negationem cuiuscumque intel-
lectus ipsis eiusmodi prædicata cum veritate attri-
buentis. Confirmatur quardò, quia intellectus Viato-
rum nequaquam potest nisi præcindendo obiectiuè
iudicare veritates, quæ circa mysterium Trinitatis
ex fide credere tenetur, vt fusè à nobis demonstra-
tum est *suprà q. 9. prop. 1.* Ergo cum veritates sint
eædem respectu intellectus Beatorum, neque ista
poterit de illis sine præcisione obiectiuâ diiudicare.
418 Respondeo tamen ne affirmatione quidem præ-
cindere intellectum Dei, aut Beatorum, dum Tri-
nitatem intuetur, vnâ formalitatem ab alia iden-
tificata cum illa; quia per visionem beatam, siue di-
uinam, siue creatam simul & indiuisim affirmatur
quidquid Deus trinus, & vnus reipsa est: omnes
enim veritates, quas nos de Deo diuisim, & per di-
uersa iudicia affirmamus, quia id fert secum noster
iudicandi modus pro hoc statu, intellectus beatus
tunc diuinus, tunc etiam creatus vnico simplicissimo
intuitu penetrat, & affirmat; atque ita licet affir-
met de Personalitatibus aliquid, quod non affirmat
de Essentia, & vice versâ (quia re vera aliquid con-
uenit Personalitatibus, quod non Essentia, & è con-
trario, tamen re vera sint idem ob distinctionem
virtualem, quâ gaudent, in quo mysterij profunditas
posita est) nequaquam præcindit obiectiuè Per-
sonalitates ab Essentia, vel è conuerso, quia non ita
affirmat aliquid de Personalitatibus, quod non de
Essentia, vel è contrâ; vt actus affirmationis termi-
netur ad Personalitates, & non ad Essentiam, vel
è contrâ, prout requirebatur ad præcisionem, sed
ita vt actus affirmationis indiuisim terminetur ad
totum Deum Trinum, & vnum, quasi vno ictu pe-
netrans, & affirmans quidquid singulis formalita-
tibus eius seu distinctis, seu non distinctis virtuali-
ter re ipsâ conuenit, quod longè abest à præcisione.
Vnde, quod Aduersarios fecellit, & in argumento
supponitur, nempe affirmare aliquid de vna forma-
litate, & non de alia identificata cum illa, id ipsum
esse affirmationem præcindere vnâ ab alia solerter

distinguendum est. Affirmare aliquid de vna forma-
litate, & non de alia identificata cum illa ex defectu
terminationis affirmationis ad vtramque est præ-
cindere vnâ ab aliâ, concedendum: ex defectu ve-
ritatis repertæ in vnâ, & non in aliâ, negandum. Et
hoc est, quod in proposito euenit, & in mysterio,
de quo agimus, singularissimum est, conuenire sci-
licet vni formalitati re ipsâ obiectiuam aliquam ve-
ritatem, quæ non conuenit alteri identificata cum
illâ, ob distinctionem virtuales, quam habent: at-
que ita posse ab intellectu vidente illas intuituè, vt
re ipsâ sunt, affirmare eam veritatem de vna, & non
de alia, citra omnem omnino præcisionem ex parte
obiecti. Hinc.

Ad primam confirmationem concedo nullum in-
tellectum posse simul affirmare, & negare idem de
eodem conceptu obiectiuo; nego tamen inde sequi
debere intellectum videns Deum obiectiuè præ-
cindere: quia videns Deum nihil negat de Personali-
tate, quod affirmat de Essentia, aut contrâ. Sed
quidquid Deus est re ipsâ vnico iudicio affirmatio
iudicat, cum omne quod Deus est, positua veritas
sit. Nos verò, qui per iudicium affirmatio æquiuo-
lens de Personalitate negamus, quod affirmamus de
Essentia, aut contrâ iam eas præcindimus obiectiuè,
vt *q. 9. prop. 1.* statutum est.

Ad secundam confirmationem concedo vnionem
hypostaticam quodammodo dici posse, etsi minus
proprie, præcindere suâ terminatione Personali-
tatem Verbi ab Essentia, quatenus Personalita-
tem solam, non verò Essentiam attingit immediatè.
Nego tamen hinc sequi, quod beatus videns intuituè
hoc mysterium similem præcisionem efficiat per
suam visionem, ea enim necessaria non est, nam pe-
netratâ intuituè, adhæsiuèque per visionem ex vnâ
parte totâ substantiâ vnionis, ex aliâ totâ substantia
Dei, cognitum manet, & iudicatum citra obiectiuam
præcisionem Personalitatis Verbi ab Essentia quid-
quid in isto mysterio cognoscibile, & iudicabile est.

Ad tertiam confirmationem nego Personalitatem,
& Essentiam diuinam eo ipso, quòd distinguuntur
virtualiter in ordine ad prædicata contradictoria,
debere quoque distingui virtualiter in ordine ad
affirmationem, & negationem talium prædicato-
rum, vt titulo talis distinctionis valeat per talem af-
firmationem, aut negationem præcindi obiectiuè
Personalitas ab essentia, aut è contrâ. Cum enim
eiusmodi prædicatorum affirmatio, & negatio,
quando est intuitiua, citra omnem obiectiuam præ-
cisionem Personalitatis, & Essentia possint constare,
vt constat ex dictis, impertinenter in ordine ad illas
talibus distinctio virtualis admitteretur; imò, vt ex di-
cendis postea constabit, impossibilis est.

Pro solutione quartæ confirmationis, explicatio-
neque luculentior doctrina tradita prænoto. Mul-
tifariam iudicium intuitiuum, & nostrum discrimi-
nari. Primò enim differunt quatenus videntes in-
tuituè non iudicant, sicut nos, attribuendo prædi-
catum subiecto, sed penetrando adhæsiuè suâ in-
tuituè quidquid veritatis est in obiecto viso. Sec-
undò differunt, quòd nostrum iudicium attingit
suum obiectum aliter, quàm est in se, ac proinde
semper sub quadam confusione, & velamine: in-
tuitiuum verò, de quo modò loquimur, suum, vt
est in se clarè, & perspicuè. Tertio differunt, quòd
iudicium nostrum obiecta alias simplicissima ne-
cessariò præcindit in subiectum, & prædicatum;
intuitiuum verò quidquid vnumquodque est re-
ipsâ indiuisim penetrat vnico obtutu. Quarto,
quòd obiectum proprium iudicij nostri necessariò
concipi

concipi debet per modum actus significabilis per verbum, qui sit quasi exercitium alicuius subiecti circa aliquem terminum. Qui quidem actus potissimum est praedicatum, quod tali subiecto per iudicium aut attribuitur, aut detrahatur, ut pluribus explicatum est *supra disp. 2. q. 4.* Iudicium verò intuitivum pro obiecto habet unumquodque indicabile, prout iacet, siue prout est in se. Vnde iudicium nostrum duas ut minimum apprehensiones simplices fert necessarid secum annexas, alteram subiecti, alteram termini illius, actus, qui ipsius iudicii proprium obiectum est, intuitivum verò huius non eget apprehensionibus.

433 Ex his quintum, & magis ad rem nostram discrimen sequitur. Quod nos nullatenus possumus iudicare, nisi attribuendo actum verbo correspondentem integro conceptui obiectivo apprehenso ex parte subiecti ex aequo, & directè. Parti enim attribuere, vel detrudere, & parti non item, nobis impossibile est, quando omnes partes per eandem apprehensionem, eodemque modo supponuntur iudicio, ut cum dicimus: *omnis homo currit*, necessarid attribui-
mus actum currendi omnibus hominibus, nec possumus aliquibus, & non aliis attribuere, nisi mutando eam apprehensionem, quae omnes ex aequo, & directè supponit iudicio ex parte subiecti. Similiter dum actum verbo correspondentem iudicando comparamus ad suum terminum ad totum conceptum obiectivum apprehensum ex parte termini ex necessitate comparamus, ut cum dicimus: *Deus cognoscit omnem hominem*, cuius ratio praeter apertam experientiam ex naturâ huiusmodi apprehensionum iudicio nostro subservientium sumenda est; ab eâ enim nascitur, ut nequeant modò penes totum suum obiectum, modò penes partem dumtaxat ei subservire, sed immobiliter penes totum necessarid subserviant. Id, quod ipsa nomina talibus apprehensionibus correspondentia satis, superque manifestant. Nam, ut non possumus sub nomine totius, eius semper significatione retetâ, aliquid de solâ parte enunciare, ita sub apprehensione totius, eius semper representatione retetâ, aliquid de solâ parte iudicare non possumus. e.g. ut est impossibile, quod accepto semper hoc nomine *homo* pro integro composito ex materiâ, & animâ, hæc unquam enuntiatio sit vera, *homo est spiritus*, qualis esset quidem sapissimè, si sub nomine totius aliquid de solâ parte contentâ in toto possemus enunciare, quandoquidem anima contentâ in homine verè spiritus est. Ita etiam est impossibile, quod sub apprehensione de integro composito ex materiâ, & animâ huic nomini *homo* in mente nostrâ correspondente aliquid unquam de solâ materiâ, aut de solâ animâ iudicemus. Requiritur enim ad utrumque præstandum, quod solam materiam, vel animam seorsum apprehendamus, & nominemus. Ea est natura nostri modi cognoscendi pro hoc statu, à quâ longè abest modus cognoscendi Intuentium: Ipsi enim eiusmodi apprehensionum genere non indigent ad iudicandum aliquam relationem seu positivam, seu negativam cognitione indigent termini, eo quod relatio sine termino à nullo intellectu cognosci potest, non est necesse, quod partem tantum termini concipiant, quando relatio ad partem solùm, & non ad totum terminatur: quia viso toto, & visâ relatione, uti iacent à parte rei, penitissimè indicant talem relationem ad solam partem eius totius terminari naturâ suâ: sicut enim non obstat, quod totum integrum simul um relatione existat à parte rei, quominus rela-

tio ad solam partem eius terminetur re ipsâ, ita nec potest obstat, quod totum integrum simul cum relatione existat obiectivè in mente intuentis, quominus relatio ad solam partem repræsentetur terminata; quandoquidem in mente intuentis eodem modo se res habent, ac sunt à parte rei. Recognoscatur doctrina *supra* statuta *disputatione 9. quest. 5. proposit. 6.*

434 Quæ cum ita sint, liquidò iam apparet, cur intellectus noster pro hoc statu nequaquam credere, nedum intelligere potest absque obiectivis præcisionibus veritates fidei ad mysterium Trinitatis spectantes. Cum tamen intellectus Dei, & Beatorum absque illâ proflus præcisione obiectivâ eandem intuitivo iudicio clarissimè intelligat, ac diiudicet. Etenim intellectus beatus unico simplicissimo obtutu iudicat quidquid Deus est, ad quod non est necessaria præcisio obiectivâ: quia integra substantia divina eodem omnino modo est obiectivè in intellectu Beati, atque realiter in se. In se autè Personalitas ab Essentia realiter non est præcisâ. Quare substantia Dei integre conceptâ, scire etiam clarissimè potest Beatus unionem hypostaticam ad solam Personalitatem Verbi divini terminari immediatè, quin inter talem Personalitatem, & Essentiam ipse præcindat, iuxta doctrinam nuper traditam. At verò intellectus noster cum nequeat aliquid per suum abstractivum, comparativumque iudicium parti totius attribuere, nisi apprehensâ ipsâ seorsum, ut paulò antè etiam ostensum est, nequit consequenter de solâ Personalitate, aut de solâ Essentia iudicare ea prædicata siue intrinseca, siue extrinseca, quæ illis seorsum, & in solidum ob suam, quam habent, distinctionem virtutem conveniunt, nisi apprehendendo seorsum Personalitatem, aut Essentiam, atque adeò vnam ab alterâ præcindendo obiectivè. Ex quibus patet ad quartam facti argumenti confirmationem, & ad totam difficultatem.

Propositio 3.

Neque de potentiâ absolutâ sunt vllomodò præcindibiles obiectivè per visionem intuitivam æquè claram, ac est visio beatifica, illæ formalitates divinæ, quæ in ordine ad prædicata contradictoria distinctione virtuali potiuntur.

Hæc propositio duplici viâ probari potest. Prima est: quia supposito, quod dictæ formalitates absque vllâ sui præcisione obiectivâ possunt intuitivè videri, de factoque à Deo, & à Beatis videntur, ut *prop. 2.* monstratum est. Etsi illæ in ordine ad alia prædicata contradictoria distinctæ virtualiter sint, in ordine tamen ad hoc ut possint obiectivè per visionem intuitivam præcindi, visâ vnâ, & non aliâ, aut tacitâ vnâ per visionem aliquo modo, quo non alia, neutiquam dicendæ sunt distingui virtualiter: quandoquidem, secundum doctrinam traditam *supra, quest. 6.* ex vna parte bene possunt virtualiter esse distinctæ in ordine ad suscipiendâ alia prædicata contradictoria, quin sint in ordine ad hæc, *tergis. 6. non tangi per visionem*: ex alia verò ne in Deo quidem est admittenda virtualis distinctio nisi in ordine ad ea contradictoria, quæ suppositâ fide, negari nequeunt, qualia hæc non sunt, semel autem sublatâ à formalitatibus divinis virtuali distinctione in ordine ad visionem præcisivam earum, non potest hæc non esse impossibilis, ut argumenta facta pro prima propositione conuincunt.

Secunda viâ est: quia licet beneficio distinctionis virtualis benè coherent cum formalitatibus divinis

diuinis realiter identificatis alia prædicata ex genere suo contradictoria, quæ per fidem constat eis conuenire. Quod tamen vna, & non alia per visionem, de qua agimus, attingatur, adeo absolute videtur impossibile esse, vt ne per virtutem quidem distinctionem videatur id vilo modo componi posse, quantumvis ea ad id muneris tentaretur admitti. Ratio autem est; quia visio intuitiua æquæ clara, ac beatifica, non potest non ita perfecte suum obiectum representare, vt illud eodem omnino modo appareat videnti ac est in se; eodemque subinde modo se habeat obiectiue in mente videntis, ac se habet à parte rei: ergo impossibile est, quod per visionem huius generis aliqua formalitas diuina aliter appareat videnti, quam à parte rei est in se: sed si apparet quouis modo præcisa ab aliâ, cum quâ re ipsa est prorsus idem, aliter, quam in se est, apparet, aliterque se haberet in mente videntis, quam se habet à parte rei: ergo absolute, omnimodisque est impossibile, vt per visionem talis generis vna formalitas diuina aliquo modo ex parte obiecti præscindatur ab aliâ.

437 Loquutus sunt in propositione de visione æquæ clara, ac beatifica. Tum quia istius generis est visio intuitiua, de qua Theologi tractant in præsentis questione. Tum quia doctrina circa illam data luculentius in illâ cernitur, quam in visione intuitiua magis obscura, tametsi ego vniuersaliter censeam eam esse extendendam ad omnem cognitionem intuitiuam, seu per propriam speciem habitam, iuxta dicenda *proposit. 4.*

438 Obicitur tamen contra nostram propositionem primò ex Scoto, & suis. Pater æternus est beatus prius origine, quam generet Filium non per visionem Filij, & Spiritus sancti, qui nondum sunt in eo signo: ergo per visionem solius essentie, aut etiam, si placet, attributorum, & Personalitatis paternæ. Ergo bene intelligitur visio intuitiua clarissima, atque perfectissima essentie diuinæ præcédens eam à personalitatibus; atque adeo potiori iure similis creata visio possibilis erit. Confirmatur: quia de sententiâ non solum Scoti, sed aliorum, Verbum diuinum non procedit ex cognitione totius Trinitatis, sed vel solius Essentie, vt volunt Scotistæ, vel solius Patris, vt volunt alij, vel Patris, & ipsius Verbi, vt Vasquez opinatur cum alijs. Ergo cognitio, ex qua Verbum procedit, præcisa est ex suo conceptu diuinum formalitatem. Respondeo ad argumentum Patrem æternum esse quidem beatum prius origine, quam generet Filium; non tamen visione ad solam Essentiam, aut ad se solum terminatâ, sed visione terminatâ indiuisim ad totam Trinitatem: quia quamuis in signo antecedente ad Verbi generationem nondum sit Verbum, nec Spiritus S. videntur tamē nihilominus in suis signis posterioribus existentes per visionem existentem in illo priori. Ad confirmationem nego Verbum non procedere ex cognitione totius Trinitatis cum plenisque Theologis. Quorum sententiâ eo potissimum nomine cenleo verissimam, quod intuitio clara, & perfecta ex parte obiecti præcisa impossibilis est, vt ostendimus in præsentis; cognitio autem ex qua Verbum procedit non solum physicè sumpta, sed formaliter in quantum est cognitio ad Verbi processionē conducentem, necessariò est asserenda infinite clara, & perfecta. De quibus suo loco plura in *tract. de Trinitate.*

439 Secundò obicitur ex eisdem. Essentia diuina nequit non esse obiectum primarium comparatione Relationum, quæ veluti proprietates sunt oriundæ ab Essentia, atque adeo ipsâ posteriores; sed quodvis

Pharus Scient. Tom. I.

obiectum primarium sine secundo potest cognoscitur Essentia diuina sine Attributis, & Relationibus, siue eis non visis, potest intuitiue videri. Confirmatur. Essentia distinguitur à Relationibus formaliter ex naturâ rei: ergo nihil vetat, quod eis non visis videatur. Distinguo maiorem argumenti. Essentia diuina est obiectum primarium specificatiue in quantum Essentia, transeat; reduplicatiue in quantum obiectum visionis, nego. Deinde minorem. Sed obiectum primarium sine secundo potest cognosci, quando est primarium reduplicatiue in quantum obiectum eius cognitionis, quâ est cognoscendum, transeat: quando tantum specificatiue est primarium nego; & nego consequentiam. Est dicere, tametsi Essentia Dei secundum se sit prior Relationibus aut per rationem nostram, aut etiam ex naturâ rei, de quo modo non curo: at hoc ipso, quod realiter est idem cum illis non est prius, quam illæ cognoscibilis per claram visionem, quia nulla est possibilis visio clara, per quam necessariò non debeat cognosci indiuisim, quidquid realiter est Deus, quod est Essentiam reduplicatiue in quantum obiectum visionis non esse quid primarium respectu Relationum. Ad confirmationem imprimis nego antecedens, iuxta doctrinam statutam *supra q. 3.* contra distinctionem Scoticam. Deinde, eâ distinctione cum antecedente gratis admittâ, nego consequentiam: quia adhuc admittâ est impossibile, vt vna formalitas diuina clarè, & intuitiue videatur sine aliâ identificatâ cum illâ, vt *supra, num. 409.* notatum est.

Tertiò obicitur ex Gran. Alarc. & alijs. Personalitas verbi vnitur immediatè humanitati Christi Domini, secus natura diuina. Ergo & poterit intuitiue videri Personalitas Verbi, non visâ naturâ, aut è contrâ. Omittis variis solutionibus, quas exhibent Vasq. Soar. Hurt. & alij relati pro nostrâ sententiâ *n. 408.* Ego concessio antecedente nego consequentiam. Primò, quia Personalitas Verbi respectiue ad vnionem hypostaticam distinguitur virtualiter à naturâ diuinâ, secus respectiue ad visionem, iuxta dictâ *num. 435.* Quo fit, vt seorsim à naturâ per vnionem quidè immediatè possit attingi, non item per visionem. Secundò: quia specialis ratio est cur Personalitas clarâ intuitionem sine naturâ nequeat videri, aut vice versâ. Tametsi possit hypostaticâ vnione tangi immediatè, non tactâ immediatè naturâ, vt constat ex *num. 436.* & ex *seq.* amplius constabit.

Simile capiunt Aduersarij argumentum ab alijs prædicatis, quæ ad intra conueniunt diuinis Personalitatibus, & non naturæ, vel è conuerso, cui simili etiam solutione satisfactum est. Quomodo autem intellectus Dei, & Beatorum ex vi videndi nostras præcisas cogniciones non teneatur obiectiue præcendere easdem, quas videt præcindi à nobis, formalitates *q. seq.* explicabitur.

Propositio 4.

Per nullam cognitionem intuitiuam etiam obscuram possunt adhuc de potetia absolute præcindi obiectiue illæ formalitates diuinæ, quæ virtualiter sunt distinctæ in ordine ad alia prædicata contradictoria.

Accipio in præsentis, sicut & in sequentibus, cognitionem intuitiuam latè prout comprehendit omnem cognitionem habitam per speciem propriam, ab abstractiuaque condistinguitur, quæ habetur per speciem alienam, iuxta dicenda circa istas cognitionum appellationes *alibi.*

Potest autem hæc propositio, quemadmodum & præcedens duplici viâ probari. Primâ, negando prædictas Dei formalitates gaudere distinctione virtuali

K k 2 ad

ad hoc, quod vna per cognitionem huius generis, aliā non cognita, cognoscatur, etsi illā gaudeant in ordine ad alia praedicata contradictoria: quia ad talem distinctionem virtualem adstruendam nullum apparet fundamentum. Eā autem sublatā, impossibile omnino est, quod vna formalitas diuina sine aliā identificata secum aliquomodo cognoscatur, iuxta doctrinam *propositi*. 1. Hæc tamen probatio coniecturalis duntaxat, & consequenter parum efficax est: quia fieri posset vt aliqua diuina formalitas earum, de quibus tractamus in ordine ad aliquam cognitionem sui intuitiuam possibilem distingueretur ab aliā virtualiter, & tamen id nos ignoraremus, sicut ante reuelatum Incarnationis mysterium ignorabamus in ordine ad vnionem hypostaticam terminandam distinguere in Deo virtualiter vnā formalitatem ab aliā.

444 Quare accedendo ad secundam viam, quæ magis metaphysica est, probō absolute propositionem. Per cognitionem intuitiuam habitam per propriam speciem, quæcumque illa sit, ita representatur obiectum, vt illud ipsum, quod est, aut esset, si daretur re ipsa, sit obiectiue in mente intuentis, non aliud loco illius. Id namque est obiectum per propriam speciem cognosci quod ipsum per se, non aliud pro ipso representetur cognoscenti. Igitur impossibile est, quod sit obiectum aliquod in mente illud intuentis distinctum formaliter ab eo, à quo in se ipso formaliter distinctum non est. Pater hæc consequentia: quia si obiectum representaretur, atque adeo esset in mente intuentis distinctum ab alio, à quo in se ipso distinctum non est, non esset in mente intuentis idem ipsum, quod est in se, sed aliud quidpiam, siquidem, quæ in se sunt idem, non possunt non vbicunque per se ipsa sunt, esse idem, iuxta *propositi*. 10. statutam *supra* 9. 3. quæ ad rem recognoscenda est. Igitur impossibile est, quod aliqua diuina formalitas representetur intuenti distincta formaliter ab aliā, à quā re ipsa formaliter distincta non est, & consequenter, quod obiectiue per intuitionem præscindatur ab illā, adhuc adscitā ad id muneris distinctione vnus ab alterā virtuali. Ex confirmari potest: quia cum Paternitas e. g. in se sit idem, quod Essentia, si conciperetur ab essentia distincta, non esset in mente concipientis idem, quod est in se, prout requiritur, iuxta dicta, vt conceptio sit intuitiua.

445 Sed potest opponi contra hanc doctrinam. Beneficio distinctionis virtualis potest Personalitas Filij produci, non producta essentia, & vniri humanitati Christi immediatè, non vnita essentia: ergo beneficio distinctionis virtualis poterit pariter cognosci intuitiue, non cognita essentia, si alias non desistit talis distinctio in ordine ad hæc prædicata, vt non deest in ordine ad illa. Concesso antecedente, nego consequentiam. Discrimen stat penes diuersitatem horum, illorumque prædicatorum. Produci enim, & vniri Personalitatem Filij præ essentia bene intelligitur absque distinctione illarum formalium, supplente vicem eius virtuali in ordine ad euitandam contradictionem, quia per productionem, aut vnionem solius Personalitatis nullatenus hæc ab essentia distinguitur formaliter (ob id dicebam *supra* *numm.* 430. vnionem hypostaticam improprie dici præscindere suā terminatione Personalitatem Verbi ab essentia.) At verò cognosci intuitiue Personalitatem Filij absque essentia nullo modo potest intelligi sine distinctione illarum formalium: quia ex vnā parte nequit Personalitas sola, per intuitionem representari, quin appareat præcisa, siue, distincta formaliter distinctione saltem inadæquatā, siue

semiexistente ab omni alio, quod per talem intuitionem non tangitur, atque adeo ab Essentia, vt constat ex dictis *supra* *numm.* 415. Propter hoc enim cognitio quauis representans vnā formalitatem sine aliā dicitur proprie præcisa, & formalitas cognita à non cognitis distincta esse ex suo conceptu obiectiue: ex aliā verò parte Personalitas Filij distincta formaliter ab Essentia, sicuti est obiectiue in mente intuentis modo dicto, nequit prout postulat intuitio, esse eadem Personalitas Filij, quæ re ipsa datur, nisi hæc in se distincta sit formaliter ab essentia, vt est in mente intuentis. Quod est non posse Personalitatem Verbi præcindi per intuitionem ab essentia, nisi re ipsa formaliter sit ab illa præcisa, & consequenter talem præcisionem nullatenus possibilem esse, adhuc adscitā pro illa virtuali distinctione.

Deinde potest opponi. De ratione intuitionis in vnuersum non esse representare obiectum, vt re ipsa est, quandoquidem innumeræ dantur intuitiones saltem apprehensiuæ etiam in Deo de obiectis non existentibus, & chimericis, atque adeo necessarium non esse, quod per intuitionem representetur obiectum, sicuti ipsum est in se, quo tota argumentatio nostra videtur enervari. Respondeo iam me hanc præoccupasse objectionem, cum dixi inter argumentandum obiectum intuitionis non posse non esse in mente intuentis id ipsum, quod est, aut esset in se, si daretur; hoc enim ad vim mei argumenti est satis: supposito namque, quod formalitas A, aut est de facto idem cum B, aut esset, si daretur, qui concipit intuitiue formalitatem distinctam à B, eo ipso non concipit formalitatem A, quia conceptus proprius formalitatis A, qualis est intuitiue, necessariò debet esse conceptus formalitatis identificata cum B. quo fit, vt repugnet conceptus proprio, & intuitiue concipi formalitatem A, & non concipi illam identificatam cum B, in quo cognitio intuitiua habita per speciem propriam ab abstractiua habita per alienam discriminatur. Hæc enim, cum non tangat obiectum in se, sed in alieno substituto, iuxta dicta 9. 9. consequenter potest præscindere in substitutis alienis distinctis, ad quorum instar illas cognoscit, formalitates, quæ realiter præcise non sunt inter se, vt abundè *ibi* explicatum est.

Propositio 5.

Per cognitionem intuitiuam, siue per proprias species habitam nequaquam præcindi potest ex parte actus, seu modi cognoscendi dumtaxat vnā formalitas ab aliā, prout opinantur Recentiores relati *n.* 407.

Itaque impossibile omnino est, vt per iudicium intuitiuum, quodcumque illud sit, iudicetur, seu sciatur Deum esse ens, & non iudicetur, nec sciatur, an sit substantia, an sit spiritus, &c. vel vt iudicetur, sciaturque, seu cognoscatur bonitas Dei, non iudicatis, neque cognitis sapientiā, omnipotentia, iustitia, immensitate, æternitate, cæterisque attributis. Qualiter per iudicium abstractiuum nostrum de facto passim testante experientia contingit. De vtroque enim putant Recentiores præfati eandem philosophiam esse, quasi præcisiones formalitatum à nostris iudiciis oriundæ, quas experimur non ex parte obiecti, sed ex parte actus dumtaxat, seu modi cognoscendi se habeant, contra id, quod satis, superque ostensum reliquimus *supra* 9. 9. vbi & hæc quoque propositio satis, superque ebiter manifestè probatur.

Probatur

448 Probatur tamen insuper primò. Quoniam, vel significata adequata omnium, & singulorum nominum attributorum Dei sunt inter se distincta realiter, saltem ratione connotatorum significatorum oblique, vel sunt realiter omnino identificata, tamen per nostram rationem distincta sint. Si dicas primum: temere imprimis dicis ut minimum contra sententiam omnium PP. & Theologorum, absolute pronuntiantium diuina attributa à parte rei prorsus esse indistincta, per rationemque dumtaxat distingui, perque nomina attributorum vnum quid, & idem realiter indiuilum significari, ut vidimus *suprà quæst. 4.* Deinde nihil dicis ad rem. Quia si sapientia realiter est distincta à iustitiâ saltem ratione connotati, ad cognoscendum sapientiam, ignota iustitiâ, nulla opus erit præcisione, adhuc ex parte modi. Quemadmodum ad cognoscendum Petrum, ignoto Ioanne, nulla præcisione opus, est eo sensu, quo impræsentiarum de præcisionibus loquimur. Si autem dicas secundum. In tuum illud potissimum argumentum ad negandas præcisiones obiectiuas impingis, per quod sanè manifestè probatur nullatenus posse cognosci sapientiam Dei sine iustitiâ, si sapientia, & iustitia Dei sunt prorsus vnum quid, & idem realiter, in seque, ut sunt tanguntur per cognitionem, ut nequeunt non tangi per intuitionem, de quâ modò tractamus.

449 Secundò, etsi de aliquibus attributis Dei, aliorumque entium formalitatibus dici possit in ordine ad connotata distincta significari, eoque pacto sufficientem distinctionem habere re ipsâ, ut quædam sine aliis cognosci possint, atque adeo etiam, si placet, ex parte actus, siue ex parte modi præcindi. Id tamen de omnibus dici nequit, quia plura sunt, quæ non habent connotata distincta, ad quæ comparentur, ut satis etiam euicimus *quæst. 9. citata.* Quocirca nequibit ab intuente cognosci sapientia diuina, ignota bonitate, aut immensitate, aut æternitate, aut aliis huiusmodi attributis omni extrinseco connotato carentibus, contra doctrinam Recentiorum, quia id erit cognoscere vnum sine eo, quod cum illo prorsus est idem, quod per argumentum commemoratum, eorumdem Recentiorum sententiâ, impossibile est.

450 Tertiò, nec dici potest eatenus præcindibilem esse ex parte actus sapientiam Dei ab eius iustitiâ, aut æternitate ab immensitate, &c. quatenus Deus integer cognoscibilis est per cognitionem discernentem eum ab omni non sapiente, & non discernentem eundem ab omni non iusto, vel discernentem ab omni non æterno, non verò ab omni non immenso, &c. quia modus iste philosophandi satis iam etiam est confutatus *dicta quæst. 9.* Etenim discernere Deum ab omni non æterno, non verò ab omni non immenso, nihil est aliud, quàm cognoscere Deum prout dissimilem omni non æterno, ignorando an sit dissimilis omni non immenso; quod tamen impossibile est, quia id esset cognoscere vnum, ignoto eo, quod prorsus est idem cum illo, quod argumentum prædictum etiam iudicio Recentiorum repugnat. Quippe cum non æterna, & non immensa omnino sint eadem, nequeunt non esse omnino idem dissimilitudo, quâ Deus est dissimilis non æternis, & dissimilitudo, quâ est dissimilis non immensis, quandoquidem dissimilitudo, etiam sententiâ Recentiorum, aliud non est, ab ipsis extremis dissimilibus, & hic extrema dissimilia utrâque dictâ dissimilitudine eadem sunt, ut constat. Præterquam quod ab-

Pharus scient. Tom. I.

surdum est dicere æternitatem, & immensitatem Dei aliud non esse à dissimilitudine, quâ Deus omni non æterno, & omni non immenso est dissimilis; siquidem hæc partim est extrinseca Deo; æternitas autem, & immensitas attributa eius sunt intrinseca omnino, ut satis apud omnes constat. Tum etiam absurdum est, quod sequitur; non posse scilicet cognosci æternitatem, aut immensitatem Dei, nisi comparando ipsum ad omnia non æterna, & non immensa. Quin imò maius adhuc ex hac Recentiorum doctrinâ absurdum sequitur; nimirum omnia attributa propria Dei nihilo omnino differre ab vnica dissimilitudine, quâ Deus dissimilis est omni non Deo. Quo absurdo posito, rursus ostenditur falsa sententiâ Recentiorum, quia sic vnum attributum sine alio nullatenus per intuitionem cognosci poterit, nullaque proinde intuitio possibilis erit præcindens vnum ab aliis adhuc ex parte modi. Mitto plura, quia hæc satis, donec aliud pro se tuendis querant effugium Recentiores.

Id autem, quod in nos obtendunt à visione corporali delumptum, quasi per hanc, ut ipsi supponunt, aliquo modo præcindatur vnum prædicatum ab aliis, siue vnum sine aliis cognoscatur, satis diluuntur *suprà quæst. 9. citata*, ubi suppositum negauimus, & rem ipsam totam exposuimus. Quod si suppositum esset verum, potius præcisionem ex parte obiecti, quàm ex parte actus ab intuitionem oriundam probaret contra eosdem Recentiores, & omnes; nam effugium de diuersitate connotatorum, & de discrezione obiecti cogniti ab his præ aliis in visione corporali nullum locum habent, ut constat.

Id autem, quod nonnulli pressi tentarunt, sufficere scilicet ad præcisionem ex parte actus vnus formalitatis obiecti ab aliis, quod actus, quibus obiectum totum tangibile est, sint diuersi, quasi Deus e. g. ex eo solum appareat sapiens, & non iustus, quia cognoscitur per actum A, ex eo verò iustus, & non sapiens, quia per actum B. manifestissime reuertitur, quia si actus A attingit totum Deum in se, ut supponitur, idemque omnino in Deo est sapientem esse, ac iustum esse, impossibile omnino ostenditur per argumentum sapè commemoratum, quod sciatur per actum A Deum esse sapientem, & non sciatur eodem modo, eademque claritate, aut obscuritate Deum esse iustum, aut, quod reddatur ratio de Dei sapientiâ, & non de iustitiâ (prout alij dicunt nouâ phrasi, sed sine nouo nucleo.) Tantundem dictum esto de actu A.

Q V Æ S T I O XII.

Utrum perfectiones diuinae, aut etiam creatæ ab intellectu Dei, vel aliorum intuitiue videntium aliquod genus distinctionis rationis subire possint, vel etiam subeant?

Non potest quæstio hæc prætermitti, utpote annexa præcedentibus, nec parum lucis præbitura resolutioni earum. Quocirca operæ pretium duxi eam quoque illis adicere, de quâ communiter tractant Theologi in materiâ de attributis diuinis, duplexque circa ipsam sententia est.

K k 3 Prima

454 Prima vniuersaliter affirmantium intellectum beatum etiam diuinum diuinas perfectiones distinguere distinctione rationis. Ita Henric. *quodlib.* 5. q. 1. Varro apud Aureol. in 1. *dist.* 8. q. 3. *art.* 1. Canariensis. 1. *part.* q. 28. *art.* 2. *disput.* 2. *dub.* 3. Molin. *ibidem* *disputatione.* 3. *concl.* 5. fauet Duran. in 1. *dist.* 2. q. 3. *num.* 20. consentit Arriag. quatenus docet tum in *logica disput.* 5. tum *tom.* 1. in 1. *p.d.* 9. a. n. 5. & rursus a *num.* 35. inter cognitionem intuitiuium, & abstractiuum, quod attinet ad præcisionem obiecti cogniti, nullum esse discrimen, quia per neutram potest illud obiectiue præcindi, formaliter tamen per utramque potest; quod etiam tenent Oued. *contr.* 6. de *Anim. punct.* 4. n. 3. & 14. & *contr.* 4. *Met.* p. 7. n. 4. Franc. Alph. *disp.* 16. de *Anim. sect.* 3. & alij communiter, qui non præcindunt obiectiue, apud quos præcisio formalis, siue præcisio ex parte actus, distinctio rationis in idem recidunt; ponunt enim distinctionem rationis in vniuersum ex parte cognitionis duntaxat. Quibus, quodam modo videtur consentire Ruiz *disp.* 12. de *Trinit.* *sect.* 7. n. 4. quatenus ait diuersos intellectus per distinctas, & inæquales visiones quodam modo efficere distinctionem rationis, in quantum per perfectiorem videtur in Deo aliqua veritas, quæ per imperfectiorem non videtur.

455 Secunda sententia est absolute negantium per intellectum Dei, aut Beatorum distingui perfectiones diuinas aliquo genere distinctionis rationis. Huius sententiae sunt Capreol. in 1. *dist.* 8. q. 4. *art.* 3. Soan. *disp.* 7. *Met.* *sect.* 1. & *disp.* 45. *sect.* 2. & lib. 1. de *essentia*, & *attrib.* c. 13. n. 6. & 14. de *Trinit.* c. 4. n. 17. Valq. 1. *p.d.* *disp.* 11. 8. c. 2. Tan. *disp.* 2. q. 2. *dub.* 4. Gran. *contr.* 1. *sir.* 2. Recupit. l. 3. de *Deo* q. 8. *disp.* 6. & *tit.* 5. *disp.* 5. n. 12. Alanc. *tit.* 5. *disp.* 2. c. 9. Ruiz *supra* n. 1. & alij. Pro quâ sententiâ, vt ponderat Valq. videtur etiam stare D. Bern. lib. 5. de *Consid.* ad *Eugen.*

456 Pro resolutione suppono primò, nullam possibilem esse distinctionem rationis, quæ verè, & propriè talis sit, & tantum se habeat ex parte cognitionis, quin appareat ex parte obiecti, representeturque vt aliud, & aliud id, quod realiter est vnum. Probauit id latè contrâ Non præcidentes q. 9. a. n. 265. Vnde patet hocce genere distinctionis neutiquam posse intellectum Dei, aut Beatorum distinguere perfectiones diuinas. Adde etiâ à cognitionibus confusis huiusmodi distinctionis genus colore aliquo dici posset enasci, nullo tamen titulo posse illud attribui visionibus clarissimis, quales de substantiâ diuinâ habent intellectus Dei, & Beatorum, & consequenter nec aliis eis similibus. Per quod confutati manent Arriaga, & Ouedo, quatenus afferentes suo illo abusiuo loquendi modo tam per cognitionem intuitiuam, quam per abstractiuam posse fieri præcisionem formalem, seu ex parte actus, supponunt per utramque posse fieri distinctionem rationis, quæ solum ex parte actus se habeat. Quocirca de commentitio isto distinctionis rationis genere nihil est amplius, quod dicamus in præsentî q. Quæ proinde solum tractabit de propriâ, & verâ in suo genere distinctione rationis faciente aliud, & aliud ex parte obiecti, de eâque solum erit sermo deinceps.

457 Suppono secundò, distinctionem rationis facientem aliud, & aliud ex parte obiecti aliam esse præcisiuam, aliam non præcisiuam, iuxta diuisionem traditam q. 9. *conf.* 2. & 3. Quarum vtræque rursus in suppositiciam, & fictam diuidi posset, iuxta doctrinam *superius* statutam *disp.* 2. q. 3. *conf.* 7. Cæterum diuisio hæc ad præsens institutum non interest, quia distinctio rationis suppositicia duntaxat potest ha-

bere locum in cognoscentibus per species alienas, vt ex dictis *loco citato* constat. vnde si quâ distinctione rationis intuentes, de quibus nunc agimus, distinguere formalitates verè identificatas, ea utique non posset non esse ficticia: ficticiam autem ne concipi quidem ab illis posse tum ex dicendis hic constabit, tum plane colligitur ex dictis *disp.* 11. & 12. si quidem huiusmodi distinctio rationis ficta è genere eorum figmentorum est, quæ à cognoscentibus intuitiue concipi nequeunt, quorum naturam ibi exposuimus.

Propositio 1.

De facto per visionem beatificam neque Deus, 458 neque alij Beati distinguunt diuinas perfectiones aliquo genere distinctionis rationis.

Ratio est in promptu, quia, vt constat ex dictis *quest.* 11. *proposit.* 2. Per visionem beatificam siue creatam, siue increatam omnino sicuti sunt in se ipsâ apparent, ac representantur videnti perfectiones diuinæ. Ergo nullam habent distinctionem obiectiue in mente videntis, quam realiter non habent in se. Quod est nullâ distinctione rationis distinguere per ipsam visionem. Confirmatur primò. Quia si substantia diuina quouis genere distinctionis rationis distincta appareret per visionem beatificam, aliter appareret, quam in se est: aut non aliter, sed sicuti est in se apparet, vt dictum. Ergo. Confirmatur secundò; quia impossibile prorsus est per cognitionem claram, & intuitiuam aliquam in obiecto cognito fieri distinctionem rationis, vt ex *sequentibus propositionibus* apparebit. Ergo de factotalis distinctio non fit per visionem beatificam.

Propositio 2.

Impossibile omnino est, quòd intellectus Dei 459 aliquo genere distinctionis rationis distinguat aut perfectiones diuinas, aut diuinam substantiam.

Imprimis enim non potest eas distinguere distinctione præcisiuâ ex parte obiecti, vt constat ex doctrinâ tradita q. 11. constabitque amplius ex mox dicendis in *presenti*.

Deinde neque potest distinguere distinctionem præcisiuâ, sed integrè totam substantiam Dei multiplicatiua ex parte obiecti. Quod probò primò. Quia si substantia diuina duplex appareret obiectiue in intellectu Dei, non vt est in se, sed aliter, quam in se est appareret, quandoquidem in se non duplex, sed prorsus simplex est: cognitio autem representans obiectum aliter, quam est ipsum in se, eo ipso est cognitio imperfecta, atque adeo repugnans Deo, vt satis, superque constat ex dictis *dicta quest.* 11. Secundò, quia prorsus repugnat vt per cognitionem quouis modo intuitiuam, seu per speciem propriam habitam representetur obiectum, appareatque multiplicatum, seu in plura distinctum, cum in se re vera sit vnum, iuxta dicendum *proposit.* 4. Ergo multò magis repugnat, quòd fiat id per cognitionem perfectissimè intuitiuam, qualis quævis diuina est. Quod si Deo nullatenus potest multiplex apparere id, quod realiter vnum, & indiuisum est, nullâ profectò distinctione rationis ex parte obiecti se habente poterit intellectus diuinus in plura illud vllomodo distinguere.

Obiici tamen potest primò contra propositionem. 460 Deus cognoscit distinguere nos per rationem perfectiones diuinas tum distinctione præcisiuâ, tum non præcisiuâ, tum etiam omnino ficticiâ, qualis à nobis fingi potest, iuxta doctrinam datam *supra* q. 8. Ergo

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. XII. 391

Ergo & ipsam distinctionem per nostrum intellectum factam cognoscit. Ergo non potest non apprehendere distincta extrema, quæ per rationem nostram videt distingui. Ergo non potest non & ipse illa per suam rationem distinguere, cum nihil sit aliud distinguere per rationem extrema, quam ipsa distincta concipere. Ergo Deus tum præcisive, tum non præcisive, tum prius fæctiue distinguit perfectiones suas, quando nos totidem modis ea distinguentes cognoscit. Confirmatur; quia Deus non potest non concipere quævis entia rationis, dum nos fingentes illa intuetur: sed distinctio, quæ intellectus noster distinguit perfectiones diuinas, è genere entium rationis est. Ergo & illam debet cognoscere, & consequenter ipsas perfectiones distinctas, sicut nos apprehendere, siue dicatur ipse talem distinctionem facere, siue secus, quæ est controversia fere de solo modo loquendi, & nihil referens ad rem.

⁴⁶¹ Ab hoc argumento malè se expediunt multi ex Doctoribus relatis *suprà* pro nostra sententiâ, dum de distinctione rationis, quemadmodum de aliis quibusque entibus rationis omnino fæctiis philosophantur relati ad intellectum diuinum. Cum tamen distinctio rationis, quæ distincta nobis repræsentantur ordinariè, quæ realiter vnum, & idem sunt, nequaquam sit è genere entium rationis omnino fæctorum, quæ & intellectui diuino, & nostro, & cuilibet alij siue abstractiue, siue intuitiue cognoscenti extra omnem imperfectionem communia sunt: Sed è genere eorum entium rationis, quæ nos supposititiâ appellamus, iuxta diuisionem traditam *suprà* disput. 2. q. 3. & fusiùs disput. 17. propriaque sunt solius intellectus cognoscentis per species alias siue abstractiue, neque cognoscenti intuitiue, siue per species proprias vllatenus possunt conuenire. Itaque nos modo cognoscendi ordinario eatenus per rationem distinguimus entitatem indiuisibilem, quatenus illam per substituta sensibilia distincta seu partialia, seu totalia concipimus; In quibus dumtaxat substitutis, non in se ipsis distincta nobis repræsentantur, vt pluribus est explicatum *locis citatis*. Si quando autem extraordinariè vltra hanc supposititiâ distinctionem, quæ præcisua est, cum sit per substituta partialia, non præcisua verò, cum sit per totalia; aliam omnino fæctiâ inter extrema realiter identificata concipimus, vt certè possumus, ea vtique è genere etiam eorum figmentorum est, quæ à cognoscentibus dumtaxat per substituta aliena possunt configi. Nec in mentem cognoscentium per proprias species cadere possunt, vt etiam *locis citatis* expostum est.

⁴⁶² Hinc respondeo ad argumentum facile. Deum quidem videre perfectissimè, quomodo nos per substituta sensibilia rem in se indiuiam cognoscimus, & in substitutis ipsis distinguimus, quatenus in illis ea nobis multiplicata repræsentantur, & apparet, eo ipso, quod talia substituta, quæ nostro intellectui sunt loco rei, plura re verà sunt in se. Quo fit, vt Deo clarissimè scienti rem illam nobis multiplicem apparere, eadem multiplex non appareat, quia ipsi non vt nobis, in substituto multiplici. sed in se ipsâ apparet. Quod est cognoscere Deum clarissimè nos rem indiuiam præcendere, siue distinguere obiectiue supposititiâ distinctione, quin ipse eam vllomodo præcendat, aut distinguat. Recognosce doctrinam traditam disput. 12. q. 5.

⁴⁶³ Pariterque quoties nos insuper distinctionem aliam fæctiâ rei indiuisibili appingimus, Deus cognoscendo clarissimè cognitiones nostras, phan-

tasmarque substituta, ad quæ terminantur, & cætera entia, vt sunt in se clarissimè scit nos tale figmentum configere, quin ipse illud formaliter, sed fundamentaliter solum, seu æquiuacenter concipiat, quia conceptio eius sumpti formaliter ex modo cognoscendi nostro per substituta aliena, quem Deus non habet, dependet, vt pluribus est explicatum *ibidem*.

Ex quo ad confirmationem patet, quomodo Deus ⁴⁶⁴ scire possit nos per rationem nostram ea, quæ in se indistincta sunt, distinguere, seu distincta concipere tum distinctione supposititiâ, tum etiam fæctâ, quin ipse illa per suam rationem vllomodo distinguat, siue ita distincta concipiat, vt ibi plura, & distincta repræsententur, sicut nobis, prout ad distinguenda illa per rationem, siue ad faciendam illorum distinctionem rationis omnino necessarium est. De quibus omnibus plura *ibidem* videri possunt.

Secundo obici potest contra propositionem. Deus reuelat hominibus vnam sui formalitatem præ aliâ intendens significare illam suâ reuelatione, & non aliam. Ergo non potest non suâ cognitione distinguere illam ab aliâ. Concesso antecedente, nego consequentiam; quia Deus in signis, quibus nobiscum loquitur, nobis se accommodat, in modo verò cognoscendi, nequaquam; longè enim aliter ille cognoscit, quod nobis cognoscendum proponit, ac cognoscendum à nobis scit, vt constat ex dictis.

Propositio 3.

Impossibile omnino est, quod intellectus creatus ⁴⁶⁵ aliquo genere distinctionis rationis distinguat aut perfectiones diuinas, aut diuinam substantiam per intuitionem æquè claram, ac est visio beatifica.

Hæc propositio ex præcedente sequitur, ex dictisque circa illam constat. Nam de intuitionem substantiæ diuinæ æquè clara ac est visio beatifica eodem modo est philosophandum, quod ad rem attinet, ac de cognitione diuinâ consentaneè ad doctrinam q. 11. quæ ad hanc ad etiam extendenda, proportionem seruata.

Propositio 4.

Impossibile omnino est, quod intellectus creatus ⁴⁶⁶ aliquo genere distinctionis distinguat aut perfectiones diuinas, aut diuinam substantiam per cognitionem intuitiuam etiam obscuram.

Hæc propositio per doctrinam datam *quæst.* 11. probanda venit. Quoniam, vt *ibi* argumentabar, per quamvis intuitiuam cognitionem ita repræsentatur obiectum, vt illud ipsum appareat intuenti, sitque obiectiue in mente eius, quod est in se re ipsâ, si datur, aut esset, si deratur. Ergo impossibile est, quod ea, quæ in sunt vnum, & idem, appareant intuenti plura, sintque subinde plura in mente eius obiectiue. Sic enim aliud essent in mente intuentis ab eo, quod sunt in se, contra naturam intuitionis. Ergo impossibile est, quod distinguantur ab intuenti per rationem, quandoquidem ad omnem distinctionem rationis est necessarium vt plura appareant cognoscenti, quæ realiter vnum sunt, vt constat ex dictis. Confirmatur primò, & declaratur, quia si A in mente intuentis ex suo conceptu obiectiuo, atque adeo per essentiam, quam ibi habet, non est B, repugnat, quod idem ipsum A à parte rei positum sit B; sicut repugnat, quod homo, qui in mente intuentis est essentialiter animal rationale, idè ipse à parte rei positus

positus non sit animal rationale. Ergo conuertendo, repugnat, quod A realiter identificatum cum B, distinctum sit à B in mente intuentis, & nihilominus sit idem A, prout postulat natura distinctionis rationis poscit, ut eademmet appareant intellectui plura, quæ realiter vnum sunt; alioquin ea non per rationem tantum; sed realiter distincta essent: repugnat autem apparere plura eadem, quæ in se sunt vnum, si apparent in se, & non in alieno substituto; qualiter necessario apparent per cognitionem intuitiuam, ut satis ex se est notum. Recognosce propositionem illam 10. *suprà quæst. 3.* stabilitam, vbi vniuersè est demonstratum. Quæcumque alicubi sunt idem, vbiunque per se ipsa, & non per substituta aliena sunt, necessariò esse idem. Et consequenter, quæ à parte rei sunt vnum, & idem, si in mente illa cognoscentis per se ipsa sint, ut sunt quando cognoscuntur per propriam speciem, non possunt non esse ibi etiam obiectiue vnum, & idem.

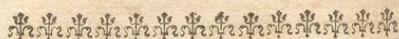
470 Sed obiecti potest contra propositionem. Per intuitionem corporalem apparet sæpè nobis plura id, quod in se re ipsa est vnum: tantumdemque consequenter euenit per intuitionem intellectuale corporali correspondentem, poteritque haud dubiè euenire per alias intuitiones possibiles habitas per species infusas independentes à sensibus. Ergo saltem distinctione rationis non præcisiuà possunt per cognitionem intuitiuam distingui, seu multiplicari obiectiue, quæ realiter neque distincta, neque multiplicata sunt.

471 Respondeo. Quoties per externam sensationem videtur nobis plura apparere id, quod realiter est vnum, re verà non apparere plura, sed vnum in diuersis locis, quod est valde diuersum. Neque enim sensationes illæ suum obiectum representant in plura inter se distincta multiplicatum (sic enim, ut constat ex dictis non representarent obiectum verum, per cuius proprias species gignuntur, sed aliud fictitium, cuius sensus nullam speciem habet, quod patet esse impossibile) sed in pluribus spatiis collocatum, fingendo scilicet aliquam, aut aliquas eius præsentias. Quod quidem valet sensus præstare virtute propriæ speciei acceptæ ab obiecto. Quippe sensibile commune, quorum potissimum est præsentia, non dantur sensibus externis particulares species, sed per eadem sensibile proprium illa cognoscunt, quæ indifferentes sunt suæ naturæ ad representandum proprium sensibile, à quo nascuntur, sub hoc, aut alio sensibili communi; determinantur autem à parte sensiterij, cui imprimuntur penes illius quantitatem, figuram, situm, ordinem, &c. Quo fit, ut sensibile proprium, aut in spatio, vbi non est, aut cum maiore, vel minore quantitate, quam habet, aut sub diuersa figurâ possit representari virtute eiusdem propriæ speciei. Et ideo circa sensibilia communia fallacia in sensibus potest accidere, circa sensibilia verò propria, nequaquam. Esset autem fallacia circa proprium sensibile, si multiplex sensui appareret id, quod re ipsa non multiplex, sed simplex est; quandoquidem esse vnum, vel multiplex non accidens extrinsecum, ut præsentia, figura, situs, &c. sed prædicatum est intrinsecum proprii sensibilis. Quæ omnia fusiori calamo sunt exposita *suprà disputat. 1. quæst. 2.* Quemadmodum autem in casu proposito sensui externo non plura, sed vnum in distinctis locis apparet; ita sensui interno, & intellectui non plura, sed vnum pariter apparet in distinctis locis ex vi apprehensionis intuitiue oriundæ ab externâ sensatione, per pro-

priamque genitæ speciem obiecti sensibilis.

Nec refert sæpè intellectum decipi putantem re verà esse plura, aut saltem plura apparere sensui id, quod, cum in se sit vnum, in pluribus locis representatur, nam talis deceptio in promptu est, hoc ipso, quod ordinariè, quæ in pluribus locis apparent, plura re verà sunt; aliundeque intellectus vi externæ sensationis nequit discernere an, quod in pluribus locis cernitur, sit vnum, vel plura similia. Quemadmodum si in eodem loco plura exactè similia successiue proponerentur, discernere non posset intellectus vi externæ sensationis, an illa re verà essent plura, vel vnum repetitè propositum. Huiusmodi autem intellectus fallax iudicium per alienas species fit, quibus pro vero obiecto apparente in pluribus locis plura similia, atque conficta supponuntur. Ex quibus omnibus concluditur per cognitionem intuitiuam, quæcumque illa sit, siue sensus, siue intellectus nullatenus posse diuidi, siue multiplicari in plura id, quod realiter est vnum. Atque adeo nullâ ratione fieri posse distinctionem rationis. Adde, esto sensus cognosceret duo, vbi vnum dumtaxat re ipsa est, fingendo alterutrum, aut vtrumque, quâ ratione fingit præsentias, distinctionem ab illo oriundam non fore eius generis, quas dicimus fieri non posse per cognitionem intuitiuam: quia non esset distinctio extremorum alias in se non distinctorum, sed potius distinctorum in se.

Quod si circa substantiam diuinam per nullam omnino cogitationem intuitiuam distinctio aliqua rationis effici potest, uti probauimus; neque circa entia creata poterit effici, quia, quod ad rem attinet, eadem prius circa omnia obiecta intuitiue cognoscibilia est philosophia, ut est notissimum.

DISPUTATIO XIV.

De connexione, deque oppositione entium seu rerum: atque adeo obiectorum intellectus humani. Vbi etiam de relatione.

ONIVNGO in eadem disputatione connexionem, & oppositionem entium, seu rerum: quia termini isti quodammodo sunt inter se oppositi; siquidem id dicitur connecti cum altero, quod sine illo esse non potest: id autem alteri opponi, quod non potest esse cum illo. Et termini oppositi sub eadem disciplinam; atque adeo sub eadem disputationem iuxta rectam scientiæ methodum aptissime cadunt. Quoniam autem ex vnâ parte oppositio, & connexio relationes quædam sunt ex conceptu suo; ex aliâ verò inter oppositionum genera, oppositio relatiua censetur. De relatione generatim ante omnia tractare opus est; summarie tamen, & breuissime, ut sequitur.

QVÆSTIO